

วารสารวิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Faculty of Humanities and Social Sciences

Thepsatri Rajabhat University Journal

ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2565

Vol. 13 No. 3 September-December 2022

I S S N: 1685-2613

I S S N Online: 2673-0413

Signature
ธ.ค. 65

วารสารวิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Faculty of Humanities and Social Sciences
Thepsatri Rajabhat University Journal

ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2565
Vol. 13 No.3 September-December 2022

I S S N: 1685-2613
I S S N Online: 2673-0413

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน / ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม / ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณภาพของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาทั้งภายในภายนอกสถาบัน
2. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาทั้งภายในภายนอกสถาบัน
3. เพื่อให้บริการทางสังคมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ

ขอบเขตเนื้อหา

บทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ สาขาสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ ศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษาและวรรณคดี ปรัชญา จริยธรรมและศาสนา และสหวิทยาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี:

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บรรณาธิการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวิชัย บุญส่ง

ผู้ช่วยบรรณาธิการ: อาจารย์ชนิดดา โชติช่วง, อาจารย์ชิน เพ็ญพิงสุ และอาจารย์พรรณทิพย์ เพ็ชรวิจิตร

กองบรรณาธิการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

รองศาสตราจารย์ ดร.กรลักษ์ เตชะขันหมาก
รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชดา พงศ์ไพรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตนเสริมพงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์
อาจารย์ ดร.ภัทรพร โชคไพญลย์

หน่วยงานภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ สุขสำราญ	ราชบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกสสถิตอัมพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี สุขเกษม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคร คัยนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์	มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ชำคง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
พ.ต.ท. ดร. ภูมิพจน์ น้อมชอบพิทักษ์	โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน

เหรียญกิตติมศักดิ์กองบรรณาธิการวารสาร: อาจารย์ ดร.ภัทรพร โชคไพญลย์

เลขานุการวารสาร: นางสาวสุนทรี รื่นชู

ภาพปก: อาจารย์ปริญญ์กาญจน์ ไชยสอาด และ อาจารย์ณณฤทธิ ประจงแต่ง สวมลิลิทธิภาพปก

สำนักงาน: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

321 ถนนนารายณ์มหาราช อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000

โทรศัพท์ 064-313-8785 Email: husocjo@gmail.com

และ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/truhusocjo/index>

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร เต๊ะชันหมาก	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พนิตสุภา ธรรมประมวล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตนเสริมพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราลีตา เกิดผล ประสพศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา พยุงสิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.สุริยะ หาญพิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันดี เกาคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
10. อาจารย์ ดร.ภัสสร เลาสวัสดิ์กุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
11. อาจารย์ ดร.สมชาย วัชรปัญญาวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกโธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา ปลื้มธนาพันธ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5. รองศาสตราจารย์ ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
8. รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
11. รองศาสตราจารย์ ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
12. รองศาสตราจารย์ ดร.วราภฤต เกื้อนช้าง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครสวรรค์
13. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทรี ดวงทิพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
14. รองศาสตราจารย์ ดร.สรณัฐ ไตลังคะ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
15. รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนัย ประสานนาม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
16. รองศาสตราจารย์ ดร.พยุหะ ชีตาร	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
17. รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี สุขเกษม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
18. พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ (รศ.)	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
19. รองศาสตราจารย์ พัฒนา จันทนา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
20. รองศาสตราจารย์ ดร.โกมล แผนพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
21. รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
22. รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ อินทสิงห์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
23. รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วสุทิพย์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
24. รองศาสตราจารย์ ดร.ศยามน อินสอาด	มหาวิทยาลัยรามคำแหง

25. รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส พาวินันท์
26. รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์
27. รองศาสตราจารย์ ดร.เอมอร แสนภูวา
28. รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพร ต้นณกุล
29. รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท. ดร.กฤษณพงศ์ พูตระกูล
30. รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ
31. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ เหลือบุญชู
32. รองศาสตราจารย์อัญชลี เศรษฐเสถียร
33. รองศาสตราจารย์เอมอร ดิสปัญญา
34. พระมหาวีรุต ธีรวโร (ผศ.ดร.)
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร บุญมี
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ วรรณธำ
37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา ณ ทนงค์
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แดนวิชัย สายรักษา
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรณ ทองเอก
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดา วัฒนมี
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ มอนโรสง
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิติ เอี่ยมชื่น
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บาร์นิ บุญทรง
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณกร ไทประยูร
45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ บุญนิยม
46. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ชำคง
47. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ นันทะเสน
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชษฐ นาคธน
49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวี กฤษณะภูติ
50. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี
51. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ ศรีสาต
52. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์
53. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรตี ปรีชาปัญญากุล
54. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไสง
55. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ รัตตังครุฑ
56. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง
57. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ท้าวเงิน
58. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดสรวง ยุทธนา
59. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทินันท์ ชื่นชม
60. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธินี อุตถากร
61. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาสพงษ์ รุ้งทอง
62. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี เอี่ยมสมัย
63. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ ไกรสิน

มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยทักษิณ
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สุรินทร์
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทคโนโลยีสุพรรณภูมิ
องค์การบริหารส่วนตำบลบางสมบูรณ์
จังหวัดนครนายก
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พระพุทธบาท
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ไร่เอ็ด

64. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ บุญเทียน
65. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ ใจสิทธิ์
66. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิเศก ปั่นสุวรรณ
67. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิกษิต์ กัลยาณมิตร
68. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์
69. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอภามา จำแกะ
70. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลาวัลย์ ไบมนพา
71. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอกสันต์ ชินอัครพงศ์
72. พ.ต.ท. ดร.ศักดิ์วุฒิ วิบูลสมัย
73. พ.ต.ท. ดร.อิศราวุธ อ่อนน้อม
74. พระัชชพนธ์ จันวงศ์เตือน (ดร.)
75. พระครูสิริสุตานุยุต (ดร.)
76. พระมหาอินทร์วงศ์ อิสสรภาณี (ดร.)
77. อาจารย์ ดร.เกวลิณ งามพิริยกร
78. อาจารย์ ดร.เขมิกา ทองเรือง
79. อาจารย์ ดร.ชญาניתย์ ยิ้มสวัสดิ์
80. อาจารย์ ดร.ธารีรัตน์ ใจเอื้อย
81. อาจารย์ ดร.ธนต์เทพ เขียรประสิทธิ์
82. อาจารย์ ดร.นารา กิตติเมธากุล
83. อาจารย์ ดร.นิคม โพทะลงธง
84. อาจารย์ ดร.นันทนัธ บรจรงปุ
85. อาจารย์ ดร.ปฏิพัฒน์ บุญรักษ์
86. อาจารย์ ดร.พัชร ศิลารัตน์
87. อาจารย์ ดร.พรทิวา จุลสุคนธ์
88. อาจารย์ ดร.พัฒนกร สอนไ
89. อาจารย์ ดร.ยุทธพล ทวะชาลี
90. อาจารย์ ดร.รัตนา ชุกซอน
91. อาจารย์ ดร.เรียงดาว ทวะชาลี
92. อาจารย์ ดร.สาคร มหาหังค์
93. อาจารย์ ดร.สุพรรณิ กัณหติลก
94. อาจารย์ ดร.สุภาพร พงศ์ภิญโญโสภาส
95. อาจารย์ ดร.สุรวงศ์ วรรณปักษ์
96. อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ จิตต์จันทร์
97. อาจารย์ ดร.อาริตา สัมมาร์ตัน
98. นาวาอากาศเอก ดร.ณภัทร แก้วนาค
99. ดร.รุ่งเรือง แสนโกษา
100. ดร.อารียา จำนงค์ยา
101. ดร.เอนก พันธุ์รัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง
โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน
วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ลำพูน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยนครพนม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
โรงเรียนหนองโสนพิทยาคม จังหวัดพิจิตร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย
โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
โรงเรียนบ้านป่าแขวง จังหวัดพิจิตร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอนแก่น
วิทยาลัยพยุหบัณฑิต หนองบัวลำภู
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาท
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ร้อยเอ็ด
วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
วิทยาลัยกองทัพอากาศ ดอนเมือง
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม
นักวิชาการอิสระ
นักวิชาการอิสระ

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้ตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการของอาจารย์ นักศึกษา และผู้ที่สนใจอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2565 เป็นปีที่ 13 วารสารได้มีการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้เป็นที่ยอมรับ โดยได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย TCI จัดให้อยู่ในอันดับ กลุ่ม 2 วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำเพื่อส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณภาพของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถาบัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นทางวิชาการ และรวมถึงบริการทางสังคม

เนื้อหาในวารสารฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ จำนวน 13 เรื่อง คือ 1) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อาชีวศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้จากชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขุดคลองนาคราช อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร 4) รูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชนของเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดลพบุรี จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดสมุทรสาคร 5) แนวทางการพัฒนาของรัฐในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ 6) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 7) การติดจะเข้สำหรับการบรรเลงดนตรีไทยร่วมสมัย 8) แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ณ บ้านพุน้ำร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี 9) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองบรีอ จังหวัดกาญจนบุรี 10) วิเคราะห์กฎหมายและระเบียบสำหรับการอำนวยความสะดวกแก่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน 11) ประสิทธิภาพการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 12) สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง และ 13) องค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทย: ครูสืบศักดิ์ คุริยประณีต ทุกบทความดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน รูปแบบ (Double - blinded) และการกลั่นกรองจากคณะกรรมการจัดทำวารสาร เนื้อหาสาระสำคัญของบทความในฉบับนี้มีความหลากหลาย ทรงคุณค่าในเชิงวิชาการ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งกลุ่มมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และการศึกษา

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณคณะทำงานทุกท่านที่ขับเคลื่อนวารสารฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงตามจุดประสงค์ในการเป็นวารสารที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของวงการศึกษา ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการพิจารณากลั่นกรองบทความและอาจารย์ นักศึกษา ผู้ที่สนใจทุกท่านที่ได้ส่งบทความเผยแพร่ในวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และหวังว่าจะได้รับความไว้วางใจเช่นนี้ตลอดไป

วีรวิทย์ บุญส่ง

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(2)
บทบรรณาธิการ	(5)
สารบัญ	(7)
บทความวิจัย	
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อาชีวศึกษาโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	1
: อิมจิตร หมวดแร่, สุนทร อ่อนฤทธิ์, และชัยรัตน์ โตศิลา	
ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิชาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา	17
: มาลินี ลีโทขวลิต, สุพัตรา อารีกิจ, กันต์กนิษฐ รัตนธนาวรรณ, ณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์แสน, และชัยรัตน์ โตศิลา	
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขุดคลองนาคราช อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร	31
: ศิวกร ผลสุขการ, และสุมลรัตน์ จินตนาสิรินุรักษ์	
รูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชนของเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดลพบุรี จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดสมุทรสาคร	49
: ภัสยกร เลาสวัสดิ์กุล, และเฉลิมชัย หาญกล้า	
แนวทางการพัฒนาของรัฐในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่	65
: วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์	
ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2	83
: กันตินันท์ ยอดเกตุ, และกัลยมน อินทุสุต	
การตีต๊ะจะเข้สำหรับการบรรเลงดนตรีไทยร่วมสมัย	99
: อิติ ทศนกุลวงศ์	

	หน้า
แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา ณ บ้านพุน้ำร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี	113
: พดัยศ เพชรวงษ์, และเชม อภิภัทรวโรดม	
ประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	125
: จริญญา ปุณฺณลักษณ์	
วิเคราะห์กฎหมายและระเบียบสำหรับการอำนวยความสะดวกแก่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้กระทำ ผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน	141
: สุวรรณา คุณดิลกณัฐวสา	
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี	157
: ทวีพร อินทร	
สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง	173
: อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ, วินัย สมมิตร, และปนิดา เนื่องพะยอม	
องค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทย: ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต	189
: ศุภณัฐ นุตมากุล	
ภาคผนวก	205
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
แนะนำผู้เขียน	
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ	
การจัดรูปแบบหน้ากระดาษวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนเอกสารอ้างอิง	

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบ
กิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

Development the Learning Activity of ASEAN Studies by Using
Activity-Based Learning Approach to Enhance Active Citizen
Competencies of Upper Secondary School Students

อัมจิตร์ หมวดแร่,* สุนทร อ่อนฤทธิ์,** และชัยรัตน์ โตศิลา***

Aimjit Muadrae, Suntorn Onrit and Chairat Tosila

Received: February 21, 2022 Revised: March 23, 2022 Accepted: April 22, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 2) เปรียบเทียบสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 26 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน แบบวัดสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. กิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ภูมิหลังอาเซียน (ASEAN Background) 2) กำเนิดอาเซียน (ASEAN Founding) 3) อาเซียนวันนี้ (ASEAN Today) 4) อนาคตอาเซียน (ASEAN Future) 2. สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งสูงกว่า

* สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*** สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน, สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง, อาเซียนศึกษา

Abstract

The objectives of this study were 1) to develop learning activities in ASEAN studies by using activity-based learning approach; 2) to compare active citizen competencies before and after management of learning activity; 3) to examine the satisfaction of the learners towards the learning activities. The sample of this research consisted of 26 students, who were studying in grade 12 (class no. 4), at Demonstration School of Thepsatri Rajabhat University, 2nd semester, academic year 2021. They were selected by simple random sampling technique, and classrooms was the sampling units. The tools used in the current study were as follows: learning activities in ASEAN studies using an activity-based learning approach, active citizen competencies scale, and student satisfaction questionnaire were applied, while the statistics used were efficiency (E1/E2), mean, standard deviation, and t-test.

The research findings are: 1. ASEAN studies learning activity using the activity-based learning approach to promote active citizen competencies which consist of 4 units namely; 1) ASEAN Background 2) ASEAN Founding 3) ASEAN Today 4) ASEAN Future. 2. Active citizen competencies of high school students after using learning management of the ASEAN studies learning by using the activity-based learning approach was higher than that before using learning management of the ASEAN studies learning by using the activity-based learning approach at .05 level of significance difference. And 3. The students' satisfaction towards the ASEAN Studies learning activities using the activity-based learning approach to promote active citizen competencies were at the very-satisfied level.

Keywords: Activity-Based Learning Approach, Active Citizen Competencies, ASEAN Studies

บทนำ

ในปีพุทธศักราช 2558 สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือ ASEAN ได้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนขึ้นอย่างเป็นทางการ (สำนักเลขาธิการอาเซียน, 2019, ย่อหน้า 4) ประเทศไทยในฐานะสมาชิกของประชาคมอาเซียนจึงเริ่มมีนโยบายที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคการศึกษาภายในประเทศจัดทำหลักสูตรเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับภูมิภาค รายวิชาอาเซียนศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของเยาวชนไทยให้พร้อมต่อการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งคุณลักษณะสำคัญของเยาวชนไทยด้านทักษะกระบวนการที่เป็นเป้าประสงค์ของรายวิชานี้ คือ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติ สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อีกทั้งยังมีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีภาวะผู้นำ เห็นปัญหาสังคมและลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีวิธีคิดอย่างถูกต้อง และมีความสามารถจัดการควบคุมตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555, ย่อหน้า 6)

การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งจึงมีความสำคัญต่อการเป็นพลเมืองในประชาคมอาเซียนเนื่องจากสมรรถนะนี้มีความเกี่ยวข้องกับความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเพราะการมีส่วนร่วมวางอยู่บนความเชื่อในเรื่องความเท่าเทียมและอำนาจของพลเมืองที่จะควบคุมสังคม หลักคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับความร่วมมือ ความรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ตั้งแต่การคิด ริเริ่ม พิจารณา ตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ในกิจกรรมทางสังคม การสนใจติดตามข่าวสาร การสนทนา อภิปรายพูดคุยในประเด็นปัญหา การมีส่วนในการวางแผน และตัดสินใจ การพัฒนา การมีส่วนในการติดตาม ตรวจสอบและเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม (Cohen & Uphoff, 1981, หน้า 14)

ในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอาเซียนศึกษา เป้าหมายสำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นภายหลังจากการรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนของประเทศไทย คือการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองให้เป็นพลเมืองของอาเซียน ซึ่งต้องมีความภาคภูมิใจในตนเองว่ามีเกียรติ มีคุณค่าในการสร้างประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เคารพความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านภาษา ศาสนา สังคม และวัฒนธรรม ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ธดา สิทธิธาดา, 2556, หน้า 115 - 117) ดังนั้นสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen Competency) จึงเป็นอีกสมรรถนะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติตนอย่างรับผิดชอบในฐานะพลเมืองของอาเซียน พลเมืองไทย และพลโลก ให้รู้จักการเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพในกฎกติกาและกฎหมาย มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ร่วมกับผู้อื่นท่ามกลางความหลากหลาย เห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีบทบาทในการตัดสินใจและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยยึดมั่นในความเท่าเทียมเป็นธรรม ค่านิยมประชาธิปไตย และสันติวิธี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563, หน้า 62 - 64) ซึ่งการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามที่กล่าวมาข้างต้นได้นั้น การจัดการเรียนรู้ควรเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมจากการปฏิบัติ และการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

เป็นสำคัญ ผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้เชิงรุกผู้เรียนต้องเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ ในขณะที่ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง การลงมือปฏิบัติ จากแนวคิดดังกล่าวการจัดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องและสามารถส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning: ABL) (สุทัศน์ เอกา, 2557, ย่อหน้า 2)

การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เน้นให้ผู้เรียนท่องจำ แต่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงและมีบทบาทในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ และเรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้ทำจริง (Learning by Doing) โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์และการร่วมมือกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัยในการทำงาน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน โดยผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้แบบเดิมที่เป็นแบบตั้งรับ (Passive learning) เรียนรู้โดยการอ่าน ท่องจำ การฟังบรรยายเพียงอย่างเดียวโดยที่ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมอื่นในขณะที่ครูสอนมาเป็นกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ ความเข้าใจ นำไปประยุกต์ใช้ได้ (NCSALL, 2006, หน้า 32) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาอาเซียนศึกษานั้นต้องคำนึงถึงความแตกต่าง สมรรถนะ ศักยภาพของบุคคล ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมที่จัดขึ้นต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาความรู้ให้กว้างขวางขึ้นด้วยตนเอง เน้นการเรียนรู้ที่ส่งเสริม การเคารพความแตกต่างหลากหลาย การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความเข้าอกเข้าใจของวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการก่อตั้งสมาคมอาเซียน การรับรู้และความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาในปัจจุบันอย่างถูกต้อง ร่วมกันแสวงหาหนทางแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน (พงษ์ศักดิ์ นามประมา, 2557, หน้า 11)

งานวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาการนำแนวคิดกิจกรรมเป็นฐานมาใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาอาเซียนศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาไปประกอบอาชีพ ต้องรู้จัก เข้าใจ เข้าใจเพื่อนบ้านในภูมิภาค สามารถปฏิบัติตนอย่างรับผิดชอบในฐานะพลเมืองไทย และพลเมืองของอาเซียน มีแนวทางการเป็นสมาชิกที่มีความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ของตนเอง และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้และปฏิบัติไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

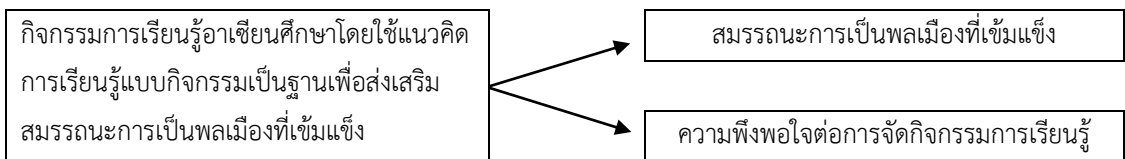
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

กรอบแนวความคิด

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนภาษาอังกฤษ – ภาษาจีน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ที่เรียนในรายวิชาอาเซียนศึกษา จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 61 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 26 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง แบ่งเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 1) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ภูมิหลังอาเซียน (ASEAN Background) จำนวน 5 คาบเรียน
- 2) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 กำเนิดอาเซียน (ASEAN Founding) จำนวน 5 คาบเรียน
- 3) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อาเซียนวันนี้ (ASEAN Today) จำนวน 5 คาบเรียน
- 4) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 อนาคตอาเซียน (ASEAN Future) จำนวน 5 คาบเรียน

รวมทั้งสิ้น 20 คาบเรียน แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการสอนสังคมศึกษา และด้านการวัดผลและการประเมินผล จำนวน 5 คน ตรวจสอบหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectives Congruence: IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 แบบวัดสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง สร้างขึ้นตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) เป็นแบบความเรียง (Essay Test) จำนวน 4 ข้อ 16 คะแนน เป็นแบบความเรียง จำนวน 5 ข้อ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการสอนสังคมศึกษา และด้านการวัดผลและการประเมินผล จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้ค่าระหว่าง 0.80 – 1.00 จากนั้นนำไป tryout กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 ซึ่งผู้วิจัยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนรายข้อของแบบวัดสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยใช้เกณฑ์การวัดและประเมินผลของแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563, หน้า 7) ดังนี้

คะแนน 4 หมายถึง	ผู้เรียนมีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง อยู่ในระดับเหนือความคาดหมาย
คะแนน 3 หมายถึง	ผู้เรียนมีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง อยู่ในระดับมาตรฐาน
คะแนน 2 หมายถึง	ผู้เรียนมีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง อยู่ในระดับกำลังพัฒนา
คะแนน 1 หมายถึง	ผู้เรียนมีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง อยู่ในระดับเริ่มต้น

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง จำนวน 5 ด้าน รวม 18 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และคำถามปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนความพึงพอใจ ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง	ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
คะแนน 4 หมายถึง	ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก
คะแนน 3 หมายถึง	ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
คะแนน 2 หมายถึง	ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับน้อย
คะแนน 1 หมายถึง	ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการสอนสังคมศึกษา และด้านการวัดผลและการประเมินผล จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้ค่าระหว่าง 0.80 – 1.00 จากนั้นนำไป Tryout กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ผู้วิจัยให้ผู้เรียนทำแบบวัดสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง จำนวน 5 ข้อ ใช้เวลา 60 นาที

3.2 นำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/4 ในรายวิชาอาเซียนศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 ชั่วโมง

3.3 หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งเสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบวัดสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง จำนวน 5 ข้อ ใช้เวลา 60 นาที

3.4 หลังจากทำแบบวัดสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งเสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งให้ผู้เรียนประเมิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตรหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2)

4.2 นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นแบบความเรียง (Essay Test) ให้คะแนน แล้วนำมาเทียบช่วงคะแนน สำหรับเกณฑ์การแปลผลช่วงคะแนนผู้วิจัยปรับใช้เกณฑ์ของ สมศักดิ์ ภูวิภาดารวรรณ (2554, หน้า ...) ดังนี้

คะแนน 13.00 - 16.00	หมายถึง ผู้เรียนมีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง อยู่ในระดับเหนือความคาดหมาย
คะแนน 10.00 - 12.99	หมายถึง ผู้เรียนมีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง อยู่ในระดับมาตรฐาน
คะแนน 7.00 - 9.99	หมายถึง ผู้เรียนมีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง อยู่ในระดับกำลังพัฒนา
คะแนน 4.00 - 6.99	หมายถึง ผู้เรียนมีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง อยู่ในระดับเริ่มต้น

4.3 เปรียบเทียบสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่า t-test แบบ dependent Samples

4.4 คะแนนที่ได้จากผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(S.D.) สำหรับเกณฑ์การแปลค่าคะแนนเฉลี่ย ผู้วิจัยได้ปรับใช้เกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2558, หน้า 42) โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน 4.51 - 5.00 หมายถึง ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

คะแนน 3.51 - 4.50 หมายถึง ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก

คะแนน 2.51 - 3.50 หมายถึง ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

คะแนน 1.51 - 2.50 หมายถึง ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับน้อย

คะแนน 1.00 - 1.50 หมายถึง ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปรากฏผลดังนี้

1.1 ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้นมีทั้งสิ้น 4 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ภูมิหลังอาเซียน (ASEAN Background) ประกอบด้วย 1) กิจกรรมเรื่องเล่าปลายยุคอาณานิคม 2) กิจกรรมอภิสภาพและการเริ่มต้น 3) กิจกรรมไฟแห่งสงครามเย็น 4) กิจกรรมมุ่งหน้าสู่สันติภาพ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 กำเนิดอาเซียน (ASEAN Founding) ประกอบด้วย 1) กิจกรรมร่วมมือร่วมพลัง 2) กิจกรรมเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า 3) กิจกรรมก่อนร่างความร่วมมือ 4) กิจกรรมถือกำเนิดประชาคม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อาเซียนวันนี้ (ASEAN Today) ประกอบด้วย 1) กิจกรรมรู้เขารู้เรา 2) กิจกรรมความเหมือนบนความแตกต่าง 3) กิจกรรมวัฒนธรรมร่วมที่สวดยาม 4) กิจกรรมจุดมุ่งหมายปลายทาง มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 อนาคตอาเซียน (ASEAN Future) ประกอบด้วย 1) กิจกรรมยืนยันสู่การเปลี่ยนแปลง 2) กิจกรรมมองอนาคตอาเซียน 3) กิจกรรมเป้าหมายการพัฒนา 4) กิจกรรมอาเซียนยั่งยืน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 1 แสดงผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษา

(n = 26)

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	Df	t	Sig.
ก่อนเรียน	20	9.63	0.756	24	1.026	.000**
หลังเรียน	20	16.62	0.416			

**P < .05

จากตาราง 1 พบว่า สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก่อน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิด การเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 แสดงความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษา

รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ความหมาย
1. ด้านเนื้อหา	4.52	0.71	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.68	0.56	มากที่สุด
3. ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน	4.64	0.64	มากที่สุด
4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน	4.49	0.82	มาก
5. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนการสอน	4.55	0.73	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.62	0.57	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.62, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.68, S.D. = 0.56) รองลงมาคือ ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ($\bar{x}$ = 4.64, S.D. = 0.64) และน้อยที่สุดคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ($\bar{x}$ = 4.49, S.D. = 0.82)

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า กิจกรรมกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในภาพรวมอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบ

กิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบกิจกรรมอย่างเป็นระบบ ได้มีการศึกษาหลักสูตรโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี รายวิชา ส 33202 อาเซียนศึกษา คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้เอกสารตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และหลักการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานตามกรอบฐานสมรรถนะ และหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งจากเอกสารและเว็บไซต์ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นเรียงช่วงลำดับตาม (Timeline) ทางประวัติศาสตร์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มจาก 1) ภูมิหลังของภูมิภาคในยุคอาณานิคมเพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจการกำหนดรัฐชาติ 2) การสร้างชาติภายหลังได้รับเอกราชจากชาติตะวันตก จากนั้นให้ศึกษา 3) แนวคิดของการกำหนดประชาคมอาเซียน 4) แนวคิดความหวาดกลัวลัทธิคอมมิวนิสต์ในช่วงสงครามเย็น และ 5) ประชาคมอาเซียนในยุคปัจจุบัน ปัญหาในด้านต่าง ๆ ของภูมิภาค การแก้ไขและรับมือกับปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ต่าง ๆ สุดท้ายให้ร่วมกันเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ในฐานะพลเมืองของอาเซียนอย่างยั่งยืน เมื่อได้กิจกรรมที่พัฒนาแล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน เพื่อนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงไปทดลองใช้เพื่อหาข้อบกพร่องของกิจกรรมและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรม เพื่อนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนจะนำไปทดลองใช้จริงต่อไป สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุญมา เวียงคำ, และเสนอ ภิรมจิตร์ผ่อง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่สร้างขึ้นนั้นมีความเหมาะสมจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะได้ออกแบบและสร้างอย่างเป็นระบบมีการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการศึกษาคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังจากหลักสูตรของโรงเรียน สาระการเรียนรู้ เอกสารตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ มีการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ แล้วนำไปทดลองใช้จึงทำให้ได้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง พบว่า สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นออกแบบมาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติตนอย่างรับผิดชอบในฐานะพลเมืองของอาเซียน พลเมืองไทย และพลเมืองโลก ผ่านการทำกิจกรรมที่เน้นกระบวนการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมจากการปฏิบัติ ผ่านการวิเคราะห์สถานการณ์หรือเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่มีความสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยให้ผู้เรียนต้องเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง การลงมือปฏิบัติจริง เพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างยั่งยืน บนพื้นฐาน

ของการรู้เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพในกฎกติกาและกฎหมาย มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ร่วมกับผู้อื่นท่ามกลางความหลากหลาย เห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีบทบาทในการตัดสินใจและสร้าง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยยึดมั่นในความเท่าเทียมเป็นธรรม ค่านิยมประชาธิปไตย และสันติวิธี สอดคล้องกับ นพชัย สิทธิ, เศรษฐภูมิ วรณไพศาล, และจารุณี มณีกุล (2563) ที่ได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่อง แม่สอศึกษา เพื่อส่งเสริมพลเมืองเข้มแข็งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้สาระท้องถิ่นเพื่อส่งเสริม พลเมืองเข้มแข็งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งได้ การฝึกให้ นักเรียนได้รับรู้สภาพปัญหาสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญของปัญหาและมีความสนใจที่จะมีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาในฐานะพลเมืองของชุมชนท้องถิ่น 2) การศึกษาระดับคุณลักษณะพลเมืองเข้มแข็งของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยกะโหลกที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง แม่สอศึกษา เพื่อส่งเสริม พลเมืองเข้มแข็งพบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับคุณลักษณะพลเมืองเข้มแข็งเท่ากับ 3.64 อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.23 นักเรียนสามารถบอกถึงการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชนท้องถิ่นได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาชีวศึกษาโดยใช้แนวคิด การเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มี ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาชีวศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรม การเรียนรู้อาชีวศึกษา เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างเต็มที่ เน้นรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ การเรียนรู้ผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์สถานการณ์และเหตุการณ์สำคัญในระดับภูมิภาค ผู้วิจัยลดบทบาทของตนเองลง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทำให้ กิจกรรมการเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ ช่วยลดความเครียด และสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนการสอน ทำทนายที่จะเรียน ในเรื่องที่ยากขึ้นต่อไป สอดคล้องกับดวงกมล อามินทอง (2557) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง วัฒนธรรม ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยใช้แผนผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมากที่สุด เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนและสังคม เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อกตนเองและสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้สอนที่จะนำกิจกรรมการเรียนรู้อาชีวศึกษาไปใช้ควรตระหนักถึงบทบาทของตนเองซึ่งเปลี่ยนจาก บทบาทในการจัดการเรียนรู้มาเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจบทบาทของตนเองให้ชัดเจนก่อนที่จะนำกิจกรรม การเรียนรู้ไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน

2. ผู้สอนควรจะเลือกใช้สถานการณ์ บทความ หรือประสบการณ์ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน มีความทันสมัยที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองอาเซียนได้ดีมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาปรับปรุงในส่วนของเนื้อหาเหตุการณ์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในประเด็น Theme ของเรื่องให้มีความทันสมัยและอยู่ในความสนใจตามพลวัตของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ

2. ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้อาเซียนศึกษาไปใช้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นหลังจากการใช้กิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

- ดวงกมล อามินทอน. (2557). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แผนผังกราฟิกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธดา สิทธิธาดา. (2556). พลเมืองอาเซียน. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 5 “การวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน” วันที่ 18 - 19 กรกฎาคม 2556 (หน้า 112 - 119). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- นพชัย สิทธิ, เชษฐภูมิ วรรณไพศาล, และจารุณี มณีกุล. (2563, มกราคม - มีนาคม). การจัดการเรียนรู้สาระ ท้องถิ่น เรื่อง แม่สอดศึกษา เพื่อส่งเสริมพลเมืองเข้มแข็งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 22(1), 96 - 108.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญมา เวียงคำ, และเสนอ อภิรมจิตร์ผ่อง. (2560, กรกฎาคม - ธันวาคม). การพัฒนารูปแบบการจัดการจัดการ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 8(2), 13 - 26.
- พงษ์ศักดิ์ นามประมา. (2557). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สู่ความเป็นพลเมืองอาเซียน ด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน (RBL) ในรายวิชาเพิ่มเติม ส 33202 อาเซียนศึกษา 2 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมศักดิ์ ภู่วิภาดาบรรณ. (2554). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง. เชียงใหม่: เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). สืบค้น ธันวาคม 7, 2564 จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักเลขาธิการอาเซียน. (2562). ประชาคมอาเซียน. สืบค้น กุมภาพันธ์ 14, 2565 จาก <https://asean2019.go.th/th/abouts>.
- สุทัศน์ เอกา. (2557). การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน. สืบค้น ธันวาคม 7, 2564 จาก <http://www.krumontree.com/www/index.php/documents/74-abl-activitybasedlearning>.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies. New York: Cornell University Press.

NCSALL. (2006). **Activity-based Instruction: Why and How**. Retrieved December 7, 2021 from www.ncsall.net/fileadmin/resources/teach/GED_inst.pdf.

ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม
ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิถีชีวิต
เพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา

Effects of Using Group Investigation Instructional Model on Learning
Achievement and Abilities of Learning Transfer in Healthy Lifestyle
Course of Higher Education Level

มาลินี ลิโทชวลิต,* สุพัตรา อารีกิจ,** กันต์กนิษฐ รัตนนาวรรณ,*** ณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์แสน,****
และชัยรัตน์ โตศิลา*****

Malinee Leethochawalit, Supatra Areekit, Kankanit Rattanathanawan, Narongrit Saksaen,
and Chairat Tosila

Received: February 22, 2022 Revised: March 23, 2022 Accepted: April 25, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพ
ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม และ 2) เปรียบเทียบ
ความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิถีชีวิตเพื่อสุขภาพก่อนและหลังเรียนวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียน
ในระดับอุดมศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
คือ นิสิตระดับปริญญาบัณฑิตที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา มคอ. 246 วิถีชีวิตเพื่อสุขภาพ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2561 จำนวน 72 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 2) แบบวัด
ความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตเพื่อสุขภาพ
โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

* ดร., อาจารย์ประจำสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ

** ดร., อาจารย์ประจำสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ

*** ดร., อาจารย์ประจำสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ

**** ครู, กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เบญจมราชาลัย

***** ดร., อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิชาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การถ่ายโยงการเรียนรู้, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, รูปแบบการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare the learners' learning achievement before and after using Group Investigation Instructional Model. 2) compare the learners' abilities of learning transfer in Healthy Lifestyle course of higher education level before and after the usage of Group Investigation Instructional Model. The samples of this research were 72 undergraduate students enrolling SWU 246 Healthy Lifestyle course in the second semester of the academic year 2017. The research instruments were 1) learning achievement tests. 2) the test of learners' abilities in learning transfer tests. The instrument used in the experiment was a set of unit plans using Group Investigation Instructional Model. The data was analyzed by arithmetic mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.) and t-test dependent.

The research findings were summarized in two topics as follows. First, the learning achievement after the usage of Group Investigation Instructional Model was higher than that before using this model at .05 level of significance. Second, the ability of learning transfer in Healthy Lifestyle course of higher education Level after the usage of Group Investigation Instructional Model was higher than that before using this model at .05 level of significance.

Keywords: Transfer of Learning, Learning Achievement, Group Investigation Instructional Model

บทนำ

คนไทยจำนวนมากเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อที่เกิดจากผลพวงของการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต ดังจะเห็นได้จากรายงานผลการวิจัยเพื่อพัฒนาสุขภาพคนไทยได้กล่าวถึงปัญหาสุขภาพของคนไทย 6 อันดับแรก ได้แก่ ภาวะน้ำหนักเกินและอ้วน ภาวะความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน ภาวะคอเลสเตอรอลในเลือดเกิน ภาวะโลหิตจาง และโรคเมื่อยต่าง ๆ และกรณีมีพฤติกรรมสุขภาพไม่เหมาะสมในด้านภาวะโภชนาการ พบว่า การรับประทานอาหารมากเกินไปมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่เป็นสาเหตุการเสียชีวิตเกี่ยวกับโรคหัวใจ โรคหลอดเลือด และโรคเบาหวาน นอกจากนี้ยังพบว่าร้อยละ 40 ของผู้ที่มีน้ำหนักเกินจะมีการลาป่วยเป็น 2 เท่าของคนที่มีน้ำหนักในเกณฑ์ปกติ ส่วนคนที่มีภาวะทุพโภชนาการ (Malnutrition) หรือคนที่รับประทานอาหารน้อยเกินไปก็จะมีปัญหาสุขภาพและมีประสิทธิภาพในการทำงานน้อยกว่าผู้ที่บริโภคอาหารได้เหมาะสมตามภาวะร่างกาย (Gochman, 1988, p. 11-14)

จากข้อมูลข้างต้นทำให้เห็นว่าภาวะความรุนแรงของโรคไม่ติดต่อหรือโรคเรื้อรังต่าง ๆ ได้เพิ่มอัตราสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งที่โรคเหล่านี้ล้วนเกิดจากการมีพฤติกรรมในการดำรงชีวิตที่ไม่เหมาะสม การมีสภาพสิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสม และล้วนเป็นโรคที่สามารถป้องกันได้ด้วยการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต ทั้งนี้องค์การอนามัยโลกได้เสนอแนะว่า การใช้กลวิธีรณรงค์การส่งเสริมสุขภาพและปรับเปลี่ยนสภาพสิ่งแวดล้อมเป็นกลยุทธ์ที่สามารถป้องกันการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังได้เป็นอย่างดี ซึ่งหลายประเทศได้ทดลองดำเนินการไปแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา และออสเตรเลีย พบว่า สามารถช่วยให้ประชาชนได้เรียนรู้และเกิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้องและเหมาะสม ส่งผลให้อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อต่าง ๆ ลดลง (ลักขณา เต็มศิริกุลชัย, 2559, หน้า 32 – 58)

Pender (1996) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพซึ่งได้รับการยอมรับทั่วโลกว่าเป็นหลักการป้องกันการเกิดโรคไม่ติดต่อที่ดีที่สุดในปัจจุบันไว้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ 2) ด้านกิจกรรมทางกาย 3) ด้านโภชนาการ 4) ด้านการจัดการความเครียด 5) ด้านสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ 6) ด้านการพัฒนาทางจิตวิญญาณ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของรายวิชา วิถีชีวิตเพื่อสุขภาพ ของสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แต่จากการสังเกตพฤติกรรมนิสิตพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิตที่ไม่ได้คำนึงถึงการส่งเสริมสุขภาพโดยเฉพาะด้านการบริโภคอาหาร มักเลือกบริโภคตามความสะดวกคุ้นเคย จากการศึกษาวิจัยของ เนตรนา กิจรุ่งพิพัฒน์, และอนุสรณ์ พันธุนิธิ์ (2555) พบว่า บุคคลในช่วงที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา แม้ว่าจะมีความตระหนักถึงการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับมาก แต่กลับมีแนวโน้มพฤติกรรมดูแลสุขภาพของตนเองทั้งในด้านการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การพักผ่อนและคลายความเครียด การจัดสภาพแวดล้อมรอบตัว และการตรวจและดูแลตนเองอยู่เพียงในระดับปานกลางเท่านั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและแสวงหาแนวทางการส่งเสริมสุขภาพของนิสิตระดับปริญญาตรีโดยเฉพาะกลุ่มที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพ เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขนิสัยและเป็นบรรทัดฐานชีวิตให้นิสิตมีพฤติกรรมในการส่งเสริมสุขภาพตนเองต่อไปในอนาคต และเป็นผู้ใหญ่ที่แข็งแกร่งซึ่งจะส่งผลให้สังคมมีพลเมืองที่แข็งแกร่งอันจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศชาติ

จากบริบทของสถานการณ์ในข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิชาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพของนิสิตระดับปริญญาตรีโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ช่วย

ส่งเสริมให้นิสิตมีองค์ความรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ผ่านรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ที่มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา 2) ขั้นพิจารณาปัญหา 3) ขั้นวางแผน 4) ขั้นลงมือปฏิบัติ 5) ขั้นรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลงาน และ 6) ขั้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวมีหลักการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ที่เป็นปัญหาแล้วต้องพิสูจน์ความจริงด้วยหลักของเหตุผล เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและยอมรับฟังความคิดเห็น ดังที่ ทิศนา ขวมนิธิ (2564, หน้า 44 - 45) อธิบายว่า รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นอย่างมากโดยเน้นการพัฒนาความสามารถในการใช้สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคมผ่านการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นตามกระบวนการสืบสอบ โดยเฉพาะความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองให้เป็นคนช่างสังเกต สงสัย มีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น และได้พัฒนาทักษะการสืบสอบ ทักษะทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการทำงานกลุ่ม อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มมาใช้ในการเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิชาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนวิชาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิชาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพก่อนและหลังเรียนวิชาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา มศว 246 วิถีชีวิตเพื่อสุขภาพ ซึ่งเป็นวิชาเลือกในหมวดการศึกษาทั่วไป กลุ่มวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี หลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 4 กลุ่มผู้เรียน มีนิสิตรวมทั้งสิ้น 250 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา มศว 246 วิถีชีวิตเพื่อสุขภาพ กลุ่มวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี หลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 72 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้กลุ่มผู้เรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพที่มีเนื้อหาสาระประกอบด้วย องค์ประกอบและความสำคัญของสุขภาพแบบองค์รวม ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อสุขภาพ โรควิถีชีวิตกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตของมนุษย์ สาเหตุ วิธีป้องกันและการรักษา การพัฒนาวิถีชีวิตเชิงสร้างสรรค์ และการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มที่ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนการสอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ขั้นตอนที่ 2 ขั้นพิจารณาปัญหา ขั้นตอนที่ 3 ขั้นวางแผน ขั้นตอนที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติ และขั้นตอนที่ 5 ขั้นรวบรวม วิเคราะห์ ข้อมูล และนำเสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษา และขั้นตอนที่ 6 ขั้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ โดยใช้เวลาสอน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ฉบับ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.40 - 0.60 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.67 ซึ่งมีระดับที่จำแนกได้ดีมาก และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.78 2) แบบวัดความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ แบบอัตนัย จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งแบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ บทอ่าน และส่วนที่ 2 คือ การเขียนความเรียงในประเด็นที่สัมพันธ์กับบทอ่านที่กำหนดให้ โดยมีองค์ประกอบในการเขียน ได้แก่ 1) ชื่อเรื่อง 2) คำนำ 3) เนื้อเรื่อง ซึ่งครอบคลุมทุกองค์ประกอบของความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ที่กำหนด ได้แก่ 1) การระบุสาระสำคัญ 2) การเชื่อมโยงสาระสำคัญสู่สถานการณ์ใหม่ และ 3) การเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ใหม่ ที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.44 - 0.59 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.85

3. การเก็บรวบรวม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (The One Group Pretest - Posttest Design) คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 กับนิสิตระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา มศว 246 วิถีชีวิตเพื่อสุขภาพ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 72 คน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ขั้นเตรียมการ

3.1.1 ผู้วิจัยเตรียมการเรียนการสอน ประกอบด้วย สร้างแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา มศว 246 วิถีชีวิตเพื่อสุขภาพโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้

3.1.2 จัดเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้

3.2 ขั้นตอนการทดลอง

3.2.1 ผู้วิจัยให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ก่อนเรียน (Pre-test) เพื่อวัดความรู้พื้นฐานและเก็บผลการทดสอบไปเปรียบเทียบกับผลการเรียนรู้หลังเรียน

3.2.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มตามแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา มศว 246 วิธีชีวิตเพื่อสุขภาพที่ได้สร้างไว้ทั้ง 1 หน่วยการเรียนรู้และเริ่มทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 รวม 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง

3.2.3 ผู้วิจัยให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้หลังเรียน (Post-test)

3.3 ขั้นตอนหลังการทดลอง

ผู้วิจัยเปรียบเทียบผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ

4. วิเคราะห์ข้อมูล

การเปรียบเทียบผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (T-test Dependent)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนวิชา มศว 246 วิธีชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนวิชา มศว 246 วิธีชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนผู้เรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	p
ก่อนเรียน	72	38	23.31	3.56	12.61*	.000
หลังเรียน	72	38	28.51	2.29		

* $p < 0.05$

จากตาราง 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิชา มศว 246 วิถีชีวิตเพื่อสุขภาพก่อนและหลังเรียนวิชาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิชา มศว 246 วิถีชีวิตเพื่อสุขภาพก่อนและหลังเรียนวิชาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

ความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้	จำนวนผู้เรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	p
ก่อนเรียน	72	3	1.41	0.29	21.69*	.000
หลังเรียน	72	3	2.27	0.36		

* $p < 0.05$

จากตาราง 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิชาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สรุปผลการวิจัยได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา มศว 246 วิถีชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและมีทักษะการสืบค้นทางวิชาการ (ทิสนา แคมมณี, 2564) ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดำเนินไปอย่างเป็นลำดับขั้นตอนดังที่ Joyce, & Weil (2009) ได้นำเสนอไว้โดยเริ่มต้นจากการที่ผู้เรียนจะได้ร่วมกันเสนอปัญหาที่ผู้สอนกำหนดสถานการณ์ให้ ซึ่งแต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาปัญหาที่เสนอและศึกษาใบความรู้จากผู้สอน เพื่อเชื่อมโยงไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนด จากนั้นแต่ละกลุ่มจะร่วมกันศึกษาและคิดวางแผนขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้าตามใบกิจกรรม โดยการกำหนดหน้าที่ของ

สมาชิกในกลุ่ม และมอบหมายการทำงาน ก่อนที่สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะได้ค้นคว้าหาความรู้ตามที่ได้รับมอบหมาย พร้อมทั้งร่วมกันปฏิบัติตามกิจกรรมที่เน้นการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้ผู้สอนจะมีบทบาทในการคอยแนะนำ และช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อนำผลมาอภิปรายสรุปสาระสำคัญของกลุ่ม จากนั้นผู้เรียนจะเสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษาร่วมกัน อภิปรายสรุปเป็นความคิดของกลุ่ม และบันทึกไว้ แล้วให้ตัวแทนนำเสนอผลการศึกษานำขึ้นเรียน และผู้เรียนในชั้นได้ร่วมกันวิเคราะห์ถึงจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ และในขั้นตอนสุดท้ายซึ่งเป็นการวิเคราะห์และอภิปรายบทเรียนโดยผู้เรียนและผู้สอน จากนั้นนำความรู้ไปขยายต่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ พร้อมทั้งร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและอภิปรายแนวทางการนำความรู้ไปขยายต่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ โดยเป็นประเด็นปัญหาที่ผู้เรียนต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มโดยเฉพาะในชั้นลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนได้ดำเนินการแสวงหาความรู้ตามบทบาทหน้าที่ที่ตนเองได้รับจากกลุ่ม โดยที่ผู้สอนจะให้คำแนะนำผู้เรียนทั้งแหล่งค้นคว้าหาความรู้ และอำนวยความสะดวกในด้านข้อมูลความรู้ให้ผู้เรียน อีกทั้งคอยดูแลติดตามการทำงานของผู้เรียน แนะนำให้ผู้เรียนร่วมมือกันอย่างจริงจังในการทำงานเพื่อค้นคว้าแสวงหาความรู้เกี่ยวกับกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ได้แก่ โรคอ้วน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคเบาหวาน โรคเมะเร็ง ในประเด็นเกี่ยวกับสาเหตุการป้องกันและการรักษา อาหารที่เสี่ยง/ต้านโรค ความสัมพันธ์ของการเกิดโรคนั้น ๆ ต่ออวัยวะต่าง ๆ การพัฒนาวิถีชีวิตเชิงสร้างสรรค์ และการประยุกต์ใช้นวัตกรรมสุขภาพ อันเป็นการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ส่งผลต่อสุขภาพและการดูแลสุขภาพ ซึ่งประเด็นเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้เรียนโดยตรง ผู้เรียนจึงมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำไปสู่การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูงขึ้น

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มตั้งแต่เสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา พิจารณาปัญหา วางแผน ลงมือปฏิบัติ รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษา จนกระทั่งร่วมกันทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่นั้น ถือเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Bloom (1976) ที่สามารถสรุปได้ว่า การที่ผู้สอนอธิบายจุดมุ่งหมายและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนจะต้องร่วมกันปฏิบัติอย่างชัดเจน การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยที่ผู้สอนจะคอยให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ แรงเสริม และผลสะท้อนกลับ เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงผลลัพธ์จากการกระทำของตนเองและการแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูงขึ้น

2. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 สรุปผลการวิจัยได้ว่า ความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้จากชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ในรายวิชานี้ชีวิตเพื่อสุขภาพตามขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้อันเป็นความสามารถในการใช้ความรู้จากการเรียนรู้ที่ผ่านมาเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างยืดหยุ่น นอกเหนือจากความรู้ที่ได้เรียนรู้ในขั้นต้นและประยุกต์การเรียนรู้นั้นไปยังสถานการณ์

ที่คล้ายคลึงกันหรือสถานการณ์ใหม่ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ การคิดขั้นสูง การแก้ปัญหา ตลอดจนการคิดค้น และสร้างผลงาน (Hunter, 1995; Haskell, 2001; Mestre, 2002) อย่างเป็นลำดับ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ขึ้นเสนอ สถานการณ์ที่เป็นปัญหา ผู้สอนจะสนทนากับผู้เรียนในประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยชรา ผ่านการใช้คำถามที่สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียนเพื่อนำไปสู่การร่วมกันอภิปรายในประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจของมนุษย์ในแต่ละช่วงวัย พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพ ของตนเอง และผลกระทบจากการมีพฤติกรรมเหล่านั้น ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายคำถามที่ว่า “สุขภาพดีไม่มีขาย อยากได้ต้องทำเอง” จากนั้นให้ผู้เรียนร่วมกันสะท้อนความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้คนไทยเจ็บป่วยด้วยโรคชนิดต่าง ๆ แล้วเชื่อมโยงความเห็นของนิสิตเข้าสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพแบบองค์รวมและโรควิถีชีวิต

ขั้นตอนที่ 2 ขึ้นพิจารณาปัญหา ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงของมนุษย์ ที่นำไปสู่สถานการณ์ที่เป็นปัญหาในขั้นตอนที่ 1 แล้วนำผลการวิเคราะห์มาอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน จากนั้นสุ่ม ผู้เรียน 3 - 4 คน เพื่อแบ่งปันประสบการณ์และวิธีการดูแลสุขภาพของตนเอง แล้วเชื่อมโยงไปสู่การทำความเข้าใจ ที่ถูกต้องในเรื่องการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ก่อนที่ผู้เรียนจะได้ร่วมกันสืบค้นความหมาย องค์ประกอบ ความสำคัญ ของสุขภาพแบบองค์รวม และการประเมินสุขภาพเบื้องต้นจากแหล่งข้อมูลที่นำเสนอ จากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพแบบองค์รวมตามความเข้าใจของกลุ่มให้สมาชิกทุกคนในชั้นเรียนฟัง พร้อมทั้งเปิด โอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถามระหว่างกลุ่มเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในประเด็นดังกล่าวได้อย่าง ครบคลุมสาระสำคัญ แล้วผู้สอนอธิบายความหมายของโรควิถีชีวิตโดยสังเขป จากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกัน ยกตัวอย่างโรควิถีชีวิตและอภิปรายเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตของมนุษย์ที่ส่งผลต่อโรควิถีชีวิต และเขียนสาระลงใน แบบบันทึกการปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 ขึ้นวางแผน สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มร่วมกันตั้งสมมติฐานและกำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษา แล้วร่วมกันออกแบบเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโรควิถีชีวิตรวมทั้งระบุแหล่งข้อมูลและกำหนดบทบาท หน้าที่และระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับโรควิถีชีวิต ก่อนที่ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติ ที่สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะร่วมกันค้นคว้าหาความรู้ตามที่ได้รับมอบหมายจากแหล่งเรียนรู้ในประเด็นเกี่ยวกับ 1) สาเหตุ การป้องกัน และการรักษาโรควิถีชีวิต 2) อาหารที่เสี่ยงต่อโรควิถีชีวิต/อาหารต้านโรควิถีชีวิต และ 3) ความสัมพันธ์ของ การเกิดโรควิถีชีวิตต่ออวัยวะต่าง ๆ 4) การพัฒนาวิถีชีวิตเชิงสร้างสรรค์ 5) การประยุกต์ใช้นวัตกรรมสุขภาพ ซึ่งแบ่ง ออกเป็น 8 หัวข้อได้แก่ ได้แก่ 1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสุขภาพ 2) โรคอ้วน 3) โรคความดันโลหิตสูง 4) โรคหัวใจ 5) โรคเบาหวาน 6) โรคเมะเร็ง 7) การพัฒนาวิถีชีวิตเชิงสร้างสรรค์ 8) การประยุกต์ใช้นวัตกรรมสุขภาพ

ขั้นตอนที่ 5 ขึ้นรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษา สมาชิกในกลุ่มจะร่วมกัน วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สมาชิกแต่ละคนได้รวบรวมมา จากนั้นวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเกี่ยวกับโรควิถีชีวิต และนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย ผู้สอนมอบหมายให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันออกแบบรูปแบบ การนำเสนอผลงาน แล้วนำเสนอข้อมูลในประเด็นที่กำหนด จากนั้นผู้เรียนร่วมกันประเมินผลการนำเสนอข้อมูล เกี่ยวกับโรควิถีชีวิตทั้งในด้านเนื้อหาสาระเรียงเรียงเนื้อหาเกี่ยวกับโรควิถีชีวิต รูปแบบการนำเสนอ การประยุกต์ใช้ ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม แล้วร่วมกันอภิปรายความสำคัญของการ

ตรวจสอบสุขภาพเบื้องต้นด้วยตนเอง การตรวจสอบสุขภาพประจำปี และการประเมินสภาวะสุขภาพ กิจกรรมในขั้นตอนที่ 1-5 นั้นทำให้ผู้เรียนสามารถระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวคิด/หลักการของการพัฒนาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพเชิงสร้างสรรค์ได้ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมายและการใช้กระบวนการทางปัญญาอันเป็นองค์ประกอบของความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 6 ขึ้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ ผู้เรียนจะได้ร่วมกันสะท้อนแนวทางการนำความรู้ที่ได้จากการสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตเพื่อการมีสุขภาพที่ดีมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จากนั้นให้ผู้เรียนอภิปรายแนวทางการพัฒนาวิถีชีวิตเชิงสร้างสรรค์และการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ด้วยการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากการสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไปสู่สถานการณ์ใหม่ ก่อนที่จะร่วมกันกำหนดคำถามเกี่ยวกับโรควิตีชีวิตที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป โดยผู้สอนจะมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ รวมถึงสร้างแรงจูงใจและเสริมแรงแก่ผู้เรียนเพื่อให้เข้าใจในหลักการพื้นฐานและตระหนักถึงคุณค่าของสาระการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ตลอดจนกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกันพัฒนาความสามารถในการนำหลักการและความรู้ต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกัน รวมทั้งทักษะที่ได้รับไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์และแก้ปัญหาในบริบทที่แตกต่างหรือสถานการณ์ใหม่ที่มีความหลากหลายและซับซ้อนยิ่งขึ้นต่อไป สอดคล้องกับณัฐกานต์ รักษาก (2552) ที่กล่าวว่า ในการส่งเสริมการถ่ายโยงการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนนั้นควรมีการจูงใจและการเสริมแรงให้กับผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจหลักการทั่ว ๆ ไปของสิ่งที่เรียนได้ง่าย และเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง รวมทั้งควรแสดงให้ผู้เรียนได้เห็นประโยชน์ และให้โอกาสในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่ได้รับการฝึกฝนมาสำหรับการเรียนรู้ในสถานการณ์ใหม่ที่ซับซ้อนกว่าได้ด้วย ตลอดจนให้การเสริมแรงด้วยการชื่นชมหรือการให้รางวัลเมื่อผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้หรือการแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวเป็นไปตามข้อเสนอแนะของ Mestre (2002) ที่ระบุว่า ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้เรียนรู้นั้นไปใช้ในบริบทอื่น ๆ เนื่องจากหากความรู้ที่ได้เรียนรู้ถูกผูกไว้แน่นเกินไปกับบริบทหนึ่งหรือการที่ได้รับการเรียนรู้ในการถ่ายโยงที่เป็นบริบทที่แตกต่างกันเพียงผิวเผินจะทำให้การถ่ายโยงการเรียนรู้นั้นลดลงได้ แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของบริบทซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการถ่ายโยงการเรียนรู้ของผู้เรียน

การที่ผู้เรียนได้ร่วมกันศึกษาเนื้อหาสาระและปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่ใกล้เคียงกันมาตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 - 6 ดังที่ได้กล่าวถึงในข้างต้นนั้นเป็นอีกปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ไปในทางที่ดีขึ้น เป็นไปตามที่ Ormrod (1998) ได้อธิบายไว้ว่า การถ่ายโยงการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้มากหากเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้เรียนเคยเรียนรู้มาแล้วมีความเหมือนกันหรือมีความคล้ายคลึงกับสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ใหม่ ทั้งนี้ถ้าบทเรียนหรือสิ่งที่ได้เรียนรู้คล้ายคลึงกันในด้านเนื้อหาจะมีการถ่ายโยงการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ ซึ่งเรียกการถ่ายโยงการเรียนรู้ว่า การถ่ายโยงเฉพาะ (Specific Transfer) และเป็นการถ่ายโยงการเรียนรู้ที่ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ ๆ นอกจากนี้ความคล้ายคลึงกันในด้านเทคนิคหรือวิธีการก็มีอิทธิพลต่อการถ่ายโยงการเรียนรู้ เช่น วิธีการที่บุคคลใช้ในการเรียนรู้ด้วยการอ่าน ทบทวนสม่ำเสมอ การทำสมุดจดบันทึกย่อ การตั้งคำถามและตอบคำถามระหว่างกันในกลุ่ม ก็อาจนำวิธีการเหล่านี้ไปใช้ใน

การเรียนรู้วิชาอื่น ๆ หรือถ่ายโยงไปสู่การเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ได้ แม้ว่าเนื้อหาของวิชาที่ได้เรียนก่อนหน้ากับวิชาที่ได้เรียนต่อ ๆ ไปจะไม่คล้ายคลึงกันหรือไม่ซ้ำซ้อนกัน เรียกการถ่ายโยงการเรียนรู้นี้ว่า การถ่ายโยงทั่วไป (General Transfer)

อนึ่ง การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มนั้นมีขั้นตอนที่เด่นชัดคือ ผู้สอนจะมุ่งเน้นตั้งคำถามที่นำไปสู่การอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่เป็นปัญหา การพิจารณาปัญหา การวางแผนการศึกษา การลงมือปฏิบัติ และการทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ากิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับแนวทางการสอนเพื่อส่งเสริมการถ่ายโยงการเรียนรู้ของผู้เรียนดังที่ Sternberg, & Williams (2002) และสุรางค์ ไคว์ตระกูล (2554) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การใช้คำถามและเสนอแนะความคิดเพื่อให้ผู้เรียนทราบและเห็นแนวทางในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรงในอนาคต การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เห็นตัวอย่างหลายรูปแบบ และเสนอกรอบแนวคิดที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในแนวคิดนั้น ๆ การส่งเสริมผู้เรียนให้มีความสามารถในการแยกแยะและเชื่อมโยงกันระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เดิม รวมทั้งเห็นความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันของความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ การชี้แนะหลักการ วิธีดำเนินการ ทักษะ และวิธีแก้ปัญหาที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับความรู้หรือสถานการณ์ใหม่ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติและอุดมคติที่ดีต่อการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกฝนผ่านการลงมือค้นคว้า เรียนรู้ และปฏิบัติด้วยตนเอง โดยเริ่มต้นจากทักษะเบื้องต้นไปสู่ทักษะที่สูงขึ้นหลังจากที่ได้เรียนรู้มาแล้วเพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นเมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มครบทุกขั้นตอน จึงสามารถระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวคิด/ หลักการของการพัฒนาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างครอบคลุม ถูกต้อง สอดคล้องตามประเด็นที่กำหนด รวมทั้งเชื่อมโยงสาระสำคัญของแนวคิด/หลักการของการพัฒนาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพเชิงสร้างสรรค์ไปสู่สถานการณ์ใหม่ที่กำหนดให้ได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม ตลอดจนสามารถเสนอแนวทางการประยุกต์สาระสำคัญตามหลักการในประเด็นที่ศึกษาสู่สถานการณ์ใหม่ได้เหมาะสมและหลากหลายแนวทาง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ในทุกองค์ประกอบ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิชา มศว 246 วิถีชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจในการนำผลการวิจัยไปใช้และการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนนำกระบวนการเรียนรู้วิชาวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม เช่น การตั้งคำถามและสมมติฐานที่นำไปสู่การสืบสอบหาความรู้ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสืบค้นข้อมูล การออกแบบเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ประเมิน สังเคราะห์

และสรุปข้อมูล การนำเสนอผลการสืบค้นไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาและระดับชั้น ปีอื่น ๆ ตลอดจนนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มทั้ง 6 ขั้นตอนเพื่อให้ได้ผลการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้สอนสามารถเลือกวิธีการสอน เทคนิคการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวในแต่ละขั้นตอนมาปรับใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย ตามลักษณะเนื้อหาที่เหมาะสมและศักยภาพของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ ตลอดจนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มไปใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาและ/หรือระดับอื่น ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อส่งเสริมความสามารถ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะพึงประสงค์ที่สัมพันธ์กับการเรียนการสอนในรายวิชานั้น ๆ

2. ควรมีการนำขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มมาประยุกต์ใช้ร่วมกับรูปแบบการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ เช่น การใช้โครงงานเป็นฐาน การใช้บริบทเป็นฐาน การใช้สถานการณ์จำลองเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะที่สัมพันธ์กับการเรียนการสอนรายวิชานั้น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐกานต์ รักนาค. (2552). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้านการแก้ปัญหาการให้เหตุผล และการเชื่อมโยงของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปริญญานิพนธ์ดุขฎิบัณทิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แวมมณี. (2564). ศาสตรัการสอ: องค์ความรู้เพือการจักระบวนกรเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนตรนภา กิจรุ่งพิพัฒน์, และอนุสรรา พันธุ์นิธิร์. (2555). พฤติกรรมกรดูแลสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี. จุลนิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการธุรกิจทั่วไป). เพชรบุรี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ลักขณา เต็มศิริกุลชัย. (2559). การพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ แนวคิด อุปสรรค และการแก้ไข. กรุงเทพฯ: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2554). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bloom, B. S. (1976). *Human Characteristic and School Learning*. New York: McGraw–Hill.
- Gochman. (1988). *Health Behavior: Emerging Research Perspective*. New York: Plenum Press.
- Haskell, R. E. (2001). *Transfer of Learning: Cognition, Instruction and Reasoning*. UK: Academic Press.
- Hunter, M. (1995). *Teacher for Transfer*. CA: Corwin.
- Joyce B., & Weil M. (2009). *Models of Teaching* (8thed). Boston: Pearson.
- Mestre, J. P. (2002, January–February). Probing Adults' Conceptual Understanding and Transfer of Learning Via Problem Posing. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 23(1), 9-50.
- Ormrod, J. E. (1998). *Educational Psychology Developing Learners* (2thed). New Jersey: Prentice-Hall.
- Pender. N.J. (1996). *Health Promotion in Nursing Practice* (3rded). New walk Connecticut: Appleton & Lange.
- Sternberg, R. J., & Williams, W. M. (2002). *Educational Psychology*. Boston, MA: Allyn & Bacon.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขุดคลองนาคราช อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร
Participation of The People in The Nakharat Canal Excavation
Muang Chumphon District, Chumphon Province

ศิวกร ผลสุขการ,* และสุมลรัตน์ จินตนาสิรินุรักษ์**

Sivakorn Phonsukkarn, and Sumonrat Jintanasirinurak

Received: March 4, 2022 Revised: June 18, 2022 Accepted: July 27, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขุดคลองนาคราช อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครั้วเรือนที่ถูกเวนคืนที่ดินที่อยู่ริมคลองนาคราช ในตำบลวังไผ่ ตำบลขุนกระโทก ตำบลบ้านนา ตำบลตากแดด ตำบลบางหมาก ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ทั้งหมด 707 ครั้วเรือน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครั้วเรือนที่ถูกเวนคืนที่ดินที่อยู่ริมคลองนาคราช จำนวน 100 ครั้วเรือน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.81, SD=0.80) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ =2.30, SD=0.85) ด้านการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ =2.21, SD=0.68) ด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.90, SD=0.78) ด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.29, SD=0.82) และด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.58, SD=0.88)

คำสำคัญ: การขุดคลอง, การมีส่วนร่วมของประชาชน, คลองนาคราช

* อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทั่วไป สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์

** อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์

Abstract

The purpose of this research is to study the level of people's participation in excavating the Nakharat Canal, Mueang Chumphon District, Chumphon Province. The population group used in the research were households whose land were expropriated along the Nakharat Canal in Wang Phai Sub-district, Khun Krathing Sub-district, Ban Na Sub-district, Tak Daet Sub-district, Bang Mak Subdistrict, Thung Kha Sub-district, Mueang Chumphon District, Chumphon Province, totaling 707 households. The sample consisted of 100 households that were expropriated land along the Nakharat canal using a simple random sampling method. The tool used was a questionnaire. The statistics used to analyze the data were the percentage, mean, and standard deviation.

The results of the study found that the overall public participation was moderate ($\bar{x}=2.81$, $SD=0.80$). When considering each aspect, it was found that the public participation in the overall picture was at a low level ($\bar{x}=2.30$, $SD=0.85$). The public relations aspect was at a low level ($\bar{x}=2.21$, $SD=0.68$). The economic aspect was moderate ($\bar{x}=2.90$, $SD=0.78$). The social aspect was at a moderate level ($\bar{x}=3.29$, $SD=0.82$) while and the environment is at a high level ($\bar{x}=3.58$, $SD=0.88$).

Keywords: Canal Excavation, Public Participation, Nakharat Canal

บทนำ

จากเหตุการณ์สำคัญของจังหวัดชุมพร คือเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นเกย์เมื่อ พ.ศ. 2532 พัดกระหน่ำชายฝั่งทะเลบริเวณภาคใต้ ฝั่งตะวันออกบริเวณจังหวัดชุมพร และพายุโซนร้อนซินต้า เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2540 ส่งผลให้คลองท่าตะเภาและคลองชุมพร ไม่สามารถระบายน้ำออกสู่ทะเลได้ทัน สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้งพื้นที่การเกษตรของประชาชนเสียหายเป็นจำนวนมาก นับเป็นภัยพิบัติครั้งสำคัญของจังหวัดชุมพรอีกครั้งหนึ่งที่สร้างความเสียหายให้กับชาวชุมพรที่ไม่อาจจะลืมได้ซึ่งปัญหาอุทกภัยเป็นปัญหาใหญ่อย่างหนึ่งของจังหวัดชุมพร โดยเฉพาะอำเภอเมืองชุมพร บางตำบลที่มีสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เป็นที่ราบลุ่มแอ่งกระทะ อีกทั้งยังรองรับน้ำที่ไหลจากเทือกเขาตะนาวศรี ผ่านอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มาลงคลองชุมพรและเข้าสู่พื้นที่ 6 ตำบลของอำเภอเมืองชุมพร คือ ตำบลทุ่งคา ตำบลบ้านนา ตำบลขุนกระโทก ตำบลตากแดด ตำบลบางหมาก ตำบลวังไม้ ทำให้น้ำไหลลงทะเลไม่สะดวกเนื่องจากสิ่งกีดขวางทางน้ำ อีกทั้งคลองนาคราชที่เป็นคลองบายพาสของคลองชุมพรที่จะช่วยแก้ไขปัญหาน้ำล้นตลิ่งและบรรเทาอุทกภัยได้แต่สภาพคลองแคบ คดเคี้ยวและตื้นเขินทำให้การระบายน้ำได้ไม่ดี หากเป็นช่วงฤดูฝนหรือช่วงที่เกิดมรสุมและน้ำทะเลหนุนสูงน้ำก็จะเอ่อล้นตลิ่งเข้าสู่พื้นที่ต่ำ ท่วมขังเป็นเวลา 3-7 วัน ทำให้ประชาชนและพื้นที่เกษตรกรรมประสบกับความเสียหายมากมาย ดังนั้นการขุดคลองนาคราชจะช่วยบรรเทาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 6 ตำบลของอำเภอเมืองที่มีผลกระทบได้ และช่วยลดพื้นที่น้ำท่วม 37,500 ไร่ ช่วยประชาชนได้ 16,802 ครัวเรือน อีกทั้งสามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตร การท่องเที่ยว และการอุตสาหกรรมในฤดูแล้งได้ 6.5 ล้านลูกบาศก์เมตร เพิ่มพื้นที่รับประโยชน์ได้ 6,875 ไร่ และป้องกันน้ำเค็มรุกล้ำเข้ามาในพื้นที่ทำการเกษตรของประชาชนอีกด้วย (กรมชลประทาน, 2563, ย่อหน้า 2)

จังหวัดชุมพรมีปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากที่เกิดขึ้นทุกปี ในพื้นที่ 6 ตำบลของอำเภอเมืองชุมพร คือ ตำบลทุ่งคา ตำบลบ้านนา ตำบลขุนกระโทก ตำบลตากแดด ตำบลวังไม้ และ ตำบลบางหมาก ซึ่งเกิดจากน้ำที่ไหลจากเทือกเขาตะนาวศรี ผ่านอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มาลงคลองชุมพร และเข้าสู่พื้นที่ 6 ตำบลนี้ไม่สามารถไหลลงทะเลได้สะดวก เนื่องจากสิ่งกีดขวางทางน้ำ อีกทั้งช่วงที่น้ำไหลผ่าน “คลองนาคราช” ซึ่งมีสภาพคลองแคบและตื้นมาก ทำให้จังหวัดชุมพรพยายามหาทางแก้ปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากมาโดยตลอด นำไปสู่ “โครงการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยเมืองชุมพร (ลุ่มน้ำคลองชุมพร) ชลประทานจังหวัดชุมพร กล่าวว่า ในรอบ 25 ปีที่ผ่านมา วัดปริมาณน้ำในคลองชุมพรได้สูงสุดถึง 550 ลูกบาศก์เมตร ทำให้เกิดน้ำท่วมพื้นที่ 6 ตำบลดังกล่าว และน้ำยังท่วมถนนสายเอเชีย 41 ซึ่งเป็นถนนสายหลักลงสู่ภาคใต้เป็นประจำ กรมชลประทานจึงน้อมนำพระราชดำริในหลวงรัชกาลที่ 9 เรื่องการแก้ปัญหาลุ่มน้ำท่าตะเภาขยายผลมาที่คลองชุมพร เพื่อต้องการตัดน้ำจากคลองชุมพรให้ไหลลงสู่ทะเลเร็วขึ้น (กรมชลประทาน, 2563, ย่อหน้า 6)

แต่การขุดคลองนาคราชในครั้งนี้ส่งผลกระทบกับประชาชนที่อยู่ริมคลองเป็นจำนวนมาก เนื่องจากประชาชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมกับการในการแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่มีผลกระทบโดยตรงกับประชาชนที่อยู่ริมคลองและบริเวณใกล้เคียง อีกทั้งเรื่องการเวนคืนที่ดินก็มีปัญหา ทำให้ประชาชนมองว่าการทำโครงการในครั้งนี้ ประชาชนหรือชุมชนควรมีสหิทธิมิเสียในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมให้มากกว่านี้ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังที่อาจจะเกิดขึ้น ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนถึงสิ้นสุดโครงการ ทำให้ประชาชนในชุมชนมีความมั่นใจว่าการดำเนินงานจะไม่ทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งสอดคล้องตามความคิดเห็นของคณะกรรมการการความมั่นคงแห่งรัฐ

สภาผู้แทนราษฎร (2553, หน้า 10) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกระดับชั้น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนและชุมชนในอนาคต

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ จะต้องกระทำการอย่างรอบคอบในทุกมิติและให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุดเพื่อช่วยและป้องกันการเกิดปัญหาต่าง ๆ ที่จะตามมาทั้งในปัจจุบันหรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการช่วยแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต หากมีการชุดคลองในประเทศไทยครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการชุดคลองนาคราช อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมของประชาชน (โกวิทย์ พวงงาม, 2553, หน้า 127) อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การคิด วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติงาน ประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาชุมชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน

องค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน (พรเพ็ญ จันทร์โสดา, 2554, หน้า 16-17) ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนทั่วไป โดยเน้นการสื่อสารสองทางทั้งช่องทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ใช่การทำความดีจวบและควรเกิดขึ้นตลอดโครงการ

2. เป้าหมายของการมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นตามกฎหมายหรือการทำให้ไม่มีความขัดแย้ง หากแต่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและเป็นวิธีการเพื่อทำให้การตัดสินใจของรัฐดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับ

3. ด้านวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม ผู้ที่จะริเริ่มหรือสร้างกระบวนการที่มีส่วนร่วมจะต้องกำหนดให้ชัดเจนและแน่นอน จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยวัตถุประสงค์อะไร

4. ด้านขั้นตอนของกิจกรรม จะต้องระบุไว้ในกิจกรรมแต่ละอย่างมีกี่ขั้นตอนและประชาชนสามารถเข้าร่วมขั้นตอนใดบ้าง

5. ด้านกลุ่มเป้าหมายของการเข้าร่วม จะต้องระบุกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนว่ากิจกรรมแต่ละอย่างมีใคร และกลุ่มใดบ้างที่เป็นเป้าหมายของการร่วม

การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) เป็นคำที่ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันต่าง ๆ และประชาชนทั่วไปรู้จักกันอย่างแพร่หลาย มีบทบาทสำคัญและได้รับความสนใจในปัจจุบัน การประชาสัมพันธ์เกิดจากการสร้างการรับรู้และทำความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ โดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อให้กลุ่มคนเกิดการเข้าใจสร้างความน่าเชื่อถือและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี โดยทั่วไปการแบ่ง

ประเภทของการประชาสัมพันธ์อย่างกว้าง มี 2 ประเภท คือ (ทัศนีย์ ผลชานิโก, 2559, ย่อหน้า 2) 1. การประชาสัมพันธ์ภายใน (Internal Public Relations) คือ การสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มบุคคลภายในองค์กร อันได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ เสมียน พนักงาน ลูกจ้าง ตลอดจนถึงนักการภารโรง คนขับรถภายในองค์กรให้เกิดมีความรักใคร่กลมเกลียว สามัคคีกันในหมู่เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจและความรักใคร่ผูกพันจงรักภักดี (Loyalty) ต่อหน่วยงาน การประชาสัมพันธ์ภายในจึงมีความสำคัญมาก 2. การประชาสัมพันธ์ภายนอก (External Public Relations) คือ การสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนภายนอกกลุ่มต่าง ๆ อันได้แก่ ประชาชนทั่วไปและประชาชนที่องค์กรหรือสถาบันที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำความคิดเห็น ผู้นำในท้องถิ่น ลูกค้า ผู้บริโภค รวมทั้งชุมชนละแวกใกล้เคียง เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มประชาชนเหล่านี้เกิดความรู้ความเข้าใจในตัวองค์กรและให้ความร่วมมือแก่องค์กรด้วยดี มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี (2561, ย่อหน้า 9) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์หมายถึง การสื่อสารความคิดเห็น ข่าวสาร ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ไปสู่กลุ่มประชาชน เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงาน องค์กร สถาบันกับกลุ่มประชาชนเป้าหมายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหวังผลในความร่วมมือ สนับสนุนจากประชาชน รวมทั้งมีส่วนช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่หน่วยงาน องค์กร สถาบันด้วย ทำให้ประชาชนเกิดความนิยม เลื่อมใส ศรัทธาต่อหน่วยงาน ตลอดจนค้นหาและกำจัดแหล่งเข้าใจผิด ช่วยลดล้างปัญหา เพื่อสร้างความสำเร็จในการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น

เศรษฐกิจ (Economy) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นิยามว่า "งานอันเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจก และการบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ของชุมชน" รวมถึงด้านการให้บริการและการท่องเที่ยวที่มีปัจจัยกระตุ้นต่อการเติบโตของเศรษฐกิจ เศรษฐกิจยังอาจอธิบายได้ว่าเป็นเครือข่ายจำกัดโดยพื้นที่และเครือข่ายสังคมที่ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการตามอุปสงค์และอุปทานระหว่างผู้มีส่วนโดยการแลกเปลี่ยนหรือสื่อกลาง การแลกเปลี่ยนด้วยมูลค่าเครดิตหรือเดบิตที่ยอมรับกันภายในเครือข่ายเศรษฐกิจหนึ่ง ๆ เป็นผลมาจากกระบวนการซึ่งเกี่ยวข้องทั้งวิวัฒนาการทางเทคโนโลยี ประวัติศาสตร์ และสถาบันสังคม เช่นเดียวกับภูมิศาสตร์ การมีทรัพยากรธรรมชาติ และนิเวศวิทยา เป็นปัจจัยหลัก

การพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development) หมายถึง กระบวนการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องยาวนาน มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดหรือขจัดปัญหาความยากจน การว่างงาน การกระจายรายได้ พร้อมกับมีการเปลี่ยนแปลงสวัสดิการของสังคมไปในทางที่ดีขึ้น โดยใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็นและต้องตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสงวนทรัพยากรไว้ตอบสนองความจำเป็นของคนรุ่นต่อไปในอนาคตของการพัฒนาที่ยั่งยืน (เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย, 2565, ย่อหน้า 1 - 3) เป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยมีเป้าหมายสำคัญ คือ ประชาชน ดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้อยู่ดีกินดี หรือมีสวัสดิการทางเศรษฐกิจสูงขึ้น
2. มีสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่ดี มีสวัสดิการทางสังคม หรือมีความปลอดภัยในสังคม
3. มีความพอใจและความสุขในการดำเนินชีวิต
4. สร้างความเป็นธรรมในสังคม

สังคม (Society) สังคม หรือ สังคมมนุษย์ คือ การอยู่ร่วมกันของมนุษย์โดยมีลักษณะความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันหลายรูปแบบ เช่น อาชีพ อายุ เพศ ศาสนา ฐานะ ที่อยู่อาศัย ฯลฯ สำหรับระบบสังคมที่รวมถึงสิ่งมีชีวิตประเภทอื่นนอกเหนือจากมนุษย์อาจใช้คำว่าระบบนิเวศ ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ กับสภาพแวดล้อม สังคมของมนุษย์เกิดจากกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจร่วมกันไม่ว่าจะในด้านใด เช่น ประเทศ จังหวัด และอื่น ๆ มักจะมีวัฒนธรรมหรือประเพณี รวมถึงภาษา การละเล่นและอาหารการกินของตนเองในแต่ละสังคม การที่มนุษย์รวมกันเป็นสังคมนั้น ช่วยให้มนุษย์สามารถสร้างและพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งอาจเป็นไปได้ถ้าต้องทำสิ่งนั้นโดยลำพัง ขณะเดียวกันสังคมที่พัฒนาหรือกำลังพัฒนาเป็นเมืองขนาดใหญ่ ซึ่งมีการใช้เทคโนโลยีช่วยในการทำงานอย่างมกานั้น ก็อาจส่งผลให้ประชากรที่ไม่สามารถปรับตัวตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวหรือความรู้สึกว่าตนเองไม่มีส่วนร่วมในสังคมขึ้นมาได้ ดังนั้นจะต้องมีการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน การพัฒนาอย่างยั่งยืนหมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ขณะเดียวกันการพัฒนาอย่างยั่งยืนมิได้หมายถึงการเพิ่มขึ้นของปริมาณสินค้าหรือรายได้ของประชาชนเท่านั้น แต่รวมถึงการเพิ่มความพึงพอใจและเพิ่มความสุขของประชาชนด้วย (วิชวิธร งามละม่อม, 2559, หน้า 14) จึงต้องพัฒนาให้ตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ทั้งปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งสอดคล้องลงตัว ระหว่างธรรมชาติควบคู่กับคุณภาพชีวิตของคน (ภิกคิ์กัลยาณมิตร, 2558, หน้า 6) ดังนั้น การพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงหมายถึง การพัฒนาที่ต้องการจัดการทรัพยากรทั้งธรรมชาติและมนุษย์รวมถึงทรัพยากรการเงินและวัสดุให้เป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดความมั่งคั่งและอยู่ดีกินดี โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อม (Environment) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพอยู่รอบตัวมนุษย์และเกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น นอกจากนี้ สิ่งแวดล้อมยังเป็นสิ่งที่เป็รรูปธรรมและนามธรรมทั้งที่เห็นได้ด้วยตาเปล่าและไม่สามารถเห็นได้ด้วยตา เป็นได้ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 ได้กำหนดหน้าที่ให้หน่วยต่าง ๆ ในสังคมมีสิทธิมีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนการใด ๆ ของภาครัฐ ดังต่อไปนี้ มาตรา 58 (หน้า 15) การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการดำเนินการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อนเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่ต่างไปจากเดิมย่อมมีผลประโยชน์และผลกระทบที่ตามมา ตัวอย่างเช่น การสร้างเขื่อนเพื่อสาธารณูปโภคที่ช่วยเหลือมนุษย์ แต่ในอีกด้านหนึ่งการสร้างเขื่อนได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งย้อนกลับมาส่งผลกระทบต่อมนุษย์ในทางอ้อม การขุดลอกคูคลองก็เหมือนกัน เป็นการทำลายระบบนิเวศของแม่น้ำ ลำคลอง ทำลายต้นไม้น้ำที่คอยป้องกันการพังทลายของตลิ่ง ทำลายระบบนิเวศถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำอย่างรุนแรง ภายหลังจากขุดลอกแม่น้ำลำคลองแทบจะกลายเป็นเพียง "ท่อน้ำ" ที่ไม่มีธรรมชาติเหลืออยู่เลย อีกทั้งประเทศไทยยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมเท่าที่ควร (เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย, 2565, ย่อหน้า 9)

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปได้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐที่เกิดขึ้นในชุมชนตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ไม่ว่าจะเป็นารร่วมกำหนดปัญหา วางแผนตัดสินใจ ระดมทรัพยากรบริหารจัดการ ติดตามประเมินผลการทำงานเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชนมากที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครั้วเรือนที่อยู่ริมคลองนาคราชที่ถูกเวนคืนที่ดิน 6 ตำบล คือ ตำบลทุ่งคา ตำบลวังไผ่ ตำบลบ้านนา ตำบลขุนกระหัง ตำบลตากแดด ตำบลบางหมาก อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร จำนวน 707 ครั้วเรือน

ตาราง 1 ข้อมูลครั้วเรือนแต่ละตำบลที่ถูกเวนคืนที่ดิน ในการขุดคลองนาคราชอำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

ตำบล	จำนวนครั้วเรือนที่ถูกเวนคืนที่ดิน
1. ตำบลตากแดด	164
2. ตำบลบางหมาก	54
3. ตำบลทุ่งคา	42
4. ตำบลขุนกระหัง	290
5. ตำบลบ้านนา	119
6. ตำบลวังไผ่	34
รวม	707

ที่มา: กรมชลประทาน (2563)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครั้วเรือนที่อยู่ริมคลองนาคราช อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร จำนวน 100 ครั้วเรือน โดยใช้ค่าร้อยละ คือ
$$\frac{\text{จำนวนครั้วเรือนที่ถูกเวนคืนที่ดิน} \times 100}{\text{จำนวนครั้วเรือนที่ถูกเวนคืนที่ดินทั้งหมด}}$$

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขุดคลองนาคราช อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็นสองตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขุดคลองนาคราช โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ส่วนร่วมมากที่สุด, ส่วนร่วมมาก, ส่วนร่วมปานกลาง, ส่วนร่วมน้อยและน้อยที่สุด และเกณฑ์การแปลผล

คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการชุดคลองนาคราช ตามแนวทางของ Best (รัตนภรณ์ กาหลง, หน้า 44 อ้างจาก Best, 1982, หน้า 182 – 185) ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	มีส่วนร่วมระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	มีส่วนร่วมระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	มีส่วนร่วมระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	มีส่วนร่วมระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	มีส่วนร่วมระดับน้อยที่สุด

โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชน	(จำนวน 9 ข้อ)
ด้านที่ 2 การประชาสัมพันธ์	(จำนวน 8 ข้อ)
ด้านที่ 3 เศรษฐกิจ	(จำนวน 7 ข้อ)
ด้านที่ 4 สังคม	(จำนวน 7 ข้อ)
ด้านที่ 5 สิ่งแวดล้อม	(จำนวน 7 ข้อ)

2.2 วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 ศึกษาจากตำรา บทความและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้เหมาะสม

2.2.2 ศึกษาวิธีการพร้อมทั้งสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับเนื้อหา แล้วนำเสนอแบบสอบถาม ฉบับร่างเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพร้อมแก้ไขสำนวน ความครอบคลุมและความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาแล้วนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

2.2.3 นำเสนอแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านอีกครั้งหนึ่ง เพื่อพิจารณา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และความถูกต้องของ ภาษา (Wording) พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ที่ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจทางด้านภาษาเป็นอย่างดี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากหัวหน้าครอบครัวในพื้นที่ริมคลองนาคราช จำนวน 100 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลที่ได้จากข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาคำนวณหาค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลที่ได้จากข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการชุดคลองนาคราช อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ประมาณร้อยละ 70 อายุที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ ช่วง 51 - 60 ปี สถานภาพส่วนมาก คือ สมรสอยู่ด้วยกัน ส่วนการศึกษาที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ ช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น และส่วนมากประกอบอาชีพคือ ทำสวน

1. ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมการขุดคลองนาคราช อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ดังตาราง 2

ตาราง 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขุดคลองนาคราช อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	2.30	0.85	น้อย
2. ด้านการประชาสัมพันธ์	2.21	0.68	น้อย
3. ด้านเศรษฐกิจ	2.90	0.78	ปานกลาง
4. ด้านสังคม	3.29	0.82	ปานกลาง
5. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.58	0.88	มาก
รวม	2.81	0.80	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่าการมีส่วนร่วมในภาพรวมทั้งหมดอยู่ระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมมากที่สุดในระดับมาก ($\bar{X}=3.58$, $SD=0.88$) รองลงมาคือ ด้านสังคมในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.29$, $SD=0.82$) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}=2.90$, $SD=0.78$) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X}=2.30$, $SD=0.85$) และด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X}=2.21$, $SD=0.68$) ตามลำดับ

ตาราง 3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขุดคลองนาคราช อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร จำแนกตามรายด้าน ดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน			
- ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำประชาพิจารณ์	1.9	0.53	น้อย
- ประชาชนมีสิทธิในการเรียกร้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ	2.7	0.78	ปานกลาง
- ประชาชนมีสิทธิมีเสียงในการแสดงความคิดเห็น	2.5	0.80	น้อย
- ประชาชนมีความเข้าใจและรู้จักโครงการขุดคลอง	2.7	0.90	ปานกลาง
- มีเจ้าหน้าที่ประสานงานแก้ไขปัญหาลดความเดือดร้อน	2.2	1.07	น้อย
จากผลกระทบในการดำเนินงาน			

ตาราง 3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขุดคลองนาคราช อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร จำแนกตามรายด้าน ดังนี้ (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
- การประสานงานผลกระทบต่อนื่องที่เกิดกับประชาชนกับหน่วยงานอื่น	2.3	1.00	น้อย
- การเปิดเผยข้อมูล ความโปร่งใสในการทำงาน	2.0	0.77	น้อย
- แผนงานของโครงการ ระยะเวลาในการดำเนินงาน	2.3	1.10	น้อย
- การสร้างความประทับใจและการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ดำเนินงาน	2.1	0.70	น้อย
รวม	2.30	0.85	น้อย
2. ด้านการประชาสัมพันธ์			
- ท่านมีความรู้หรือเข้าใจเรื่องคลองนาคราชน้อยเพียงใด	2.95	0.99	ปานกลาง
- มีการประชาสัมพันธ์เรื่องการขุดคลองนาคราชจากหน่วยงานภาครัฐ ตามขั้นตอนจากผู้นำถึงประชาชนโดยตรง	2.5	0.51	น้อย
- มีการแจ้งล่วงหน้าจากหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการขุดคลองนาคราช	2.9	0.55	ปานกลาง
- มีการทำประชาสัมพันธ์ในการขุดคลองนาคราช	1.9	0.55	น้อย
- มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์โครงการที่ชัดเจนดูง่าย	1.9	0.71	น้อย
- มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์โดยตรงต่อคนในพื้นที่ถามตอบด้วยความเต็มใจและโปร่งใส	1.8	0.76	น้อย
- มีฐานข้อมูลและมีผู้แทนชุมชนในพื้นที่ ที่สามารถสอบถามข้อมูล และข้อข้องใจได้	1.8	0.61	น้อย
- มีการติดตามผลงาน สรุป ความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค การแก้ไขปัญหาให้ชาวบ้านได้รับทราบ	2.0	0.79	น้อย
รวม	2.21	0.68	น้อย
3. ด้านเศรษฐกิจ			
- การขุดคลองนาคราชทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น	2.5	0.82	น้อย
- ประชาชนที่อยู่ในเขตคลองนาคราชมีรายได้เพิ่มขึ้น	2.3	0.65	น้อย
- มีแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น	3.1	0.85	ปานกลาง
- มีอาชีพทางเลือกเพิ่มขึ้น	2.6	0.82	ปานกลาง

ตาราง 3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขุดคลองนาคราช อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร จำแนกตามรายด้าน ดังนี้ (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
- สามารถปลูกพืชหมุนเวียนได้	2.8	1.10	ปานกลาง
- การควบคุมระบบระบายน้ำจืดกับน้ำเค็มที่กระทบกับพืชบางชนิดในพื้นที่	3.5	0.68	ปานกลาง
- ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำให้เกิดประโยชน์	3.5	0.51	ปานกลาง
รวม	2.90	0.78	ปานกลาง
4. ด้านสังคม			
- เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชน	3.1	0.71	ปานกลาง
- เกิดการอพยพย้ายถิ่นของคนในชุมชน	3.1	1.33	ปานกลาง
- คนในชุมชนต้องปรับตัวในวิถีการดำรงชีวิต	3.2	1.10	ปานกลาง
- การเปลี่ยนแปลงอาชีพของชุมชนไปในทางดีขึ้น	2.9	0.51	ปานกลาง
- ความเจริญที่เกิดในชุมชนทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น	3.0	0.64	ปานกลาง
- เกิดปัญหาเรื่องที่ดินทำกินของประชาชน	3.4	0.68	ปานกลาง
- ช่วยบรรเทาการเกิดอุทกภัย	4.3	0.80	มาก
รวม	3.29	0.82	ปานกลาง
5. ด้านสิ่งแวดล้อม			
- เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม	3.5	0.51	ปานกลาง
- ทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ	3.9	0.55	มาก
- มีผลกระทบต่อน้ำและป่าไม้ริมคลองและท้ายลำคลอง	3.9	0.85	มาก
- ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายจำนวนมาก	4.1	1.16	มาก
- สภาพแวดล้อมจะเข้าสู่สภาพปกติ เมื่อการดำเนินโครงการเสร็จสิ้น	3.3	0.80	ปานกลาง
- เส้นทางน้ำธรรมชาติเสียหายถูกทำลาย	2.9	1.16	ปานกลาง
- คุณภาพน้ำ คุณภาพดินและทรัพยากรป่าไม้ เกิดการเปลี่ยนแปลง	3.5	1.14	ปานกลาง
รวม	3.58	0.88	มาก
รวมทุกด้าน	2.81	0.80	ปานกลาง

จากตาราง 3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขุดคลองนาคราชครั้งนี้ สามารถจำแนกออกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.23$) ได้แก่ ประชาชนมีความเข้าใจและรู้จักโครงการขุดคลอง ($\bar{X} = 2.7$) ประชาชนมีสิทธิในการเรียกร้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.7$) ประชาชนมีสิทธิมีเสียงในการแสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = 2.5$) แผนงานของโครงการ ระยะเวลาในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 2.3$) การประสานงาน ผลกระทบต่อเนื่องที่เกิดขึ้นกับประชาชนกับหน่วยงานอื่น ($\bar{X} = 2.3$) มีเจ้าหน้าที่ประสานงานแก้ไขปัญหาลดความเดือดร้อนจากผลกระทบในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 2.2$) การสร้างความประทับใจและการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ดำเนินโครงการ ($\bar{X} = 2.1$) การเปิดเผยข้อมูล ความโปร่งใสในการทำงาน ($\bar{X} = 2.0$) ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำประชาพิจารณ์ ($\bar{X} = 1.9$)

2. ด้านการประชาสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.21$) ได้แก่ ท่านมีความรู้หรือเข้าใจเรื่องคลองนาคราชมากน้อยเพียงใด ($\bar{X} = 2.95$) มีการแจ้งล่วงหน้าจากหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการขุดคลองนาคราช ($\bar{X} = 2.9$) มีการประชาสัมพันธ์เรื่องการขุดคลองนาคราชจากหน่วยงานภาครัฐ ตามขั้นตอนจากผู้นำถึงประชาชนโดยตรง ($\bar{X} = 2.5$) มีการติดตามผลงาน สรุป ความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค การแก้ไขปัญหาให้ชาวบ้านได้รับทราบ ($\bar{X} = 2.0$) มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์โครงการที่ชัดเจนดูง่าย ($\bar{X} = 1.9$) มีการทำประชาพิจารณ์ในการขุดคลองนาคราช ($\bar{X} = 1.9$) มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์โดยตรงต่อคนในพื้นที่ ถามตอบด้วยความเต็มใจและโปร่งใส ($\bar{X} = 1.8$) มีฐานข้อมูลและมีผู้แทนชุมชนในพื้นที่ที่สามารถสอบถามข้อมูล ข้อข้องใจได้ ($\bar{X} = 1.8$)

3. ด้านเศรษฐกิจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.91$) ได้แก่ การควบคุมระบบระบายน้ำจัดกับน้ำเค็มที่กระทบกับพืชบางชนิดในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.5$) ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำให้เกิดประโยชน์ ($\bar{X} = 3.5$) มีแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ($\bar{X} = 3.1$) สามารถปลูกพืชหมุนเวียนได้ ($\bar{X} = 2.8$) มีอาชีพทางเลือกเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 2.6$) การขุดคลองนาคราชทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ($\bar{X} = 2.5$) ประชาชนที่อยู่ในเขตคลองนาคราชมีรายได้เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 2.3$)

4. ด้านสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) ได้แก่ ช่วยบรรเทาการเกิดอุทกภัย ($\bar{X} = 4.3$) เกิดปัญหาเรื่องที่ดินทำกินของประชาชน ($\bar{X} = 3.4$) คนในชุมชนต้องปรับตัวในวิถีการดำรงชีวิต ($\bar{X} = 3.2$) เกิดการอพยพย้ายถิ่นของคนในชุมชน ($\bar{X} = 3.1$) เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ($\bar{X} = 3.1$) ความเจริญที่เกิดขึ้นในชุมชนทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ($\bar{X} = 3.0$) การเปลี่ยนแปลงอาชีพของคนในชุมชนไปในทางดีขึ้น ($\bar{X} = 2.9$)

5. ด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายจำนวนมาก ($\bar{X} = 4.1$) มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำและป่าไม้ริมคลองและท้ายลำคลอง ($\bar{X} = 3.9$) ทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ($\bar{X} = 3.9$) คุณภาพน้ำ คุณภาพดินและทรัพยากรป่าไม้เกิดการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 3.50$) เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.5$) สภาพแวดล้อมจะเข้าสู่สภาพปกติเมื่อการดำเนินโครงการเสร็จสิ้น ($\bar{X} = 3.3$) เส้นทางน้ำธรรมชาติเสียหายถูกทำลาย ($\bar{X} = 2.9$)

อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขุดคลองนาคราช อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขุดคลองนาคราช ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขุดคลองนาคราช อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ประชาชนคิดว่าเป็นโครงการที่ดีจะช่วยแก้ไข ปัญหาเรื่องอุทกภัยได้แต่ประชาชนในชุมชนไม่ค่อยมีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นหรือแก้ไขปัญหาดังแต่เริ่มโครงการ ขณะกำลังดำเนินโครงการและในอนาคต เนื่องจากการขุดคลองนาคราชครั้งนี้ประชาชนในชุมชนไม่ค่อยได้รับ ข้อมูลข่าวสารของโครงการอย่างเพียงพอและครอบคลุม ตลอดจนถึงการขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตัดสินใจ ทำให้เกิดปัญหาตามมาในการขุดคลองนาคราชครั้งนี้ ซึ่งขัดกับคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร (2553) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกระดับชั้นเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นใน ชุมชนซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ ทับแก้ว (2554) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมใน การพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง ในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าในทุกโครงการของการพัฒนาชุมชนนั้น ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านทุกคนย่อมมีส่วนได้รับผลประโยชน์ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งโครงการพัฒนาทุก โครงการนั้นย่อมส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นด้วย จึงทำให้ระดับการประเมินผลการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาชุมชนออกมาในระดับมาก ซึ่งจะแตกต่างจากการมีส่วนร่วมในการขุดคลองนาคราชในครั้งนี้

2. ด้านการประชาสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เพื่อให้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ ที่ดี ภาครัฐหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบควรประชาสัมพันธ์และให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องการขุดคลองนาคราชครั้งนี้ อย่างละเอียดและมีความชัดเจน อีกทั้งควรจะต้องมีตัวแทนของชุมชนหรือผู้นำชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมรับทราบข้อมูล ต่าง ๆ ของโครงการ เพื่อจะได้มาชี้แจงให้ประชาชนได้รับทราบ จัดข้อสงสัยและแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้น และควรรับฟัง ข้อแก้ไขต่าง ๆ ของประชาชนที่ประสบปัญหาในการดำเนินโครงการ อีกทั้งควรทำประชาพิจารณ์ในการขุดคลองครั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ และมีความเต็มใจที่จะทำโครงการนี้มากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมธ พิมพะ (2552) ที่พบว่าประชาชนที่มีส่วนร่วมในการคิดและวางแผนจะมีทัศนคติที่ดี เปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการโครงการประชาสัมพันธ์ ทั้ง 1) ร่วมคิด 2) ร่วมตัดสินใจ 3) ร่วมวางแผน 4) ร่วมทำ และ 5) ร่วมติดตามประเมินผล สอดคล้องกับวิรัช ลภีรัตนกุล (2553) เสนอว่าการประชาสัมพันธ์เป็น เครื่องมือสำคัญในการบริหารให้สอดคล้องกับการดำเนินและแผนของการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ขององค์กร การ พัฒนาองค์กรเป็นไปด้วยความราบรื่นและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือของการ บริหารงานเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานกับกลุ่มประชาชน ซึ่งเป็นหนทางของการนำไปสู่ความร่วมมือ และสนับสนุนของหน่วยงานได้อย่างราบรื่นและบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้

3. ด้านเศรษฐกิจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากการวิจัยพบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณริมคลอง นาคราชมองว่า การขุดคลองในครั้งนี้จะทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมระบบระบายน้ำจิต

กับน้ำเค็มที่กระทบกับพืชบางชนิดในพื้นที่ทำให้เก็บเกี่ยวผลผลิตได้เต็มที่และมีแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนน่าจะมีผลดีตามมาด้วย แต่ประชาชนในชุมชนยังมีความกังวลใจว่าพื้นที่ใหม่จะเหมาะสมกับการตั้งชุมชนหรือไม่และการสูญเสียอาชีพที่มั่นคงเป็นอีกหนึ่งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งชาวบ้านไม่มีความมั่นใจในการประกอบอาชีพในพื้นที่ใหม่เนื่องจากการประกอบอาชีพเดิมคือการทำสวนที่ซึ่งใช้ระยะเวลานาน โดยพืชแต่ละชนิดใช้เวลาในการปลูกไม่ต่ำกว่า 5 ปีกว่าจะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ หากต้องอพยพออกจากพื้นที่ก็เหมือนต้องเริ่มปลูกใหม่ทั้งหมดจึงเกิดความกังวลว่าในช่วงที่รอผลผลิตนั้นจะประกอบอาชีพอะไรทดแทนเพื่อให้มีรายได้และใช้ระยะเวลาเท่าใดกว่าจะมีรายได้เท่าเดิม และชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ในการทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนหรือบริเวณใกล้เคียงกับคลองนาคราชมีความหวังว่าจะเกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในชุมชนขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nunkoo, & Smith (2013) กล่าวว่า การท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของชุมชน ทำให้มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ประชาชนมีมาตรฐานการดำเนินชีวิตที่สูงขึ้น สาธารณูปโภคได้รับการพัฒนาสร้างความเจริญให้แก่พื้นที่เป็นอย่างยิ่งและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Adongo, Choe, & Han. (2017) กล่าวว่าประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวมีหลายประการ แต่สิ่งสำคัญคือประโยชน์ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของชุมชนเอง อันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ท้องถิ่นมีความสุข สามารถดูแลจัดการทรัพยากรและสังคมเศรษฐกิจด้วยตนเองเป็นหลัก

4. ด้านสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากการวิจัยพบว่าการขุดคลองนาคราชสามารถที่จะช่วยลดปัญหาการเกิดอุทกภัยในพื้นที่ได้ ซึ่งประชาชนตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำซาก คิดว่าการขุดคลองนาคราชในครั้งนี้จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งปัญหาทางสังคมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ที่จะเป็นแนวขุดคลอง เรื่องที่ดินทำกินของประชาชนบางรายหมดไป เกิดการอพยพย้ายถิ่นและปรับตัวในวิถีการดำรงชีวิตใหม่ นำไปสู่ปัญหาหนึ่งถ้าไม่ได้รับการสนใจและวางแผนเพื่อวางแผนแนวทางแก้ไขไว้เสียก่อน ผลก็จะเป็นเหมือนกับการสร้างโครงการพัฒนาใหญ่ ๆ ที่แล้วมาในอดีตแทบทุกโครงการ คือ ผู้ได้รับผลกระทบไม่ได้รับการช่วยเหลือเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูโชค อายุพงศ์ (2555) เรื่องมาตรการบริหารจัดการอุทกภัย ที่ว่าแนวทางที่ดีในการป้องกันความเสียหายจากน้ำท่วมควรใช้มาตรการหลายอย่างร่วมกัน โดยมาตรการที่เลือกใช้มีทั้งมาตรการใช้สิ่งก่อสร้างและไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง ประสิทธิภาพและความสำเร็จในการบรรเทาความเสียหายจากน้ำท่วมขึ้นอยู่กับปัจจัยสองอย่างคือ การเข้าใจและยอมรับในการเกิดน้ำท่วมและการตอบสนองจากทั้งภาครัฐและภาคประชาชนในการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการน้ำท่วม อีกทั้งจะต้องมีการพัฒนาบริเวณริมคลองให้เท่าเทียมและเสมอภาค สอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติ ชูสุวรรณ (2561) กล่าวว่า การพัฒนาด้านสังคมของชุมชนจะต้องมีลักษณะ ดังนี้

4.1 ชุมชนมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น

4.2 ผลสำเร็จของการพัฒนาชุมชน จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำแตกต่างในเรื่องชนชั้นในสังคมให้น้อยลง มีความเสมอภาคเป็นธรรมแก่สังคม

5. ด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าด้านสิ่งแวดล้อม มีผลกระทบกับทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์จำนวนมากโดยเฉพาะบริเวณริมคลองและท้ายลำคลอง ทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ คุณภาพดินน้ำและป่าไม้เกิดการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งเส้นทางน้ำธรรมชาติถูกทำลาย ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณ

ริมคลองนาคราชและในชุมชนมีความวิตกกังวลว่าเมื่อโครงการขุดคลองนาคราชเสร็จสิ้นแล้วสิ่งแวดล้อมในชุมชนจะเป็นอย่างไรในอนาคต ดังนั้นจะต้องให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกโครงการที่จะดำเนินการสร้างในชุมชน เพื่อทราบและร่วมกันช่วยแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรีศ บุญบรรเจิดศรี (2558) ซึ่งทำวิจัย เรื่องการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการสาธิตปลูกข้าวขนาดใหญ่ของรัฐ กรณีศึกษา: การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวยกับโครงการรถไฟชานเมือง (สายสีแดง) ช่วงบางซื่อ-ตลิ่งชัน บริเวณสถานีรถไฟบางบำหรุ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับ รุ่งทิพย์ บำรุงสุข (2555) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 1) มลภาวะ 2) การมีส่วนร่วม 3) จิตสำนึก และ 4) การใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนการศึกษาวิจัย และการประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเชิงลึกในทุก ๆ ด้าน ทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทราบข้อมูลในทุกมิติที่สามารถนำมาใช้ในการพิจารณาดำเนินโครงการที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมชลประทาน. (2563). **โครงการขุดคลองนาคราช**. สืบค้น มีนาคม 2, 2565, จาก https://www.matichon.co.th/region/news_2371384.
- การพัฒนาเศรษฐกิจ. (ม.ป.ป.). เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย. สืบค้น กรกฎาคม 22, 2565, จาก <https://sites.google.com/site/kruchaiyooooo>.
- โกวิท พวงงาม. (2553). **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- คณะกรรมการการความมั่นคงแห่งรัฐสภาผู้แทนราษฎร. (2553). **สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไขเชิงรุก**. กรุงเทพฯ: (ม.ป.ท.).
- ชูโชค อายุพงศ์. (2555). **แนวทางการป้องกันความเสียหายและมาตรการบริหารจัดการน้ำท่วม**. เชียงใหม่: หน่วยวิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โชติ ชูสุวรรณ. (2561). **โรงไฟฟ้ากับการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน: ศึกษากรณีพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ทัศนีย์ ผลชานิก. (2559). **การประชาสัมพันธ์**. สืบค้น สิงหาคม 26, 2563, จาก http://www.prd.go.th/download/article/article_20151102174745.pdf.
- บรีศ บุญบรรเจิดศรี. (2558). **การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ของรัฐ กรณีศึกษา: การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวยกับโครงการรถไฟชานเมือง (สายสีแดง) ช่วงบางซื่อ-ตลิ่งชัน บริเวณสถานีบางบำหรุ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรทิพย์ ทับแก้ว. (2554). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลบ้านเกาะอำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พรเพ็ญ จันทร์โสภา. (2554). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารและการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภักดิ์ กัลยาณมิตร. (2558, กรกฎาคม - ธันวาคม). **การพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศกลุ่มนอร์ดิก**. วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 4(2), 17 - 37.
- มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี. (2561). **ความหมายของการประชาสัมพันธ์**. สืบค้น สิงหาคม 20, 2561, จาก <http://www.ipesp.ac.th/learning/thai/chapter7-5.html>.
- รุ่งทิพย์ บำรุงสุข. (2555). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษา เขตลุ่มแม่น้ำแม่กลองอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- รัตนารณ์ กาหลง. (2539). ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดฝึกอบรมสตรีเกษตรกร
โครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรในครัวเรือนและชนบทในภาคเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2559). ประเทศไทยกับแนวทางการพัฒนาในประชาคมอาเซียน. ใน การประชุม
ทางวิชาการ ครั้งที่ 54 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันที่ 2 – 5 กุมภาพันธ์ 2559 (หน้า 593 - 601). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิรัช ฤทธิรัตนกุล. (2553). การประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุเมธ พิมพะ. (2552). การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม: กรณีศึกษา ตำรวจบ้าน
อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Adongo, R., Choe, J. Y., & Han, H. (2017, April - June). Tourism in Hoi An, Vietnam: Impacts,
Perceived Benefits, Community Attachment and Support for Tourism Development.
International Journal of Tourism Sciences, 17(2), 86 - 106.
Doi: <https://doi.org/10.1080/15980634.2017.1294344>.
- Nunkoo, R., & Smith, S. L. (2013). The Political Economy of Tourism: Trust in Government Actors,
Political Support, and Their Determinants. *Tourism Management*, 36(0), 120-132.

รูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
เพื่อสุขภาพเด็กและเยาวชนของเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดลพบุรี

จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดสมุทรสาคร

Network Learning Management Model by Community Participation
for Child and Youth Health of School Networking in Lop buri, Uthai Thani
and Samutsakhon Provinces

ภัสกร เลาสวัสดิกุล,* และเฉลิมชัย หาญกล้า**

Phatsayakorn Laosawasdikul and Chalermchai Hankla

Received: March 11, 2022 Revised: May 25, 2022 Accepted: May 31, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. รายงานผลการดำเนินงานตามรูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาพเด็กและเยาวชนตามแนวทาง “9 Working Steps for Child and Youth Health Development” ในภาพรวมของเครือข่ายโรงเรียน และ 2. นำเสนอรูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาพเด็กและเยาวชนโดยใช้รูปแบบของเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดลพบุรี จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้การวิจัยเชิงพัฒนา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนิเทศติดตาม เพื่อดำเนินการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นตัวอย่างแบบเจาะจง รวม 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) เครือข่ายทั้ง 5 เครือข่าย มีการนำ 9 Working Steps for Child and Youth Health Development ไปใช้ในการดำเนินงานได้ครบถ้วนทั้ง 9 ขั้นตอน และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 2) เครือข่ายทั้ง 5 เครือข่ายได้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของเครือข่าย ได้แก่ (1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาพเด็กและเยาวชนของเครือข่ายโรงเรียนวัดคงคาราม (2) รูปแบบการทำงานแบบสร้างเครือข่ายไม่รู้จบ Thung-thong Model (3) รูปแบบบันได 5 ขั้น ขับเคลื่อนเครือข่ายขับเคลื่อนเพื่อสุขภาพเด็กและเยาวชน (4) รูปแบบการดำเนินงาน

* อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ตามวงจรสามเหลี่ยม PHL Model ของเครือข่ายโรงเรียนบ้านหนองอาสา และ (5) รูปแบบ 4B1W NETWORK MODEL ของเครือข่ายโรงเรียนบ้านสันดาบ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบเครือข่าย, การจัดการศึกษาฐานชุมชน, การมีส่วนร่วมของชุมชน, รูปแบบการจัดการการเรียนรู้, สุขภาวะเด็กและเยาวชน

Abstract

The objective of this research were 1) to report the operation result of network learning management by community participation for child and youth health of school networking by “9 Working Steps for Child and Youth Health Development” and 2) to present the model of network learning management by community participation for child and youth health of school networking in Lop Buri, Uthaitхани and Samutsakhon provinces. The study applied the developmental research method. Data were collected from follow-up supervision for observation and interview 25 stakeholders using purposive sampling technique. The instruments used in this study were the observation form and interview form. The data were analyzed by content analysis.

The research results showed that: 1) The “9 Working Steps for Child and Youth Health Development” were completely implemented at five school network using all 9 steps and properly applied to the contexts of each school network effectively. And 2) the five school networks developed the model of network learning management that appropriately to the context of each school network such as (1) network learning management by community participation for child and youth health of Wat Kong-Ka-Ram school networking model (2) “Thung-Thong Model” endless network working model (3) The 5-step ladder model to propel Sub-Sok school network for child and youth health (4) the “PHL” triangle cycle model and (5) the 4B1W NETWORK MODEL of Ban-Sun-Dab school network.

Keywords: Network Learning Management, Community-Based Education Management, Community Participation, Learning Management Model, Child and Youth Health

บทนำ

การจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการดำเนินงานต่อเนื่องมาจากผลการศึกษาระบบการศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมกับสุขภาพของคนไทย ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) และได้ทำการสนับสนุนโครงการที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2554 จนถึงปัจจุบัน (วารสาร สามโกเศศ, และคณะ, 2553, หน้า 11 - 12) โครงการขยายการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาพเด็กและเยาวชนได้มุ่งเน้นในเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ ซึ่งการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศโดยรวมดำเนินการผ่าน “โรงเรียน” ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะเยาวชนในวัยเรียนส่วนมากอยู่ในระบบโรงเรียนจึงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพได้ โดยใช้หลักและกระบวนการมีส่วนร่วม 8 ขั้นตอน เป็นแกนการดำเนินงาน ประกอบไปด้วย การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมชื่นชม (พิณสุตา สิริธรรค์, 2562, หน้า 11)

การจะดำเนินโครงการทั้งหมดให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายของโครงการได้ จะต้องมีการบริหารจัดการและสร้างนวัตกรรมขึ้นมาเพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในบริบทของท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาและบุคลากร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรชุมชนในพื้นที่ ได้มีส่วนร่วม ความสำคัญและก่อให้เกิดทั้งประโยชน์ทางตรง คือ เด็กและเยาวชนได้ประโยชน์ด้านการแก้ปัญหาและพัฒนาสุขภาพของตน ทั้งในเรื่องของนวัตกรรมด้านการเรียนรู้และพัฒนาสุขภาพ การจัดการเรียนรู้ด้านสุขภาพ ตลอดจนเกิดการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนประโยชน์ทางอ้อม คือ นวัตกรรมการบริหารจัดการ คือ เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ขึ้นในแต่ละชุมชนที่มีเป้าหมายร่วมกันและเกิดการขยายผลเพื่อพัฒนาสู่ชุมชนใกล้เคียงและต่อยอดให้เกิดประโยชน์ด้านสุขภาพต่อไปในอนาคตหน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำข้อมูลและองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์หรือเป็นแนวทางในการขยายผลการจัดการศึกษาในพื้นที่ได้ เพื่อนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมหรือ สถานศึกษาแห่งนวัตกรรม (Innovative School)

เครือข่ายในโครงการนี้มีทั้งหมด 30 เครือข่าย รวม 160 โรงเรียนในพื้นที่ 10 จังหวัด โดยในโครงการที่ดำเนินการของเครือข่ายภาคกลาง มีจำนวน 5 เครือข่าย ซึ่งอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดในเขตภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดลพบุรี จำนวน 3 เครือข่าย จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 1 เครือข่าย และจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 1 เครือข่าย รวม 25 โรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี อุทัยธานี และสมุทรสาคร ดังนี้ 1) เครือข่ายโรงเรียนวัดคงคาราม จังหวัดลพบุรี 2) เครือข่ายโรงเรียนบ้านทุ่งทอง จังหวัดลพบุรี 3) เครือข่ายโรงเรียนบ้านซับโคก จังหวัดลพบุรี 4) เครือข่ายโรงเรียนบ้านหนองอาสา จังหวัดอุทัยธานี และ 5) เครือข่ายโรงเรียนบ้านสันตาบ จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งทุกโรงเรียนได้ดำเนินการจัดโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน ตามเป้าหมายและสาระของโครงการ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความตระหนักและการลดอัตราการสูบบุหรี่และสารเสพติดในสถานศึกษาที่เชื่อมโยงกับครอบครัวและชุมชน 2) ด้านความตระหนักและการรับประทานอาหารถูกหลักโภชนาการการลดภาวะโรคอ้วนที่เชื่อมโยงกับครอบครัวและชุมชน 3) ด้านความตระหนักและลดปัญหาสุขภาพทางเพศที่เชื่อมโยงกับครอบครัวและชุมชน 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เชื่อมโยงกับครอบครัวและชุมชน 5) ด้านคุณภาพการศึกษาที่เชื่อมกับสุขภาพและความมั่นคงเช่นการอ่านออกเขียนได้ตามช่วงวัย การคิดวิเคราะห์/สังเคราะห์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ภาษา ทักษะชีวิตและความสามารถในการแก้ปัญหาในท้องถิ่น ชุมชนและสังคม ฯลฯ ทั้งนี้ ในแต่ละเครือข่ายและโรงเรียนได้มีการจัดทำและมีผลผลิตหลักสูตร/คู่มือครู/แผนการเรียนรู้/สื่อการเรียนรู้ ด้านโรงเรียนสุภาพะที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนเครือข่ายทุกแห่ง และมีผลผลิตแผนการเรียนรู้ด้านสุภาพะที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน อีกทั้งเชื่อมโยงกับเครือข่ายและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับเครือข่ายโรงเรียนทุกแห่ง

ขณะนี้ทางโครงการขยายการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุภาพะเด็กและเยาวชนของเครือข่ายโรงเรียนทั้ง 5 เครือข่าย ได้ดำเนินการแล้วเสร็จในปี 2562 โดยมีผลการดำเนินงานสำเร็จตามเป้าหมายของโครงการครบถ้วนทุกด้าน ทางคณะดำเนินงานจึงได้ทำการสรุปสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานทั้ง 5 เครือข่าย เพื่อทำการเผยแพร่ผลการดำเนินงานและเป็นแนวทางในการต่อยอดการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุภาพะเด็กและเยาวชนในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

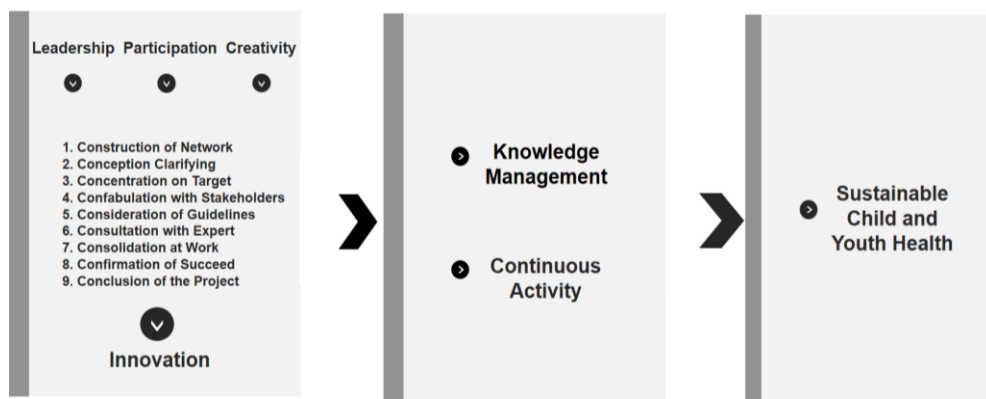
1. เพื่อรายงานผลการดำเนินงานตามรูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุภาพะเด็กและเยาวชนตามแนวทาง “9 Working Steps for Child and Youth Health Development” ในภาพรวมของเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดลพบุรี จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุภาพะเด็กและเยาวชนโดยใช้รูปแบบของเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดลพบุรี จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดสมุทรสาคร

กรอบแนวความคิด

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิดการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุภาพะเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นรูปแบบในการดำเนินงาน คือ “9 Working Steps for Child and Youth Health Development” ประกอบไปด้วย

1. กระบวนการดำเนินงานเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 9 ขั้นตอน ได้มาจากการประชุมสนทนากลุ่มร่วมกับโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย เพื่อกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่มีเงื่อนไขหลักในการดำเนินงาน คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของชุมชน และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมในการสร้างสุภาพะที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน
2. การทำนุบำรุงเครือข่าย ประกอบไปด้วย การจัดการความรู้ และกิจกรรมการดำเนินงานที่ต่อเนื่องเพื่อสร้างสุภาพะที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน

โดยกรอบแนวความคิดดังกล่าว มีรายละเอียดแสดงดังภาพ 1

ชื่อรูปแบบ : “ 9 Working steps for child and Youth Health Development ”

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Developmental Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนิเทศติดตามเพื่อดำเนินการสังเกต (Observation) และสัมภาษณ์ (Interview) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยเฉพาะในพื้นที่ 3 จังหวัด คือ จังหวัดลพบุรี จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย เครือข่ายโรงเรียนวัดคงคาราม, เครือข่ายโรงเรียนบ้านทุ่งทอง, เครือข่ายโรงเรียนบ้านซับไศก, เครือข่ายโรงเรียนบ้านหนองอาสา และเครือข่ายโรงเรียนบ้านสันตราบ จำนวน 5 เครือข่าย ๆ ละ 5 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 25 โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่มีบทบาทนำในการดำเนินงานโครงการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน จำนวน 25 คน จากทั้ง 5 เครือข่าย ดังนี้

- 1.2.1 ประธานเครือข่ายโรงเรียน เครือข่ายละ 1 คน รวมจำนวน 5 คน
- 1.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาแกนนำของเครือข่ายโรงเรียน เครือข่ายละ 1 คน รวมจำนวน 5 คน
- 1.2.3 ครูแกนนำ เครือข่ายละ 1 คน รวมจำนวน 5 คน
- 1.2.4 นักเรียนแกนนำ เครือข่ายละ 1 คน รวมจำนวน 5 คน
- 1.2.5 ชุมชนแกนนำ เครือข่ายละ 1 คน รวมจำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ประเภท คือ

2.1 แบบสังเกตและจดบันทึกข้อมูล เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารต่าง ๆ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ กับแบบสอบถามชนิดปลายเปิดเพื่อบันทึกข้อมูลเพิ่มเติมจากการดำเนินงานของโรงเรียน โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นการสำรวจและการบันทึกข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ทั้ง 9 ด้าน

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยจะกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดไว้ทั้ง 9 ด้าน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้รับการสัมภาษณ์สามารถให้ข้อมูลตามความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

3. ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายและจัดการประชุมสนทนากลุ่มร่วมกับโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย เพื่อกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่มีเงื่อนไขหลักในการดำเนินงานสำหรับสร้างรูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน “9 Working Steps for Child and Youth Health Development”

3.2 ผู้วิจัยทำการประชุมชี้แจงกระบวนการดำเนินงานตามรูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน “9 Working Steps for Child and Youth Health Development” ให้กับสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นแนวคิดหลักในการดำเนินงานสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน

3.3 เครือข่ายสถานศึกษาดำเนินการตามรูปแบบการดำเนินงานที่กำหนด โดยมีคณะผู้วิจัยคอยทำการประสานงานอย่างใกล้ชิด ในการจัดส่งข้อมูลเอกสารหลักฐาน และรายงานผลการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามช่วงระยะเวลาที่กำหนด

3.4 คณะผู้วิจัยให้คำปรึกษาและทำการนิเทศติดตามเพื่อทำการสังเกตการดำเนินงานตามรูปแบบที่กำหนดของเครือข่ายสถานศึกษาแต่ละแห่ง และทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากในแต่ละเครือข่ายไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง

3.5 เครือข่ายสถานศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในเครือข่าย ตกลงลึกองค์ความรู้ และทำการถอดบทเรียนจากการดำเนินงานของเครือข่ายตนเอง เพื่อสร้างเป็นนวัตกรรมของเครือข่ายสถานศึกษาในการสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืนของแต่ละเครือข่าย

3.6 คณะผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ผลการดำเนินงาน และนวัตกรรมที่เกิดขึ้นของแต่ละเครือข่ายที่เชื่อมโยงกับการดำเนินงานตามรูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน “9 Working Steps for Child and Youth Health Development”

4. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการตรวจสอบเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และทำการสังเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อสรุปผลการดำเนินงานของแต่ละเครือข่าย

ตามขั้นตอนทั้ง 9 ขั้นตอน ในภาพรวม และรายงานนวัตกรรมของเครือข่ายสถานศึกษาในการสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืนของแต่ละเครือข่ายของเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดลพบุรี จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดสมุทรสาคร

ผลการวิจัย

1. ผลการดำเนินงานตามรูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชนในภาพรวมของเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดลพบุรี จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า

รูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน “9 Working Steps for Child and Youth Health Development” ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดภาวะผู้นำในการสร้างแรงจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจในกระบวนการทำงาน การสื่อสาร สร้างวัฒนธรรมของการมีส่วนร่วม โดยใช้กิจกรรมเป็นตัวขับเคลื่อน การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ยอมรับในความคิดเห็น ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชนในภาคกลาง ภายใต้ขั้นตอนการทำงานทั้ง 9 ลำดับขั้น ซึ่งทุกเครือข่ายจะมีกระบวนการทำงานในรูปแบบเดียวกันตามเจตนารมณ์ “หนึ่งที่หมาย หลากหลายวิธีปฏิบัติ” โดยทุกเครือข่ายมีเป้าหมายร่วมกันคือ การจัดการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน ซึ่งแต่ละเครือข่ายสามารถนำขั้นตอนการทำงานไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่ของเครือข่ายตนเองให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด โดยสามารถสังเคราะห์การดำเนินงานทั้ง 9 ขั้นตอนในทุกเครือข่ายดำเนินการได้ดังนี้

1.1 Construction of Network: การสร้างเครือข่าย

โรงเรียนในแต่ละเครือข่ายของกลุ่มภาคกลางนั้นมีที่มาจากผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาด้านสุขภาวะของเด็กและเยาวชนในโรงเรียนและสังคมใกล้ตัว ซึ่งผู้อำนวยการแต่ละคนมีแนวคิดและเป้าหมายร่วมกันถึงปัญหาต่าง ๆ ด้านสุขภาวะ และพยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหากันมาโดยตลอด และเมื่อมีการประชาสัมพันธ์เพื่อหาโรงเรียนเข้าร่วมโครงการจัดการเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กในการบรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชนในภาคกลาง จึงได้มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายและสมัครเข้าร่วมโครงการเพื่อร่วมกันดำเนินการแก้ปัญหาให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

1.2 Conception Clarifying: การอธิบายแนวคิดให้กระจ่าง

เมื่อเครือข่ายแต่ละแห่งมีความพร้อมในการดำเนินงานโครงการ ก็ได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนจากสภาพและบริบทแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวนักเรียนของแต่ละเครือข่าย ว่ามีปัญหในเรื่องใดบ้าง เมื่อพบปัญหาแล้วร่วมกันสรุปแนวทางการแก้ปัญหาพร้อมกันและทำการร่วมกันประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรม โดยทำความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมือจากทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนในชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อร่วมแก้ไขปัญหและพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนและทุกคนในชุมชนให้ดีขึ้นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนซึ่งผลที่เกิดจากการทำงานร่วมหารือและช่วยกันแก้ไข ทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายโรงเรียนประสบผลสำเร็จอย่างดี

1.3 Concentration on Target: การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน

ในส่วนของการที่แต่ละเครือข่ายจะทำการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานนั้น จะมีที่มาจากพื้นฐานข้อมูลของแต่ละเครือข่ายได้สำรวจและรวบรวมมา และวางโครงการที่มีความชัดเจนทั้งในส่วนของกระบวนการ และผู้ร่วมดำเนินงาน ทั้งในส่วนของเครือข่ายนักเรียนแกนนำ เครือข่ายผู้ปกครองแกนนำ ให้มีบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนว่าใครจะมีหน้าที่ทำอะไร จะมีการบวนการอย่างไร และจะดำเนินการเมื่อใด จากโครงการประกอบไปด้วยการพัฒนาสุขภาวะ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ผ่านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ มีความเข้าใจสามารถลงมือปฏิบัติ เรียนรู้จนเกิดเป็นองค์ความรู้และเปลี่ยนทัศนคติของตนเอง ในการพัฒนาสุขภาวะของตนเองให้มีความแข็งแรงสมบูรณ์

1.4 Confabulation with Stakeholders: การประชุมร่วมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การดำเนินงานในกิจกรรมแต่ละเรื่องที่เป็นกิจกรรมย่อยของการจัดการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน จะมีการประชุมการดำเนินกิจกรรมร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งเครือข่ายนักเรียน เครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันหารือในการจัดกิจกรรมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนการประชุมเพื่อเก็บรายละเอียดและพูดคุยเพื่อเติมเต็มซึ่งกันและกันในการบูรณาการสู่การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนด้านสุขภาวะของเด็กและเยาวชน

1.5 Consideration of Guidelines: การพิจารณาแนวทางการดำเนินงาน

การดำเนินงานในกิจกรรมแต่ละเรื่องที่เป็นกิจกรรมย่อยของการจัดการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชนนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละเครือข่ายจะมีการประชุมย่อยกันตลอดทุกครั้ง ในช่วงก่อนดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงระหว่างดำเนินการกิจกรรมและหลังการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้มีความชัดเจน และมีความพร้อมเต็มที่ก่อนจะลงมือดำเนินการในแต่ละขั้นตอน รวมไปถึงการพิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานเพื่อนำไปประยุกต์สู่การบริหารจัดการในสถานศึกษาให้เกิดความยั่งยืนในการดูแลและยกระดับสุขภาวะของเด็กและเยาวชนในภายหลังอีกด้วย

1.6 Consultation with Expert: การปรึกษาหารือผู้เชี่ยวชาญ

การดำเนินงานกิจกรรมในแต่ละด้านของทุกเครือข่ายนั้น ทางเครือข่ายจะมีการประสานกับคณะทำงานของคณะผู้วิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันตกลงหลักทางความคิดในแต่ละมุมมองที่แตกต่างกัน เพื่อให้การดำเนินงานในทุกโครงการออกมาเพื่อตอบสนองให้เกิดประโยชน์ด้านสุขภาวะต่อเด็กและเยาวชนให้มากที่สุดก่อนที่จะดำเนินงานร่วมกับคณะทำงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

1.7 Consolidation at Work: การร่วมทีมทำงาน

การดำเนินงานในโครงการย่อยต่าง ๆ ของแต่ละเครือข่าย จะมุ่งเน้นในเรื่องของการทำงานเป็นทีมเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นในขั้นตอนกระบวนการทำงานและประสานงาน การประชุมต่าง ๆ จะต้องมีการปรึกษาหารือกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนของโครงการนั้น ๆ อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นคณะทำงานของผู้วิจัย คณะผู้อำนวยการสถานศึกษาของเครือข่ายโรงเรียน เครือข่ายนักเรียน เครือข่ายผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ ล้วนมีบทบาทหน้าที่ที่ให้ความร่วมมือกันอยู่ตลอดการดำเนินงานทั้งหมดที่เกิดขึ้น

1.8 Confirmation of Succeed: การตรวจสอบเพื่อยืนยันความสำเร็จ

ในการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในทุก ๆ ด้าน พบว่า ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสารสนเทศ ปัญหาด้านทฤษฎีวิชาการ ปัญหาด้านสุขภาวะทางเพศ ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม และปัญหาด้านการอ่านออกเขียนได้ของทุกเครือข่าย เมื่อดำเนินการไปแล้วทางคณะทำงานของแต่ละเครือข่ายยังได้มีการติดตามผลที่เกิดขึ้นหลังจากจัดโครงการไปแล้วอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของพฤติกรรมนักเรียนในโรงเรียน การติดตามสอบถามข้อมูลจากทางบ้านของนักเรียน ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ เพื่อยืนยันความสำเร็จของโครงการแต่ละด้านว่าอยู่ในระดับใดเพื่อนำมาถอดบทเรียนและพัฒนาให้ดีขึ้นในอนาคตต่อไป

1.9 Conclusion of the Project: การสรุปผลการดำเนินงานโครงการ / ถอดบทเรียน

หลังการดำเนินงานโครงการทั้งหมดของทุกเครือข่ายแล้ว คณะทำงานของทุกเครือข่ายและทีมงานของคณะผู้วิจัย ได้มีการประชุมและถอดบทเรียนเพื่อเติมเต็มและแลกเปลี่ยนแนวคิด แนวปฏิบัติกับกลุ่มเครือข่ายอื่น ๆ ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้ได้ทราบและเรียนรู้ร่วมกันถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ อันจะนำไปสู่การพัฒนาในอนาคต รวมไปถึงการเผยแพร่สู่โรงเรียนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในด้านสุขภาวะของเด็กและเยาวชนจากการมีส่วนร่วมของชุมชนสืบต่อไปในอนาคตอย่างยั่งยืน

2. รูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน โดยใช้รูปแบบของเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดลพบุรี จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดสมุทรสาคร โดยมีรายละเอียดของรูปแบบที่เกิดขึ้นของแต่ละเครือข่ายดังนี้

2.1 “รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน” ของเครือข่ายโรงเรียนวัดคงคาราม

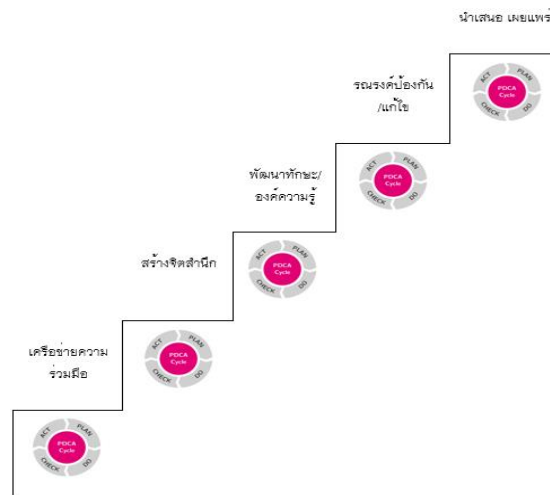
ภาพ 2 นวัตกรรมรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายโรงเรียนวัดคงคาราม

2.2 “รูปแบบการทำงานแบบสร้างเครือข่ายไม่รู้จบ Thungthong Model” ของเครือข่ายโรงเรียนบ้านทุ่งทอง

ภาพ 3 นวัตกรรมรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายโรงเรียนบ้านทุ่งทอง

2.3 “รูปแบบบันได 5 ขั้น ขับเคลื่อนเครือข่ายขับเคลื่อนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน”ของเครือข่ายโรงเรียนบ้านซับโคก

ภาพ 4 นวัตกรรมรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายโรงเรียนบ้านซับโคก

2.4 “รูปแบบการดำเนินงานตามวงจรสามเหลี่ยม PHL Model” ของเครือข่ายโรงเรียนบ้านหนองอาสา

ภาพ 5 นวัตกรรมรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายโรงเรียนบ้านหนองอาสา

2.5 “รูปแบบ 4B1W NETWORK MODEL” ของเครือข่ายโรงเรียนบ้านสันดาบ

ภาพ 6 นวัตกรรมรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายโรงเรียนบ้านสันดาบ

อภิปรายผล

1. การดำเนินงานตามรูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชนในภาพรวมของเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดลพบุรี จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าภายใต้บริบทของเครือข่ายซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้เกิดอุดมการณ์ในการที่จะมุ่งมั่นพัฒนาสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด เครือข่ายทั้ง 5 เครือข่าย จึงเกิดจากเจตนารมณ์ที่มุ่งมั่นพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และมีเจตนารมณ์และอุดมการณ์ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสุขภาวะของเด็กและเยาวชน โดยมีการทำความเข้าใจและตกลงกันถึงเป้าหมายในการพัฒนาสุขภาวะของเด็กและเยาวชนในเขตภาคกลาง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และเป็นต้นแบบที่ดีเพื่อทำการขยายผลสู่โรงเรียนอื่น ๆ ต่อไปในอนาคตการกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การส่งเสริมสุขภาพ เพื่อสุขภาวะที่ดีของเด็กและเยาวชน ซึ่งจากการดำเนินการสังเคราะห์ โดยมีรูปแบบที่เป็นลักษณะร่วมของทุกเครือข่ายและเกิดเป็นรูปแบบ “9 Working Steps for Child and Youth Health Development” ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารของเครือข่ายที่เกิดจากการสังเคราะห์ภายใต้การดำเนินการโครงการขยายการจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน แล้วจึงนำไปสู่การเกิดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้ เช่น หลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาเพิ่มเติม สื่อการเรียนรู้ คู่มือครู คู่มือผู้ปกครอง คู่มือนักเรียน กระบวนการและกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลงานของนักเรียน โดยอธิบายและยกตัวอย่างรายละเอียดขององค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากภายใต้การดำเนินกิจกรรมโครงการ ซึ่งเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพของเครือข่ายทั้ง 5 เครือข่าย ได้อย่างชัดเจนที่สุด โดยในขั้นตอนการทำงานทั้งหมดจะมีกระบวนการทำงานของทุกเครือข่ายที่มีระบบแบบแผน และคณะผู้ทรงคุณวุฒิมีการติดตามตรวจสอบ รับทราบการดำเนินงาน และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

อยู่เป็นระยะ โดยให้เครือข่ายได้มีบทบาทในการบริหารจัดการโครงการทั้งหมดด้วยตนเองเป็นหลักและในทุกโครงการ จะมีการทำความร่วมมือและดำเนินการ โดยการมีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอยู่เสมอ เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายตามอุดมการณ์และเจตนารมณ์ที่ทุกเครือข่ายมีส่วนร่วมกัน นั่นคือ การสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัถยานภิศ รัชตะวรรณ, และคนอื่น ๆ (2561) ที่ทำการศึกษารื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาวะ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาวะสามารถแบ่งได้หลาย รูปแบบขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญคือ ความเข้าใจความหมายของการมีส่วนร่วม ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสามารถนำไปเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการพัฒนาสุขภาวะชุมชนได้ และผลของการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของชุมชน ในการพัฒนาสุขภาวะจะเกิดคุณค่าทั้งต่อคุณภาพชีวิตของผู้ได้รับการพัฒนาสุขภาวะโดยตรง และทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ ทั้งในระดับบุคคลและชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นการกระจายประโยชน์ต่อชุมชน ทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

2. รูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน โดยใช้รูปแบบ “9 Working Steps for Child and Youth Health Development” ของเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัด ลพบุรี จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดสมุทรสาคร ได้มีการนำผลการดำเนินงานของโรงเรียนตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ มาถอดบทเรียนจากสิ่งที่ทำ จนได้นวัตกรรมที่เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในแต่ละ เครือข่าย และมีลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งมีผู้นำและระบบกระบวนการในการขับเคลื่อน รวมถึงปัจจัยสนับสนุน ต่าง ๆ มีทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระของกิจกรรมที่ดำเนินการ เป็นกุญแจสำคัญที่ใช้ในการขับเคลื่อนงานให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ กุลทัต หงส์ขยางกูร, และปรัชญานันท์ เทียงจรรยา (2564) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัย สำคัญในการสร้างและบริหารเครือข่าย ประกอบไปด้วย 5 ประการ คือ ผู้นำของเครือข่าย ระบบการติดต่อสื่อสารและ การมีกิจกรรมร่วมกัน การจัดระบบสารสนเทศ ความเพียงพอของทรัพยากรในการสนับสนุน และระบบการเรียนรู้ ร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญก็คือ ขั้นตอนการดำเนินงานจะต้องมีกระบวนการที่ชัดเจน ซึ่งทุกเครือข่าย จะมีรูปแบบที่คล้ายกันคือยึดกระบวนการบริหารงานตามวงจรคุณภาพตามขั้นตอนกระบวนการบริหารโดยใช้วงจร คุณภาพ 4 ประการ หรือ PDCA ที่ต้องมีการกำหนดแผนงานที่เป็นขั้นตอน แล้วขับเคลื่อนงานให้เป็นไปตามแผนที่ กำหนดเอาไว้ จากนั้นจึงทำการประเมินความสำเร็จของสิ่งที่ทำไปเพื่อใช้ข้อมูลนั้นกลับมาพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Deming (1993) ได้เสนอแนะกระบวนการบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ 4 ประการ ประกอบไปด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Action) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีการดำเนินงานต่อเนื่องเป็นวงจร โดยจะนำผลที่ได้จากการ ประเมินไปทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง หรือพัฒนาต่อยอดการดำเนินงานบางประการ เพื่อนำไปใช้ในการ วางแผนในวงจรถัดไป ซ้ำแล้วซ้ำอีกไปเรื่อย ๆ เพื่อให้การบริหารจัดการเกิดคุณภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เครือข่ายที่ร่วมดำเนินการควรมีการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสุขภาวะของเด็กและเยาวชนในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดสุขภาวะที่ดีในเด็กอย่างยั่งยืนสำหรับเด็กนักเรียนในรุ่นต่อ ๆ ไป
2. เครือข่ายที่ร่วมดำเนินการควรมีการขยายผลการใช้รูปแบบให้กับโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงหรือมีบริบทที่ใกล้เคียงกันเพื่อเผยแพร่รูปแบบและร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาสุขภาวะเด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. สถานศึกษาที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ควรมีการบันทึกผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน และทำการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานจริงเทียบกับเป้าหมายที่วางเอาไว้ว่าเป็นอย่างไร และจะมีแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาต่อยอดอย่างไร โดยขอความร่วมมือสถานศึกษาต้นแบบที่ได้ดำเนินงานแล้วในการช่วยเป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
4. ควรมีการนัดหมายระหว่างสมาชิกโรงเรียนในเครือข่าย และโรงเรียนที่มีการนำรูปแบบไปใช้มาทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในด้านการพัฒนาสุขภาวะเด็กและเยาวชนในแต่ละโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปพัฒนาโรงเรียนของตนเองต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเป็นหลัก ดังนั้นในครั้งต่อไปควรมีการขยายผลกับกลุ่มโรงเรียนที่มีขนาดอื่น ๆ หรือคละกันขนาดต่าง ๆ และให้เครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนและสนับสนุนกันจากโรงเรียนที่มีความพร้อมแตกต่างกัน เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารจัดการที่มีความหลากหลายมากขึ้น น่าจะช่วยให้สถานศึกษาที่สนใจมีช่องทางในการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาวะเด็กและเยาวชนกับสถานศึกษาในระดับอื่น ๆ เช่น อาชีวศึกษา หรืออุดมศึกษา เพื่อขยายองค์ความรู้ในการพัฒนาสุขภาวะเด็กและเยาวชนให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นในระดับการศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชนของเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดลพบุรี จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดสมุทรสาคร นี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในช่วงปี พ.ศ. 2560 – 2562 และดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือกับวิทยาลัยครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

เอกสารอ้างอิง

- กุลทัต หงษ์ขยางกูร, และปรัชญานันท์ เทียงจรรยา. (2564). **การสร้างและบริหารเครือข่าย**. สืบค้น พฤศจิกายน 20, 2564, จาก http://hsmi2.psu.ac.th/upload/forum/paper_1598_5f69ce9304e915f69ce.pdf.
- ณรงค์ ยุทธิศักดิ์. (2562). เครือข่ายองค์การความสุขภาวะที่ดีชีวิที่มีสุข เครือข่ายโรงเรียนวัดคงคาราม. ใน พินสุดา สิริธรงค์ศรี (บรรณาธิการ), **การจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายการมีส่วนร่วม**. (หน้า 213 - 222). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- บรรเจิด สุกรา. (2562). เพาะเมล็ดพันธุ์ดีเครือข่ายโรงเรียนบ้านทุ่งทองสร้างเสริมนักเรียนเพื่อพัฒนาและป้องกันตนเองนำพาชีวิตมีสุข. ใน พินสุดา สิริธรงค์ศรี (บรรณาธิการ), **การจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายการมีส่วนร่วม**. (หน้า 235 - 244). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พินสุดา สิริธรงค์ศรี. (2562). **การจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายการมีส่วนร่วม**. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- รศ.ยานภิก รัชตะวรรณ, และคนอื่นๆ. (2561, มกราคม - มิถุนายน). กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาพ. **วารสารเทคโนโลยีภาคใต้**, 11(1), 231 - 238.
- วรารณ สามโกเศศ, และคณะ. (2553). **รายงานการศึกษาระบบการศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมกับสุขภาพคนไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ศราวุฒิ จำรัสภูมิ, และคณะ. (2562). การจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาพเด็กและเยาวชน จังหวัดอุทัยธานี. ใน พินสุดา สิริธรงค์ศรี (บรรณาธิการ), **การจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายการมีส่วนร่วม**. (หน้า 257 - 270). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศศิธร บุตรเมือง. (2562). โรงเรียนเล็กในโรงงาน ตั้งปณิธานส่งเสริมสุขภาพเพื่อสุขภาพที่ดีของเด็กและเยาวชนตามแนวทางคำพ่อสอน. ใน พินสุดา สิริธรงค์ศรี (บรรณาธิการ), **การจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายการมีส่วนร่วม**. (หน้า 245 - 256). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สมเกียรติ ชมพูนุช. (2562). โครงการเครือข่ายขับเคลื่อนใจ ใส่ใจสุขภาพ เครือข่ายในโรงเรียนบ้านชัยโคก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. ใน พินสุดา สิริธรงค์ศรี (บรรณาธิการ), **การจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายการมีส่วนร่วม**. (หน้า 223 - 224). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Deming, W. E. (1993). **The New Economics**. Cambridge Massachusetts, MA: Institute of Technology. Center for Advanced Engineering Study.

แนวทางการพัฒนาของรัฐในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่

The State's Development Approaches for Promoting Self-Reliance of Tribes According to the Sufficiency Economy Philosophy in the Nong Hoi Royal Project Development Center, Chiang Mai Province

วสันต์ ปวนปันวัง*

Wasan Pounpunwong

Received: March 21, 2022 Revised: June 10, 2022 Accepted: June 20, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้นำเสนอแนวทางการพัฒนาของรัฐภายใต้กรอบคิดทฤษฎีความทันสมัย (Modernization) ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาของรัฐในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ภายใต้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการนำรูปแบบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และเลือกกลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจงจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคประชาชนในพื้นที่คือ บ้านหนองหอยเก่า บ้านหนองหอยใหม่ บ้านแม่ขี - ปางไฮ และบ้านห้วยห้วย ที่ละ 1 คน และ เครือข่ายเกษตรกร 4 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีเชิงการพรรณนา

ข้อค้นพบในงานวิจัยมีดังนี้ 1. การพัฒนาชุมชนชนเผ่าบนฐานการมีส่วนร่วมระหว่างโครงการหลวงหนองหอย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน 2. การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3. จากเกษตรกรผู้รู้ทางท้องถิ่น แนวทางการพัฒนาสังคมและชุมชน ในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ: การพัฒนา, การส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง, โครงการหลวง, เศรษฐกิจพอเพียง

* อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Abstract

This research presents approaches for state development under the concept of Modernization Theory and Sufficiency Economy Theory. The objectives of this research are: to study the state's development approaches for promoting self-reliance of tribes according to the Sufficiency Economy Philosophy in Nong Hoi Royal Project Development Center, Chiang Mai Province. The study employed a qualitative research method using in-depth interviews. Research samples were sampled by purposive sampling technique from both the government sector and the public sector in the areas of Ban Nong Hoi Kao, Ban Nong Hoi Mai, Ban Mae Ki - Pang Hai and Ban Huai Wai.

The research findings indicated as follows: 1. The participatory-based development of tribal communities between the Nong Hoi Royal Project, local administrative organizations and the communities 2. Promoting self-reliance of tribes according to the Sufficiency Economy Philosophy, and 3. The change from agriculture to tourism, social and community development approaches for promoting self-reliance of tribes according to the Sufficiency Economy Philosophy.

Keywords: Development, Promoting Self-Reliance, Royal Project, Sufficiency Economy

บทนำ

บทความวิจัยฉบับนี้มุ่งนำเสนอแนวทางการพัฒนาของรัฐในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีฐานคิดในการอธิบายคือ ทฤษฎีความทันสมัย (Modernization) ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ทั้งนี้รวมถึงพรมแดนความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม เช่น มองโครงการหลวงผ่านกรอบคิดการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ การคงอยู่ ปรับตัว และเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ภายใต้การพัฒนาของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง และแนวทางการพัฒนาสังคมและชุมชนของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่า

กล่าวคือ โครงการหลวงเกิดขึ้นมาจากการปลูกฝิ่นบนพื้นที่สูง ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวอยู่ห่างไกลและทุรกันดารเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถเข้าถึงหรือควบคุมได้อย่างเบ็ดเสร็จ ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 จึงได้พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อก่อตั้ง “โครงการหลวงพระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขา” และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โครงการหลวง” ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงลดการปลูกฝิ่น มีที่ทำกินเป็นหลักแหล่ง ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและส่งเสริมเกษตรบนพื้นที่สูงโดยใช้แนวทาง การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการสร้างรายได้ และยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชนบนพื้นที่สูง ทั้งนี้ รูปแบบการดำเนินงานในการขับเคลื่อนชุมชนภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนา คือ การส่งเสริมความรู้ในเกษตรกรรมภายในโครงการ (อนุรัตน์ วิเชียรเขียว, 2553, หน้า 78)

การปฏิบัติการของโครงการหลวงโดยมากจะเป็นการสร้างรากฐานเศรษฐกิจตามครรลองของโครงการโดยการผลักดันให้ชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงเป็นเกษตรกรและเป็นผู้ประกอบการในท้ายที่สุด (ปิยนาล สรรพา, 2563, หน้า 95 - 137) นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมเพื่อการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่กลุ่มชาติพันธุ์ได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของกลุ่ม โดยเฉพาะการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ โดยใช้ทรัพยากรที่มีเป็นทรัพยากรหลักในการท่องเที่ยว (ชนนพร ยะใจมั่น, 2560, หน้า 49 - 64) ทั้งนี้ ชุมชนได้ให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ให้กับประชากรในหมู่บ้าน เพื่อทำให้เกิดความร่วมมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

สำหรับชุมชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในบทความวิจัยฉบับนี้หมายถึง 4 ชุมชน ได้แก่ บ้านหนองหอยเก่า บ้านหนองหอยใหม่ บ้านแม่ชิ - ปางไฮ และบ้านห้วยหวาย ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านที่ประกอบด้วยชาติพันธุ์ม้ง ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงใกล้เมืองเชียงใหม่ ทั้งนี้ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมภายใต้การสนับสนุนของโครงการหลวงมากกว่าครึ่งศตวรรษ มีนักวิจัยและชาวบ้านที่ร่วมกันแสวงหาความรู้ และประยุกต์ความรู้ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศน์ กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชาติพันธุ์ม้งหมู่บ้านหนองหอย คือ การช่วยกันอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และเข้ามามีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเชิงวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ในขณะเดียวกันชาติพันธุ์ม้งในพื้นที่โครงการหลวงก็ได้

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่องโครงการหลวงกับการพัฒนาสังคมและชุมชนเพื่อส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ และได้รับทุนสนับสนุนจากการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ปีงบประมาณ 2564

พยายามปรับตัวให้เข้ากับกระแสพลวัตของโลกาภิวัตน์ที่ไหลเข้าสู่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ ส่งผลให้ในปัจจุบันชาติพันธุ์ม้งยังคงรักษาความเป็นม้ง และมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษไว้หลายประการ แต่ก็ยังคงปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์อย่างต่อเนื่อง (อนุรัตน์ วิเชียรเขียว, 2553, หน้า 80)

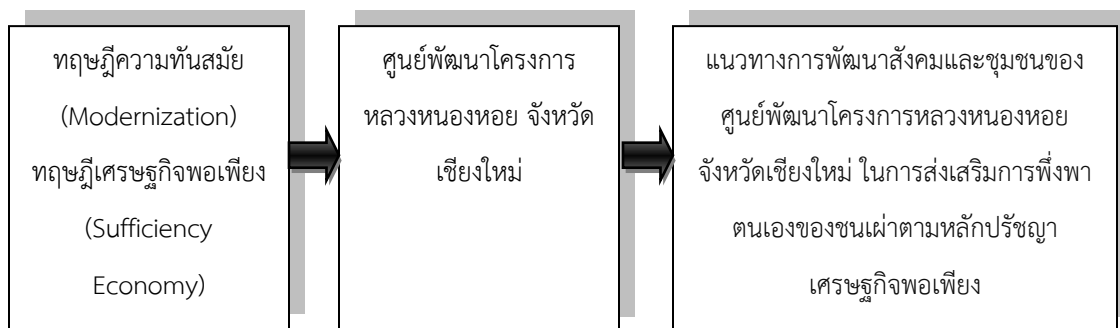
อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติการในการพัฒนาภายใต้โครงการหลวงนอกจากจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมอาชีพให้แก่กลุ่มชาติพันธุ์แล้ว โครงการหลวงยังเข้ามาพร้อมกับกรอบคิดการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเริ่มจากมโนทัศน์ว่าด้วยความพอเพียงในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีพัฒนาการมาจากการที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตรเรียนรู้และนำมาวิพากษ์ทั้งสิ่งที่ป็นรูปธรรมและนามธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของประเทศไทย อันเป็นปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เนื่องจากปัญหาดังกล่าวกลายมาเป็นผลกระทบกับปัญหาอื่น ๆ ซึ่งกลายมาเป็นความคิด ความเชื่อ จนกลายเป็นโลกทัศน์ที่นำไปสู่การแก้ปัญหาส่วนบุคคล ดังนั้น เรื่องการอธิบายเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านแนวทางการพัฒนาในพื้นที่โครงการหลวง จึงอธิบายโลกทัศน์และสามัญสำนึกในทิศทางเดียวกัน การขัดเกลาทางสังคมผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งทางสื่อมวลชน สถาบันการศึกษา นอกจากนี้ แนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงถูกนำมาใช้เป็นกรอบคิดในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชน และสังคม โดยมีรัฐให้การสนับสนุน และสร้างความเชื่อมั่นว่าการพึ่งพาตนเองได้จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต และสร้างความมั่นคงได้อย่างยั่งยืน (แทนพันธ์ เสนะพันธุ์ บัวใหม่, 2562, หน้า 1 - 24)

จากบริบทที่มาและความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยจึงมีทฤษฎะในการศึกษาประเด็นความสัมพันธ์ดังกล่าวระหว่างรัฐที่เป็นตัวแสดงหลักในการดำเนินการพัฒนาโดยการเข้าไปปฏิบัติการกับพื้นที่ชุมชนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวโดยรัฐได้ใช้ฐานคิดในแบบของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในพื้นที่ซึ่งมีโครงการหลวงเป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา ด้วยเหตุนี้ เพื่อชี้ให้เห็นว่าท้ายสุดแล้วในความสัมพันธ์ในรูปแบบการพัฒนาที่เกิดจากรัฐนั้นชุมชนและสังคมชาติพันธุ์มีการตอบสนองหรือสอดรับอย่างไร และในขณะเดียวกันรัฐเองใช้วิธีการใดในการขยายอำนาจเข้าสู่พื้นที่ชายขอบ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวภายใต้ประเด็นแนวทางการพัฒนาของรัฐในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสังคมและชุมชนของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทความวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยเลือกนำเสนอข้อมูลจากงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ในส่วนข้อมูลที่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทั้งนี้ได้รับการรับรองการทำวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เลขที่ PSRU-EC No.: 2021/026 วันที่ 18 กรกฎาคม 2564 โดยประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประกอบด้วย 2 กลุ่ม โดยพิจารณาจากผู้ที่มีบทบาทหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย 1 คน นายอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 1 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง 1 คน 2. ภาคประชาชน ผู้วิจัยใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ดังนี้ ผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองหอยเก่า 1 คน ผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองหอยใหม่ 1 คน ผู้ใหญ่บ้านบ้านแม่ขี้ – ปางไฮ 1 คน ผู้ใหญ่บ้านบ้านห้วยหวาย 1 คน เครือข่ายเกษตรกร 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ลักษณะก็มีโครงสร้างในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาของรัฐในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่และการนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจะแยกตามกลุ่มตัวอย่าง การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ใช้การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) โดยให้ความสำคัญกับวิธีการสังเกตพร้อมกับการซักถาม (สุภางค์ จันทวานิช, 2552, หน้า 16 - 19)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลในส่วนข้อมูลที่เป็นวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลไว้ดังต่อไปนี้ 1. สร้างเครื่องมือการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยออกแบบเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) 2. กำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกำหนดบุคคลที่ต้องการ

จะสัมภาษณ์ จัดทำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์หน่วยงานโดยทำหนังสืออย่างเป็นทางการ หรืออาจติดต่อประสานทางโทรศัพท์เพื่อชี้แจงและขออนุญาตสัมภาษณ์ นำส่งหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์หน่วยงานเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเข้าสัมภาษณ์ ภายหลังได้รับการอนุญาตให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ประสานติดต่อนัดหมายเพื่อเข้าสัมภาษณ์ 3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยโดยส่วนที่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 4. ประมวลผลจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และเขียนสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้จากการลงเก็บข้อมูล ทั้งนี้รวมถึงกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) (วสันต์ ปวนปันวังค์, 2564, หน้า 48)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก รวมถึงข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Person) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบร่วมกันเพื่อที่จะจัดหมวดหมู่ข้อมูลและคัดเลือกข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยไปวิเคราะห์ จากนั้นนำไปสู่การนำเสนอข้อมูลเชิงการพรรณนา (Descriptive) (วสันต์ ปวนปันวังค์, 2564, หน้า 50)

ผลการวิจัย

แนวการพัฒนาของโครงการหลวงที่มีต่อชุมชนทั้งในทางตรงและทางอ้อม โดยริเริ่มจากการให้อาชีพและพัฒนาความรู้เรื่องเกษตรกรรม การพัฒนาการทำเกษตรเชิงพาณิชย์ จนท้ายสุดเข้าสู่การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวและอาชีพบริการ จากแนวทางการพัฒนาดังกล่าวอยู่บนฐานของการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและกรอบคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น ในการนำเสนอผลการวิจัยในบทความฉบับนี้จะมีประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงที่เป็นโครงการหลวง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ชาวบ้าน และเอกชน มีความเกี่ยวข้องกันอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ มิติของการพัฒนา แต่อย่างไรนั้น ในการนำเสนอผลการวิจัยไม่เพียงนำเสนอข้อมูลที่เป็นแนวทางการพัฒนาเท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นถึงปฏิกิริยาของชาวบ้านที่มีต่อหลักการพัฒนาของโครงการหลวงภายใต้การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและกรอบคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยเหตุนี้ ในการนำเสนอผลการวิจัยผู้วิจัยมีทรรศนะว่าถึงแม้ว่าแนวทางการพัฒนาที่เกิดขึ้นดูแบบผิวเผินแล้วส่งผลดีต่อชาวบ้านและดำเนินการอย่างราบรื่น แต่ในตรงกันข้าม จากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยมองว่าแนวทางการพัฒนาดังกล่าวยังมีจุดอ่อนและปัญหาระหว่างตัวแสดงในพื้นที่ โดยแบ่งการนำเสนอเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาชุมชนบนฐานการมีส่วนร่วมระหว่างโครงการหลวงหนองหอย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยต้องการนำเสนอให้เห็นภาพว่าแนวทางการพัฒนาสังคมและชุมชนของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ เกิดขึ้นบนฐานความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมระหว่างตัวแสดงที่สำคัญได้แก่ โครงการหลวงหนองหอย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลแม่แรม) และชุมชน (บ้านหนองหอยเก่า บ้านหนองหอยใหม่ บ้านแม่ขี้ - ปางไฮ และบ้านห้วยห้วย) โดยการนำเสนอข้อค้นพบในประเด็นนี้ผู้วิจัยเริ่มจากการนำสาระสำคัญจากการวิจัยเชิงเอกสารเข้ามาอธิบายเพื่อให้เห็นภาพถึงเรื่องแนวคิดของการพัฒนาจนนำไปสู่การ

นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนั้น ข้อมูลทั้งสองส่วนนี้จะชี้ให้เห็นผลการวิจัยว่าทั้งโครงการหลวงหนองหอย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน มีส่วนร่วมกันอย่างไรในพื้นที่วิจัยนี้ กล่าวคือ

เริ่มจาก **แนวคิดการพัฒนา** มีเป้าหมายเพื่อใช้เรียกการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่การทำงานในอุตสาหกรรม เปลี่ยนวิธีการผลิตเพื่อยังชีพ เป็นการผลิตเพื่อการค้า และเกิดการขยายตัวของเมือง และวิถีชีวิตของผู้คน มโนทัศน์ว่าด้วยการพัฒนาเป็นสิ่งที่ผูกพันกับค่านิยม ส่งผลให้เกิดการอธิบายมโนทัศน์ว่าด้วยการพัฒนาที่แตกต่างหลากหลาย ซึ่งมีมโนทัศน์ดังกล่าวเป็นวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นโดยมหาอำนาจทางตะวันตก ผลการนิยามการพัฒนาทำให้โลกแบ่งออกเป็นสองขั้วตรงข้ามกัน คือ ฝ่ายเหนือและฝ่ายใต้ ฝ่ายที่พัฒนาและฝ่ายที่ด้อยพัฒนา เมืองและชนบท การแบ่งแยกดังกล่าวนี้ทำให้เกิดการละเลยบริบททางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม และประเพณีดั้งเดิม ซึ่งไม่เหมาะสมกับบริบทของบางประเทศที่เมื่อนำแนวคิดการพัฒนามาใช้แล้วเกิดการทำลายสภาพแวดล้อม เช่น ประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศโลกที่สามตามการนิยามของประเทศตะวันตก ทำให้เกิดความไม่ยั่งยืนในกลุ่มประเทศดังกล่าว ดังนั้น แนวคิดหลังการพัฒนา จึงเกิดแนวทางการพัฒนาแบบใหม่ที่เรียกว่า **“ทางเลือกของการพัฒนา”** ที่ให้ความสำคัญกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกับการเคลื่อนไหวทางสังคมของคนในระดับรากหญ้า (บงกชมาศ เอกเอี่ยม, 2564, หน้า 159-180)

ทั้งนี้ การพัฒนาตามมาตรฐานแบบตะวันตกเป็นสิ่งที่สร้างความแตกต่างระหว่าง **“พัฒนา”** และ **“ด้อยพัฒนา”** และความแตกต่างระหว่างความเป็นเมือง และความเป็นชนบท จากอิทธิพลการพัฒนาดังกล่าว ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม การพาณิชย์ และเกิดขั้วตรงข้ามระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้ว กับประเทศที่ด้อยพัฒนา ซึ่งทำให้เกิดความต้องการเป็นประเทศพัฒนาแล้วในหมู่ประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาด้านความทันสมัยในประเทศ ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับมหภาคและอุตสาหกรรมเข้มข้น เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อม เกิดปัญหาการจัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ ปัญหาครอบครัว และปัญหาสังคม

การพัฒนาเป็นวิวาทะที่ถูกกล่าวถึงอย่างมาก โดยวิวาทะดังกล่าวมักผูกโยงกับพื้นที่และอาณาเขต โดยการพัฒนาถูกถูกหยิบยกมาใช้กับพื้นที่ห่างไกล เช่น ชนบท ภูเขา หรือถูกหยิบยกมาใช้กับคนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เพื่อให้การพัฒนาดังกล่าวเป็นไปเพื่อการควบคุมและการปกครองโดยชนชั้นนำ และผลกลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าวให้อยู่ในเศรษฐกิจกระแสหลัก (กุลิสรา กฤตวรกาญจน์, 2552, หน้า 1 - 26)

ด้วยเหตุนี้ การปกครองดังกล่าวมักมาในรูปแบบการจัดตั้งองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด และผู้ปกครองก็มาจากคนในท้องถิ่น ดังนั้น ผู้ปกครองระดับท้องถิ่นจึงมีความเข้าใจทั้งฝ่ายประชาชนและฝ่ายชนชั้นนำ ในแง่นี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกจัดตั้งขึ้นมาพร้อมกับการพัฒนาภายใต้แนวคิดที่ชนชั้นนำเชื่อว่าการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การแก้ปัญหาที่อยู่ใกล้กับปัญหามากที่สุด ปัจจุบันการบริหารการปกครองนี้ท้องถิ่นของไทยสามารถทำได้หลายวิธี ทั้งการปกครองเชิงการเมืองและสังคม การปกครองเชิงเครือข่าย และการปกครองในรูปแบบการรับเหมาสัญญา โดยรัฐส่วนกลางมักส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองนี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างถูกต้องและตรงประเด็นปัญหา (อัครวินท์ ศาสนพิทักษ์, และนพพล อัครชาติ, 2559, หน้า 63 - 70)

ฉะนั้น การพัฒนาชุมชนชนผ่านฐานการมีส่วนร่วมระหว่างโครงการหลวงหนองหอย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน จึงตั้งอยู่บนหลักการของแนวคิดการพัฒนาดังกล่าวอย่างที่เราได้แนะนำเสนอไป

ข้างต้น ในกรณีของพื้นที่ทั้ง 4 หมู่บ้านในโครงการหลวงหนองหอย พบว่าแนวคิดการพัฒนาดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นจากการหยิบยื่นจากนโยบายของรัฐเพียงอย่างเดียวแต่มีความซับซ้อนในเชิงการทำงานกล่าวคือ การพัฒนาพื้นที่ชุมชนและหมู่บ้านในเขตพื้นที่โครงการหลวงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากพื้นฐานของชุมชนเป็นชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมการเมืองที่ให้ความสำคัญกับผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชนเผ่า (ในพื้นที่เรียกว่า พ่อหลวงบ้าน) ด้วยเหตุผลนี้ ผู้นำชุมชนจึงมีอิทธิพลทางสังคมวัฒนธรรมและพิธีกรรมต่อชาวบ้านเป็นอย่างมากในการตัดสินใจที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการใด ๆ ก็ย่อมได้ อีกประการหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญในการเชื่อมโยงแนวคิดการพัฒนาจากหน่วยงานภาครัฐ (โครงการหลวง) ไปสู่ชุมชนได้อย่างแนบเนียนก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับคนในชุมชนค่อนข้างมากมีความสัมพันธ์ทั้งแนวดิ่งและแนวราบ นอกจากนี้ นักการเมืองท้องถิ่นยังเป็นตัวแทนของชาวบ้านที่เข้าไปอยู่ฝ่ายบริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉะนั้น เท่ากับว่าผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นกลไกสำคัญในการทำให้แนวทางการพัฒนามีความสำเร็จหรือล้มเหลวตามความหมายที่กล่าวมานี้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นในประเด็นการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ตัวแสดงคือ ตามที่ได้มีการจัดให้มีการเลือกตั้งเทศบาลทั่วประเทศในช่วงที่ผ่านมา นั้น ทำให้เทศบาลตำบลแม่แรมได้มีการปรับเปลี่ยนผู้บริหารเทศบาล ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางในการปฏิบัติงาน นโยบาย แผนงานต่าง ๆ ซึ่งแต่เดิมแล้วหากประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านในพื้นที่โครงการหลวงมีปัญหาหรือมีความต้องการใด ๆ จะเข้ามาติดต่อประสานงานกับเทศบาลเป็นครั้งคราว แต่ในปัจจุบันผู้บริหารเทศบาลได้กำหนดแนวทางให้มีการเข้าพื้นที่ติดตามช่วยเหลือประชาชนเชิงรุกแทน นโยบายส่งเสริมการสร้างอาชีพของเทศบาลตำบลแม่แรม คือ ส่งเสริมให้ประชาชนที่เป็นเกษตรกรทำกสิกรรม ได้มีการยกระดับให้ควบคุมไปกับการรองรับนักท่องเที่ยวไปด้วย เช่น การสร้างโฮมสเตย์ สร้างผลิตภัณฑ์และร้านอาหารต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างช่องทางเกิดรายได้ต่อไป (เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เทศบาลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2564)

ทั้งนี้ ในส่วนของโครงการหลวง หลักของการมีโครงการหลวงหนองหอย คือ การเข้ามาพัฒนาด้านการเกษตรกรรมแก่ประชาชนในพื้นที่ และการเข้ามากำหนดพื้นที่เพื่อไม่ให้เกิดการเข้ารุกล้ำพื้นที่ของทางราชการ แต่ในปัจจุบันโครงการหลวงหนองหอย ได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางนโยบาย เป็นการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวแก่ประชาชนในพื้นที่ด้วย ส่งผลแรงกระตุ้นให้ประชาชนหันมาประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น การพัฒนาดังกล่าวต้องมีการเรียกประชุมผู้นำชุมชนและลงประชามติในบางครั้งเพื่อให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติอย่างทั่วถึง (ผู้นำหมู่บ้านหนองหอยใหม่, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2564)

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของกรณีมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชน ในปัจจุบันยังมีกรณีข้อพิพาทระหว่างชาวบ้านกับกรมป่าไม้ในเรื่องของการบุกรุกเขตพื้นที่ป่า ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า หากไม่มีปัญหาเรื่องข้อพิพาทดังกล่าวในชุมชน แนวทางการพัฒนาอาจจะมีการจัดทำธุรกิจการท่องเที่ยวมากกว่านี้ โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวอย่างม่อนแจ่มเป็นตัวอย่าง ซึ่งชาวบ้านในพื้นที่เคยมองว่าระยะเริ่มแรกของม่อนแจ่มอาจไม่สามารถที่จะดำเนินการเป็นธุรกิจได้ แต่ก็สามารถสร้างความยั่งยืนและทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาใช้บริการเป็นอย่างมาก จนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ และในปัจจุบันหมู่บ้านในพื้นที่โครงการหลวงหนองหอยได้อยู่ในระหว่างการจัดทำร่างแผนแม่บทพัฒนาชุมชน โดยร่วมกับโครงการหลวง เทศบาลแม่แรม หน่วยงานกรมป่าไม้ อำเภอ ตัวแทนของหมู่บ้าน

และมีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ซึ่งเป็นผู้บูรณาการจัดทำแผนดังกล่าว โดยโครงการหลวงมีส่วนช่วยในการนำความพัฒนาความเจริญสู่หมู่บ้านมากขึ้น (ผู้นำหมู่บ้านหนองหอยเก่า, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2564)

2. การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่โครงการหลวง

สำหรับประเด็นนี้ผู้วิจัยนำเสนอถึงแนวทางของโครงการหลวงในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการนำเสนอข้อมูลประกอบด้วยการสังเคราะห์จากการวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์ในพื้นที่ ดังนั้น ในประเด็นนี้จะฉายภาพเพื่อให้เห็นว่าในสภาพการณ์ของพื้นที่หมู่บ้านหนองหอยเก่า บ้านหนองหอยใหม่ บ้านแม่จิ - ปางไฮ และบ้านห้วยห้วย นโยบายเรื่องของการพึ่งพาตนเองและเศรษฐกิจพอเพียงของรัฐบาลผ่านโครงการหลวงหนองหอยมีการปฏิบัติการณ์อย่างไรในพื้นที่ โดยผลการวิจัยกล่าวคือ

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นภาพแทนของหน่วยงานของรัฐบาลในการเข้ามาส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าซึ่งในที่นี้ก็คือ กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ที่อยู่ในพื้นที่การวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย 4 หมู่บ้าน บ้านหนองหอยเก่า บ้านหนองหอยใหม่ บ้านแม่จิ - ปางไฮ และบ้านห้วยห้วย ฉะนั้น ในประเด็นนี้ในเบื้องต้นผู้วิจัยนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับประเด็นของการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความหมายของการพึ่งพาตนเอง **เสน่ห์ จามริก** ได้กล่าวถึงนิยามคำว่า “การพึ่งพาตนเอง” หมายถึง ภูมิปัญญาและศักยภาพในการเรียนรู้ของตนเอง โดยการเลือกสรรวิชาความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม นอกจากนี้ ยังได้ชี้ให้เห็นว่าตัวชี้วัดในการพึ่งพาตนเองและการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องประกอบด้วย 2 มิติใหญ่ ๆ ได้แก่ **มิติที่มองที่ละกรอบความคิดเป็นตัวชี้วัด** คือ ปัจจัยภายในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น และ**มิติการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างปัจจัยภายในชุมชนและปัจจัยภายนอกชุมชน** (**เสน่ห์ จามริก**, 2541, หน้า 32) หรืออีกนัยหนึ่งคือการสร้างเครือข่ายเชิงพึ่งพาอาศัยกันในทางเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่า แนวคิดการพึ่งพาตนเองนั้นไม่ได้จำกัดเพียงแค่ตัวปัจเจกเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมององค์ประกอบของเครือข่าย หรือชุมชนร่วมด้วย จึงจะสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับเงื่อนไขของการพึ่งพาตนเองให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยปัจจัย 6 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาแบบกลุ่ม ซึ่งต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมให้สมาชิกทำ 2) มีจิตสำนึกในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือจิตสำนึกร่วมทางประวัติศาสตร์ชุมชน ความสัมพันธ์ในชุมชน 3) การแสดงถึงเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน 4) มีการผลิตซ้ำจิตสำนึกและการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น 5) การรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดอำนาจต่อรองกับองค์กรภายนอก และ 6) การประสานทางวัฒนธรรมกับกลุ่มอื่น ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นให้ความสำคัญกับการพึ่งพาตนเอง และสร้างเครือข่ายในชุมชน (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2529, หน้า 32)

ในขณะที่ **มาฆะ ขิตตะสังคะ, และคณะ** (2557, หน้า 1 - 19) ได้ชี้ให้เห็นว่าหลักการพึ่งพาตนเองนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิต กล่าวคือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิถีการพัฒนาค้น โดยเป็นองค์ประกอบของความพอ ประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ความรู้และคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ได้แก่ ม้ง ลาหู่ ขมุ กะเหรี่ยง อาข่า ไทยอง ไทยวน ไทลื้อ ลัวะ และลีซู โดยเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการพอประมาณสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ กล่าวคือ กลุ่มชาติพันธุ์มีการใช้ชีวิตอยู่กับการใช้ที่ดินเพื่อทำกิน พร้อมไปกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ **อินธิรา ครองศิริ**

(2557, หน้า 74 - 101) ยังชี้ให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงของประเทศไทยได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้โดยจัดทำตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งพาตนเองแบบยั่งยืน โดยการจัดการของกลุ่มชาติพันธุ์ประกอบไปด้วยการจัดการด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน การร่วมมือกันในชุมชน การฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น การถ่ายทอดความรู้ การธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ กองทุนหมู่บ้าน และการจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน

วิธีการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันมีอยู่หลากหลายวิธี เช่น การทำบัญชีครัวเรือน จากงานศึกษาของ **บุปผา คำนวน** (2563, หน้า 28 - 40) ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้นำความรู้จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดทำบัญชีครัวเรือนในรูปแบบฟอร์มอย่างง่าย มีการจัดทำรายรับ รายจ่ายอย่างชัดเจน และเล็งเห็นถึงความสำคัญของการทำบัญชีครัวเรือน นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจากงานวิจัยของ **อโนดาช รัชเวชย์, และสุรศักดิ์ นุ่มมีศรี** (2556, หน้า 36) เสนอว่ากลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้จัดกิจกรรมการป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่าและการเผาในที่ชุมชน ซึ่งมีกิจกรรมย่อย ๆ ได้กำหนดพื้นที่ทางการเกษตร การกำหนดพื้นที่ใช้สอยร่วมกัน การทำแนวกันไฟ กิจกรรมการสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องการจัดการมลพิษทางน้ำ กิจกรรมการใช้ภูมิปัญญาในการบวชน้ำ-บวชปลาในพื้นที่ โดยกำหนดพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมดังกล่าว

งานศึกษาจำนวนหนึ่งชี้ให้เห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับทุกระดับในสังคม ได้แก่ ระดับบุคคลและครอบครัว ระดับชุมชนและระดับประเทศ **ระดับบุคคลและครอบครัว** คือ การสร้างความสามารถในการบริหารจัดการชีวิตแบบที่ไม่ทำให้ผู้อื่นและตนเองเดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพ ไม่หลงใหลกับกระแสวัตถุนิยม พร้อมกับใช้หลักการตนเป็นที่พึ่งแห่งตน การพอประมาณแบบไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความสุขและความพอใจในการดำรงชีวิต **ระดับชุมชน** คือการปรับใช้โดยการทำให้ส่วนรวม โดยอาศัยภูมิปัญญาและความสามารถของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ การดำเนินงานต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีเหตุผล ไม่เกินตัว และดำเนินการด้วยสติปัญญาที่รอบคอบ **ระดับรัฐ** หรือระดับประเทศ คือการปรับใช้โดยการวางรากฐานของประเทศ ให้มีความพอเพียง และพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญรุ่งเรือง (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2551, หน้า 1-6)

ทั้งนี้ สอดคล้องกับงานศึกษาของ **วรานิ เวสสุนทรเทพ, และริญญาภัทร์ เขจรนันท์** (2559, หน้า 73 - 83) ที่ชี้ให้เห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมาะสมกับอาชีพเกษตรกรในประเทศไทย เนื่องจากมีแนวคิดความพอเพียงสามด้าน หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็น มีความเหมาะสมต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงเหตุปัจจัยและผลกระทบทุกด้านด้วยความมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย และหลักศีลธรรม อย่างไรก็ตาม จากงานศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ในประเทศไทยไม่มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ดังนั้น จึงต้องเพิ่มการเรียนรู้ให้กับชุมชน เพื่อให้เกิดการนำไปใช้จริงเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจอย่างพอเพียง

สรุป จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารข้างต้นจะเห็นว่าเรื่องของการส่งเสริมการพึ่งพาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงถูกนำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาพื้นที่สูงและกลุ่มชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ในงานวิจัยฉบับนี้จึงแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการพึ่งพาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวาทกรรมที่รัฐไทยใช้อย่าง

แบบแผนในการสร้างการรวมศูนย์อย่างเบ็ดเสร็จ ด้วยเหตุนี้ ในกรณีของโครงการหลวงหนองหอยพบว่าหลักการของการส่งเสริมการพึ่งพาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงถือว่าเป็นแนวทางหลักซึ่งจากการค้นคว้าของผู้วิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมการพึ่งพาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงปรากฏทั้งทางหลักการและแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

2.1 แนวทางการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของสังคมชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นภารกิจหลักของการจัดตั้งโครงการหลวง โดยพิจารณาจากพระราชทานพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2517 "เรื่องที่จะช่วยชาวเขาและโครงการชาวเขานั้น มีประโยชน์โดยตรงกับชาวเขา เพื่อจะส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวเขามีความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถที่จะเพาะปลูกสิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นรายได้ของเขาเอง ที่มีโครงการนี้ จุดประสงค์อย่างหนึ่งก็คือ มนุษยธรรม หมายถึงให้ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร สามารถที่จะมีความรู้และพุงตัว มีความเจริญก้าวหน้าได้ อีกอย่างหนึ่งก็เป็นเรื่องช่วยในทางที่ทุกคนเห็นว่าควรจะช่วยเพราะเป็นปัญหาใหญ่ คือ ปัญหาเรื่องยาเสพติด ถ้าสามารถช่วยชาวเขาปลูกพืชที่เป็นประโยชน์บ้างเขาจะเลิกปลูกยาเสพติดคือ ฝิ่น ทำให้นโยบายการระงับการปราบปรามการปลูกฝิ่นและการค้าฝิ่นได้ผลดี อันนี้ก็เป็นผลอย่างหนึ่ง ผลอีกอย่างหนึ่งซึ่งสำคัญมากก็คือ ชาวเขา ตามที่รู้เป็นผู้ที่ทำการเพาะปลูกโดยวิธีที่ไม่ถูกต้อง ถ้าพวกเขาทุกคนไปช่วยชาวเขา ก็เท่ากับช่วยบ้านเมืองให้มีความดี ความอยู่ดีกินดี และปลอดภัยได้อีกทั่วประเทศ เพราะถ้าสามารถทำโครงการนี้ได้สำเร็จ ให้เขาอยู่เป็นหลักเป็นแหล่ง สามารถที่จะมีความอยู่ดีกินดีพอสมควร และสนับสนุนนโยบายที่จะรักษาป่าไม้ รักษาดินให้เป็นประโยชน์ต่อไป ประโยชน์อันนี้จะยั่งยืนมาก" (มูลนิธิโครงการหลวง, 2555)

2.2 ในด้านยุทธศาสตร์ของโครงการหลวงว่าด้วยเรื่องงานพัฒนาการศึกษาและสังคม สาธารณสุข กล่าวถึง มูลนิธิโครงการหลวงมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเอง ตามแนวพระราชดำริ "ช่วยเขาเพื่อให้ช่วยตนเอง" โดยอาศัยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางสำคัญในการดำเนินงาน รวมถึงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การรักษาวถีชีวิตและเอกลักษณ์ของชนเผ่าต่าง ๆ รวมถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อต่อต้านการแพร่ระบาดของยาเสพติด ขอบเขตงานด้านพัฒนาสังคมและสาธารณสุขของชาวเขาจึงกว้างขวาง เกี่ยวข้องกับเด็ก ๆ แม่บ้าน พ่อบ้าน และชุมชนของชาวเขาโดยรวม การดำเนินงานในด้านนี้ได้อาศัยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน และที่สำคัญคือกระบวนการมีส่วนร่วมของตัวชาวเขาเอง (มูลนิธิโครงการหลวง, 2555, ย่อหน้า 4)

ทั้งนี้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ยังชี้ให้เห็นว่าในพื้นที่โครงการหลวงหนองหอยให้ความสำคัญกับหลักการพัฒนาชุมชนภายใต้การส่งเสริมการพึ่งพาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ การส่งเสริมการพึ่งพาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการให้อาชีพ โดยก่อนมีการเข้ามาจัดตั้งโครงการหลวงฯ พ.ศ. 2527 ชาวบ้านในพื้นที่มีอาชีพในการปลูกฝิ่น และปลูกข้าวโพด พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ได้มีการเสด็จพระราชดำเนินมายังหมู่บ้าน และได้ให้คำแนะนำให้ปลูกกาแฟ ท้อ บัวย เพราะการปลูกฝิ่นเป็นสิ่งผิดกฎหมาย จนทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนแปลงชนิดพืชในการปลูก และสิ่งเสพติดได้หายไป แนวทางการสร้างความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเอง คือ การพัฒนาอาชีพในด้านการเกษตรซึ่งโครงการหลวงได้มีการเข้ามาส่งเสริมการปลูกพืชผัก (ผู้นำ

หมู่บ้านหนองหอยใหม่, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2564) นอกจากนี้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ ยังชี้ให้เห็นว่าชาวบ้านในพื้นที่มีการใช้ชีวิตแบบพึ่งพาตนเองมากกว่าการขอความช่วยเหลือจากฝ่ายรัฐ ในปัจจุบันชาวบ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีมากขึ้น แต่สิ่งที่ยังคงน่าเป็นห่วงอยู่ คือ ปัญหาด้านที่ดินที่ไม่ชัดเจน (เจ้าหน้าที่ภาครัฐเทศบาลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2564)

3. จากเกษตรกรรมสู่การท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาสังคมและชุมชนของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ ในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตามที่คุณวิจัยได้กล่าวไปในหัวข้อก่อนนี้ว่าความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกษตรกรรมในพื้นที่บ้านหนองหอยเก่า บ้านหนองหอยใหม่ บ้านแม่ชิ - ปางไฮ และบ้านห้วยห้วย ได้ค่อย ๆ ลดความสำคัญลงเนื่องจากการเข้ามาของกระแสการท่องเที่ยวและการบริการ ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนทำให้แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการในการจรรโลงกรอบคิดในการพัฒนาพื้นที่ ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนจากการพัฒนาพื้นที่ทั้ง 4 หมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผ่านบทความวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่ชนบทให้กลายเป็นเมือง กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวดอยม่อนแจ่ม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนผ่านและการก่อตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวและการบริการที่แต่เดิมวิถีชีวิตชาวบ้านจะอยู่ภายใต้การทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก กล่าวคือ “ในการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งท่องเที่ยว คือ ชาวบ้านมีความรู้สึกที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาพื้นที่ชุมชนที่ชาวบ้านอาศัยอยู่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะชาวบ้านมีรายได้มากขึ้นจากแต่เดิมอันเป็นผลมาจากการขายสินค้าต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว แต่เดิมชาวบ้านเหล่านี้มีความเป็นอยู่ค่อนข้างลำบากเนื่องจากมีรายได้จากการทำการเกษตรเพียงอย่างเดียว ดังนั้น เมื่อโครงการหลวงเข้ามาพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวนั้น จึงทำให้ชาวบ้านมีอาชีพและมีรายได้มากขึ้นส่งผลต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้น นอกจากนี้ชาวบ้านมีมุมมองเกี่ยวกับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดรายได้โดยชาวบ้านมีความเชื่อว่าทุกวันนี้ที่มีชีวิตที่ดีขึ้นก็เพราะการเข้ามาของโครงการหลวงและการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งท่องเที่ยว” (วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์, 2560, หน้า 55 - 80)

ทั้งนี้ ประกอบกับข้อมูลการสัมภาษณ์ พบว่า กระแสการท่องเที่ยวนั้นได้รับความนิยมมาตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2557 ดังนั้น ปัจจุบันแนวทางการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โครงการหลวงหนองหอย เอกชน และชาวบ้าน จึงมีความร่วมมือกันในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว อาทิ การพัฒนาพื้นที่ทางการเกษตรให้เป็นฟาร์มและมีการตกแต่งด้วยไม้ดอกและไม้ผลสลับกันไปเพื่อเป็นจุดให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายรูปและพักผ่อน การพัฒนาที่ดินให้เป็นที่พักในลักษณะโฮมสเตย์และร้านอาหาร รวมไปถึงร้านค้าต่าง ๆ ทั้งนี้ยังมีการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก เช่น กระเป๋า เสื้อผ้า หมวก ที่ชาวบ้านผลิตขึ้นเองออกมาจำหน่าย ในประเด็นนี้ในมุมมองของชาวบ้านให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย คือ ในเรื่องของแนวทางในการพัฒนาชุมชนนั้น คือ ในชุมชนอาจจะมีการจัดทำธุรกิจการท่องเที่ยว โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวม่อนแจ่มเป็นตัวอย่าง ซึ่งชาวบ้านในพื้นที่เคยมองว่าเริ่มแรกของม่อนแจ่มอาจจะไม่สามารถที่จะดำเนินการเป็นธุรกิจได้ แต่ก็สามารถสร้างความยั่งยืนและทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาใช้บริการเป็นอย่างมาก ดังนั้นแล้วหากมีการจัดทำให้มีธุรกิจท่องเที่ยวในเชิงเกษตรในพื้นที่ จะเป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านมากกว่าการทำเกษตรกรรม

และสามารถที่จะทำให้บุตรหลานของชาวบ้านที่ได้เข้าไปเรียนหนังสือในเขตเมือง ได้กลับมาประกอบอาชีพในชุมชนของตนเองได้ (ผู้นำหมู่บ้านห้วยห้วย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2564)

นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนได้พัฒนาวิสาหกิจชุมชนขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมอาชีพการบริการและรองรับนักท่องเที่ยวที่เติบโตขึ้นอย่างมากในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา นี้ กล่าวโดยสรุปกลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวให้ความสำคัญในเรื่องของสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ผลเกิดจากการที่มีการเข้ามาท่องเที่ยวจากผู้คนในพื้นที่ทำให้ต้องมีการบริหารจัดการขยะเป็นอย่างดี ประกอบกับในเรื่องของความเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่าตนเองสัมผัสได้ถึงถึงการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในเรื่องของการท่องเที่ยว แต่เดิมมีเพียงการเกษตรกรรมเท่านั้น เมื่อมีธุรกิจท่องเที่ยวเข้ามา นับว่าได้ส่งผลดีต่อชุมชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของรายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยว ทั้งนี้ การบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยวในวิสาหกิจชุมชน ได้มีการกำหนดราคาสินค้าและที่พักให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมและเป็นมาตรฐาน เพื่อลดการตั้งราคาตัดหน้ากัน และเพื่อสร้างประโยชน์ ความสุขแก่ผู้ท่องเที่ยวด้วย (นาย c ชาวบ้านห้วยห้วย, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2564)

สำหรับในมุมมองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชี้ให้เห็นว่า หลักการของการมีโครงการหลวงหนองหอยแต่เดิม คือ การเข้ามาพัฒนาด้านการเกษตรกรรมแก่ประชาชนในพื้นที่และการเข้ามากำหนดพื้นที่ไม่ให้เกิดการรุกล้ำพื้นที่ของทางราชการ แต่ในปัจจุบันแล้วโครงการหลวงหนองหอย ได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางนโยบาย เป็นการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวแก่ประชาชนในพื้นที่ด้วย ส่งผลกระตุ้นให้ประชาชนหันมาประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น (เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เทศบาลแม่เฒ่า อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2564)

อภิปรายผล

1. การพัฒนาชุมชนบนฐานการมีส่วนร่วมระหว่างโครงการหลวงหนองหอย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน กล่าวคือ ในกรณีของโครงการหลวงหนองหอยที่นำแผนการพัฒนามาเข้าสู่ชุมชนทั้ง 4 หมู่บ้านถือว่าตัวแสดงทั้ง 3 ได้มีความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเป็นอย่างดีส่งผลให้ในปัจจุบันหมู่บ้านหนองหอยเก่า บ้านหนองหอยใหม่ บ้านแม่ขี้ - ปางไฮ และบ้านห้วยห้วย ถือได้ว่ามีพัฒนาอย่างมากตามภารกิจของโครงการหลวงที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต ดังนั้น ความเจริญต่าง ๆ จึงทำการยกระดับคุณภาพชีวิตชาวบ้าน อาทิ รายได้ การศึกษา สุขอนามัย และคมนาคม เป็นต้น แต่อย่างไรนั้น แนวทางการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือนี้นั้นไม่ได้เกิดขึ้นแบบฉับพลันแต่มีลักษณะระดับการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามเงื่อนไขของวัฒนธรรมชุมชนซึ่งมีทั้งความสำเร็จ ความขัดแย้ง และความล้มเหลว ถือได้ว่าเป็นเรื่องปกติของการพัฒนาทางสังคม ในปัจจุบันที่เห็นได้อย่างชัดเจนของการพัฒนาพื้นที่หมู่บ้านหนองหอยเก่า บ้านหนองหอยใหม่ บ้านแม่ขี้ - ปางไฮ และบ้านห้วยห้วย มีการเปลี่ยนผ่านจากสังคมเกษตรดั้งเดิม มาเป็นเกษตรเชิงพาณิชย์ขนาดใหญ่ และตั้งแต่ พ.ศ. 2559 เป็นต้นมาพื้นที่ทั้ง 4 หมู่บ้านได้พัฒนาเข้าสู่การรองรับนักท่องเที่ยวและอาชีพบริการมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงสังคมให้เข้าสู่ความทันสมัยและใช้เทคโนโลยีสื่อออนไลน์มากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานศึกษาของ บงกชมาศ เอกเอี่ยม (2564) ที่อธิบายถึง “ทางเลือกของการพัฒนา” ที่ให้ความสำคัญกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในขณะที่งานวิจัยนี้ได้เพิ่มเติมในประเด็นของการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปในพื้นที่ซึ่งแตกต่างจากงานของ

กุลิสรา กฤตวรกาญจน์ (2552) ที่มองว่าการพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับมหภาคและอุตสาหกรรมเข้มข้นเท่านั้น

2. การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่โครงการหลวง
กล่าวคือ การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่โครงการหลวงมีความชัดเจนตามหลักการของการพัฒนาพื้นที่ทั้ง 4 หมู่บ้านซึ่งชาวบ้านก็ได้รับประโยชน์จากแนวทางดังกล่าว ทั้งนี้สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดในทรรศนะของผู้วิจัยที่เห็นว่าความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาอาชีพ การสร้างอาชีพของโครงการหลวงส่งผลกระทบต่อด้านบวกที่มาพร้อมกับแนวคิดการพึ่งพาตนเองและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างไรก็ตามตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปในข้างต้นว่าแนวคิดการพึ่งพาตนเองและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบคิดที่มาพร้อมกับการพัฒนาที่เกิดจากรัฐแต่ในทางเศรษฐกิจเรื่องราคาผลผลิตหรือการหาตลาดสินค้าที่เกิดจากการพัฒนาการสังคมที่เปลี่ยนจากเกษตรแบบดั้งเดิมมาเป็นเกษตรแบบพาณิชย์และธุรกิจการท่องเที่ยว ปัจจุบันข้อสังเกตของผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดการพึ่งพาตนเองและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอาจถูกกลดทอนลงจากตัวแปรทางเศรษฐกิจ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ เสน่ห์ จามริก (2541) ที่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาอาชีพในมิติการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างปัจจัยภายในชุมชนและปัจจัยภายนอกชุมชน หรืออีกนัยหนึ่งคือการสร้างเครือข่ายเชิงพึ่งพาอาศัยกันในทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ อนันดาธิ์ รัชเวชย์, และสุรศักดิ์ นุ่มมีศรี (2556) ชี้ให้เห็นความแตกต่างโดยอธิบายถึงการพึ่งพาตนเองผ่านการกำหนดพื้นที่ทางการเกษตรและการกำหนดพื้นที่ใช้สอยร่วมกัน

3. จากเกษตรกรรมสู่การท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาสังคมและชุมชนของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ ในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ จากข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ ชี้ให้เห็นว่าสังคมที่เป็นเกษตรกรรมแบบเดิมที่โครงการหลวงใช้เป็นหลักการแรก ที่เข้ามาพัฒนาพื้นที่เพื่อให้ชาวบ้านมีอาชีพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ปัจจุบันก็ยังคงเป็นเช่นนั้นอยู่เพียงแต่ว่าเมื่อมีการไหลบ่าของนักท่องเที่ยวจึงทำให้ชาวบ้านมีการปรับตัวไม่ว่าจะเป็นเรื่องทักษะ การแต่งกาย ภาษา วิถีชีวิต และอาชีพให้สอดคล้องกับการรองรับนักท่องเที่ยวอย่างที่ได้อ้างอิงไปข้างต้นแล้ว กระแสการท่องเที่ยวดังกล่าวมาพร้อมกับความทันสมัยและระบบทุนนิยมที่เข้มข้นผ่านการใช้ที่ดินและการลงทุนทำโครงสร้างพื้นฐานที่พัก และพัฒนาพื้นที่ให้เป็นจุดสนใจต่อการดึงดูดเม็ดเงินจากนักท่องเที่ยว ดังนั้น เท่ากับว่าพื้นที่บ้านหนองหอยเก่า บ้านหนองหอยใหม่ บ้านแม่ขี - ปางไฮ และบ้านห้วยห้วย มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การทำธุรกิจการท่องเที่ยวซึ่งมีทั้งการลงทุนเองและมีนายทุนจากภายนอกเข้าไปลงทุนให้ แต่ขณะเดียวกันก็ยังคงทำการเกษตรเชิงพาณิชย์ควบคู่ไปด้วย ในการนี้ผู้วิจัยจึงเรียกว่าเป็นสังคมที่มีลักษณะของวิถีลักษณะทางอาชีพซึ่งผสมปนเปและค่อย ๆ เปลี่ยนผ่านตามปัจจัยทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมท้ายสุดแล้ว ข้อสังเกตจากการลงพื้นที่ของผู้วิจัยจึงเห็นว่าแนวโน้มในอนาคตสัดส่วนของการทำธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจะมากกว่าการทำเกษตร แต่อย่างไรก็ตามหลักการของการพึ่งพาตนเองและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยังคงถูกสอดแทรกจากภาครัฐในการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ข้อค้นพบงานวิจัยสอดคล้องกับประเด็นการนำเสนอของ วสันต์ ปวนปวันค์ (2560) ที่สะท้อนให้เห็นภาพในการพัฒนาพื้นที่ชนบทเป็นแหล่งท่องเที่ยว คือ ชาวบ้านมีความรู้สึกที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาพื้นที่ชุมชนที่ชาวบ้านอาศัยอยู่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

แนวทางการพัฒนาของรัฐในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการชี้ให้เห็นถึงการศึกษาด้านการพัฒนาและการจัดการในพื้นที่เชิงอำนาจและบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นเพียงด้านของการดำเนินงานที่ไม่พบปัญหา อุปสรรค แต่งานวิจัยชิ้นสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาในลักษณะดังกล่าวที่แตกต่างออกไป ดังนั้น การนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ จะช่วยให้ได้แนวคิด มโนทัศน์ ฉากหน้าของการพัฒนาโดยรัฐที่มีความซับซ้อนเคลือบแฝงด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองของรัฐ ทั้งนี้ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น เอกชน นักวิชาการ นักศึกษา รวมถึงประชาชนในพื้นที่ในการเป็นแนวทางในการต่อยอดองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในพื้นที่อื่น ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการนำตัวแบบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปทำการวิจัยซ้ำในพื้นที่โครงการหลวงหรือศูนย์พัฒนาเชิงพื้นที่อื่น ๆ ในบริบทของประเทศไทยหรือในประเทศอื่น ๆ เพื่อทำอธิบายการพัฒนาของรัฐในการพัฒนาพื้นที่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กุลิสรา กฤตวรกาญจน์. (2552, มกราคม - มิถุนายน). การสื่อสารเพื่อการพัฒนากับการพัฒนาชนบทไทย.

วารสารการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2(1), 1 - 26.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2529). **บ้านกับการเมือง**. กรุงเทพฯ: สัมพันธ์.

ชนนพร ะใจมั่น. (2560, กรกฎาคม - ธันวาคม). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่โครงการหลวง กรณีศึกษา บ้านดอยสะโง๊ะ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย.

วารสารภาสละองค์, 11(2), 49 - 64.

แทนพันธ์ เสนะพันธุ์ บัวใหม่. (2562, มกราคม - มิถุนายน). ข้อทบทวนบางประการต่อค่านิยมการพึ่งพาตนเองในบริบทสังคมไทย ผ่านประสบการณ์ภาคสนามและการสะท้อนย้อนคิดของผู้เขียน. **วารสาร**

ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 12(1), 1 - 24.

บุปผา คำนวน. (2563, กันยายน-ธันวาคม). รูปแบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่

ในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. **วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง**, 9(3), 28 - 40.

บงกชมาศ เอกเอี่ยม. (2564, มกราคม - มีนาคม). แนวคิดหลังการพัฒนา: เส้นทางการพัฒนาในยุคหลัง

การพัฒนา. **วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้**, 4(1), 159 - 180.

ปิยนดา สรรพ. (2563, มกราคม - มิถุนายน). กาแฟชนเผ่า พุนทางวัฒนธรรมและการเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ. **วารสารพัฒนศาสตร์**, 3(1), 95 - 137.

มาฆะ ขิตตะสังคะ, และคณะ. (2557). รายงานวิจัยเรื่อง **ความเท่าเทียมด้านโอกาสและเสมอภาคในความ**

สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการพัฒนาอาชีพศึกษาในการเตรียมแรงงานของประเทศและ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: การจัดการศึกษาเด็กชาติพันธุ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ

ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

มูลนิธิโครงการหลวง. (2555). **งานพัฒนาโครงการหลวง**. สืบค้น ตุลาคม 13, 2564, จาก

<https://royalprojectthailand.com/development>.

_____. (2555). **งานพัฒนาการศึกษาและสังคม สาธารณสุข**. สืบค้น ตุลาคม 13, 2564, จาก

<https://royalprojectthailand.com/development>.

วรานิ เวสสุนทรเทพ, และวิญญูญภัทร์ เขจรนันน์. (2559). ถอดรหัสปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: จากทฤษฎีสู่การ

ปฏิบัติ. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต**, 3(11), 73 - 83.

วสันต์ ปวนปันวังค์. (2560, กรกฎาคม - ธันวาคม). การพัฒนาพื้นที่ชนบทให้กลายเป็นเมือง กรณีศึกษา

แหล่งท่องเที่ยวดอยม่อนแจ่ม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์**

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 8(2), 55 - 80.

- _____. (2564). บทบาทและความสัมพันธ์ของพลวัตระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้วาทกรรมนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. สงขลา: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2551, มิถุนายน - กันยายน). เศรษฐกิจพอเพียง. วารสารศึกษาศาสตร์, 19(3), 1 - 6.
- สุภากร จันทวานิช. (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนห์ จามริก. (2541). ฐานคิดสู่ทางเลือกใหม่ของสังคมไทย. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- อนันดา รัชเวชย์, และสุรศักดิ์ นุ่นมีศรี. (2556). การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ บนฐานเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- อนรรตน์ วิเชียรเขียว. (2553). โครงการหลวง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนพื้นที่สูง. กรุงเทพฯ: สำนักงานกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- อัครวิทย์ ศาสณพิทักษ์, และนพดล อัครชาติ. (2559, กันยายน - ธันวาคม). การบริหารการปกครอง: แนวคิดและการพัฒนาสู่การปกครองท้องถิ่น. วารสารราชภัฏกรุงเทพ, 3(3), 63 - 70.
- อินธิรา ครองศิริ. (2557, กรกฎาคม - ธันวาคม). การศึกษาตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งพาตนเองแบบยั่งยืน กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, 21(2), 74 - 101.

บุคลากรกรม

- เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เทศบาลแม่เฒ่า อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. (2564, ตุลาคม 6). สัมภาษณ์.
- นาย C ชาวบ้านห้วยหวาย. (2564, มิถุนายน 25). สัมภาษณ์.
- ผู้นำหมู่บ้านห้วยหวาย. (2564, มิถุนายน 25). สัมภาษณ์.
- ผู้นำหมู่บ้านหนองหอยเก่า. (2564, มิถุนายน 25). สัมภาษณ์.
- ผู้นำหมู่บ้านหนองหอยใหม่. (2564, มิถุนายน 25). สัมภาษณ์.

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 2

Strategic Leadership of School Administrators in the 21st Century
in the School of the United Campus, Nuanchan
The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2

กันตินันท์ ยอดเกต,* และกัลยมน อินทุสุต**
Kantinan Yodket and Kanyamon Indusuta

Received: March 23, 2022 Revised: April 22, 2022 Accepted: May 31, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 217 คน โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 47 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ครูที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน 3) ครูในขนาดสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา, ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, ศตวรรษที่ 21

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

The purpose of this research was to study and compare teachers' opinions on strategic leadership of school administrators in the 21st century in the school of the united campus, Nuanchan. The secondary educational service area office Bangkok 2 divided by teacher's education background, working experience and school size. The sample of 217 teachers at the School of the United Campus, Nuanchan. The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 recruited through stratified random sampling method. The research instrument was a 5-likert, 47-item questionnaire. Descriptive statistics were employed to analyze data including frequency, percentage, average, standard deviation, t-test, One – Way Analysis of Variance, and Scheffe's pair comparison of means.

The research results were found that: 1. Teachers' Opinions on Strategic Leadership of School Administrators in the 21st Century were performed at a high level. 2. The comparison of teachers' opinions on strategic leadership of school administrators in the 21st century as divided by their educational background and working experience were not significant differences. And 3. The comparison of teachers' opinions on strategic leadership of school administrators in the 21st century as divided by their school size were significant differences.

Keywords: School Administrators, Strategic Leadership, The 21st Century

บทนำ

กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 เกิดวิวัฒนาการความก้าวหน้าในทุก ๆ มิติอย่างรวดเร็วและรุนแรงส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ยุคที่อิทธิพลจากกระแสโลกาภิวัตน์ครอบคลุมทั่วโลกทำให้เกิดผลกระทบที่สำคัญคือระบบโลกเปลี่ยนแปลงไปสู่การแข่งขันอย่างรุนแรงในทุกภาคส่วน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนด้านการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีผลกระทบอย่างรุนแรง ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบในการนำองค์กรตามกระแสแห่งอิทธิพลนั้นเพื่อความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน ผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์นี้จึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการนำองค์กรให้สามารถที่จะเทียบเคียงสมรรถนะกับองค์กรอื่นที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา การนำองค์กรทั้งหลายเหล่านี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องผลักดันตนเองให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และขับเคลื่อนโดยใช้วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ของสถานศึกษา เพื่อบูมไปสู่การเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง (วิจารณ์ พานิช, 2555, หน้า 16 - 21 อ้างถึงใน คมกฤษ พรหมฉิน, 2560, หน้า 1)

การศึกษาในประเทศไทยเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย ให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะ ในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า ทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลก ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า ก - จ) โดยการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ผู้ที่เป็นหัวใจสำคัญคือผู้บริหารสถานศึกษาที่จะบริหารงานต่าง ๆ ดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดคุณภาพขึ้นในตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาตนเองทั้งในด้านความรู้ ความคิด และประสบการณ์ต่าง ๆ เนื่องจากความรู้ และประสบการณ์เดิมที่มีอาจจะไม่สามารถนำมาใช้ในการบริหารในยุคปัจจุบันได้ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556, หน้า 30)

ในบริบทที่ดิฉันปฏิบัติงานอยู่คือกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 จากผลการดำเนินงานปีงบประมาณ 2564 ที่ผ่านมา มีทั้งที่บรรลุตามเป้าหมายและไม่บรรลุตามเป้าหมาย เช่น ผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) มีค่าการพัฒนาที่ลดลง, ปัญหาจำนวนนักเรียนที่ลดลง, การดำเนินงานในบางกลยุทธ์ไม่บรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นต้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2564, หน้า 5 - 10) จากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ยังต้องมีการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการพัฒนารูปแบบของความเป็นผู้นำไปเป็น ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยเริ่มจากการมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ การส่งเสริมวัฒนธรรม องค์กร การมีคุณธรรมจริยธรรม และการคิดเชิงปฏิบัติ อันจะทำให้การบริหารสถานศึกษาสามารถไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อเป็น

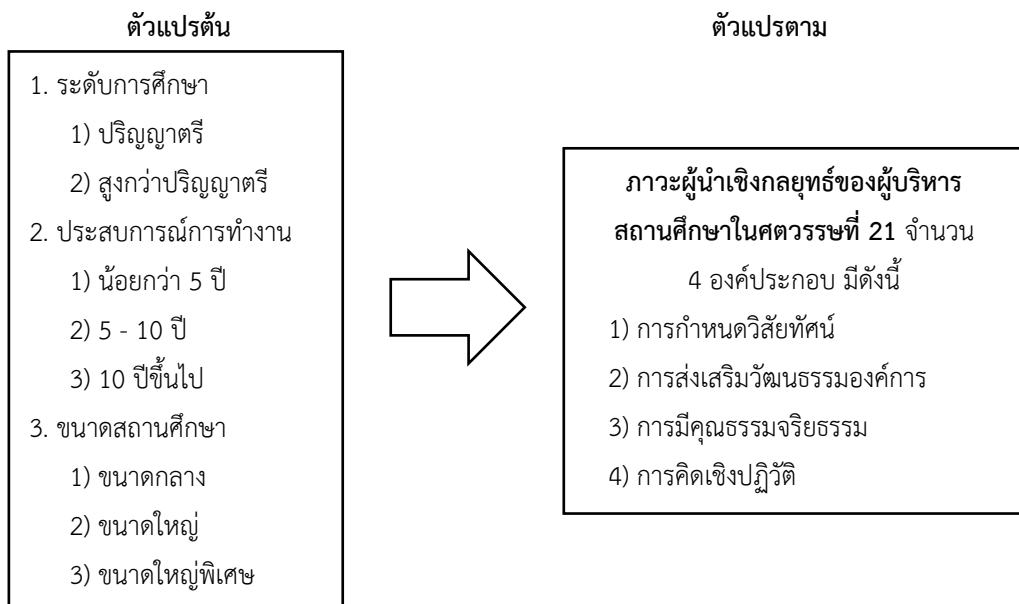
แนวทางส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และใช้ให้เกิดประโยชน์กับการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวนครู 518 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวนครู 217 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่ม

ตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 จากการเปิดตารางของ Cohen (Cohen, Manion and Morrison, 2011, p.147)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 47 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert's Scale หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 หาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ 0.987

ตอนที่ 3 แบบสอบถามที่เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Question)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ จำนวน 4 โรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน

3.2 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากครูในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ ในการแจกแบบสอบถามและเก็บคืนด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 7-17 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดจำนวน 217 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง จากนั้นนำข้อมูลไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เป็นรายชื่อ รายด้าน และภาพรวม โดยกำหนดเกณฑ์การแปลคะแนนเฉลี่ยของ Best, & Kahn (1993, pp. 246)

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent Sample t-test แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา โดยใช้ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยมาทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของเซฟเฟ (Scheffe’s Post Hoc Comparisons Method) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่และร้อยละ ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	135	62.2
สูงกว่าปริญญาตรี	82	37.8
รวม	217	100
2. ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	71	32.7
5 – 10 ปี	106	48.8
10 ปีขึ้นไป	40	18.4
รวม	217	100
3. ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดกลาง	30	13.8
ขนาดใหญ่	48	22.1
ขนาดใหญ่พิเศษ	139	64.1
รวม	217	100

จากตาราง 1 พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 62.2 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 รองลงมา น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 และ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 18.4 ส่วนใหญ่อยู่ในขนาดสถานศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 139 คน

คิดเป็นร้อยละ 64.1 รองลงมา ขนาดใหญ่ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1 และขนาดกลาง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงคะแนนเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	ความคิดเห็นของครู		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. การกำหนดวิสัยทัศน์	4.25	0.54	มาก
2. การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร	4.24	0.56	มาก
3. การมีคุณธรรมจริยธรรม	4.17	0.64	มาก
4. การคิดเชิงปฏิกิริยา	4.21	0.59	มาก
รวม	4.21	0.55	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับ 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.25$) ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{X} = 4.24$) และด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา ($\bar{X} = 4.21$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	ระดับการศึกษา				t	Sig.
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	(n = 135)		(n = 82)			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. การกำหนดวิสัยทัศน์	4.25	0.51	4.23	0.58	0.348	0.728
2. การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร	4.26	0.53	4.20	0.62	0.751	0.453
3. การมีคุณธรรมจริยธรรม	4.16	0.64	4.19	0.65	- 0.281	0.779
4. การคิดเชิงปฏิกิริยา	4.21	0.62	4.22	0.55	- 0.080	0.937
รวม	4.22	0.54	4.21	0.58	0.172	0.863

จากตาราง 3 พบว่า ค่า t ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน แสดงว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	ประสบการณ์ทำงาน						F	Sig.
	น้อยกว่า 5 ปี		5 – 10 ปี		10 ปีขึ้นไป			
	(n = 71)		(n = 106)		(n = 40)			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. การกำหนดวิสัยทัศน์	4.22	0.42	4.31	0.52	4.11	0.73	2.112	0.124
2. การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร	4.25	0.45	4.30	0.55	4.07	0.73	2.449	0.089
3. การมีคุณธรรมจริยธรรม	4.15	0.58	4.23	0.60	4.04	0.83	1.270	0.283
4. การคิดเชิงปฏิกิริยา	4.21	0.52	4.26	0.57	4.08	0.73	1.341	0.264
รวม	4.20	0.46	4.28	0.53	4.08	0.73	1.905	0.151

จากตาราง 4 พบว่า ค่า F ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในภาพรวมและรายด้าน แสดงว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	ขนาดสถานศึกษา						F	Sig.
	ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ			
	(n = 30)		(n =48)		(n =139)			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. การกำหนดวิสัยทัศน์	4.38	0.40	4.02	0.81	4.29	0.42	6.117*	0.003
2. การส่งเสริมวัฒนธรรม องค์กร	4.34	0.45	4.06	0.79	4.28	0.47	3.470*	0.033
3. การมีคุณธรรมจริยธรรม	4.26	0.60	3.92	0.94	4.24	0.49	4.877*	0.008
4. การคิดเชิงปฏิกิริยา	4.40	0.44	4.03	0.88	4.23	0.47	3.927*	0.021
รวม	4.34	0.43	4.00	0.84	4.26	0.42	4.908*	0.008

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า ค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในภาพรวมและทุกด้านแสดงว่าครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันไป จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ไปทำการทดสอบโดยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe's Post Hoc Comparisons Method) ดังตาราง 6-10

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวม

ขนาดสถานศึกษา	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
	$\bar{X}$		
	4.34	4.00	4.26
1. ขนาดกลาง	4.34	*	
2. ขนาดใหญ่	4.00		
3. ขนาดใหญ่พิเศษ	4.26	*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่า ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวม มากกว่าครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์

ขนาดสถานศึกษา	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
	$\bar{X}$		
	4.38	4.02	4.29
1. ขนาดกลาง	4.38	*	
2. ขนาดใหญ่	4.02		
3. ขนาดใหญ่พิเศษ	4.29	*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 พบว่า ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ มากกว่าครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การ

ขนาดสถานศึกษา	ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ			
	$\bar{X}$	4.34	4.06	4.28
1. ขนาดกลาง	4.34			
2. ขนาดใหญ่	4.06			
3. ขนาดใหญ่พิเศษ	4.28			

จากตาราง 8 พบว่า ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนอยู่ในขนาดสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การไม่แตกต่างกัน

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม

ขนาดสถานศึกษา	ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ			
	$\bar{X}$	4.26	3.92	4.24
1. ขนาดกลาง	4.26			
2. ขนาดใหญ่	3.92			
3. ขนาดใหญ่พิเศษ	4.24			*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 พบว่า ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม มากกว่าครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา

ขนาดสถานศึกษา	ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ			
	$\bar{X}$	4.40	4.23	4.03
1. ขนาดกลาง	4.40		*	
2. ขนาดใหญ่	4.23			
3. ขนาดใหญ่พิเศษ	4.03			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 พบว่า ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการคิดเชิงวิวัตติ มากกว่าครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษานั้นก่อนที่จะได้ดำรงตำแหน่ง จะต้องมีการสอบคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่เกณฑ์กำหนด มีการฝึกอบรม มีการพัฒนาองค์ความรู้เพิ่มเติม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจนและกว้างไกล มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริหารงานตามวัฒนธรรมองค์การที่ดี มีการกำหนดแนวทางการบริหารงานโดยยึดหลักคุณธรรม และประพฤติกปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดนอกกรอบในการบริหารงาน เพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างเหมาะสม มีคุณภาพตามมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ รอดพลอย (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญทิรา ทิราวงศ์ (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 37 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยอภิปราย ได้ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เปิดโอกาสให้ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ของสถานศึกษา ให้ชัดเจน กว้างไกล ตรงตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง มีความคิดสร้างสรรค์ แปลกใหม่ สู่การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และปฏิทินปฏิบัติงานประจำปี เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เหมือนฝัน นันทียกุล (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลการบริหารโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชาติ อนุกุลเวช (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครูอาชีวศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการศึกษาแนวทางที่ยึดปฏิบัติกันมาจน

เป็นรูปธรรมในสถานศึกษา จากนั้นจึงนำมากำหนดและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การที่ดีให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษามีรูปแบบการบริหารที่มีความยืดหยุ่นและการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ มีการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร เพื่อกำหนดแนวทางและขับเคลื่อนการทำงานที่เหมาะสมและพึงพอใจกับทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาผิณะ แอหลัง (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านวัฒนธรรมขององค์กร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาณัฐ ไชยชนะ (2563) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูในสถานศึกษา มีความรู้สึกนึกคิดในทางที่ตรงตาม เปิดโอกาสให้ครูทุกคนเข้าพบเพื่อขอคำปรึกษาหรือหาหรือแนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ผู้บริหารมีความเป็นธรรมในการเลื่อนขั้นเงินเดือน การให้รางวัล และการลงโทษแก่ครูในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทน์ภัส สุทธิการ (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัตน์ เปี่ยมศิริ (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และประสิทธิผลการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเขตบางเขน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติตามหลักจริยธรรม อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยาตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าลอง และทำในสิ่งใหม่ ๆ ที่มีความท้าทายเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคมอยู่ตลอดเวลา โดยมีนโยบาย รูปแบบการบริหารที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างชาญฉลาด มีความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงหรือสถานการณ์ที่ฉุกเฉินได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพวรรณ บุญเจริญสุข (2560) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนสิชา ธรรมรักษ์ (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านความคิดเชิงปฏิกิริยาเพื่อการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตฉนวนจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ดังนี้

2.1 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ในสถานศึกษาถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเหมือนกัน สามารถปฏิบัติหน้าที่งานสอนและงานหน้าที่พิเศษได้เท่าเทียมกัน ซึ่งครูบางท่านอาจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นขณะที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาไปด้วยหรืออาจลาศึกษาต่อ หลังจากจบการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น การปฏิบัติหน้าที่งานสอนและงานหน้าที่พิเศษจะยังคงอยู่ในตำแหน่งเดิม ดังนั้นครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ในสถานศึกษา จึงมีโอกาที่จะได้ทำงานในหน้าที่พิเศษ ได้ใกล้ชิดหรือทำงานโดยตรงกับผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้สามารถรับรู้ และเข้าถึงการบริหารงานและภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งภา นิธิบุตร (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตติล สิงห์เวียง (2556) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ต่อการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของบุคลากรเทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ จำแนกตามระดับการศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันในปัจจุบัน มักจะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในหน้าที่พิเศษในสถานศึกษาที่นอกเหนือจากหน้าที่งานสอนเช่นเดียวกัน ซึ่งครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยต้องมีการเรียนรู้การทำงานจากครูรุ่นพี่ หรืออาจใช้ความรู้ ประสบการณ์มาศึกษางานในตำแหน่งนั้น ๆ ส่วนครูที่มีประสบการณ์การทำงานมาหลายปี หากทำงานในหน้าที่พิเศษตำแหน่งต่าง ๆ แต่เกิดอุปสรรค ปัญหาในการทำงาน สามารถทำบันทึกข้อความถึงผู้บริหารเพื่อลาออกจากหน้าที่พิเศษตำแหน่งนั้น ๆ ได้ตามความเหมาะสม ดังนั้นครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ในสถานศึกษา จึงมีโอกาสสลับเปลี่ยนหน้าที่พิเศษตำแหน่งต่าง ๆ และมีโอกาสที่จะได้ทำงานใกล้ชิดหรือทำงานโดยตรงกับผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิกร บุนกั (2563) ได้ศึกษาการศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรารักษ์ หนึ่งโชคชัย (2557) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาขนาดต่างกัน จะมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ต่อการพัฒนาสถานศึกษาที่ไม่เหมือนกัน แต่ในความแตกต่างเหล่านั้นงานที่ทุกสถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการเหมือนกัน คือ งานด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล

และการบริหารทั่วไป ซึ่งทำให้ผู้บริหารสถานศึกษานาดกลางมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สูง เนื่องจากต้องบริหารจัดการงานดังกล่าวโดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและผู้บริหารสถานศึกษานาดกลางมักจะมีการวางแผนและการบริหารงานในสถานศึกษาที่มีความใกล้ชิดและมีความเป็นกันเองกับครู จึงอาจส่งผลให้ครูสามารถรับรู้และเข้าถึงการบริหารงานและภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรพงษ์ สำราญรัมย์ (2561) ได้ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ทั้งภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด นาคขวัญ (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารงานให้สอดคล้องตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ได้ตั้งไว้
2. ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการชี้แจง ทำความเข้าใจแนวปฏิบัติงานตามวัฒนธรรมองค์กรที่ดีของสถานศึกษาแก่ครู
3. ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนด กฎระเบียบ ข้อตกลง โดยยึดหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในการบริหารงานของสถานศึกษา
4. ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงบูรณาการ สามารถเชื่อมโยงข้อมูล ปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตฉนวนจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตฉนวนจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณัฐ ไชยชนะ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษ ที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ขวัญทิรา ทิราวงศ์. (2563). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาที่ 37. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.
- คมกฤษ พรหมฉิน. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ชาฝันะ แอหลัง. (2561). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ภูมิกร บุนกั. (2563). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นิติฉล สิงห์เวียง. (2556). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ต่อการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของบุคลากรเทศบาล นครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- นันท์นภัส สุทธิการ. (2562). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นพวรรณ บุญเจริญสุข. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระครูสุตวรธรรมกิจ, ดร. (2561). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์จำกัด.
- พรทิพย์ รอดพลอย. (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- มนสิชา ธรรมรักษ์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- รุ่งนภา นรินบุตร. (2561). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรม
ราชูปถัมภ์.
- วรารักษ์ หนึ่งโชคชัย. (2557). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู
ในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วัชรพงษ์ สำราญรัมย์. (2561). ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ชัยภูมิ.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่เสนอต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ:
ทิพย์วิสุทธิ.
- สมคิด นาคขวัญ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. การค้นคว้าอิสระปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุรัตน์ เปี่ยมศิริ. (2563). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และประสิทธิผลการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงาน
เขตบางเขน. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟิก.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. (2564). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี
พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- เหมือนฝัน นันทียกุล. (2562). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียน
เอกชนสู่ความเป็นเลิศในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครปฐม.
- อภิชาติ อนุกุลเวช. (2562). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครูอาชีวศึกษา
ในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- Best, & Kahn James, V. (1993). *Research in education* (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011). *Research Methods in Education* (7th Edition).
New York: Routledge.

การดีดจะเข้สำหรับการบรรเลงดนตรีไทยร่วมสมัย

Jakae Playing Techniques in Thai Contemporary Music

ธิตี ทศนกุลวงศ์*

Thiti Tassanakulwong

Received: March 31, 2022 Revised: May 21, 2022 Accepted: July 4, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดีดจะเข้สำหรับการบรรเลงดนตรีไทยร่วมสมัย ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลภาคเอกสารร่วมกับข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจะเข้ วิดีทัศน์ งานบันทึกเสียงและโน้ตเพลงการบรรเลงจะเข้ เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างสำหรับแนวคิดการบรรเลงบทเพลง แนวทางการบรรเลง และการแก้ปัญหาข้อจำกัด จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ทฤษฎีหลักการบรรเลงจะเข้

ผลวิจัยพบว่า แนวคิดการบรรเลง 1) ติดตามขนบนิยมเดิม มีการเปลี่ยนเฉพาะเครื่องดนตรีประกอบแต่ใช้รูปแบบการบรรเลงเดิม 2) เลือกท่อนเพลง/คัทรองบทเพลงที่เหมาะสมกับพื้นผิวเสียงจะเข้ ซึ่งมักใช้การดีดในลีลาเดิมร่วมกับการปรับจังหวะ ประยุกต์ตามข้อกำหนดของวาทยากร 3) การสร้างทำนองสอดคล้องกับบันไดเสียง ซึ่งพบการใช้บันไดเสียงหลากหลาย สำหรับแนวทางการบรรเลงพบว่ามี 3 รูปแบบคือ 1) ประยุกต์ลีลาเครื่องดีดอื่น 2) ประยุกต์ลีลาตามแบบแผนการบรรเลงของชาติอื่น 3) เลื่อนบันไดเสียงเพื่อสร้างลีลาแปลกใหม่ ส่วนการแก้ไขข้อจำกัดมี 3 ประเด็นคือ ผู้ดีด, จะเข้ และเพลง ดังนี้ 1) ผู้ดีดจะเข้ต้องมีประสบการณ์การดีดในรูปแบบเดิมและกลวิธีพิเศษต้องมีความชำนาญการประยุกต์ 2) โครงสร้างของตำแหน่งเสียงจะเข้มีอัตลักษณ์ไม่ควรเพิ่มคู่เสียงมาก ป้องกันปัญหาเสียงบางการใช้บันไดเสียงเฉลี่ยครึ่งเสียงในบางตำแหน่งสามารถบรรเลงได้แปลกใหม่มากขึ้น ผู้ดีดควรศึกษาการดันให้หลากหลายและเหมาะสมกับทำนอง และ 3) ควรเลือกบทเพลงที่มีความสอดคล้องกับเสียงจะเข้และเครื่องดนตรีที่ร่วมประสมวง

คำสำคัญ: การดีดจะเข้, การบรรเลงดนตรีไทย, ดนตรีไทยร่วมสมัย

* สังกัดภาควิชาดนตรีไทย วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Abstract

This research was aimed to study Jakae playing techniques in Thai contemporary music ensembles. The data collection employed in the study were documentary research, field study, expert interviews, audiovisual media, records, and music notation for Jakae. The research instruments included the structured and unstructured interviews to explore the concepts of Jakae playing, Jakae playing techniques, and solutions to limitations. After that, data analysis was conducted using the Jakae playing theory.

The findings revealed that: first, Jakae playing concept: 1) Jakae is played in traditional patterns and only the accompanied instruments are changed, but the original playing techniques are used. 2) A specific song is selected based on its compatibility with the sound of a traditional Jakae by which a performer often maintains the original techniques together with adjusting rhythms to follow the conductor's instructions. 3) The melody lines are created to be consistent with a variety of Modes. Second, three playing techniques are found: (1) Adapting playing techniques from those of other string instruments, (2) Adapting playing techniques from different music instruments of other countries, and (3) Changing the scales to create new techniques. The last, three aspects regarding solutions to limitations are discussed: Jakae performers, Jakae, and songs; 1) Jakae performers should be experienced in playing the instrument using both the traditional and special techniques. They should be skillful in applying different techniques. 2) The structure of sound frets of Jakae is unique, so it should not be added with too many intervals to maintain sound clarity. Using semi-tone scales in some frets can create unfamiliar tunes. Jakae performers should explore a variety of improvisation and its suitability for melodies. 3) The selection of songs should concern their consistency with the sound of Jakae and other accompanied instruments in the ensemble.

Keywords: Jakae Playing, Playing Thai Music, Contemporary Music

บทนำ

จะเห็นเป็นเครื่องดนตรีเก่าแก่และมีความสำคัญยิ่งในวัฒนธรรมดนตรีไทยที่ยังได้รับความนิยมในการบรรเลงจนถึงทุกวันนี้ ทั้งยังมีหลักฐานความเชื่อมโยงต่อวัฒนธรรมในพื้นที่ใกล้เคียงปรากฏอยู่หลายแห่ง โดยดุริยางคศิลป์ไทยได้รังสรรค์ ประดิษฐ์รูปลักษณ์ สร้างระเบียบแบบแผนการบรรเลง กลวิธีการบรรเลงและกลวิธีขั้นสูงในการเดี่ยว ซึ่งในปัจจุบันยังคงมีผู้สืบทอดการบรรเลงจากผู้เรียนตามบ้านดนตรีและการศึกษาในสถาบันการศึกษาหลายระดับจนถึงระดับปริญญาบัณฑิต

การบรรเลงจะใช้รูปแบบที่หลากหลายทั้งในการบรรเลงเดี่ยวและการบรรเลงประสมวงเครื่องสาย วงมโหรี วงมหาดุริยางค์ และในปัจจุบันมักมีผู้นำมาบรรเลงรวมวงแบบจะเข้หมู่ อีกทั้งการบรรเลงประสมร่วมกับวงดนตรีร่วมสมัยหลากหลายลักษณะ เนื่องจากจะเข้มีเอกลักษณ์ด้านรูปร่าง น้ำเสียง วิธีการบรรเลงที่สามารถนำมาบรรเลงแล้วได้รับความนิยมว่ามีความไพเราะ ภายหลังพบว่า มีวงดนตรีร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงในระดับชาติที่นำจะเข้มาบรรเลงประกอบในบทเพลงจนเป็นที่รู้จักในสังคมดนตรีไทย โดยเผยแพร่การบรรเลงสู่ระบบสื่อสารมวลชน ระบบการค้าเชิงพาณิชย์ ซึ่งมีหลายยุคสมัย อาทิ วงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ (2482 - 2564) วงกึ่งสตาล (2534 - 2536) วงฟองน้ำ (2522 - 2564) วงกาญจนะพลิน (2489 - 2538, 2538 - 2564) ฯลฯ ซึ่งจากประวัติความเป็นมาด้านเอกสาร วรรณกรรม หลักฐานการบันทึกเสียง และการเผยแพร่ทางดนตรีวงดนตรีร่วมสมัย พบว่า การพัฒนาดนตรีร่วมสมัยมีความต่อเนื่อง และใช้วิธีการหลากหลาย เช่น ปรับบันไดเสียง ปรับลีลาและวิธีการบรรเลง ตลอดจนนำมาบรรเลงในระเบียบวิธีอื่น ๆ ซึ่งสร้างความไพเราะและเปลี่ยนบทบาทของจะเข้ให้หลากหลายวิธีการบรรเลงอันมีผลต่อการได้รับความนิยมในการบรรเลงสืบทอด แต่ก็มีข้อจำกัดด้านการบรรเลงและมีผลต่อการอนุรักษ์แบบแผนการบรรเลงตามเอกลักษณ์ ของชาตินอกจากนี้พบข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ระบุว่า งานสร้างสรรค์ดนตรีไทยร่วมสมัยมักใช้กระบวนการเรียบเรียงดนตรีการออกแบบสังคีตลักษณ์ การออกแบบบันไดเสียง ซึ่งส่วนมากพัฒนามาจากดนตรีชาติพันธุ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพบการเสนอแนะการวิจัยไว้ว่า ควรศึกษาการนำเสนอดนตรีและบทเพลงการบรรเลงดนตรีร่วมสมัยในรูปแบบที่หลากหลายในมิติที่แตกต่างเพื่อให้เกิดผลงานใหม่ในวงการดนตรี (นิรุตร์ แก้วหล้า, 2563, หน้า 197, 217) ทั้งยังพบว่า การสร้างผลงานดนตรีร่วมสมัยในสังคมไทยมีลักษณะเป็นลูกผสมทางวัฒนธรรมซึ่งตอบสนองต่อกลุ่มคนที่นิยมการอนุรักษ์แบบแผนดนตรีไทยและกลุ่มนิยมดนตรีตะวันตก ซึ่งมีวิธีคิด วิธีบรรเลง การประสมวงภายใต้แนวคิดผสมผสาน (ณัฐยานันจนาวากุล, 2563, หน้า 40) ผู้วิจัยจึงเห็นว่า สมควรนำมาศึกษาวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนด้านการบรรเลงดนตรี และการนำเครื่องดนตรีบางชิ้นเข้าไปประสมกับแบบแผนดนตรีอื่นมีข้อดีและข้อจำกัดในด้านใด เพื่อให้การแก้ปัญหาในการบรรเลงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเครื่องดนตรีกลุ่มอื่นอันจะเป็นการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจในด้านการปรับเปลี่ยน การประยุกต์ ตลอดจนการสร้างลีลาการบรรเลงเพื่อประโยชน์ในการสืบสาน การบรรเลงจะเข้และแบบอย่างแก่เครื่องดนตรีไทยอื่นให้มีบทบาทที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์วิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางและข้อจำกัดของเทคนิคการบรรเลงจะเข้สำหรับการบรรเลงดนตรีไทยร่วมสมัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ตามเป้าหมายของวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยกำหนดวิธีการตามขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร อีกทั้งคัดเลือกดุริยางคศิลป์ผู้มีประสบการณ์การดีดจะเข้สำหรับการบรรเลงดนตรีไทยร่วมสมัยในพื้นที่ดังกล่าว

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักดนตรีผู้ชำนาญการและผู้เชี่ยวชาญด้านการบรรเลงจะเข้ ซึ่งได้เคยนำเสนอผลงาน การบรรเลง การศึกษาประยุกต์และแก้ไขปรับเปลี่ยนวิธีการและลีลาการบรรเลงในระดับชาติ จำนวน 3 วงดนตรี คือ วงกังสดาล วงฟองน้ำ วงกาญจนะผลิน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คณาจารย์ นักศึกษาที่มีความสามารถในการบรรเลงร่วมสมัย โดยคัดเลือกตัวบุคคล, ผู้ทำงานอิสระ, นักดนตรีที่มีความเชี่ยวชาญจะเข้ จากสถาบันการศึกษา โดยให้แต่ละกลุ่มคัดเลือก, ระบุดัชนีความสามารถในการบรรเลงจะเข้ลักษณะดนตรีร่วมสมัย จากนั้นจึงเจาะจงเลือกบุคลากร, มหาวิทยาลัยที่เคยมีอาจารย์เผยแพร่ผลงานดนตรีร่วมสมัย ได้แก่ นักดนตรีเชี่ยวชาญ, วงกังสดาล, วงฟองน้ำ, วงกาญจนะผลิน, ผู้เชี่ยวชาญจะเข้จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างสำหรับแนวคิดการบรรเลง/บทเพลง แนวทางสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาข้อจำกัดในการบรรเลงจะเข้สำหรับดนตรีร่วมสมัย โดยการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่เลือกสรรจากกลุ่มตัวอย่างมาศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสร้างเป็นแบบของเครื่องมือเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญจะเข้ที่มีประสบการณ์การสร้างสรรค์วิธีการดีดจะเข้สำหรับการบรรเลงดนตรีไทยร่วมสมัยจำนวน 3 วงดนตรี คือ วงกังสดาล วงฟองน้ำ และวงกาญจนะผลิน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง สำหรับเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคเอกสารก่อน ด้วยการบันทึกข้อมูลจากวรรณกรรม/เอกสารเพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ เพื่อให้ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ทำการเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญการดีดจะเข้ในพื้นที่ขอบเขตการวิจัย บันทึกเสียงและภาพ ตลอดจนบันทึกสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ดังมีรายละเอียดของแบบสัมภาษณ์ต่อไปนี้

3.1 เนื้อหาด้านแนวคิดการบรรเลงที่น่าสนใจในเพลงได้แก่ บทเพลงของกรมประชาสัมพันธ์ ผลงานของวงดนตรีสุนทราภรณ์ บทเพลงของวงดนตรีฟองน้ำ บทเพลงของวงดนตรีกังสดาล บทเพลงร่วมสมัยในยุคปัจจุบัน

3.2 แนวทางการสร้างสรรค์ของผู้ประพันธ์/ผู้เรียบเรียงเพลงผู้ควบคุมวง, ศิลปินนักดีดจะเข้

3.2.1 รูปแบบการดีดเน้นลีลาที่สืบทอดจากขนบนิยมเดิม

3.2.2 รูปแบบการติดแน่นลีลาที่สร้างสรรค์ใหม่

3.3 การแก้ปัญหาข้อจำกัดของเครื่องดนตรีในการบรรเลง

3.3.1 เครื่องดนตรี

3.3.2 ผู้ติดจะเข้

3.3.3 บทเพลงดนตรี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนที่ 1 การเก็บข้อมูลภาคเอกสาร

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้านเอกสารจากหนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกเสียง ศึกษาวิธีทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการบรรเลงจะเข้ในวงดนตรีไทย วงดนตรีร่วมสมัยและดุริยางคศิลป์ที่ได้บันทึกเผยแพร่ผลงานด้านการติดจะเข้สำหรับการบรรเลงดนตรีไทยร่วมสมัยจากหอสมุดดนตรี หอสมุดแห่งชาติ สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

4.2 ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสารเพื่อนำเนื้อหาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงต่อบุคคล ผลงานบทเพลงและเนื้อหาการสร้างสรรค์การติดจะเข้โดยเก็บข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ การบันทึกเสียง บันทึกภาพ และศึกษาผลงานจากวิธีทัศน์ การบันทึกเทป การแพร่สัญญาณทางออนไลน์ การบรรเลงสด โน้ตเพลง ด้วยการสังเกตการณ์และบันทึกข้อมูลละเอียด โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และการแก้ปัญหาข้อจำกัดการบรรเลงจะเข้ในวงดนตรีร่วมสมัยโดยใช้เครื่องมือจากการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลโดยคำนึงถึงสิทธิและจริยธรรมต่อผู้ให้ข้อมูล โดยเข้าพบผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลงานสร้างสรรค์และเกี่ยวข้องกับการศึกษาการบรรเลงจะเข้สำหรับดนตรีร่วมสมัยในอดีตถึงปัจจุบัน ดังนี้ ศาสตราจารย์ ดร.ชาคม พรประสิทธิ์ อาจารย์สุธารณ์ บัวทั้ง อาจารย์ประสาร วงศ์วิโรจน์รักษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์เชาวนมนัส ประภักดิ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการศึกษาข้อมูลแบบ Content Analysis จากภาคเอกสารและภาคสนาม โดยใช้ทฤษฎีหลักการบรรเลงจะเข้เพื่อค้นหาวิธีการ เทคนิคการบรรเลงจะเข้สำหรับดนตรีไทยร่วมสมัยโดยจำแนกข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยภายใต้เครื่องมือวิจัยทั้งสามด้าน ได้แก่ เนื้อหาด้านแนวคิด การบรรเลงที่นำเสนอในเพลง แนวทางการสร้างสรรค์ของผู้ประพันธ์/ผู้เรียบเรียงเพลงผู้ควบคุมวง, ศิลปินักติดจะเข้ และการแก้ปัญหาข้อจำกัดของเครื่องดนตรีในการบรรเลง บันทึกผลวิจัยแล้วจึงสังเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผลการศึกษาวิจัยตลอดจนเรียบเรียงผลการวิจัย

ผลการศึกษา

การติดจะเข้สำหรับการบรรเลงดนตรีไทยร่วมสมัยที่พบในปัจจุบันพบว่า เกิดจากดุริยางคศิลป์มีแรงบันดาลใจสองประการดังนี้ ประการที่หนึ่ง คือ ความต้องการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์และประการที่สอง คือ ความต้องการตอบสนองเชิงพาณิชย์ ตลอดจนการตอบสนองความต้องการจ้างหาหรือบริการ ซึ่งทำให้เกิดรูปแบบอุปสงค์

และอุปทานเชิงพาณิชย์ ด้วยการปรับปรุงรูปแบบเพื่อจูงใจหรือนำเสนอมุมมองใหม่ โดยส่วนมากการติดจะเข้าที่มีแรงบันดาลใจทั้งสองประการ พบว่า มักประดิษฐ์กลวิธีหรือเทคนิคในการบรรเลง 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการเน้นกลวิธีที่สืบทอดจากขนบนิยมเดิมร่วมและรูปแบบการเน้นกลวิธีใหม่ โดยมีรายละเอียดการบรรเลง การสร้างทำนองดังต่อไปนี้

1. การใช้กลวิธีบรรเลงตามขนบนิยมเดิม ส่วนมากเป็นการนำรูปแบบการติดในแบบที่สืบทอดมาจากครูอาจารย์จะเข้าแต่ละบ้านหรือสำนัก โดยใช้ทำนองและกลวิธีหรือเทคนิคการติดตามขนบนิยมเดิมที่สืบทอดจากโบราณจารย์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนเฉพาะเครื่องดนตรีอื่นประกอบเท่านั้นแต่รักษารูปแบบการบรรเลงเดิมทุกประการ

2. การเลือกท่อนเพลง การเลือกท่อนเพลงรวมถึงการเลือกบทเพลง เป็นการคัดเลือกความเหมาะสมของบทเพลงต่อเครื่องดนตรีไทย/พื้นผิวเสียงจะเข้าในรูปแบบดนตรีร่วมสมัย นับเป็นองค์ประกอบหลักในการตัดสินใจสร้างผลงานการติดจะเข้าสำหรับการบรรเลงดนตรีไทยร่วมสมัยในบางวงดนตรี เนื่องจากการออกแบบบทเพลงจากศิลปินผู้ประสมวงหรือผู้เรียบเรียงบทเพลง เกิดจากการพิจารณาขอบเขตพิสัยช่วงกว้างของเสียงเครื่องดนตรี ลักษณะของสุนทรียศิลป์ ซึ่งจะสามารถกำหนดบทบาทการติดจะเข้าสำหรับวงดนตรี ซึ่งพบว่าการเลือกบทเพลงจะเลือกบทเพลงที่เป็นเพลงไทยมาแต่เดิม หรือมีโครงสร้างที่คล้ายคลึงกับบันไดเสียงของเพลงไทยที่มีมาแต่เดิม โดยจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ที่เลือกท่อนเพลงเป็นผู้ประพันธ์เพลงหรือผู้เรียบเรียงทำนองเพลงดนตรีร่วมสมัยเพื่อทำการถ่ายทอดเนื้อหาสู่ผู้ฟัง ซึ่งจะพิจารณาเลือกทำนองเพลงไทยที่สอดคล้องกับเนื้อหาวรรณกรรมบทหรือที่ประพันธ์มาก่อน หรือเลือกทำนองเพลงไทยที่ไพเราะมาประพันธ์คำร้อง ถ้อยคำตามเนื้อเรื่อง ตามจินตนาการ โดยใช้คำ วลี ที่มีเสียงสูง เสียงต่ำ จากวรรณยุกต์ที่สอดคล้องกับทำนองเพลง จากนั้นจึงกำหนดรูปแบบการถ่ายทอดบทเพลง ด้วยการขับร้องเดี่ยว/ขับร้องหมู่ ให้เสียงร้องนั้นประสานกับการบรรเลงเดี่ยวเครื่องดนตรีไทยหรือวงดนตรีไทย ร่วมกับเครื่องดนตรีตะวันตกหรือเครื่องดนตรีที่คัดเลือกมา อาทิ วงเครื่องสาย วงมโหรี วงดนตรีไทยร่วมสมัย อีกทั้งผู้ประพันธ์หรือผู้เรียบเรียงเพลงทำการตั้งชื่อเพลง ดังมีบทเพลงที่ประพันธ์ถ่ายทอดด้วยวงดนตรีเผยแพร่ผ่านรายการวิทยุ แอ๊ดบ้านตึกเสียง แผ่นเสียงในอดีต โดยมีบทเพลงที่ใช้จะเข้าร่วมบรรเลงในวงดนตรีเป็นที่รู้จักกว้างขวางดังต่อไปนี้

ก. การติดจะเข้าในบทเพลงสังคีตสัมพันธ์ของกรมโฆษณาการและวงดนตรีสุนทราภรณ์ พบว่ามีการสร้างผลงานการติดจะเข้าของครูระดี วิเศษสุรการ บันทึกเสียงโดยใช้ลีลาการติดจะเข้าในการดำเนินทำนอง ในลักษณะบรรเลงพร้อมเครื่องดนตรีในวงดนตรีเครื่องสายหรือวงเครื่องสายประสมปี่พาทย์ อาทิเช่น

อัตราจังหวะสามชั้น:

เพลงเขมรพายเรือ เรียบเรียงเป็นทำนอง เพลงพายเรือพลอดรัก คำร้องโดย สมศักดิ์ เทพานนท์ เรียบเรียงทำนองโดย ธนิต ผลประเสริฐ ขับร้องโดย วินัย จุลละบุษปะ - ขวลิย์ ช่วงวิทย์

เพลงแขกต๋อยหม้อ เรียบเรียงเป็นทำนอง เพลงวอนเฉลย คำร้องโดย เอิบ ประไพเพลงผสม เรียบเรียงทำนองโดย เอื้อ สุนทรสนาน ขับร้องโดย วินัย จุลละบุษปะ - เพ็ญศรี พุ่มชูศรี

เพลงเพชรน้อย เรียบเรียงเป็นทำนอง เพลงเพชรน้อย อัตราจังหวะสองชั้น คำร้องโดย สมศักดิ์ เทพานนท์ เรียบเรียงทำนองโดย ธนิต ผลประเสริฐ ขับร้องโดย วินัย จุลละบุษปะ

เพลงฟ้าแดง เรียบเรียงเป็นทำนอง เพลงมอญอ้อยอิ่ง อัตราจังหวะสามชั้น คำร้องโดยศรีสวัสดิ์ เรียบเรียงทำนองโดยเอื้อ สุนทรสนาน ขับร้องโดย อโศก สุขศิริพรฤทธิ์

อัตราจังหวะสองชั้น:

เพลงทะเลบัว เรียบเรียงเป็นทำนอง เพลงทะเลบัว คำร้องโดย แก้ว อัจฉริยะกุล ทำนองโดย เอื้อ สุนทรสนาน ขับร้องโดย วินัย จุลละบุษปะ

เพลงพ่อน่านมงคล เรียบเรียงเป็นทำนอง เพลงน่านมงคล คำร้องโดยสมศักดิ์ เทพพานนท์ ทำนองโดย ธนิต ผลประเสริฐ ขับร้องโดย วินัย จุลละบุษปะ

เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เรียบเรียงเป็นทำนอง เพลงพรพรหม คำร้องโดย แก้ว อัจฉริยะกุล ทำนองโดย เอื้อ สุนทรสนาน ดัดแปลงทำนอง ขับร้องโดยเอื้อ สุนทรสนาน - เพ็ญศรี พุ่มชูศรี เป็นต้น (วิพล นาคพันธ์, 2559, ย่อหน้า 12)

ข. การติดจะเข้าในบทเพลงลูกกรุง พบว่า เป็นลักษณะเดียวกับข้อมูลในข้อ ก. เนื่องจากเป็นการติดจะเข้าในลักษณะบรรเลงพร้อมเครื่องดนตรีในวงดนตรีเครื่องสายประสมพิพาทย์เช่นเดียวกัน ผู้อ่านวงมักเลือกบทเพลงไทยในอัตราจังหวะต่าง ๆ มาประสมวงดนตรีไทยกับวงบิ๊กแบนด์ อาทิ ผลงานบทเพลงลูกกรุงที่มีชื่อเสียงของ ครูสมาน กาญจนะผลิน ที่สร้างสรรค์เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในสังคมไทย เช่น **มนต์รักลูกทุ่ง, พ่อแม่แม่งอน, ลักขีแม่ปิง, ความรักเจ้าขา, ทาสเทวี, วิหคเหินลม, ยามรัก, แว่วเสียงซึ้ง, มนต์รักอสูร** เป็นต้น (วิพล นาคพันธ์, 2553, ย่อหน้า 1)

การติดจะเข้าในข้อ 1 และข้อ 2 นักติดจะเข้าจะติดในลีลาแบบแผนเดิม ตามครูอาจารย์จะใช้ที่สืบทอดมา ขำคม พรประสิทธิ์ (2564) กล่าวว่า ผู้ติดจะเข้าต้องใช้วิธีการติดโดยใช้ลีลาเดิม ร่วมกับการปรับให้เข้ากับเครื่องประกอบจังหวะของดนตรีไทย ซึ่งจะมีองค์ประกอบด้านจังหวะจากเครื่องดนตรีสากลและตามข้อกำหนดของวาทยากร โดยในการติดใช้การเก็บ การสะบัด การติดกระทบสายลวดทึนอย ตามลักษณะทำนองบังคับของฆ้องวงใหญ่เพื่อให้สอดคล้องกับจังหวะของวงดนตรีและการเรียบเรียงทำนองให้สอดคล้องกับอัตราจังหวะของเครื่องดนตรีโดยการแปรทำนองโดยปกติ (ขำคม พรประสิทธิ์, 2564) การเลือกท่อนเพลงเพื่อสร้างวิธีการติดจะเข้าในรูปแบบดนตรีร่วมสมัย โดยพบว่ามี การสร้างผลงานบันทึกเสียงการติดจะเข้าร่วมกับวงดนตรีบิ๊กแบนด์, วงดนตรีแจ๊ส อาทิ ครูระตี วิเศษสุรการ รองศาสตราจารย์ภรณ์ รอดช้างเผื่อน อาจารย์สุธารณ์ บัวทั้ง ศาสตราจารย์ ดร.ขำคม พรประสิทธิ์ อาจารย์ประสาร วงศ์วิโรจน์รักษ์ เป็นต้น

3. การสร้างทำนองสอดคล้องกับบันไดเสียง

การถ่ายทอดบทเพลงจากวงดนตรีร่วมสมัยในอดีต มีการใช้เสียงการติดจะเข้าในลักษณะการเดี่ยวหรือการรวมวงที่เกิดจากการใช้ปฏิภาณของผู้ติดซึ่งแปลทำนองมาจากทำนองเพลงที่คัดเลือกมาหรือผู้เรียบเรียงบทเพลงกำหนดให้ผู้ติดสร้างทำนองร่วมกับวงดนตรี ทำให้เกิดการประสานเสียงที่แตกต่างจากการบรรเลงในแนวเดียวที่มีมาแต่เดิม วิธีการนี้ผู้ติดจะเข้าต้องมีประสบการณ์การแปลทำนองหลัก ร่วมกับการแปรทำนองรวมวงกับเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ ในวงให้สอดคล้องกันด้วย ซึ่งโดยมากผู้เรียบเรียงเพลงมักกำหนดให้ผู้ติดจะเข้าทำการสร้างทำนองจากบันไดเสียงที่ผู้ติดจะเข้าคุ้นเคยในการบรรเลงดนตรีในวงเครื่องสาย วงมโหรี แต่ก็มีมีการเปลี่ยนบันไดเสียงจากเดิมบ้างในบางบทเพลง ซึ่งนักดนตรีไทยมักเรียกการผูกทำนอง หรือสร้างทำนองใหม่นี้ว่า “ทาง” ซึ่งมีรายละเอียดจำแนกวิธีการติดจะเข้าสองรูปแบบดังนี้

3.1 การใช้บันไดเสียงเดิมคือ บันไดเสียงต่าง ๆ ที่มีชื่อตามชื่อเครื่องเป่า เช่น เพียงออ เพียงออล่าง ขาวโน นอก กลาง กลางแหบ ขึ้นอยู่กับบันไดเสียงในบทเพลงที่ประพันธ์ในบทเพลงมาแต่เดิม กรณีนี้ผู้เรียบเรียงบทเพลงที่นำเครื่องดนตรีตะวันตกมาประสมวง ต้องปรับบันไดเสียงให้เข้ากับจะเข้หรือวงดนตรีไทย โดยกำหนดมอบหมายผู้ดีดจะเข้ให้สร้างทำนองจะเข้ให้สอดคล้องกับเสียงโน้ตลูกตกในท้องเพลงที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ผู้ดีดสามารถคิดทำนองของตนเองด้วยการบรรเลงอิสระหรือย้ายบันไดเสียงของบทเพลงให้เข้ากับวงดนตรีบางกลุ่ม อาจมีความเหนือหรือเสียงเพี้ยนในกรณีนี้อาจติดเป็นลีลาการประสานกับทำนองหลักอื่น ๆ ด้วยบันไดเสียงเดิมหรือกำหนดขึ้นใหม่ที่ไม่เพี้ยนหรือเหนือเกินไป ซึ่งบางครั้งศิลปินนักดีดจะขอใช้การสร้างทำนองเปลี่ยนเพื่อลดปัญหาเสียงไม่ฟังประสงค์ (ประสาร วงศ์วิโรจน์รักษ์, 2564)

3.2 การปรับระดับโดยการขึ้นสายของจะเข้ให้สูงกว่าเดิมหรือลดเสียง เพื่อปรับให้สอดคล้องกับเครื่องดนตรีที่นำมาประสม หรือแนวเพลงที่กำหนดไว้ กรณีนี้หากสายมีความขึงตึงหรือหย่อนมากเกินไป อรรถสรการฟังอาจไม่ได้รับความพึงพอใจเท่าที่ควร เนื่องจากเสียงค่อนข้างกระด้างหรือเบาจนไม่ได้ยินเสียงดังนั้นจึงควรเลือกกลุ่มเครื่องดนตรีที่มีพิสัยของเสียงที่ใกล้เคียงกัน เช่น กลุ่มเครื่องลมไม้ กลุ่มเครื่องสาย กลุ่มเครื่องกระทบ เครื่องประกอบจังหวะต่าง ๆ (ประสาร วงศ์วิโรจน์รักษ์, 2564)

การสร้างทำนองให้สอดคล้องกับบันไดเสียงทั้งสองข้ออาศัยปัจจัยที่สำคัญคือ การตั้งเสียงจะเข้ต้องคำนึงถึงโน้ตทำนองหลักทั้ง 7 ตัวโน้ต หรือตัวโน้ตที่ใช้อย่างสุดในบทเพลงตรงกับเครื่องดนตรีทุกชิ้นในวง เพื่อให้การประสานเสียง การสร้างลีลานั้นมีความสอดคล้องกับบันไดเสียงของเพลงซึ่งจะส่งผลให้มีความไพเราะมากขึ้น อาทิ ผลงานการดีดจะเข้ของคุณครูประสาร วงศ์วิโรจน์รักษ์ ในผลงานวงฟองน้ำจำนวนหลายชุดและผลงานวงกอไผ่

4. การเน้นสร้างสรรค์

การดีดจะเข้ในวงดนตรีร่วมสมัยในลักษณะการเน้นสร้างสรรค์ เป็นการกำหนดบทบาทการบรรเลงที่ไม่มีการกำหนดโน้ตไว้ล่วงหน้า ผู้ประพันธ์/ผู้เรียบเรียงเพลงให้ออกาสผู้ดีดแสดงความสามารถจากประสบการณ์การดีดจะเข้ที่มีความเชี่ยวชาญ สร้างทำนองให้เข้ากับจังหวะ ลีลาของบทเพลง ซึ่งผู้ดีดจะเข้แต่ละคนมีวิธีการดีดที่หลากหลายพบว่า มีการประยุกต์การบรรเลงในสองรูปแบบดังนี้

4.1 ประยุกต์กลวิธีการบรรเลงเครื่องดีดอื่น หรือนำจุดเด่นของลีลาการดีดเครื่องดนตรีอื่น ๆ มาใช้บางท่วงทำนอง อาจเป็นเครื่องดนตรีไทย เครื่องดนตรีต่างชาติ หรือเครื่องดนตรีตะวันตก ซึ่งเกิดจากการต้องการสื่อถึงวัฒนธรรมที่กล่าวถึง อาทิ ชื่อเพลง เนื้อร้อง จุดเด่นของงานสร้างสรรค์ บรรยายกาศตลอดจนวัตถุประสงค์การแสดงลักษณะที่ปรากฏในสังคมดนตรีมีการเสนอผลงานการดีดที่เลียนวิธีการดีดอื่น อาทิ พิณอีสาน ซึ่งของภาคเหนือ กู่เจ็งกิดำร เช่น อาจารย์สหรัฐ จันทรเฉลิม สร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวจะเข้เพลงเดี่ยวจีนซิมใหญ่ ใช้ลีลาการดีดของกู่เจ็งโน้ท่วงทำนอง หรือสร้างสรรค์บทเพลงลาวแพน ใช้ลีลาการดีดของพิณอีสานในท่วงทำนอง

4.2 ประยุกต์การบรรเลงตามแบบแผนดนตรีชาติอื่น เป็นการดีดโดยใช้ประดิษฐ์เทคนิคตามบทเพลงในระเบียบวิธีดนตรีอื่น การดีดในรูปแบบนี้เป็นการดีดที่ใช้รูปแบบบรรเลงตามกระสวนของจังหวะที่เลือกมา (Rhythmic Patterns) หรือการประยุกต์ให้เข้ากับทำนองของบทเพลงต่างวัฒนธรรม มีสองวิธี คือ แบบแรก การดีดตามหลักการดีดจะเข้เดิมแต่ใช้แบบแผนการนำเสนอการบรรเลงของดนตรีอื่น อาทิ การดีดเพลงกาอเลเตของคุณครูระติ วิเศษสุรการ ในลักษณะคอนแชร์โต ร่วมกับวงป๊อปปูล่าของกรมโฆษณาการ ซึ่งเดิมเป็นการเดี่ยวของเครื่องดนตรีตะวันตกกับเครื่อง

ดนตรีในวง ดังนั้นจะเข้าถึงใช้เทคนิคการบรรเลงแบบเดิมตามหลักการดีดจะเข้าคือ การสับดีด การขยี้ การเก็บในลักษณะ เร่งอัตราจังหวะ แบบที่สอง การประดิษฐ์เทคนิคหรือกลวิธีแปลกใหม่ที่แตกต่างจากเดิม เพื่อความเหมาะสมกับระเบียบวิธีแบบแผนบทเพลงดนตรีชาติอื่น ๆ อาทิ การดีดจะเข้าโดยการดันใหม่ การขยี้ตามโหมดหรือสเกล ให้คล้ายคลึงกับเครื่องดนตรีร่วมวง อาทิ วงดนตรีแจ๊สร่วมสมัย “กังสดาล” แสดงการบรรเลงได้ตอบในลักษณะคูเอท์ของจะเข้กับซอด้วง โดยการกำหนดท่อนเพลงของคุณครูสุธารณ์ บัวทั้ง ซึ่งดีดจะเข้าในวงกังสดาล (2534 - 2536) ใน “เพลงหนึ่ง” ที่จะเข้ดีดได้ตอบซอด้วง ในลักษณะได้ตอบ ตามจินตนาการผู้อ่านวงวงให้รู้สึกว่าการได้ถาม หรือพูดคุยระหว่างเครื่องดนตรี ซึ่งคอนเซ็ปต์ของวงดนตรีเป็นแจ๊ส จึงมีการสร้างทำนองใหม่ให้สอดคล้องกับรูปแบบทำนองดนตรีตะวันตก โดยนำโครงสร้างทำนองเพลงมาแปลให้เข้ากันหรือใกล้เคียงกับทำนองต้นแบบ ในลักษณะการดีดจะเข้าแบบไทยเดิมผสมผสาน การดีดให้เกิดเสียงแปลกใหม่เพื่อให้บรรเลงร่วมวงได้ ผู้ดีดต้องสังเกตลีลาทำนองจากการเน้นจังหวะและใช้ปฏิภาณคิดขึ้นมาใหม่ หรือใน “เพลงแหม่ม” ต้องเดี่ยว 18 บาร์ จะเข้ต้องคิดทำนองใหม่ขึ้นมา ใช้การดัน ไม่มีทำนองต้นแบบ แต่ให้สร้างทำนองร่วมกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ในบันไดเสียงเดียวกัน ไม่ต้องเลือนนมหรือปรับระดับเสียง ลักษณะนี้ต้องใช้จินตนาการและประสบการณ์ทางดนตรี (สุธารณ์ บัวทั้ง, 2564)

นอกจากนี้ พบว่าผลงานการดีดจะเข้ที่มีลีลาใหม่นั้นบางส่วนอาศัยการเรียบเรียงทำนองและเสียงประสานจากเครื่องดนตรี, ระเบียบวิธีดนตรีตะวันตก ซึ่งบางครั้งมีการตั้งเสียง การเลือนนมจะเข้ตามตำแหน่งบันไดเสียงดนตรีตะวันตก แต่มีข้อจำกัดคือต้องเลือกทำนอง เลือบทเพลงเพราะหากเลือกบทเพลงที่มีหลายบันไดเสียง หรือเพลงที่มีบันไดเสียงไม่สอดคล้องกันจะทำให้เสียงจะเข้มีความเหนื่อยหรือเพี้ยนได้ การตั้งเสียงปรับเข้าหากลุ่มเสียงบันไดที่แตกต่างจากเดิมจะสามารถกระตุ้นให้นักดนตรีสร้างลีลาการดีดที่แตกต่างไปจากการดันทำนองที่เคยมีในการสร้างทำนองแบบเพลงไทยอีกประการหนึ่ง

ทำนองจะเข้ ความรักเจ้าขา

รับพร้อมกันทั้งวงก่อน

สายเอก	- - - -	- - - "รี	"รี - มิมิมิ	มิมิรา ลี
สายทุ้ม	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
สายลวด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

สายเอก	"รี - รีมิมิ	รีมิฟิ รีมิมิมิ	มิมิรา รีมิ	มิมิรา ลี
สายทุ้ม	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
สายลวด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

วงดนตรีใหญ่ จะเข้เดี่ยวคนเดียว

สายเอก	ล - - ลล - - ๓	๓ - - มม - - ๓	มราไม่ลาไม่ลา	ไม่ลาไม่ลา
สายทุ้ม	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
สายลวด	- ค ล - - ค ๓ -	- ค ม - - ค ๓ -	- - - -	- - - -

2 ห้องแรกติดตบสาย

สายเอก	๓ - - ลล - - รี	รี - - ลล - - ๓	รี๓รีมิ-รีมิมิ	- - - ล
สายทุ้ม	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
สายลวด	- ค ล - - ค รี -	- ค ล - - ค ๓ -	- - - -	คมิมิรีคิล -

2 ห้องแรกติดตบสาย

สายเอก	คคคคคคคค	คคคคคคคค	คคคคคคคค	คคคคคคคค
สายทุ้ม	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
สายลวด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

สายเอก	มิคมิคคคคคค	คคคคคคคค	คคคคคคคค	คคคคคคคค
สายทุ้ม	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
สายลวด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

รับพร้อมกัน

ภาพ: การสร้างทำนองจะเข้ในวงดนตรีร่วมสมัย

ที่มา: ข้าคม พรประสิทธิ์ (2559)

5. การแก้ไขข้อจำกัดของการสร้างสรรค์วิธีการดีจะเข้สำหรับการบรรเลงดนตรีไทยร่วมสมัย

การดีจะเข้ในลักษณะการบรรเลงดนตรีร่วมสมัยหรือการร่วมประสมวงขึ้นนอกเหนือจากการประสมวงของดนตรีไทย ผู้ดีจะเข้ควรมีประสบการณ์การเรียนรู้พอสมควร เพื่อออกแบบการดีในรูปแบบเดิมและการดีในรูปแบบประยุกต์หรือการสร้างสรรค์การดีใหม่ ซึ่งมีปัจจัยประกอบมาจาก ตัวผู้ดี พื้นฐานการเรียนรู้มาแต่เดิม ความชำนาญ ร่วมกับรูปแบบที่ต้องการนำเสนอ ซึ่งในตัวศิลปินแต่ละท่านย่อมมีวิธีการคิด การประดิษฐ์ทำนอง การดี การแบ่งช่องไฟ หรือกลวิธีต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปแม้จะเป็นรูปแบบเพลงเดียวกันก็ตาม แต่หากถูกกำหนดรูปแบบหรือบังคับรูปแบบอาจมีวิธีการที่คล้ายคลึงกัน ทว่าโดยลักษณะทางกายภาพ ตำแหน่งของเสียง ลักษณะพื้นผิวของเสียง ย่อมทำให้จะเข้มีข้อจำกัดบางประการที่เกิดขึ้นจากเครื่องดนตรีและวิธีการดี สามารถจำแนกข้อจำกัดได้ดังนี้

6. ผู้ดีจะเข้

ผู้ดีจะเข้ซึ่งมีประสบการณ์ในการบรรเลงร่วมวงดนตรีหรือการเดี่ยวจะเข้ เดี่ยวเครื่องดนตรี ส่วนมากเรียนการดีจะเข้มาเป็นระยะเวลาและผู้ที่ส่วนมากมีความคุ้นเคย ขำนาญการ หรือเชี่ยวชาญการดีจะเข้ในแบบแผน ดังนั้น ข้อจำกัดจากผู้ดีจะเข้ สามารถเกิดจากสองกรณี คือ การออกแบบทำนองและการแปรทำนองที่เกิดขึ้นจะมีโครงสร้างของทำนองในลักษณะเพลงไทย อาทิ การบรรเลงตามบันไดเสียงห้าเสียง (Penta Tonic Scale) บันไดเสียง

หกเสียง (Hexa Tonic Scale) และบันไดเสียงเจ็ดเสียง (Hepta Tonic Scale) ตามโครงสร้างของเครื่องดนตรีไทย ประเภทเครื่องดีด เครื่องดีดที่กำหนดเสียงโน้ตทุกตัวเป็นเสียงเฉลี่ย โดยให้โน้ตแต่ละตำแหน่งเสียงเรียงลำดับจากต่ำไปสูง มีความห่างระหว่างเสียงในอัตราส่วนของความถี่ที่ใกล้เคียงกัน (หรือกล่าวได้ว่าระยะห่างของแต่ละเสียงกำหนดให้ใกล้เคียงกัน) ซึ่งจะมีข้อจำกัดจากการบรรเลงบทเพลงที่ชำนาญ หรือแนวทางที่คล้ายคลึงเพลงใดเพลงหนึ่งในแบบแผนเดิมเป็นหลัก ซึ่งอาจไม่เข้ากับวงดนตรีที่บรรเลง ดังนั้น นักจะจะต้องฝึกฝนการออกแบบทำนอง การดันทำนองในทุก ๆ บันไดเสียงที่กล่าวมาอย่างมีความชำนาญ ซึ่งควรเริ่มจากการวิเคราะห์ศึกษาจากผลงานครูจะเข้าใจที่เคยดีดเพลงร่วมสมัยในอดีต หนึ่ง นักจะเข้าใจดีดเพลงร่วมสมัยในปัจจุบันหากมีความรู้ด้านดนตรีอื่นประกอบ เช่น ความรู้ด้านการประดิษฐ์ทำนองไทยที่มีสำเนียงภาษาต่าง ๆ ของไทยอย่างชำนาญการ และศึกษาการสอดและประสานแบบตะวันตกหรือดนตรีในภูมิภาคอื่นจะสามารถเป็นพื้นฐานการบรรเลง การดันทำนองได้และสามารถทำความเข้าใจบันไดเสียงเพลงได้ลึกซึ้งขึ้น

7. เครื่องดนตรี

จะเข้ เป็นเครื่องดนตรีไทยที่มีเอกลักษณ์ในแบบแผนการบรรเลงของดนตรีไทย มีโครงสร้างของเสียงตามตำแหน่งเสียงที่กำหนดมาจากทฤษฎีทางคณิตศาสตร์ซึ่งสืบทอดมาหลายยุคสมัย โดยความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัยครั้งนี้ล้วนมีทัศนะเห็นว่า ข้อจำกัดเครื่องดนตรีมีสองประเด็น คือ

ประเด็นแรก ชื่อของเครื่องดนตรี เป็นจุดสำคัญที่สร้างความตระหนักว่า ควรให้เสียงจะเข้มีเอกลักษณ์ซึ่งเดิมมีเสียงคมชัด อาจเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของเสียงได้ ในลักษณะการแบ่งเสียง การเพิ่มนมจะเข้ให้มีตำแหน่งเสียงโน้ตมากขึ้นจะทำให้แน่นชิดกันขึ้น ต้องกำหนดสร้างเครื่องดนตรีให้มีความคมชัดของเสียง ซึ่งเดิมเสียงจะเข้เกิดจากการกดสายของนมที่มีระยะห่างของนมมีความกว้าง กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เมื่อนมจะเข้ชิดขึ้นเสียงที่เกิดขึ้นจะเบาลงกว่าเสียงเดิม อีกทั้งต้องฝึกฝนเรียนใหม่ ดังนั้น ผู้ดีดจะเข้ที่มีความสามารถอาจเลือกใช้หรือไม่ก็ได้ แต่การใช้จะเข้ในลักษณะเสียงเฉลี่ยที่มีช่วงกว้างหรือมีการเฉลี่ยครึ่งเสียงเพียงสองตำแหน่งของบันไดเสียงสามารถบรรเลงได้แปลกหูมากขึ้นกว่าปกติ เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนบันไดเสียง แต่จะมีปัญหาสำหรับเพลงที่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงในบทเพลงหลายครั้ง เนื่องจากเมื่อเลื่อนนมจะเข้ นักจะเข้ต้องเลือกท่อนเพลง หรือบทเพลงที่สามารถบรรเลงได้กลมกลืน การแก้ปัญหาบันไดเสียงนี้นักดีดจะเข้หรือผู้ควบคุมวงดนตรีจึงมักเลือกให้จะเข้ดีดดันทำนองเพื่อความเหมาะสมกับลักษณะเสียงสั้นของเครื่องดนตรี

ประเด็นที่สอง การแก้ไขเครื่องดนตรีหรือการจัดการตำแหน่งของเสียงเครื่องดนตรีจะเข้ย่อมมีผลต่อความชำนาญการ หรือการปฏิบัติแปรทำนอง การออกแบบทำนองของศิลปินผู้แสดง (ประสาร วงศ์วิโรจน์รักษ์, 2564) เนื่องจากนักดนตรีไม่คุ้นเคยในระดับชำนาญการซึ่งจะมีปัญหาในการถ่ายทอดเพลงร่วมสมัยต้องทำการฝึกฝนพื้นฐานใหม่นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวหากเป็นการเปลี่ยนแปลงถาวร ย่อมเกิดปัญหาในการสูญเสียทำนองของจะเข้เดิมที่ใช้ในเพลงเดี่ยวหรือเพลงปกติที่สืบทอดมาจำนวนมาก (เอกลักษณ์ของตำแหน่งเสียง) ลักษณะพื้นผิวเสียงที่เกิดขึ้นใหม่นี้อยู่เป็นการกระตุ้นให้เกิดการคิดค้นผลิต การดัดแปลงเครื่องดนตรีที่อาจเปลี่ยนรูปแบบไม่เป็นอัตลักษณ์เดิมอีกต่อไป ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นอาจมีผลต่อชื่อเครื่องดนตรี (จำคม พรประสิทธิ์, 2564) การแก้ไขดังกล่าวจึงมีสองวิธีการ คือ การดีดโดยใช้จะเข้เดิมแต่ฝึกฝนการใช้เสียงให้มีความหลากหลาย และการดีดด้วยจะเข้ที่ประยุกต์ตำแหน่งเสียงแต่ต้องฝึกฝนพื้นฐานและการใช้ลีลาที่เหมาะสมกับท่วงทำนอง

8. เพลงดนตรี

เพลงดนตรีที่เลือกมาบรรเลงกับจะเข้แต่เดิมมีความสอดคล้องกับเสียงและวิธีการบรรเลงของจะเข้ ดังนั้น การเลือกบทเพลงดนตรีของจะเข้ ควรมีความสอดคล้องกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ที่เลือกมาประสมวงตาม วัตถุประสงค์การบรรเลง อาทิ อาจเหมาะสมกับจะเข้แต่ไม่สอดคล้องกับเครื่องดนตรีกลุ่มอื่นที่นำมาประสมวง ดังนั้น การแก้ไขข้อจำกัดกระทำได้โดย 1) เลือกบทเพลงเดิมที่เคยประพันธ์มาก่อน 2) สร้างบทเพลงที่มีลักษณะสอดคล้องกับ บทเพลงเดิม 3) สร้างสรรค์บทเพลงหลากหลายลีลาแต่เลือกท่อนเพลงเฉพาะให้เหมาะสมกับจะเข้ 4) สร้างบทเพลง สร้างสรรค์ใหม่ที่เหมาะสมกับการประดิษฐ์จะเข้ที่ประยุกต์เสียงขึ้น (ประสาร วงศ์โรจน์รักษ์, 2564)

อภิปรายผล

1. แนวทางของผู้ประพันธ์เพลงและผู้ควบคุมวงดนตรี

ผู้ประพันธ์เพลง เรียบเรียงเพลงตลอดจนผู้ควบคุมวงดนตรีที่บรรเลงดนตรีร่วมสมัยมีพื้นฐาน มีความถนัด ตลอดจนวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไปหลากหลายรูปแบบ ดังนั้น การกำหนดแนวทางการแสดงในแต่ละครั้งจะมีผล โดยตรงต่อเครื่องดนตรี แนวทางการบรรเลงและศิลปินผู้บรรเลง ซึ่งพบว่า ผู้ประพันธ์ ผู้เรียบเรียงตลอดจนผู้ควบคุม วงดนตรีจะแก้ไขโดยการคัดเลือกบทเพลงที่สามารถบรรเลงได้เหมาะสมกับเสียงจะเข้ การคัดเลือกท่อนเพลงให้มีการเดี่ยว หรือบรรเลงร่วมของจะเข้ในส่วนนั้น หรือประพันธ์เพลงที่เหมาะสมกับเครื่องดนตรีทุกชิ้นที่บรรเลงร่วมกัน

2. แนวทางการบรรเลงโดยการสร้างสรรค์ทำนองอิสระและการใช้ปฏิภาณ

การแสดงบทเพลงร่วมสมัยของวงดนตรีอาจเกิดจากการประสมวงเครื่องดนตรีชาติเดียวกันหรืออาจ คัดเลือกกลุ่มเครื่องมือที่ต่างยุคสมัย อาจใช้เพื่อการฟัง การเต้นรำ ประกอบสัญลักษณ์หรือเป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์ ที่มีแนวคิดในการผสมผสานกลุ่มเครื่องดนตรีที่แตกต่างกันทางวัฒนธรรม อาจมีบทเพลงหลายรูปแบบที่ถูกเลือกนำมาเสนอ ดังนั้น ผู้ติดตามจะเข้าใจรับหน้าที่การบรรเลงที่แตกต่างกันในแต่ละวงร่วมสมัยเช่นกัน ต้องแปรทำนองด้วยตนเองอย่าง อิสระ ซึ่งผลการวิจัยพบว่ามีสองแนวทางคือ 1) การใช้ปฏิภาณด้วยทำนองเพลงไทยเดิมตามชนบ และ 2) การใช้ ปฏิภาณด้วยการแปรทำนองแบบการลีลาของดนตรีต่างชาติ หรือต่างกลุ่ม อาทิ การใช้คอร์ด การดันด้วยการเลือกใช้ โน้ตจากกลุ่มทำนองในบทเพลงมาสร้างทำนองใหม่ให้แตกต่างไปจากเดิมแต่ให้เลือกโน้ตจากโครงสร้างของบันไดเสียง บทเพลงเดิม ลงจบที่โน้ตเดียวกันกับบทเพลง หรือการดันโดยใช้ปฏิภาณ ไหวพริบของผู้บรรเลงที่แตกต่างไปจาก โครงสร้างของบทเพลง ซึ่งต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ฝึกฝนการดันทำนอง ในกรณีนี้ผู้บรรเลงอาจบรรเลงจะเข้ใน ลักษณะการประสานเสียงกับเครื่องดนตรีอื่นได้ในลักษณะการประสานเสียงแบบขึ้นคู่ต่าง ๆ ในดนตรีตะวันตก เช่น ติดประสานกับเครื่องดนตรีอื่นในลักษณะคู่สาม คู่สี่ของทำนองหลัก เป็นต้น ดังนั้น จะเห็นว่า การสร้างลีลาหรือสไตล์ ของบทเพลงของวงดนตรีร่วมสมัยแต่ละวงควรสร้างอัตลักษณ์ที่มีความเฉพาะตัวเพื่อให้ความโดดเด่น ไพเราะ อาจเลือก เพลงที่กำลังอยู่ในกระแสสังคมมาเรียบเรียงให้มีความแตกต่างที่น่าสนใจ อาทิ วงกลีเลือกบทเพลงที่อยู่ในภาพยนตร์ เพลงสร้างสรรค์สำหรับงานเฉพาะกิจที่อยู่ในความสนใจ โดยอาจหากิจกรรมการแสดงดนตรีตามกาลเวลาที่เหมาะสม ต่อการสร้างสรรค์ ก็สามารถเป็นแรงบันดาลใจในการผลิตงานของวงต่อเนื่องต่อไป (เพชรลดา เทียมพยุหา, มานพ วิสุทธิแพทย์, และกาญจนา อินทรสุณานนท์, 2557) จากผลการวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องพบว่า การนำเสนอการบรรเลง

ควรสร้างรูปแบบการบรรเลงให้มีความแตกต่างจากวงดนตรีอื่น และการเรียบเรียงบรรเลงควรมีความกลมกลืนไพเราะ โดยเฉพาะการบรรเลงจะเข้ ต้องมีความสอดคล้องกับท่วงทำนอง น้ำเสียง การถ่ายทอดอารมณ์เพลง เนื่องจากการแสดงสัญลักษณ์ด้วยกิจกรรม วัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม นามธรรม ซึ่งเป็นการสื่อถึงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (ดวงเด่น บุญปก, 2562)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จะเข้เป็นเครื่องดนตรีไทยในแบบแผนขนบของชาติ ผู้ติดตามหรือผู้นำความรู้จากการปฏิบัติมานำเสนอการแสดงดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ ต้องผ่านการฝึกฝนพื้นฐาน การเรียนรู้วิธีการบรรเลงบทเพลง การเรียบเรียงทำนอง การแปรทำนอง ตลอดจนกลวิธีพิเศษอย่างมีความคล่องตัว ชำนาญการบรรเลงจึงสามารถทำการบูรณาการ ประยุกต์ศิลป์ให้เข้ากับการบรรเลงในรูปแบบของการประสมวง การเดี่ยว หรือใช้แบบแผนร่วมกับเครื่องดนตรีกลุ่มอื่น ดังนั้น ผู้สร้างสรรค์งานด้านนี้ควรเข้าใจลีลาของการตีจะเข้อย่างชัดเจน อนึ่ง การเปลี่ยนรูปร่างจะเข้ หรือรูปแบบการบรรเลงจะเข้ในลักษณะการตีร่วมสมัยนั้นควรระมัดระวังในประเด็นของความเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องตี ไม่ควรเลียนแบบวิธีการตีจากเครื่องตีต่างชาติ ในลักษณะที่เหมือนกันมากเกินไปซึ่งจะทำให้เป็นการเลียนแบบมากกว่าการประดิษฐ์เทคนิคการตี

2. จากผลวิจัยซึ่งเรียบเรียงแนวทางการสร้างสรรค์ทำนองจะเข้จะเห็นว่า การประยุกต์ลีลา การเลื่อนบันไดเสียงเพื่อสร้างลีลาแปลกใหม่ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของตำแหน่งเสียงจะเข้ นั้นสามารถกระทำได้โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของเสียง ซึ่งเกิดจากวิธีบรรเลงให้เป็นเสียงของจะเข้ไม่ควรเพิ่มคู่เสียงมากเนื่องจากจะเกิดปัญหาเสียงบาง และไม่ควรเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของจะเข้ซึ่งเป็นกลุ่มเครื่องดนตรีนำในวง เป็นกลุ่มเครื่องตามของวงโดยสิ้นเชิง แต่สามารถคิดค้นแนวลีลาใหม่ การสร้างกลวิธีการตีที่ไพเราะกลมกลืนกับเครื่องดนตรีร่วมวง และมีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิธีการตีแบบเดิมเพื่อให้ น้ำเสียงคงความเป็นแบบเฉพาะซึ่งมีผลถึงวัฒนธรรม การค้าและบริการเชิงพาณิชย์ และการส่งเสริมการตลาดที่โดดเด่นแตกต่างจากดนตรีในชาติอื่น ซึ่งย่อมเป็นที่นิยม จำงหาหรือเลือกสรรเป็นดนตรีที่มีแบบเฉพาะตัวอันจะเป็นการรักษาจุดแข็งของดนตรีไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาในเรื่อง การบรรเลงเครื่องดนตรีอื่น ๆ สำหรับการประสมวงหรือการจัดแสดงดนตรีร่วมสมัย เพื่อให้มีผลงานการสร้างสรรค์ใหม่ที่สอดคล้องกับวิธีการบรรเลง

2. การแก้ไขข้อจำกัดการบรรเลงดนตรีของเครื่องมือนดนตรี ควรคำนึงถึงการฟังที่มีคุณค่าทางสุนทรียภาพ ซึ่งสมควรนำมาทำการศึกษาวิจัยต่อไปทั้งในเครื่องมือนจะเข้และเครื่องดนตรีอื่นในวัฒนธรรมดนตรีไทย ซึ่งจะมีผลต่อกกรอบแนวคิดในการรักษาอัตลักษณ์ดนตรี ควบคู่กับการพัฒนามิติต่างๆในการศึกษาดนตรีไทยในบริบทอื่น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐชา นัจจนาวากุล. (2563, กรกฎาคม - ธันวาคม). พลวัตการเปลี่ยนแปลงแบบแผนดนตรีไทยสู่ดนตรีไทยร่วมสมัย. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 7(2), 40 - 52.
- ดวงเด่น บุญปก. (2562, มกราคม - มิถุนายน). อัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มเขมรถิ่นไทย. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 10(1), 91 - 102.
- นิรุตร์ แก้วหล้า. (2563, พฤษภาคม - สิงหาคม). วัฒนธรรมดนตรีชาติพันธุ์สู่การสร้างสรรค์ดนตรีร่วมสมัย: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ ม้ง ลีซู ลาหู่ ดาระอั้ง ปกาเกอญอ. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่, 21(2), 197 - 218.
- เพชรลดา เทียมพยุหา, มานพ วิสุทธิแพทย์, และกาญจนา อินทรสุนานนท์. (2557, มกราคม - มิถุนายน). การศึกษาดนตรีร่วมสมัย กรณีศึกษาวงกำไล. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6(1), 69 - 88.
- วิพล นาคพันธ์. (2553). เพลงลูกกรุง. สืบค้น ธันวาคม 7, 2564, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/tags/>.
- _____. (2559). เพลงความรักเจ้าข้า. สืบค้น ธันวาคม 7, 2564, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/427234>.

บุคลากรกรม

- ข้าม พรประสิทธิ์. (2564, ธันวาคม 21). หัวหน้าศูนย์เชี่ยวชาญวัฒนธรรมดนตรีไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์.
- _____. (2564, ธันวาคม 26). หัวหน้าศูนย์เชี่ยวชาญวัฒนธรรมดนตรีไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์.
- ประสาร วงศ์วิโรจน์รักษ์. (2564, กันยายน 2). นักวิชาการอิสระด้านดนตรีไทย. สัมภาษณ์.
- _____. (2564, กันยายน 5). นักวิชาการอิสระด้านดนตรีไทย. สัมภาษณ์.
- สุธารณ์ บัวทั้ง. (2564, ตุลาคม 26). นักวิชาการอิสระด้านดนตรีไทย. สัมภาษณ์.

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยว
และกีฬา ณ บ้านพุน้ำร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
Guidelines for the development of health tourism attractions according
to the standards of the Ministry of Tourism and Sports at Ban Nam Phu
Ron Nong Ya Plong District Phetchaburi Province

ปัตตยศ เพชรวงษ์,* และเขม อภิปัทธโรดม**

Patyos Phetwong and Kham Aphiphattharawarodom

Received: April 8, 2022 Revised: June 30, 2022 Accepted: October 5, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา แก่ชุมชนบ้านพุน้ำร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด จำนวน 10 ข้อ โดยการสัมภาษณ์แบบ 3 เล้า กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองยางกัลได้ 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ประชาชน ในชุมชนบ้านพุน้ำร้อน จำนวน 10 คน นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชุมชนบ้านพุน้ำร้อน จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนามี 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) มาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 2) ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ และ 2. แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมี 2 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวทางด้านการจัดการคุณภาพของน้ำ และ 2) แนวทางการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, มาตรฐานการท่องเที่ยว

* ผู้ช่วยคณบดี ฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการอาหาร คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Abstract

The research on development of health tourism attractions according to the standards of the Ministry of Tourism and Sports at Ban Nam Phu Ron Nong Ya Plong District Phetchaburi Province is a qualitative research aiming to study guidelines for developing tourist attractions according to the Ministry of Tourism and Sports standards in the category of health tourism attractions Data collection was conducted using in-depth interviews and 10 items open-ended questionnaire triangulated with 24 key informants including: 1 member of Nong Yang Klat Tai Sub-district Administrative Organization, 1 village headman, 10 villagers of Ban Nam Phu Ron community, 12 tourists visiting Ban Nam Phu Ron community. They were sampled by purposive sampling technique. Data analysis employed descriptive analysis.

The results of the research were as follows: first, there are two factors influencing the development: 1) the main standard of health tourism attractions 2) the potential of being a natural hot spring health tourism attraction. Second, there are two approaches to health: 1) Water Quality Management Approach and 2) Environmental and Ecosystem Management Approach.

Keywords: Health Tourism, Tourism Development, Thai Tourism Standards

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มเติบโตได้อย่างต่อเนื่องท่ามกลางสถานการณ์ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและการเมืองหลายประการ ในแง่ศักยภาพของตลาดการท่องเที่ยวของประเทศไทยประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตานักท่องเที่ยวต่างชาติ แม้จะยังมีศักยภาพที่รอการพัฒนาอยู่ในหลาย ๆ ด้านก็ตาม ในแง่ของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวถือว่าการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมที่เป็นไปในทางบวก และการท่องเที่ยวยังเติบโตขึ้นมากถึงร้อยละ 187 ซึ่งถือเป็นอัตราที่สูงกว่าอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม นอกจากนี้ หากเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ภายในประเทศแล้ว จะยังเห็นความสำคัญดังกล่าวมากขึ้น ในช่วงเวลาเดียวกันอุตสาหกรรมการเงินของประเทศเติบโตเพียงร้อยละ 48 เท่านั้น โดยรายงานฉบับเดียวกันของ WTTC ชี้ว่าในช่วง 10 ปีข้างหน้าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยน่าจะมีการเติบโตอยู่ที่ประมาณร้อยละ 6.5 ต่อปี ซึ่งถือว่าเป็นอัตราที่สูงกว่าการคาดการณ์การเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศอย่างมาก (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560, ย่อหน้า 9)

จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายด้วยแหล่งท่องเที่ยวทั้งโบราณสถาน และทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่กำลังเป็นที่นิยมจากนักท่องเที่ยวคือ แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนหนองหญ้าปล้อง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านพุน้ำร้อน หมู่ที่ 5 ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เป็นบ่อน้ำพุร้อนที่ผุดขึ้นมาจากใต้ดินบริเวณกลางป่า ปัจจุบันได้รับการพัฒนาดูแลโดยชุมชนที่รวมตัวกันจัดตั้งเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการขึ้น แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เนื่องจากขาดการพัฒนา และขาดองค์ความรู้ในการส่งเสริมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามมาตรฐาน อีกทั้งขาดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (Thailand Tourism Directory, 2563)

แต่ด้วยความสวยงามทางธรรมชาติ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ควรยกระดับในอนาคต ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยยึดกรอบและแนวคิดพื้นฐานจากกรอบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบ่อน้ำพุร้อนเพื่อยกระดับให้ได้มาตรฐานรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต อันจะเป็นผลดีทั้งในเรื่องการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งนับเป็นการสร้างรายได้ ให้กับชุมชนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ชุมชนบ้านพุน้ำร้อน ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ชุมชนบ้านพุน้ำร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

วิธีการดำเนินการ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1.1 ประชากร คือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลยางน้ำกลัดเหนือ ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านพุน้ำร้อน หมู่ 5 ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอนongหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี 20 คน (ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย, ออนไลน์) นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชุมชนบ้านพุน้ำร้อนในช่วงระยะเวลาที่ลงพื้นที่

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านพุน้ำร้อน หมู่ 5 ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอนongหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลยางน้ำกลัดเหนือ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน ประชาชนในชุมชนบ้านพุน้ำร้อน จำนวน 10 คน นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชุมชนบ้านพุน้ำร้อน จำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกเป็นนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 18 ปี เป็นชาย 6 คน หญิง 6 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน

2. เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือและลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบสอบถาม ที่มีลักษณะปลายเปิด โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบ่งเป็นหัวข้อการสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ด้านมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ 2) ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ

2.2 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญเพื่อหาค่าเที่ยงตรงของเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์เชิงลึก) จำนวน 3 ท่าน โดยได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.8

2.3 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เสา (Triangulation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ (วรรณิ แกมเกตุ, 2551, หน้า 84.)

2.3.1 การตรวจสอบ 3 เสาด้านข้อมูล (Data Triangulation) ผู้วิจัยตรวจสอบแหล่งข้อมูล โดยเก็บข้อมูลกับบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์จากคนต่างกลุ่ม เช่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองยางกลัดใต้ และผู้ใหญ่บ้าน

2.3.2 การตรวจสอบ 3 เสาด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเปลี่ยนตัวผู้เก็บข้อมูลหลายคนเพื่อลดความลำเอียงด้านทัศนคติและความไม่แน่ใจในคุณภาพของผู้รวบรวมข้อมูล

2.3.3 การตรวจสอบ 3 เสาด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) นอกจากการสัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยยังใช้การสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลควบคู่ไปกับการซักถาม การตอบ จากแหล่งข้อมูลและเอกสารอื่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยลงพื้นที่ชุมชนบ้านพุน้ำร้อน หมู่ 5 ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอนongหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2563 ถึง 30 กันยายน 2564 ใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพคือ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ตัวแทนจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลยางน้ำกลัดเหนือ 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ประชาชนในชุมชนบ้านพุร้อน จำนวน 10 คน นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชุมชนบ้านพุร้อน จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน สัมภาษณ์ถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกข้อมูล และการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้แจ้งหัวข้อในการสัมภาษณ์ และข้อคำถามให้ล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้รับข้อตกลงว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้จะปิดเป็นความลับ และจะนำข้อมูลไปใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น และเริ่มสัมภาษณ์ตามข้อคำถามที่ได้แจ้งไว้ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ศึกษาข้อมูลในระดับปฐมภูมิโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย

3.2.2 เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบเจาะจง โดยมีข้อคำถามที่มีลักษณะปลายเปิดในการสัมภาษณ์ และดำเนินการไปจนกว่าจะครบ ในการสัมภาษณ์แต่ละตัวอย่างจะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลของแต่ละคนอย่างเด็ดขาด

3.2.3 เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการบ่อน้ำพุร้อน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งการสัมภาษณ์จะเป็นการสัมภาษณ์แบบคำถามปลายเปิด ให้ความสำคัญกับทัศนคติ ความพึงพอใจในการใช้บริการบ่อน้ำพุร้อน

3.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ชุมชนบ้านพุร้อน หมู่ 5 ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี และนำเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีเชิงพรรณนา และวิเคราะห์โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 สรุปประเด็นสำคัญตามข้อคำถามในแบบสอบถามคำตอบคำ และอ่านทบทวนคำสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลทราบทุกราย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4.2 เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลทั้งหมด จัดกลุ่มของคำถามที่มีลักษณะเดียวกันเพื่อเป็นการรวมข้อมูลให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน

4.3 สรุปผลงานวิจัยแล้วนำไปพัฒนาเป็นข้อสรุปเชิงทฤษฎีของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลเชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ผลการวิจัยดังนี้

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ชุมชนบ้านพุร้อน อำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ได้ผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 ด้านมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ บ้านพุร้อนอำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรีนั้น ประกอบด้วย

1.1 คุณภาพน้ำ - น้ำพุร้อนธรรมชาติที่นำมาให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ทั้งเพื่อการแช่ตัวหรือเพื่อการแช่น้ำนั้น มีอุณหภูมิความร้อนอยู่ที่ 47 - 53 องศาเซลเซียส มีกระบวนการกรองเบื้องต้น เพื่อนำสิ่งปะปน เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ที่ปนมากับน้ำออกก่อนนำไปให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้ วัสดุที่ใช้ในท่อส่งน้ำเหมาะสมกับอุณหภูมิของน้ำไม่ทำปฏิกิริยากับสารแร่ธรรมชาติ น้ำพุร้อนที่ให้บริการโดยการแช่แล้วไม่นำกลับมาให้บริการ

1.2 ห้องแช่น้ำพุร้อน - บ่อแช่น้ำพุร้อน สำหรับห้องแช่น้ำพุร้อนทางผู้เกี่ยวข้อง จัดให้มีหลายห้อง ทั้งที่เป็นห้องส่วนตัวสำหรับแช่คนเดียว และห้องสำหรับแช่เป็นกลุ่มเพื่อน โดยจัดเป็นสัดส่วน มีการดูแลรักษาความสะอาด มีป้ายในการให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการแช่น้ำพุร้อนธรรมชาติ เข้าใจง่าย เป็นภาษาไทย แต่ยังไม่มีการมีป้ายบอกอุณหภูมิบริเวณที่ให้บริการน้ำพุร้อน มีการกำหนดระยะเวลาในการแช่ มีการจัดการระบบการถ่ายเทอากาศดี ไม่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกอึดอัด ไม่มีกลิ่นเหม็น มีแสงสว่างเพียงพอ ยังไม่มีการจัดห้องแช่น้ำสำหรับรองรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุโดยเฉพาะ หรือติดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ราวจับ หรือกริ่งสัญญาณ แต่มีน้ำเย็นและน้ำร้อน เพื่อสลับหรือผสมกับการแช่ไว้บริการนักท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการนักท่องเที่ยวบริเวณหน้าห้องแช่น้ำ มีการล้างทำความสะอาดบ่อแช่อยู่เสมอ ในส่วนของบ่อแช่น้ำพุร้อนที่จัดเป็นที่นั่งพักสำหรับแช่น้ำนั้น มีการดูแลรักษาความสะอาดแต่ยังไม่มีการมีป้ายหรือสื่อที่ให้อ่านข้อมูลถึงประโยชน์ของการแช่น้ำพุร้อน รวมทั้งไม่มีการป้ายแจ้งเตือนสำหรับผู้ที่มีโรคประจำตัว ป้ายที่บอกอุณหภูมิบริเวณแหล่งน้ำพุร้อน ทั้งนี้บริเวณพื้นที่ส่วนนั้นเป็นพื้นที่โล่ง มีอากาศถ่ายเทที่ดี ไม่มีกลิ่นเหม็น แต่ยังขาดอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกและปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย เช่น ราวจับที่ช่วยในการลุกขึ้นหรือนั่งลง ระบบน้ำมีการไหลผ่านตลอด

1.3 ห้องอาบน้ำ - ห้องสุขาและห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า จัดให้มีห้องอาบน้ำ ห้องสุขา มีเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว มีการแยกสัดส่วนชายหญิง มีสัญลักษณ์บ่งบอกชัดเจน ห้องอาบน้ำ และห้องสุขามีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาด จัดให้มีระบบถ่ายเทดีไม่มีกลิ่นเหม็น และมีแสงสว่างที่เพียงพอ ยังไม่มีการมีห้องน้ำสำหรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุโดยเฉพาะ และไม่มีห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าแต่นักท่องเที่ยวสามารถเปลี่ยนเสื้อผ้าได้ในห้องอาบน้ำ

1.4 การจัดการด้านความปลอดภัย - การดูแลด้านการป้องกันด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวยังไม่ครบถ้วน ยังขาดบุคลากรในการทำหน้าที่ส่วนนี้ ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยทั้งบริเวณในและนอกพื้นที่ให้บริการน้ำพุร้อน หรือบุคลากรที่มีความรู้ในการปฐมพยาบาล มีเพียงเจ้าหน้าที่หน้าห้องบริการอาบน้ำร้อน และจุดแช่เท้าจุดละ 1 คนที่คอยแนะนำนักท่องเที่ยว ยังขาดเจ้าหน้าที่พยาบาล และอุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้นที่พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา

1.5 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม - จัดให้มีถังขยะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวหลายจุด โดยถังขยะทำจากไม้ไผ่สานกลมกลืนกับสภาพพื้นที่ มีการจัดเก็บขยะและสิ่งปฏิกูลโดยไม่รบกวนกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการกำจัดน้ำเสียที่ถูกหลักสุขาภิบาล

ปัจจัยที่ 2 ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ

2.1 แหล่งดึงดูดด้านการท่องเที่ยว - มีทัศนียภาพที่สวยงาม ร่มรื่น และมีร้านอาหารของที่ระลึก มีร้านขายสินค้าในชุมชน

2.2 การเข้าถึงแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ การเดินทางจากถนนเส้นใหญ่สามารถเดินทางได้ด้วยรถส่วนตัว แต่ยังไม่มียานพาหนะโดยสารสาธารณะ เส้นทางเป็นถนนลาดยางบ้างสลับกันไป ขนาดพื้นที่บริเวณแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้แต่ไม่มากจนเกินไป มีการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่บริเวณใกล้น้ำพุร้อน แต่น้ำพุร้อนก็ยังมีความเป็นธรรมชาติ กิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติและบริเวณโดยรอบ สามารถเที่ยวชมและแช่น้ำพุร้อนมีกิจกรรมการนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพ และเพื่อรักษาตามอาการ

2.3 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน - การดัดแปลงบริเวณน้ำพุร้อนยังคงรักษาสภาพธรรมชาติเดิม สิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีการแบ่งพื้นที่ในการใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน เพื่อสร้างความสะดวกในการใช้บริการของนักท่องเที่ยวในส่วนของจัดการด้านขยะมีจุดทิ้งขยะหลายจุดเพื่อให้เกิดความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว มีทางระบายน้ำก่อนลงสู่สาธารณะ และมีแนวความคิดในการจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่แหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้มีการให้ชาวบ้านที่อาศัยในพื้นที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว

จากวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 2 กำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ชุมชนบ้านพุร้อน อำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ได้ผลการวิจัย 2 ด้านดังนี้

แนวทางที่ 1 แนวทางด้านการจัดการคุณภาพน้ำ - กรรมวิธีการรักษาคุณภาพน้ำเหมาะสมในการให้บริการอยู่ตลอดเวลา มีกระบวนการกรองเบื้องต้น และมีการตรวจสอบวัดระดับความสะอาดของน้ำอย่างต่อเนื่อง

แนวทางที่ 2 แนวทางการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ - การศึกษาพบว่า ควรมีการติดตั้งอุปกรณ์บำบัดน้ำเสีย บ่อบำบัด และบ่อพักน้ำ ก่อนที่จะปล่อยน้ำทิ้งลงสู่ระบบนิเวศ ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อน้ำที่ปล่อยไปซึมเข้าสู่ชั้นดิน เมื่อฝนตก จะส่งผลให้น้ำในชั้นดิน ปะปนกับน้ำพุร้อน หรือการปล่อยน้ำเสีย จะส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศใกล้เคียง อันจะเป็นผลเสียในอนาคต

อภิปรายผล

1. คุณภาพน้ำที่มีความเหมาะสมในการให้บริการ สอดคล้องกับการศึกษาของ วณรัตน์ กรอิสานกุล, นวลวรรณ ทวยเจริญ, และสุนันต์ อ่วมกระทุ่ม (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาน้ำพุร้อนพระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า น้ำพุร้อนพระร่วงมีศักยภาพและแนวโน้มที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนที่ได้

มาตรฐานสามารถรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ ประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา ได้แก่ 1) ปรับปรุงการคมนาคมขนส่งและการเข้าถึงให้มีความสะดวกมากขึ้น ควรมียธประจำทาง 2) พัฒนาสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นธรรมชาติมากขึ้น 3) ปรับปรุงความสะอาดสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเชิงสุขภาพ 4) พัฒนามาตรฐานการบริการสปา ร้านอาหาร ป้ายบอกทางและ 5) พัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะด้านการประชาสัมพันธ์ การต้อนรับและบริการต่าง ๆ ผลการศึกษายังได้แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่น และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเอื้อประโยชน์ให้แก่ชุมชนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้วิจัย ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านอุณหภูมิของน้ำที่เหมาะสมต้องอยู่ระหว่าง 47 - 53 องศาเซลเซียส และน้ำต้องมีความใสสะอาด วัสดุที่ใช้ในท่อน้ำมีความเหมาะสมกับอุณหภูมิของน้ำ ไม่ทำปฏิกิริยากับสารแร่ธรรมชาติ

1.2 ปัจจัยด้านห้องแช่น้ำพุร้อน ต้องมีบริการทั้งแบบห้องแช่เดี่ยว และห้องแช่เป็นกลุ่ม โดยจัดเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน มีการดูแลรักษาความสะอาด มีป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการแช่น้ำพุร้อนธรรมชาติ ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และต้องมีช่องระบายอากาศ เพื่อไม่ให้มีกลิ่นอันไม่พึงประสงค์

1.3 ปัจจัยด้านห้องอาบน้ำ ห้องสุขาและห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า มีห้องอาบน้ำ ห้องสุขาเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว มีการแยกสัดส่วนชายหญิง มีสัญลักษณ์บ่งบอกชัดเจน ห้องอาบน้ำ และห้องสุขามีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาด จัดให้มีระบบถ่ายเทไม่มียุงเหม็น และมีแสงสว่างเพียงพอ แต่ยังไม่ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ โดยเฉพาะ และไม่มีห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า แต่นักท่องเที่ยวสามารถเปลี่ยนเสื้อผ้าได้ในห้องอาบน้ำ และต้องมีอุปกรณ์สำหรับผู้สูงอายุไว้บริการ เช่น ราวจับ แผ่นรองกันลื่น เป็นต้น

1.4 ปัจจัยด้านการจัดการด้านความปลอดภัย มีมาตรการดูแล ป้องกันด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และมีจุดและอุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้นไว้บริการ

1.5 ปัจจัยด้านการจัดการด้านระบบนิเวศ มีการกักตุนน้ำเสียที่ถูกต้องหลักสุขาภิบาล

2. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ

จากการศึกษาของ ภคินี วัชรปริดา (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนในจังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนในจังหวัดนครพนมมี 3 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านแนวคิดริเริ่มของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนที่เกิดจากความต้องการของชาวบ้านในการจะรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการที่จะสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชนในหมู่บ้าน โดยได้รับการส่งเสริมจากภาคีต่าง ๆ 2) ปัจจัยด้านกระบวนการและขั้นตอนของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชน พบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างเป็นระบบ โดยชุมชนในจังหวัดนครพนม จะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ต้องประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การจัดการด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว 2. การจัดการด้านการบริการการท่องเที่ยวในชุมชน และ 3. การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 3) ปัจจัยด้านบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดนครพนม พบว่า มี 2 ระดับ ได้แก่ 1. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มอาชีพในชุมชน และองค์กรบริหารส่วนตำบล และ 2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับจังหวัด ประกอบด้วย สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขต 4 จังหวัดนครพนม สำนักงาน

จังหวัดนครพนม นักวิชาการ นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยนครพนม และผู้ประกอบการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ดังนี้

2.1 การรองรับนักท่องเที่ยว ต้องจัดให้มีเส้นทางเข้าแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ โดยเฉพาะทางรถส่วนตัว

2.2 จัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ในส่วนของการดัดแปลงบริเวณน้ำพุร้อนยังคงสภาพธรรมชาติเดิม สิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีการใช้ประโยชน์จากน้ำพุร้อนแต่น้ำพุร้อนก็ยังคงสภาพธรรมชาติ มีการแบ่งพื้นที่ในการใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน เพื่อสร้างความสะดวกในการใช้บริการของนักท่องเที่ยว

3. แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ชุมชนบ้านน้ำร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

จากการศึกษาของ เขมลักษณ์ คุปติพันธ์, และปริญญญา บรรจงมณี (2563) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า มีรูปแบบการพัฒนา 10 ปัจจัย ดังนี้ 1. การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี 2. การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย 3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ 4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว 5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมในท้องถิ่น 6. เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น 7. ความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการประชาชนท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง 8. การฝึกอบรมบุคลากร 9. การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และ 10. การวิจัยและติดตามผล

สอดคล้องกับผลวิจัยของผู้วิจัย ดังนี้ 1) การรักษาคุณภาพของบ่อน้ำพุร้อน 2) การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง 3) การประสานงานของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง 4) แผนพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน 5) ความร่วมมือของผู้ประกอบการท่องเที่ยว 6) ความถูกต้องในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับนักท่องเที่ยว 7) ความปลอดภัย และ 8) การตรวจติดตามจากหน่วยงานราชการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลการวิจัยไปจัดทำแผน หรือโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งนี้ควรร่วมกันทั้งภาครัฐ เอกชน และคนในชุมชน โดยจัดทำเป็นแผนแม่บท

2. หน่วยงานภาครัฐ สามารถนำผลการวิจัยไปจัดทำโครงการเพื่อเสนอของบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อนำมาพัฒนา สร้าง และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ให้เกิดเป็นความยั่งยืน

3. สามารถนำผลการวิจัยไปจัดทำแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (บ่อน้ำพุร้อน) เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความรัก ห่วงแหน และรักษา เพื่อเป็นแหล่งสร้างรายได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษานโยบายของหน่วยงานราชการ ภาครัฐ โดยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น ทั้งในมิติของการกำหนดนโยบาย แผนพัฒนาและฟื้นฟู แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์

2. ผลการศึกษาในมิติทางด้านท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรผลักดัน และควรสนับสนุนให้มณฑลท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน และก่อให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเพชรบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). **คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ**. สืบค้น พฤศจิกายน 7, 2562, จาก <https://www.dot.go.th/ebooks/ebooks-view/429>.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). **ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560 – 2564)**. สืบค้น พฤศจิกายน 7, 2562, จาก https://www.mots.go.th/download/article/article_20171201174031.pdf.
- เฉลิมลักษณ์ คุปติพันธ์, และปริญญญา บรรจงมณี. (2563, มกราคม - เมษายน). แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, 14(1), 1 - 13.
- ภคินี วัชรปรีดา. (2559). แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนใน จังหวัดนครพนม. ใน **การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต กำแพงแสน ครั้งที่ 13: ตามรอยพระยุคลบาท เกษตรศาสตร์กำแพงแสน วันที่ 8 - 9 ธันวาคม 2559** (หน้า 2453 – 2461). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- วนารัตน์ กรอิสานกุล, นวลวรรณ ทวยเจริญ, และสุนันต์ อ่วมกระทุ่ม. (2554). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาน้ำพุร้อน พระร่วง จังหวัดกำแพงเพชร. ใน **การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2554 การพัฒนานาคนคชนบทไทย: ฐานรากที่มั่นคงเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน วันที่ 27 - 29 มกราคม 2554** (หน้า 132 - 138). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วรรณณี แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย. (2564). **อำเภอหนองหญ้าปล้อง**. สืบค้น มกราคม 28, 2563, จาก <http://phetchaburi.kapook.com/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%AB%E0%B8%8D%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%9B%E0%B8%A5%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%87>.
- อริศรา ห่องทรัพย์, และกุลพิชญ์ โภไคยอุดม. (2558, กันยายน - ธันวาคม). แนวทางพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแหล่งน้ำพุร้อนในภูมิภาคทางตอนเหนือของประเทศไทย. **Journal of Sports Science and Health**, 16(3), 76-90.
- Thailand Tourism Directory. (2563). **น้ำพุร้อนหนองหญ้าปล้อง**. สืบค้น มกราคม 20, 2563, จาก <https://thailandtourismdirectory.go.th/th/info/attraction/detail/itemid/1498>.

ประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

The Effectiveness of the Government's 50:50

Co-payment Scheme in Muang District Lopburi Province

จริญญา ปุญชลักซ์*

Jarinya Punchalak

Received: April 20, 2022 Revised: May 27, 2022 Accepted: June 16, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 400 ร้านค้า ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน ... ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านเทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์ใช้ ด้านความโปร่งใสของโครงการ ด้านความเป็นธรรมและความเสมอภาค ด้านการเข้าถึงและการให้บริการ และด้านความสะดวกรวดเร็วที่ได้รับ 2) ระดับประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โดยภาพรวมแล้วโครงการคนละครึ่งมีประโยชน์ต่อร้านค้าของท่านเพียงใด รองลงมาคือ ควรขยายระยะเวลาหรือเพิ่มเฟสสำหรับโครงการคนละครึ่งต่อไปในอนาคต และน้อยที่สุด คือโครงการคนละครึ่งของรัฐ สามารถกระจายรายได้สู่ผู้ประกอบการขนาดเล็กเพียงใด และ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พบว่า ด้านความเป็นธรรมและความเสมอภาค ด้านความสะดวกรวดเร็วที่ได้รับ ด้านความโปร่งใสของโครงการ และด้านเทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์ใช้ มีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: โครงการคนละครึ่ง, ปัจจัย, ประสิทธิภาพ

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Abstract

The research aimed 1) to study implementation factors of the Government's 50:50 Co-payment Scheme in Muang District Lopburi Province, 2) to study the effectiveness of the Government's 50:50 Co-payment Scheme in Muang District Lopburi Province, and 3) to study the factors affecting the effectiveness of the Government's 50:50 Co-payment Scheme in Muang District Lopburi Province. The sample group used in this research was the 400 stores participating the Government's 50:50 Co-payment Scheme in Muang District. Lopburi Province. The samples were recruited by stratified sampling method. The research instrument was a (จำนวนข้อ)-item questionnaire. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis.

The results found that 1) The overall level of the government's 50:50 co-payment scheme implementation factor in Muang District Lopburi Province is at a high level. When considering each aspect sorted in descending order, the study shows as follows: technology applied, project transparency, fairness and equality, accessibility and services, and the convenience and degree of speed. 2) The overall level of effectiveness in implementing the government's 50:50 co-payment scheme in Muang District Lopburi Province is at a high level. When considering each aspect, the study shows as follows: how useful the government's 50:50 co-payment scheme would be to your shop? Next, the duration of implementation of the government's 50:50 co-payment scheme should be extended. And the least is that how much does the government's 50:50 co-payment scheme can distribute income to small entrepreneurs?, And 3) factors affecting the effectiveness of the government's 50:50 co-payment scheme in Muang District Lopburi Province, it is found that fairness and equality, the convenience received, the project transparency, and technology applied are statistically significant factors affecting the effectiveness of the government's 50:50 co-payment scheme at the .05 level.

Keywords: 50:50 Co-payment Scheme, Factor, Effectiveness

บทนำ

เศรษฐกิจโลกที่ถดถอยรุนแรงจากผลกระทบของโรคระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่าง สหรัฐอเมริกา, ยุโรปตะวันตก, ญี่ปุ่น, และจีน ต้องใช้เงินจำนวนมหาศาล เพื่อพยุงเศรษฐกิจของประเทศไม่ให้ล่มสลาย รวมถึงเศรษฐกิจไทยที่ได้รับผลกระทบยาวนาน เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 จนถึงปัจจุบัน โดยจุดต่ำสุดของเศรษฐกิจเกิดขึ้นในช่วงไตรมาสที่ 2 ปี 2563 เนื่องจากมีมาตรการล็อกดาวน์เพื่อควบคุมการแพร่ระบาด ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยหดตัวสูงถึงร้อยละ -12.1 นับเป็นการหดตัวสูงที่สุดในรอบ 22 ปี ซึ่งใกล้เคียงกับช่วงวิกฤติเศรษฐกิจต้มยำกุ้งในปี 2540 ที่เคยหดตัวถึงร้อยละ -12.5 ในช่วงไตรมาส 2 ปี 2541 แต่เศรษฐกิจในช่วงครึ่งหลังของปี 2563 เริ่มปรับตัวดีขึ้นตามลำดับ เป็นผลจากการที่รัฐบาลและประชาชนสามารถร่วมมือกันควบคุมการแพร่ระบาด ประกอบกับการแพร่ระบาดในหลายประเทศเริ่มคลี่คลายลง ส่งผลให้เศรษฐกิจโลกเริ่มฟื้นตัวขึ้น นอกจากนี้ภาครัฐยังได้มีการดำเนินมาตรการการเงินการคลังเพื่อประคับประคองเศรษฐกิจไทยอย่างต่อเนื่อง อาทิ โครงการคนละครึ่ง โครงการเราชนะ โครงการ ม.33 เรารักกัน และมาตรการด้านการเงินเพื่อดูแลและเยียวยาผลกระทบจากโรคไวรัสโคโรนา 2019 ผ่านสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ประกอบกับการใช้ยกยู่เงิน เพื่อแก้ปัญหาเยียวยาและฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่คาดว่าจะสามารถเบิกจ่ายในส่วนที่เหลือได้อย่างต่อเนื่อง จะมีส่วนช่วยกระตุ้นการบริโภค ประคับประคองภาคธุรกิจและรักษาระดับการจ้างงานให้สูงขึ้น โดยเฉพาะจากการดำเนินมาตรการทางการคลังเพื่อบรรเทาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของภาครัฐ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยแก่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ ทั้งในส่วนของประชาชนทั่วไป เกษตรกร ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ผู้ประกอบการขนาดย่อย SME ตลอดจนแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบ (ยุทธภูมิ จารุเสรี, และภัทร จารุวัฒนมงคล, 2564, ย่อหน้า 4)

โครงการคนละครึ่ง เป็นนโยบายที่ภาครัฐนำออกมาใช้เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระแสเงินในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยทุกระดับ และเป็นนโยบายที่เสียส่วนใหญ่ให้ความนิยมนั้นเพราะสิทธิของผู้ที่จะเข้าร่วมโครงการได้ในกลุ่มผู้ชาย จะต้องเป็นร้านค้าขนาดเล็กที่อยู่ตามชุมชน ตลาดนัด แผงลอย หาบเร่ และสิทธิประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับคือ รัฐบาลจะช่วยจ่ายค่าสินค้า อาหาร และเครื่องดื่มให้ 50% โดยจำกัดสิทธิไม่เกินวันละ 150 บาท และรวมทั้งโครงการไม่เกิน 3,000 บาท มีขั้นตอนการเข้าร่วมสิทธิ เปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้ที่มีสัญชาติไทย มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีบัตรประจำตัวประชาชนสามารถเข้าร่วมผ่านเว็บไซต์ www.คนละครึ่ง.com ตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2565 เวลา 06.00 น. – 23.00 น. ซึ่งโครงการจะมีระบบการใช้จ่ายด้วยแอปพลิเคชัน “เปาตัง” และ “ถุงเงิน” ที่มีการยืนยันตัวตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้ใช้ให้มั่นใจว่าไม่มีผู้อื่นมาใช้สิทธิแทน มีการใช้จ่ายตามจริงตามวัตถุประสงค์ของโครงการเงื่อนไขข้อนี้เป็นเสมือนหัวใจหลักที่ทำให้นโยบายนี้ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ในแง่ความนิยมของประชาชนระดับกลางถึงล่าง สามารถเข้าถึงและใช้สิทธิได้จริง แม้ในช่วงระยะแรกของนโยบายจะยังมีประชาชนบางส่วนไม่เข้าใจเป้าหมายที่แท้จริง รวมถึงไม่แน่ใจถึงข้อดีที่จะได้รับ ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่า โครงการคนละครึ่งจะสำเร็จหรือไม่นั้น การเปิดรับสื่อของประชาชนเพื่อให้เกิดการรับรู้ต่อนโยบาย ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งต้องอาศัยการสื่อสารนโยบายหรือโครงการของภาครัฐให้ประชาชนได้มีข้อมูลในการตัดสินใจ โดยใช้การสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ

เพื่อก่อให้เกิดความรู้ ทักษะที่ดี รวมถึงเชื่อมโยงไปยังการเกิดพฤติกรรม การเข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง จึงจะสามารถ บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ (อนุวัฒน์ โพธิ์ทอง, และกัลยกร วรกุลลัญญ์, 2564, หน้า 27)

ปัจจุบันจากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเปิดเผยว่า โครงการคนละครึ่งประสบความสำเร็จอย่างสูง ทั้งระยะแรกและระยะที่ 2 ซึ่งจังหวัดที่มีการใช้จ่ายสะสมมากที่สุด 5 อันดับแรกได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี สมุทรปราการ สงขลา และเชียงใหม่ ส่งผลให้การบริโภคภายในประเทศขยายตัวต่อเนื่องเป็นเวลาเกือบ 6 เดือน แสดงถึงความร่วมมือ ของประชาชนและผู้ประกอบการรายย่อยที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการบริโภคในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ พื้นฟูเศรษฐกิจฐานราก ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของการผลิตและการค้าที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม และความคืบหน้าล่าสุดกระทรวงการคลัง เตรียมเปิดลงทะเบียน คนละครึ่งระยะที่ 3 เพิ่มอีกประมาณ 31 ล้านคนในเดือนมิถุนายน 2564 เพื่อเยียวยาเศรษฐกิจในช่วง ครึ่งปีหลัง คาดว่านโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐดังกล่าว จะทำให้มีเงินหมุนเวียนในระบบอย่างมีนัยสำคัญ เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการถ่วงดุลการซื้อ ลดค่าใช้จ่ายของประชาชน และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีรายได้ รวมทั้ง เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ประกอบการและประชาชนให้สามารถเข้าถึงและใช้ระบบดิจิทัลในการซื้อขายสินค้าได้ เป็นอย่างดี เมื่อเราเข้าสู่สังคมไร้เงินสดอย่างแท้จริง มีการใช้บริการ e-Payment จะช่วยให้รัฐบาลและคนไทยหมดกังวล เรื่องการปลอมแปลงธนบัตร ลดการหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษี รัฐบาลสามารถเก็บภาษีได้ง่ายขึ้น แก้ปัญหาประมาณ ในการบริหารจัดการประเทศไม่เพียงพอ ลดต้นทุนการผลิตธนบัตรและเหรียญ ทำให้เหลือเงินในคลังสำหรับพัฒนา และบริหารประเทศได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ความพยายามของภาครัฐในการกระตุ้นเศรษฐกิจให้สามารถขับเคลื่อน ไปได้ด้วยตัวเอง อาจจะต้องถูกทดสอบประสิทธิภาพว่านโยบายดังกล่าวมีช่องโหว่มากพอให้ผู้ไม่ประสงค์ดีเข้ามา แสวงหาผลประโยชน์หรือไม่ รัฐบาลและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องเร่งดำเนินการแก้ไขไม่ให้มีรอยร้าวในนโยบายที่สร้าง ประโยชน์ให้คนในชาติ และเร่งดำเนินคดีกับผู้ที่ทุจริตอย่างจริงจัง (สุวัชรีย์ พรหมบุญมี, 2563, ย่อหน้า 4; จุฑาพร ลัดกระทุ่ม, 2564, หน้า 22)

ตาราง 1 แสดงสถิติของผู้เข้าร่วมโครงการคนละครึ่งของรัฐบาลตั้งแต่ระยะที่ 1-3 ปี 2563 - 2564

โครงการคนละครึ่ง	ระยะที่ 1	ระยะที่ 2	ระยะที่ 3
จำนวนผู้ใช้สิทธิ์	9.5 ล้านคน	14.79 ล้านคน	31 ล้านคน
การใช้จ่ายของรัฐบาล	21,174 ล้านบาท	48,249.7 ล้านบาท	93,000 ล้านบาท
การใช้จ่ายของประชาชน	22,156 ล้านบาท	50,610.3 ล้านบาท	93,000 ล้านบาท
ยอดใช้จ่ายสะสม	43,330 ล้านบาท	98,860 ล้านบาท	186,000 ล้านบาท

ที่มา: (กระทรวงการคลัง, 2564)

จังหวัดลพบุรีเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย ประชากรของจังหวัดลพบุรีประจำปีงบประมาณ 2563 มีจำนวนทั้งสิ้น 755,053 คน โดยอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุดคือ อำเภอเมืองลพบุรี และอำเภอที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุดคือ อำเภอท่าหลวง ซึ่งจังหวัดลพบุรีแบ่งเขตการปกครองเป็น 11 อำเภอ คือ อำเภอเมืองลพบุรี อำเภอโคกสำโรง อำเภอชัยบาดาล อำเภอท่าม่วง อำเภอบ้านหมี่ อำเภอพัฒนานิคม อำเภอท่าหลวง

อำเภอสระโบสถ์ อำเภอโคกเจริญ อำเภอลำสนธิ และอำเภอหนองมอ่ง สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัด ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดลพบุรีประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ แต่มีแนวโน้มพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นอุตสาหกรรมมากขึ้น มีการตั้งโรงงานผลิตชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร เช่น โรงงานผลิตเมล็ดพันธุ์พืชและอบเมล็ดพันธุ์พืช โรงงานผลิตอาหารสัตว์ โรงงานผลิตน้ำตาลทรายขาว โรงงานฆ่าและชำแหละไก่ โรงงานฟักไข่ นอกเหนือจากนี้ยังมีอาชีพอื่น ๆ เช่น อาชีพข้าราชการ ธุรกิจส่วนตัว ผู้ประกอบการร้านค้าตามตลาดนัด เป็นต้น (องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี, 2564, หน้า 18)

แต่จากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ภายในจังหวัดลพบุรี ทำให้มียอดผู้ป่วยสะสมจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคต ส่งผลให้เกิดผลกระทบด้านการเศรษฐกิจของจังหวัด ผู้บริโภคมีการใช้จ่ายใช้สอยน้อยลง ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยและผู้ประกอบการตามตลาดนัดมีรายได้ลดลงไปด้วย เพราะผู้บริโภคไม่กล้าใช้จ่ายเงิน แต่เมื่อรัฐบาลได้มีการกำหนดโครงการคนละครึ่งขึ้นและเปิดให้ผู้มีสิทธิได้ลงทะเบียนทำให้ช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจในจังหวัดได้ดียิ่งขึ้น เพราะนโยบายนี้จะช่วยกระตุ้นการใช้จ่ายใช้สอย บรรเทาภาระค่าใช้จ่ายให้ประชาชน และช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้ร้านค้ารายย่อย และจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานของรัฐบาล พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติจังหวัดลพบุรี พบว่า ประชาชนกว่าร้อยละ 24.5% ต้องการให้รัฐบาลเพิ่มมาตรการของโครงการคนละครึ่งเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภายในจังหวัด โดยในจังหวัดลพบุรีมีร้านค้าเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 11,100 ร้านค้า (สำนักงานสถิติจังหวัดลพบุรี, 2564, หน้า 13)

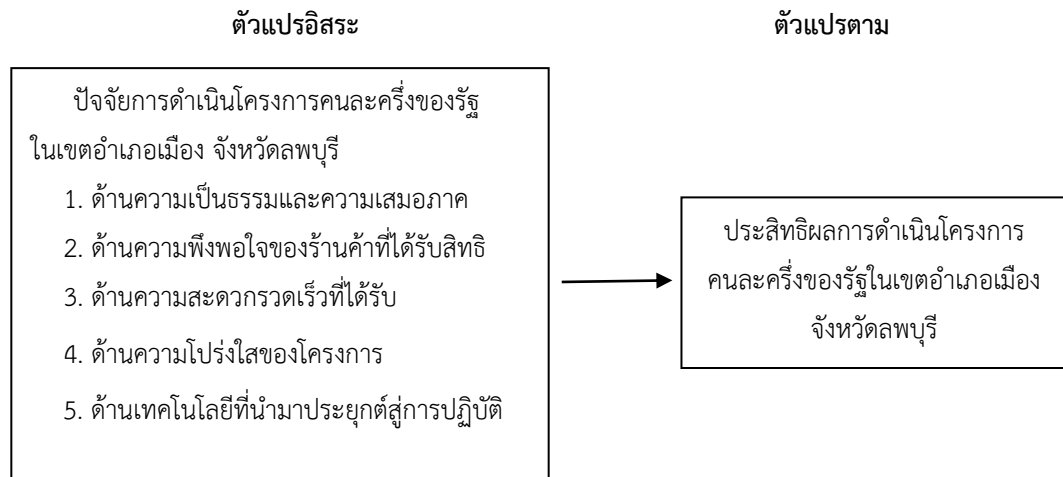
จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐ และโครงการคนละครึ่งได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายที่รัฐบาลกำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจะสามารถเป็นข้อมูลในการพัฒนาและเสนอแนะแนวทางในการจัดทำโครงการนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

กรอบแนวคิด

การศึกษครั้งนี้มุ่งศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี โดยเลือกกรอบแนวคิดประสิทธิภาพของ Gibson, John, & Jame (1982, p.812) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการคนละครึ่งของรัฐบาล มาสังเคราะห์สรุปได้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้านค้าที่ลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 2,000 ร้านค้า (คนละครึ่งต่อทคอม, 2564)

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 หรือ .05 ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ร้านค้า

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะปลายปิดและปลายเปิด แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามชนิดตรวจรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทร้านค้า

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert โดยแบ่งระดับการวัดออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert โดยแบ่งระดับการวัดออกเป็น 5 ระดับ

สำหรับลักษณะของแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 แบ่งระดับการวัดออกเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับคะแนน 5	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ระดับคะแนน 1	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามให้กับร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง จำนวน 400 ชุด เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

3.2 รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อลงรหัสสำหรับการวิเคราะห์และประมวลผลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 400 ชุดแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูปในการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

เกณฑ์ในการวิเคราะห์คะแนนผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การแบ่งระดับของ Best (1977, p.174) จากช่วงดังกล่าว จะนำมาแบ่งเป็นช่วง ๆ ช่วงละเท่า ๆ กัน ของระดับคะแนน แล้วแปลผลตามช่วงนั้น ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

เกณฑ์ในการวิเคราะห์คะแนนผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การแบ่งระดับของ Best (1977, p.174) จากช่วงดังกล่าวจะนำมาแบ่งเป็นช่วง ๆ ช่วงละเท่า ๆ กัน ของระดับคะแนน แล้วแปลผลตามช่วงนั้น ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ด้วยวิธีทางสถิติโดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regressing Analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาปัจจัยการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัจจัยการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ปัจจัยการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านความเป็นธรรมและความเสมอภาค	3.77	0.66	มาก
2. ด้านความพึงพอใจของร้านค้าที่ได้รับสิทธิ	3.71	0.68	มาก
3. ด้านความสะดวกรวดเร็วที่ได้รับ	3.49	0.71	ปานกลาง
4. ด้านความโปร่งใสของโครงการ	3.86	0.63	มาก
5. ด้านเทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์สู่การปฏิบัติ	4.07	0.69	มาก
รวม	3.78	0.67	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยพบว่า ด้านเทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์สู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.69) ด้านความโปร่งใสของโครงการ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.63) ด้านความเป็นธรรมและความเสมอภาค ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.66) ด้านความพึงพอใจของร้านค้าที่ได้รับสิทธิ ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.68) และด้านความสะดวกรวดเร็วที่ได้รับ ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.71)

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ประสิทธิผลการดำเนินโครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ท่านคิดว่าโครงการคนละครึ่งของรัฐ สามารถกระจายรายได้สู่ผู้ประกอบการขนาดเล็กเพียงใด	4.09	0.67	มาก
2. ท่านคิดว่าโครงการคนละครึ่งของรัฐ เพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการร้านค้าและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้มีรายได้น้อยเพียงใด	4.11	0.56	มาก
3. ท่านคิดว่าโครงการคนละครึ่งของรัฐ สามารถสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมเพียงใด	4.30	0.64	มาก
4. ท่านคิดว่าการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับโครงการคนละครึ่งของรัฐ ส่งผลให้โครงการมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบการดำเนินโครงการได้เพียงใด	4.36	0.64	มาก
5. ท่านคิดว่าค่าใช้จ่ายที่รัฐบาลออกให้ในโครงการคนละครึ่ง เพื่อเยียวยาฟื้นฟูเศรษฐกิจในระยะสั้น มีความคุ้มค่าเพียงใด	4.35	0.69	มาก
6. ท่านคิดว่าควรขยายระยะเวลาหรือเพิ่มเฟสสำหรับโครงการคนละครึ่งต่อไปในอนาคตเพียงใด	4.52	0.61	มากที่สุด
7. โดยภาพรวมแล้ว ท่านคิดว่าโครงการคนละครึ่ง มีประโยชน์ต่อร้านค้าของท่านเพียงใด	4.59	0.55	มากที่สุด
รวม	4.33	0.62	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก พบว่า ท่านคิดว่าโครงการคนละครึ่ง มีประโยชน์ต่อร้านค้าของท่านเพียงใด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.55) ท่านคิดว่าควรขยายระยะเวลาหรือเพิ่มเฟสสำหรับโครงการคนละครึ่งต่อไปในอนาคตเพียงใด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.61) ท่านคิดว่าการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับโครงการคนละครึ่งของรัฐ ส่งผลให้โครงการมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบการดำเนินโครงการได้เพียงใด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.64) และที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านคิดว่าโครงการคนละครึ่งของรัฐ สามารถกระจายรายได้สู่ผู้ประกอบการขนาดเล็กเพียงใด ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	Sig.
Constant	2.737	0.237		11.523	0.000*
ด้านความเป็นธรรมและความเสมอภาค	0.097	0.047	0.115	2.080	0.038*
ด้านความพึงพอใจของร้านค้าที่ได้รับสิทธิ	0.024	0.052	0.028	0.455	0.650
ด้านความสะดวกรวดเร็วที่ได้รับ	-0.182	0.057	-0.171	-3.214	0.001**
ด้านความโปร่งใสของโครงการ	0.156	0.058	0.153	2.698	0.007**
ด้านเทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์สู่การปฏิบัติ	0.288	0.051	0.303	5.654	0.000**

n = 400, Constant = 2.737, R = .448, R² = 0.201, R²_{adj} = 0.191, F = 11.523, Sig. = 0.00

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยมีตัวแปรต้น คือ ปัจจัยการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ส่วนตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ด้วยสถิติถดถอยพหุ สามารถเขียนเป็นสมการเส้นตรงได้ดังนี้

$$Y \text{ (ประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี)} = 2.737 + 0.097 \text{ (ประสิทธิผลการดำเนินโครงการด้านความเป็นธรรมและความเสมอภาค)} + 0.024 \text{ (ประสิทธิผลการดำเนินโครงการด้านความพึงพอใจของร้านค้าที่ได้รับสิทธิ)} + (-0.182) \text{ (ประสิทธิผลการดำเนินโครงการด้านความสะดวกรวดเร็วที่ได้รับ)} + 0.156 \text{ (ประสิทธิผลการดำเนินโครงการด้านความโปร่งใสของโครงการ)} + 0.288 \text{ (ประสิทธิผลการดำเนินโครงการด้านเทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์สู่การปฏิบัติ)}$$

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุ สรุปได้ว่า ตัวแปรต้นมีปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม ซึ่งในที่นี้คือ ประสิทธิผลการดำเนินโครงการด้านความเป็นธรรมและความเสมอภาค ด้านความสะดวกรวดเร็วที่ได้รับ ด้านความโปร่งใสของโครงการ และด้านเทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์สู่การปฏิบัติ มีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี แต่ในด้านความพึงพอใจของร้านค้าที่ได้รับสิทธิ มีปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ศึกษาระดับปัจจัยการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พบว่า ปัจจัยด้านความเป็นธรรมและความเสมอภาค ด้านความพึงพอใจของร้านค้าที่ได้รับสิทธิ ด้านความโปร่งใสของโครงการด้านเทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์สู่การปฏิบัติมีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐ เนื่องจากความเป็นธรรมและความเสมอภาคที่ประชาชนได้รับนั้น ส่งผลต่อประสิทธิผลของโครงการคนละครึ่งของรัฐบาล โดยการที่ประชาชนทุกคนได้รับสิทธิในโครงการคนละครึ่งเท่าเทียมกันทุกคน ตามกลุ่มเป้าหมายที่รัฐบาลได้วางไว้ ก็จะทำให้โครงการนี้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การเข้าถึงเว็บไซต์ในการสมัครขอรับสิทธิ และการให้บริการของโครงการคนละครึ่งนั้น มีความเสถียรและเข้าถึงได้ง่าย การใช้งานทั้งเว็บไซต์และการใช้งานแอปพลิเคชันเป่าดัง มีความสะดวก รวดเร็วและไม่ยุ่งยาก ส่งผลให้ประชาชนเข้ามารับสิทธิเต็มจำนวนตามรัฐบาลได้กำหนดไว้นั้น ก็จะทำให้โครงการคนละครึ่งของรัฐบาลบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุวัฒน์ โพธิ์ทอง, และกัลยกร วรกุลสถฐานีย์ (2564) การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะและแนวโน้มพฤติกรรมต่อโครงการคนละครึ่งของประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโครงการคนละครึ่ง ไม่ว่าจะเป็นด้านสื่อมวลชน และด้านสื่อกิจกรรม โดยกลุ่มตัวอย่างมีระดับทัศนคติต่อโครงการคนละครึ่งในเชิงบวก และมีแนวโน้มพฤติกรรมที่จะเข้าร่วมโครงการคนละครึ่งในระดับตั้งใจมาก ความสามารถในการเข้าถึงและตรวจสอบได้ถึงความโปร่งใสของโครงการคนละครึ่ง ก็จะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในรัฐบาลและมั่นใจที่จะรับบริการจากโครงการนี้ การที่รัฐบาลได้นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับโครงการคนละครึ่งนั้น ส่งผลให้ประชาชนเกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ ถ้ารัฐบาลมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีให้ง่ายแก่ประชาชน ก็จะทำให้โครงการคนละครึ่งของรัฐบาลประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัสมา บุญมาก (2564) ปัจจัยความพึงพอใจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโครงการคนละครึ่งของรัฐบาลสำหรับประชาชนผู้ได้รับสิทธิในกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อโครงการคนละครึ่ง ประกอบด้วย 1. ความเป็นธรรมและความเสมอภาค 2. การเข้าถึงและการให้บริการ 3. ความสะดวกรวดเร็ว 4. ความโปร่งใส 5. เทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์ใช้ 6. การกระตุ้นเศรษฐกิจ และ 7. โครงการคนละครึ่งกับวิกฤติโควิด-19 และประสิทธิผลของโครงการคนละครึ่ง จะเห็นได้ว่าโครงการคนละครึ่งช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจฐานรากได้เป็นอย่างดี แต่ในเรื่องของความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ควรมีการปรับปรุงเพิ่มเติมโดยมีการกำหนดสิทธิผู้ได้รับการช่วยเหลือตามมาตรการที่ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดการแย่งชิงในการเข้าถึงสิทธิการรับสวัสดิการจากภาครัฐ สอดคล้องกับ Colette M., Taylor, Casey J., Comelius, & Kate, Colvin (2014) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความสัมพันธ์กับประสิทธิผลขององค์กร ผลการศึกษา พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และการรับรู้ความมีประสิทธิผลขององค์กร การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับการรับรู้ความมีประสิทธิผลขององค์กร ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และทักษะในการเป็นผู้นำสูง ช่วยให้องค์กรมีประสิทธิผลมากที่สุด

2. ศึกษาาระดับประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พบว่า ประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้ประกอบการร้านค้าเห็นว่าโครงการคนละครึ่ง มีประโยชน์ต่อร้านค้าเป็นอย่างมาก ควรขยายระยะเวลาหรือเพิ่มเฟสสำหรับโครงการคนละครึ่งต่อไป และโครงการคนละครึ่งของรัฐ สามารถเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการร้านค้าและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้มีรายได้น้อยได้จริง โครงการคนละครึ่งของรัฐ สามารถกระจายรายได้สู่ผู้ประกอบการขนาดเล็กได้ และโครงการคนละครึ่งของรัฐ สามารถสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณศิริ บดีรัฐ, ปรียานุช พรหมภาสิต, และตรรกพร สุขเกษม (2564) ประสิทธิภาพของมาตรการเยียวยาเราไม่ทิ้งกัน ตามความคิดเห็นของประชาชน บ้านปากคลองใต้ หมู่ที่ 3 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมาก ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ รองลงมา ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านปัจจัยการสนับสนุน สอดคล้องกับ ศิริทัศน์ เขตตานุรักษ์ (2563) ประสิทธิภาพของมาตรการชิมช้อปใช้: การประเมินเชิงนโยบายและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผล และศึกษาปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของมาตรการชิมช้อปใช้ จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 49.67 ได้ลงทะเบียนเข้าร่วมมาตรการโดยค่าความน่าจะเป็นในการลงทะเบียนได้รับอิทธิพลจากปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุและรายได้และปัจจัยทางด้านภาครัฐ ว่าด้วยเรื่องระบบการลงทะเบียน โดยกลุ่มเป้าหมายที่ทำให้เกิดประสิทธิผลเชิงนโยบายสูงสุด คือ กลุ่มประชากรเพศหญิง กลุ่มวัยกลางคนและผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ที่มีรายได้ต่ำ อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินประสิทธิผลในกลุ่มผู้ที่ลงทะเบียนแสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้ลงทะเบียนเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของมาตรการในระดับต่ำ ในขณะที่ประสิทธิผลของมาตรการจะอยู่ในระดับสูงก็ต่อเมื่อรัฐบาลสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการด้วยการเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์และปรับปรุงแอปพลิเคชันให้ใช้งานง่ายและมีประโยชน์มากยิ่งขึ้น

3. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินโครงการด้านความเป็นธรรมและความเสมอภาค ด้านความพึงพอใจของร้านค้าที่ได้รับสิทธิ ด้านความโปร่งใสของโครงการ และด้านเทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์สู่การปฏิบัติ มีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริทัศน์ เขตตานุรักษ์ (2563) ประสิทธิภาพของมาตรการชิมช้อปใช้: การประเมินเชิงนโยบายและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลและศึกษาปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของมาตรการชิมช้อปใช้ จากผลการวิจัยพบว่าผลการประเมิน ประสิทธิภาพในกลุ่มผู้ที่ลงทะเบียนแสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้ลงทะเบียนเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของมาตรการในระดับต่ำ ในขณะที่ประสิทธิผลของมาตรการจะอยู่ในระดับสูงก็ต่อเมื่อรัฐบาลสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการด้วยการเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์และปรับปรุง แอปพลิเคชันให้ใช้งานง่ายและมีประโยชน์มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ กัสมา บุญมาก (2564) ปัจจัยความพึงพอใจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโครงการคนละครึ่งของรัฐบาล สำหรับประชาชนผู้ได้รับสิทธิในกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อโครงการคนละครึ่งของรัฐบาล และประสิทธิผล

โครงการคนละครึ่งของรัฐบาล สำหรับประชาชนผู้ได้รับสิทธิ ในกรณีวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อโครงการคนละครึ่ง ประกอบด้วย 1. ความเป็นธรรม และความเสมอภาค 2. การเข้าถึงและการให้บริการ 3. ความสะดวกรวดเร็ว 4. ความโปร่งใส 5. เทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์ใช้ 6. การกระตุ้นเศรษฐกิจ และ 7. โครงการคนละครึ่งกับวิกฤติโควิด-19 และประสิทธิผลของโครงการคนละครึ่ง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาพร ลัดกระทุ้ม (2564) เรื่องประสิทธิผลของมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์: กรณีศึกษาประชาชน หมู่บ้านวิเศษสุนทร อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ประสิทธิผลของมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์นั้น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านตอบสนองจุดประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจของผู้รับสิทธิ ด้านสามารถถ่ายทอดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้ ด้านคุ้มค่าและคุ้มทุน เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม และด้านมีข้อมูลเชื่อมโยงการตัดสินใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ประสิทธิผลด้านท่านคิดว่าโครงการคนละครึ่งของรัฐบาล สามารถกระจายรายได้สู่ผู้ประกอบการขนาดเล็กได้มากน้อยเพียงใดมีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด จากผลการวิจัยในส่วนนี้ ควรจัดให้มีหน่วยงานท้องถิ่นอื่น ๆ ลงพื้นที่เพื่อหาร้านค้าที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง เพื่อเป็นการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง
2. ประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐบาลในเขตอำเภอมือง จังหวัดลพบุรี ยกเว้นด้านการเข้าถึง และการให้บริการ เป็นปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการคนละครึ่งของรัฐบาล โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับแอปพลิเคชันคนละครึ่งเป็นอุปสรรคต่อร้านค้าอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยในส่วนนี้ รัฐบาลควรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีอย่างทั่วถึงหรืออาจเพิ่มวิธีการเข้าร่วมโครงการคนละครึ่งนอกเหนือจากการใช้แอปพลิเคชันเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมถึงความพึงพอใจของประชาชนต่อนโยบายของโครงการคนละครึ่งเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการคิดโครงการใหม่ ๆ ของรัฐบาล
2. ควรศึกษาจากกลุ่มอาชีพอื่นเพิ่มเติม เพื่อให้เห็นถึงความพึงพอใจของทุกภาคส่วน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการคลัง. (2564). สถิติของผู้เข้าร่วมโครงการคนละครึ่งของรัฐบาล. สืบค้น สิงหาคม 6 2564, จาก <https://shorturl.asia/ZRDb1>.
- กัสม่า บุญมาก. (2564). ปัจจัยความพึงพอใจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโครงการคนละครึ่งของรัฐบาล สำหรับประชาชนผู้ได้รับสิทธิ ในกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คนละครึ่งดอทคอม. (2564). โครงการคนละครึ่ง. สืบค้น สิงหาคม 5, 2564, จาก <https://www.xn--42caj4e6bk1f5b1j.com/>.
- จุฑาพร ถัดกระทุ่ม. (2564). ประสิทธิผลของมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ ผ่านการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์: กรณีศึกษาประชาชน หมู่บ้านพิเศษสุขนคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยุทธภูมิ จารุเสรี, และภัทร จารุวัฒนมงคล. (2564). ภูมิทัศน์เศรษฐกิจไทยปี 2564. สืบค้น กันยายน 10, 2564, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/938230>.
- วรรณศิริ บดีรัฐ, ปรียานุช พรหมภาสิต, และตรรกพร สุขเกษม. (2564). ประสิทธิผลของมาตรการเยียวยาเราไม่ทิ้งกัน ตามความคิดเห็นของประชาชน บ้านปากคลองใต้ หมู่ที่ 3 ตำบลนครชุม อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ศิริทัศน์ เขตตานุรักษ์. (2564, มกราคม). ประสิทธิผลของมาตรการชิมช้อปใช้: การประเมินเชิงนโยบายและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง. พัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์, 15(1), 60 - 80.
- สุวัชรีย์ พรหมบุญมี. (2563). คนละครึ่ง โครงการจากรัฐ กระตุ้นเศรษฐกิจลึกลงสู่ฐานราก. สืบค้น มิถุนายน 25, 2564, จาก <https://rb.gy/aqirf5>.
- สำนักงานสถิติจังหวัดลพบุรี. (2564). ผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานของรัฐบาล พ.ศ. 2564 (ครบ 1 ปี 6 เดือน). สืบค้น กรกฎาคม 18, 2564, จาก http://lopburi.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=591:20012021&catid=122&Itemid=678.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี. (2564). แผนพัฒนาท้องถิ่น (2566-2570). สืบค้น กรกฎาคม 15, 2564, จาก <https://shorturl.asia/YpWcb>.
- อนวัณน์ โพธิ์ทอง, และกัลยกร วรกุลสถฐานี. (2564). การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคิดและแนวโน้มพฤติกรรมต่อโครงการคนละครึ่งของประชาชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Best, John. (1977). *Research in Education*. New Jersey: Prentice Hall, Inc.

- Colette M., Taylor, Casey J., Cornelius, & Kate, Colvin. (2014). **Visionary Leadership and Its Relationship to Organizational Effectiveness**. Retrieved September 9, 2021, from <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/LODJ-10-2012-0130/full/html>.
- Gibson, J.H., John, M.I., & Jame, H.D. (1982). **Organizations: Behavior Structure and Processes** (4th ed). A Stin, TX: Business Publications.
- Yamane, T. (1973). **Statistic: An Introductory Analysis** (3rd ed). New York: Harper and Row.

วิเคราะห์กฎหมายและระเบียบสำหรับการอำนวยความยุติธรรมแก่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน*

Analyze The Laws and Regulations for Providing Justice for Children and Youth Drug Offenders of Different Ages

สุวรรณา คุณติลภณัฐวสา**

Suwanna Khundiloknattawasa

Received: April 8, 2022 Revised: May 31, 2022 Accepted: June 20, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กฎหมายและระเบียบสำหรับการอำนวยความยุติธรรมแก่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 60 คน ประกอบด้วย พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการคดีเด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัว สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กองทะเบียนประวัติอาชญากร (ทว.) พิสูจน์หลักฐานตำรวจ ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์, พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และที่ปรึกษากฎหมาย เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กอายุไม่เกิน 10 ปี จะต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 และ ประสานพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองเด็กโดยทันที 2) เด็กอายุเกินกว่า 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี ตามมาตรา 74 แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดไว้ว่า เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ซึ่งรวมถึงโทษปรับตามมาตรา 18 (4) แห่งประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว และในการส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการต้องมีรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนประกอบในสำนวนการสอบสวนด้วย และ 3) เด็กอายุเกินกว่า 15 ปีแต่ต่ำกว่า 18 ปี กระบวนการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน กฎหมายให้ความสำคัญกับที่ปรึกษากฎหมายมากกว่า บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยและการตรวจสอบการจับ กฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปทำการตรวจสอบการจับ ซึ่งกรณีนี้ควรเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำการจับกุมเด็กหรือเยาวชนเนื่องจากรู้และเข้าใจในรายละเอียดข้อเท็จจริงได้ดีกว่า

* บทความนี้นำเสนอข้อมูลบางส่วนจากงานวิจัยเรื่องการบูรณาการมาตรฐานการปฏิบัติงานสำหรับเครือข่ายเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

** รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

คำสำคัญ: การสอบสวนเด็กและเยาวชน, คดียาเสพติด, วิเคราะห์กฎหมาย

Abstract

The purpose of this research was to analyze the laws and regulations for providing justice for children and youth who are drug offenders of different ages. The sample group consisted of 60 samples who experienced in dealing with children and youth who involving in drugs sentences, consisting of investigators, Juvenile prosecutor, Juvenile and Family Court, Juvenile Observation and Protection Center, Criminal Records Registration Division, Office of Police Forensic Science, Center for Medical Sciences, Provincial Social Development and Human Security, and legal advisor. The research tools included in-depth interview and content analysis was conducted in data analysis.

The results showed that 1) Children under 10 years old must act in accordance with Section 73 of the Criminal Code and immediately coordinate with the competent official under the Child Protection Law. 2) Children over 10 years but not over 15 years under Section 74 of the Criminal Code stipulates that the child was not punished. This includes fines under Section 18 (4) of the Criminal Code. And in submitting the investigation file to the public prosecutor, there must be a report showing facts concerning the child or youth of the Child and Youth Detention and Protection Center in the investigation file, And 3) children over 15 but under 18 years of age, the process of reporting allegations and questioning children or youths. The law places more emphasis on legal counsel than parents, guardians, persons or representatives of the organizations with whom the child or youth resides and the investigation of arrests. The law stipulates that it is the duty of investigators to bring children or young people to investigate for arrests. In which case, it should be a police officer who arrests a child or youth because they know and understand the details of the facts better.

Keywords: Juvenile Investigations, Drug Cases, Legal Analysis

บทนำ

การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาสังคมที่มีความสำคัญยิ่งประการหนึ่ง เพราะเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นย่อมก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่สังคมโดยรวมและต่อตัวผู้กระทำผิดเอง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ แต่ด้วยวัยที่ยังอ่อนด้อยขาดประสบการณ์ ขาดวุฒิภาวะและความยั้งคิด หรืออาจกระทำไปด้วยความซื่อกะนองรู้เท่าไม่ถึงการณ์ถูกล่อลวงชักจูงไปในทางที่ผิด จึงทำให้เขาเหล่านั้นได้กระทำความผิดขึ้นด้วยเหตุต่าง ๆ (พงศ์จิรา เจริญ, 2558, หน้า 25) ในปี พ.ศ. 2563 จำนวนคดีเด็กและเยาวชนซึ่งถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำนวนทั้งหมด 19,470 คดี เมื่อพิจารณาจำแนกตามอายุพบว่า คดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี คือ มีจำนวน 16,865 คดี คิดเป็นร้อยละ 86.62 ของคดีทั้งหมด นอกนั้นเป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุ เกิน 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี จำนวน 2,605 คดี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 13.38 (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม, 2563, หน้า 6)

ปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความเสียหายและมีผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก ปัจจุบันเด็กและเยาวชนผู้ที่กระทำความผิดมีอายุน้อยลง จึงจำเป็นต้องมีการบัญญัติกฎหมายมาใช้บังคับเพื่อช่วยจัดระเบียบและควบคุมคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขและการที่กฎหมายจะใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสม ทันยุค ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์และสถานการณ์อยู่เสมอ (บรรชกร เกตุเทียน, และคณะ, 2562, หน้า 732) แนวคิดการลงโทษเด็กและเยาวชนในประเทศไทยอยู่บนพื้นฐานการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูซึ่งเป็นแนวคิดที่ใช้มาอย่างยาวนาน ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73-75 ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดนั้นจะเป็นการกระทำความผิดฐานใดหรือมีลักษณะรุนแรงเพียงใดย่อมได้รับการยกเว้นโทษหรือลดโทษเสมอ (อรุณรัตน์ อารังศรีสุข, 2563, หน้า 46) ประกอบกับแนวทางปฏิบัติในการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 ว่าต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ประกอบกับมาตรา 134/2 เป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดไว้ในมาตรการการสอบสวนหลายประการ เริ่มตั้งแต่มีการจัดให้ดำเนินการสอบสวนในสถานที่ที่เหมาะสม ไม่ปะปนกับผู้ต้องหาผู้ใหญ่ มีการตั้งที่ปรึกษากฎหมายและอยู่ร่วมด้วยในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำ (วารุณี จันทร์ทอง, 2557, หน้า 73 - 74)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าเด็กและเยาวชนกระทำความผิดจะถูกเกณฑ์เรื่องอายุมากำหนดบทลงโทษจากการกระทำความผิด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์เรื่องอายุที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 - 75 ที่กำหนดช่วงอายุของเด็กและเยาวชนที่ต้องรับผิดทางอาญา 3 ช่วงอายุได้แก่ (1) อายุไม่เกิน 10 ปี (2) อายุเกินกว่า 12 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี และ (3) อายุเกินกว่า 15 ปีแต่ต่ำกว่า 18 ปี และทำการวิเคราะห์ข้อกฎหมายระเบียบที่ใช้สำหรับการอำนวยความสะดวกแก่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดว่ามีข้อแตกต่างหรือแนวทางการปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้พนักงานสอบสวนได้นำองค์ความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักกฎหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์กฎหมายและระเบียบสำหรับการอำนวยความสะดวกแก่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

หลักสากลที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรมที่ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายระหว่างประเทศมีดังต่อไปนี้

1. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights) เดิมการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดไม่ว่าจะเป็นเด็กและเยาวชนหรือผู้ใหญ่ล้วนมีความเท่าเทียมกัน ตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุม การพิจารณาจนถึงการพิพากษา จนกระทั่งใน พ.ศ. 2467 (ค.ศ. 1924) องค์การสันนิบาตชาติได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กหรือปฏิญญาเจนีวา (The Declaration of Geneva 1924) เมื่อมีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติแล้วได้มีการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) ใน พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) ซึ่งถือเป็นการวางรากฐานที่สำคัญทางด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับแรกของโลก

2. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (Convention on the Right of the Child 1989)

ประเทศไทยได้เห็นถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิเด็กและได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กตั้งแต่ พ.ศ. 2535 โดยให้การรับรองในภาคยานุวัติสารเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 อนุสัญญาสิทธิเด็กมีผลบังคับใช้ในประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2535 ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเพื่อความเป็นมาตรฐานสากล อนุสัญญานี้ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้รัฐภาคีสมาชิก ซึ่งปัจจุบันมี 192 ประเทศ มีพันธกรณีพึงปฏิบัติต่อเด็กบนหลักการพื้นฐาน 5 ประการ คือ หลักไม่เลือกปฏิบัติ (Non - discrimination) หลักประโยชน์สูงสุด (The Best Interest of The Child) หลักการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา (Implementation) หลักสิทธิในการดำรงชีวิต (The Right to Life, Survival and Development) และหลักสิทธิการมีส่วนร่วม (The Right to Participation)

3. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) เป็นสนธิสัญญาพหุภาคี ซึ่งสมาชิกใหญ่แห่งสหประชาชาติรับรองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2509 และมีผลใช้บังคับเมื่อ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519 สนธิสัญญานี้ให้คำมั่นสัญญาว่าภาคีจะเคารพสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของบุคคล ซึ่งรวมถึงสิทธิในชีวิต เสรีภาพในศาสนา เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการชุมนุม สิทธิเลือกตั้ง และสิทธิในการได้รับการพิจารณาความอย่างยุติธรรม ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญานี้โดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 และมีผลบังคับใช้กับไทยเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2540 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไว้ในข้อ 6 (5), 10, 14 (1) และ (4)

4. กฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชน ค.ศ. 1985 หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง เป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่งเป็นหลักสากลแรกทีกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับบรรทัดฐานในการบริหารงาน

กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยกำหนดแนวทางในการคุ้มครองสิทธิเด็กให้แก่อีกทั้งยังคำนึงถึงความต้องการของเด็กที่จะต้องมีการบวนวิธีพิจารณาสำหรับเด็กและเยาวชนที่พิเศษแตกต่างออกไป อันเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นมูลฐานของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม และส่งเสริมให้เป็ยงเบนคดีให้เด็กออกจากกระบวนการยุติธรรมหลัก โดยใช้วิธีดำเนินคดีอย่างไม่เป็นทางการ

5. กฎบัตรอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติเกี่ยวกับมาตรการไม่ควบคุมตัว (กฎบัตรแห่งกรุงโตเกียว) ค.ศ. 1990 (United Nations Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures) กฎแห่งกรุงโตเกียว มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐภาคีนำมาตราการอื่นที่ไม่ใช่การควบคุมตัวเด็กและเยาวชนมาใช้ และหาทางแก้ไขการกระทำผิดนั้น เพื่อเป็นการลดจำนวนเด็กและเยาวชนในการจำคุก โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะการแก้ไขฟื้นฟูและส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ในกฎบัตรแห่งกรุงโตเกียวยังได้มีการกำหนดมาตรการทางเลือกหรือมาตรการอื่น ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการจำคุกโดยให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาตราการนั้นมาใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้ทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี

6. ข้อเสนอแนะว่าด้วยการปฏิบัติต่อเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือ ข้อเสนอแนะแห่งกรุงเวียนนา ค.ศ. 1997 (Guidelines for Actions on Children in the Criminal Justice System: The Vienna Guidelines) ข้อเสนอแนะว่าด้วยการปฏิบัติต่อเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือข้อเสนอแนะแห่งกรุงเวียนนาเป็นภาคผนวกของมติของสหประชาชาติที่ 1997/30 เรื่องการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่ได้กำหนดกรอบการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนให้นานาประเทศนำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการสร้างโปรแกรมในการนำกระบวนการระหว่างประเทศและบรรทัดฐานในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับกฎหมายในประเทศไทยที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ประเทศไทยให้ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยได้กำหนดแนวทางในการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมไว้ในกฎหมายหลายฉบับ โดยเริ่มตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. **ประชากรที่ใช้ในการวิจัย** ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 60 คน ประกอบด้วย กลุ่มพนักงานสอบสวนในสังกัดตำรวจภูธรภาค 1-9 และ กองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวน 20 คน (โดยแต่ละกองบัญชาการจะทำการคัดเลือกตัวแทนพนักงานสอบสวนมากองบัญชาการละ 2 คน) กลุ่มตัวแทนบุคลากรที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการกับเด็กและเยาวชน

ที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ประกอบด้วย พนักงานอัยการคดีเด็กและเยาวชน, ศาลเยาวชนและครอบครัว, สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน, กองทะเบียนประวัติอาชญากร (ทว.), พิสูจน์หลักฐานตำรวจ, ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์, พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด จำนวน 35 คน (เป็นการคัดเลือกจากหน่วยงาน ๆ ละ 5 คน) และกลุ่มตัวแทนที่ปรึกษากฎหมาย ที่เข้ามาสนับสนุนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนตามที่กฎหมายกำหนด จำนวน 5 คน (พิจารณาคัดเลือกจากสภานายความแห่งประเทศไทยพิจารณาจากที่ปรึกษากฎหมายที่มีประสบการณ์)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอบสวนเด็กและเยาวชน ตรวจสอบข้อความเนื้อหาที่เหมาะสมถูกต้องตามวัตถุประสงค์ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นแบบมีโครงสร้างประเด็นข้อคำถาม เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบ ขั้นตอน วิธีการและการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกระทำผิดที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน จำนวน 5 ข้อ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ทำการนัดหมายไว้ล่วงหน้าซึ่งทำการของกลุ่มตัวอย่าง ในประเด็นข้อกฎหมาย ระเบียบ หลักการและวิธีการปฏิบัติในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนปัญหาข้อขัดข้องที่เป็นอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ใช้วิธีเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากตัวแทนหน่วยงานเป็นผู้ให้ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกวิธีใช้ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย โดยบรรยายเป็นเนื้อหาตามที่ปรากฏในข้อความและเนื้อหาโดยผู้วิจัย ไม่มีอคติหรือความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปพัวพัน

5. ระยะเวลาในการวิจัย การวิจัยนี้มีระยะเวลา 10 เดือน ตั้งแต่ 25 มิ.ย. 2564 ถึง 24 เม.ย. 2565

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์พบว่ามีประเด็นข้อกฎหมายบางประการที่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การดำเนินการด้านเด็กและเยาวชนบรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งประเด็นสำคัญ ๆ มีดังนี้

1. ประเด็นการเข้าร่วมสอบปากคำของสหวิชาชีพ การสอบปากคำเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 บัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และปรากฏว่ามาตรา 133 ทวิ ได้จำกัดประเภทคดีที่ต้องจัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการอยู่ร่วมด้วยในการสอบปากคำเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี โดยหากความผิดอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา 133 ทวิ ซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก เด็กอายุไม่เกิน 18 ปีจะต้องร้องขอพนักงานสอบสวนจึงจะอยู่ในบังคับที่ต้องจัดให้มีสหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบปากคำ

2. ประเด็นบุคคลที่เด็กไว้วางใจให้เข้าร่วมในการสอบปากคำการสอบปากคำเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 บัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และปรากฏว่ามาตรา 133 ทวิ ไม่ได้ระบุว่าบุคคลที่เด็กร้องขอเป็นผู้ใดบ้าง ดังนั้นเด็กอาจร้องขอให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บิดามารดา หรือผู้ปกครองของเด็กเข้าร่วมในการสอบปากคำ

3. ประเด็นการตรวจสอบการจับ มาตรา 72 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ได้บัญญัติไว้ว่า “...ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันทีทั้งนี้ ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มีให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย...” กรณีนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า กฎหมายได้กำหนดให้การส่งตัวเด็กไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมนั้นกฎหมายไม่ได้มีการกำหนดให้บุคคลที่ต้องไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมด้วยต้องมีผู้ใดบ้างไม่ได้กำหนดให้ชัดเจนว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำการจับกุมเด็กจะต้องไปทำการตรวจสอบการจับกุมกับพนักงานสอบสวนด้วยเพราะเป็นคนที่อยู่ในเหตุการณ์อย่างใกล้ชิดและรู้รายละเอียดมากที่สุด

4. ประเด็นการให้บุคคลเข้าร่วมฟังการสอบสวน มาตรา 75 วรรคสาม พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ไม่ได้บังคับว่าบิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมในการแจ้งข้อหาและการสอบปากคำ ในประเด็นนี้ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อกฎหมายให้ชัดเจนว่าต้องกำหนดให้บุคคลดังกล่าวเข้าร่วมฟังการสอบสวนด้วย จากการวิเคราะห์ข้างต้น เมื่อนำมาสรุปการดำเนินการกับเด็กและเยาวชน ซึ่งได้กำหนดช่วงอายุของเด็กและเยาวชนเป็นเกณฑ์ในการกำหนดโทษเมื่อเด็กและเยาวชนได้กระทำความผิด แบ่งออกเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ (1) อายุไม่เกิน 12 ปี (2) อายุเกินกว่า 12 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี และ (3) อายุเกินกว่า 15 ปีแต่ต่ำกว่า 18 ปี ดังนี้

4.1 อายุไม่เกิน 12 ปี

ประเด็นที่ 1 แนวทางในการดำเนินการกับเด็กอายุไม่เกิน 12 ปีที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 ได้ยกเว้นโทษให้สำหรับเด็กที่มีอายุไม่เกิน 12 ปีที่กระทำความผิดกฎหมาย โดยถือเอาอายุวันที่เด็กนั้นได้กระทำความผิดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา เนื่องจากกฎหมายเห็นว่าเด็กในวัยนี้ยังอ่อนด้อย ขาดวุฒิภาวะ ขาดการคิดไตร่ตรองยับยั้งชั่งใจหรือรู้ผิดชอบชั่วดีและขาดเจตนาชั่วร้ายไม่สมควรที่จะได้รับโทษ ซึ่งประเด็นนี้ในความเป็นจริงแล้วไม่ค่อยพบว่ามีเด็กที่มีอายุไม่เกิน 12 ปี ถูกจับกุมนำตัวส่งพนักงานสอบสวน อาจเป็นไปได้ว่าไม่มีเด็กที่มีอายุไม่เกิน 12 ปี กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือมีแต่ได้มีการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ประเด็นที่ 2 พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองเด็ก ยังมีแนวทางการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกรมกิจการเด็กและเยาวชน มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรง ยอมรับว่ามีแนวทางการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ในกรุงเทพมหานครให้พนักงานสอบสวนประสานการปฏิบัติที่กรมกิจการเด็กและเยาวชนโดยตรง สำหรับต่างจังหวัดให้ประสานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของจังหวัด (พมจ.) จะเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ แต่ข้อจำกัดของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดไม่มีความคล่องตัวในการปฏิบัติไม่มีสถานที่รองรับตัวเด็ก ดังนั้นในเบื้องต้นหากพนักงานสอบสวนรับตัวเด็กที่มีอายุไม่เกิน 12 ปีมา ให้ประสานกับบ้านพักเด็กและครอบครัวโดยตรง

4.2 อายุเกินกว่า 12 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี

ประเด็นที่ 1 การเปรียบเทียบเด็กอายุเกิน 12 ปีแต่ไม่เกิน 15 ปี ซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดตามมาตรา 74 แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดไว้ว่า เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ซึ่งรวมถึงโทษปรับตามมาตรา 18 (4) แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วย ดังนั้น แม้จะปรากฏว่าเด็กที่มีอายุดังกล่าวกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด และความผิดนั้นมีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 37 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ตามแต่เมื่อเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ จึงไม่สามารถชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูง สำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณาตามมาตรา 37 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ และในคดีความผิดตามมาตรา 37 (2) (3) และ (4) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเปรียบเทียบก็ไม่สามารถทำการเปรียบเทียบได้ เพราะไม่อาจกำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ซึ่งทำให้ไม่มีค่าปรับที่ผู้ต้องหาจะชำระเพื่อให้คดีเสร็จเด็ดขาดได้

ประเด็นที่ 2 รายงานการสืบเสาะและพินิจ จากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สำนักงานอัยการสูงสุดได้วางแนวทางปฏิบัติไว้ว่าการดำเนินคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว คดีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กหรือเยาวชน ถ้าพนักงานสอบสวนได้ตัวผู้ต้องหาและเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาต้องมีรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนประกอบในสำนวนการสอบสวนด้วย ถ้าไม่มีรายงานดังกล่าว ให้ถือว่า การสอบสวนคดีนั้นยังไม่เสร็จสิ้น ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่รับหรือคืนสำนวนการสอบสวนนั้นให้พนักงานสอบสวนรับไปดำเนินการต่อไป เว้นแต่กรณีดังนี้ (1) สำนวนที่ผู้อำนวยการสถานพินิจส่งตรวจสืบเสาะ ตามมาตรา 82 (1) แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 (2) สำนวนการสอบสวนคดีฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (3) กรณีที่เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจนครบถ้วนตามที่กำหนดในแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแล้ว แต่คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดวินิจฉัยว่าผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดยังไม่เป็นที่พอใจ หรือทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่สำเร็จ และ (4) กรณีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่อาจสืบเสาะข้อเท็จจริงได้เนื่องจากผู้ต้องหาหลบหนี

4.3 อายุเกินกว่า 15 ปีแต่ต่ำกว่า 18 ปี

ประเด็นที่ 1 กระบวนการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน ที่มีอายุเกินกว่า 15 ปี แต่ต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดกฎหมายให้มีความสำคัญกับที่ปรึกษากฎหมายมากกว่า บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้าร่วมรับฟังการสอบสวน เนื่องจากกฎหมายบังคับเฉพาะที่ปรึกษากฎหมายจะต้องร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง แต่กรณีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยกฎหมายใช้คำว่าจะเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนด้วยก็ได้ ซึ่งในความเป็นจริงควรกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยต้องเข้าร่วมฟังการสอบปากคำและแจ้งข้อกล่าวหาด้วยทุกครั้ง เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดเด็กมากที่สุด และหากมีบุคคลดังกล่าวอยู่ร่วมด้วยในการสอบปากคำจะทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นใจมากกว่าบุคคลอื่น และทำให้เด็กหรือเยาวชนเองกล้าที่จะให้ข้อมูลข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับพนักงานสอบสวนได้ชัดเจนและดียิ่งขึ้น ส่วนที่ปรึกษากฎหมายก็ยังคงมีความสำคัญและ

จะต้องเข้าร่วมด้วยทุกครั้งเช่นเดียวกัน และที่ปรึกษากฎหมายเป็นบุคคลภายนอกที่ไม่มีความใกล้ชิดกับเด็กหรือเยาวชนเลยแต่ต้องมาเข้าร่วมด้วยทุกครั้ง แม้ว่าที่ปรึกษากฎหมายจะมีความสำคัญต่อการให้คำปรึกษากับเด็กหรือเยาวชนก็ตาม

ประเด็นที่ 2 การสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน ตามมาตรา 133 ทวิ และ มาตรา 134/2 ในความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี กรณีที่เด็กร้องขอพนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีสหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบปากคำ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการผลักรั้วให้ เด็กซึ่งยังอ่อนวัยและด้อยประสบการณ์เป็นผู้ตัดสินใจที่จะปกป้องสิทธิของตนเองแทนที่จะเป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรงที่จะเป็นฝ่ายดำเนินการให้ นอกจากนี้มาตรา 134/2 บัญญัติ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมนั้น ทำให้มีการตีความและปฏิบัติที่แตกต่างกัน เช่น บางคนตีความว่า การนำมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม หมายถึง การนำทั้งประเภทคดีที่กำหนดไว้ในมาตรา 133 ทวิ และวิธีการพิเศษในการสอบปากคำเด็กมาอนุโลมใช้กับผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก ทำให้การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีเฉพาะในความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 133 ทวิ เท่านั้น ที่พนักงานสอบสวนจะต้องใช้วิธีการพิเศษสำหรับสอบปากคำเด็ก แต่บางคนก็ตีความว่าในการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กทุกคดีพนักงานสอบสวนจะต้องนำวิธีการพิเศษสำหรับสอบปากคำเด็กมาใช้บังคับ และในส่วนที่กฎหมายกำหนดให้มีบุคคลที่เด็กร้องขออยู่ร่วมด้วย ในการสอบปากคำนั้นก็ได้มีการกำหนดตัวบุคคลที่เด็กร้องขอดังกล่าวให้ชัดเจนว่าต้องเป็นบุคคลใดบ้าง ทำให้เด็กอาจร้องขอให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็กก็เข้าร่วมในการสอบปากคำ

ประเด็นที่ 3 การตรวจสอบการจับ ตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาความคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 72 กรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม ภายใน 24 ชั่วโมง จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปทำการตรวจสอบการจับ ซึ่งกรณีนี้พนักงานสอบสวนต่างก็ให้ความเห็นว่ากฎหมายไม่ควรระบุเช่นนั้น โดยให้เหตุผลว่าบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการจับที่ต้องไปแถลงต่อศาลนั้นควรเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำการจับกุมเด็กหรือเยาวชนไม่ใช่พนักงานสอบสวน เพราะคนที่จับกุมย่อมรู้และเข้าใจในรายละเอียดข้อเท็จจริงได้ดีกว่าพนักงานสอบสวนที่รับตัวเด็กมาทำการสอบปากคำเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติแล้วพนักงานสอบสวนกับเป็นฝ่ายที่รับภาระในการนำเด็กไปส่งศาลเยาวชนและครอบครัวแล้วต้องแถลงต่อศาลและตอบคำถามที่ศาลซักถามในขั้นตอนการจับกุมเพื่อพิจารณาว่าการจับนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ดังนั้นเพื่อเป็นการคุ้มครองเด็กตามที่กฎหมายกำหนดถ้ามีการเปลี่ยนแปลงหรือมีการกำหนดเพิ่มในเรื่องของการไปตอบข้อซักถามของศาลเกี่ยวกับการจับกุมควรเพิ่มเติมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดที่ทำการจับกุมเด็กหรือเยาวชนไปให้ถ้อยคำต่อศาลเกี่ยวกับการจับด้วยจะทำให้ศาลได้ข้อมูลรายละเอียดข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องก็จะทำให้กระบวนการพิจารณาของศาลสมบูรณ์ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

สำหรับการอภิปรายผลนี้ ผู้วิจัยกำหนดแนวทางไว้ 4 แนวทาง ดังนี้

1. ประเด็นการเข้าร่วมสอบปากคำของสหวิชาชีพ การสอบปากคำเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134/2 บัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และปรากฏว่ามาตรา 133 ทวิ ได้จำกัดประเภทคดีที่ต้องจัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการอยู่ร่วมด้วยในการสอบปากคำเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี โดยหากความผิดอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา 133 ทวิ ซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก เด็กอายุไม่เกิน 18 ปีจะต้องร้องขอ พนักงานสอบสวนจึงจะอยู่ในบังคับที่ต้องจัดให้มีสหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบปากคำ จากกรณีดังกล่าวพบว่าในทางปฏิบัติที่ผ่านมาในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีผู้ต้องหาเป็นเด็ก พนักงานสอบสวนจะไม่ได้ทำการสอบสวนโดยมีสหวิชาชีพร่วมทำการสอบสวนด้วย โดยให้เหตุผลว่าได้สอบถามเด็กแล้วปรากฏว่าเด็กไม่ได้ร้องขอจึงไม่ได้ดำเนินการ ซึ่งเป็นการกำหนดเงื่อนไขให้ดำเนินการในชั้นสอบสวนเป็นไปตามความต้องการของเด็ก เด็กมีสิทธิที่จะปฏิเสธกระบวนการคุ้มครองชั้นพื้นฐานได้ กรณีนี้จึงทำให้ในคดียาเสพติดเด็กมักจะปฏิเสธการสอบปากคำโดยมีสหวิชาชีพร่วมอยู่ด้วย แม้ว่าจะเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานก็ตามเมื่อเด็กปฏิเสธพนักงานสอบสวนก็ไม่ต้องดำเนินการตามที่ ป.วิอาญา มาตรา 133 ทวิ กำหนดสอดคล้องกับการศึกษาของ วารุณี จันทรทอง (2557) ทำการศึกษามาตรการในการสอบสวนเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำผิดอาญาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พบว่าในการดำเนินการสอบปากคำเด็กในคดียาเสพติดซึ่งไม่ได้กำหนดไว้ใน 9 ฐานความผิดตาม ป.วิอาญา มาตรา 133 ทวิ พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องจัดสหวิชาชีพร่วมทำการสอบปากคำเด็ก หากเด็กไม่ได้ร้องขอ

2. ประเด็นบุคคลที่เด็กไว้วางใจให้เข้าร่วมในการสอบปากคำการสอบปากคำเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134/2 บัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และปรากฏว่ามาตรา 133 ทวิ ไม่ได้ระบุว่าบุคคลที่เด็กร้องขอเป็นผู้ใดบ้าง ดังนั้นเด็กอาจร้องขอให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บิดามารดา หรือผู้ปกครองของเด็กเข้าร่วมในการสอบปากคำ ทั้งที่บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ซึ่งเมื่อทำการพิจารณาเหตุผลที่กฎหมายบัญญัติให้บุคคลที่เด็กร้องขออยู่ร่วมด้วยในการสอบปากคำก็เพื่อให้เด็กมีความอบอุ่นใจในระหว่างการสอบปากคำ บุคคลที่มีความเหมาะสมมากที่สุดที่จะอยู่ร่วมกับเด็กจึงน่าจะเป็นบิดามารดา ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูหรือให้การดูแลและช่วยให้เด็กเข้าใจข้อความของพนักงานสอบสวนได้ดียิ่งขึ้นและทำให้เด็กกล้าที่จะตอบคำถามให้กับพนักงานสอบสวน สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยณูภา พันธ์จินดา (2553) ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กระหว่างการสอบสวน ศึกษากรณีเด็กเป็นผู้ต้องหา พบว่าใน ป.วิอาญา มาตรา 133 ทวิ จะกำหนดให้การสอบปากคำเด็กที่เป็นผู้ต้องหาต้องมีบุคคลที่เด็กร้องขออยู่ร่วมด้วยในการถามปากคำ เพื่อให้เด็กมีความอุ่นใจและผ่อนคลายในขณะที่ถูกถามปากคำ แต่เนื่องจากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้กำหนดว่าบุคคลที่เด็กร้องขอจะเป็นผู้ใด ซึ่งต่างจากประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้การสอบสวนเด็กต้องกระทำต่อหน้าพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง

3. ประเด็นการตรวจสอบการจับ มาตรา 72 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ได้บัญญัติไว้ว่า “...ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวน

นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันทีทั้งนี้ ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มีให้เว้นเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย...” กรณีนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า กฎหมายได้กำหนดให้การส่งตัวเด็กไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมนั้นกฎหมายไม่ได้มีการกำหนดให้บุคคลที่ต้องไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมด้วยว่าต้องมีผู้ใดบ้าง ไม่ได้กำหนดให้ชัดเจนว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำการจับกุมเด็กจะต้องไปทำการตรวจสอบการจับกุมกับพนักงานสอบสวนด้วยเพราะเป็นคนที่อยู่ในเหตุการณ์อย่างใกล้ชิดและรู้รายละเอียดมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ พิษณุสินี วงศ์ปราโมทย์ (2557) ทำการศึกษาเรื่องปัญหาการตรวจสอบการจับกุมเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พบว่า บทบัญญัติในส่วนของการตรวจสอบการจับมีข้อบกพร่องและมีปัญหาในการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายเนื่องจากกฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนเท่านั้นที่ต้องนำตัวเด็กไปทำการตรวจสอบการจับที่ศาล

4. ประเด็นการให้บุคคลเข้าร่วมฟังการสอบสวน มาตรา 75 วรรคสาม พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ไม่ได้บังคับว่าบิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมในการแจ้งข้อหาและการสอบปากคำ ในประเด็นนี้ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อกฎหมายให้ชัดเจนว่าต้องกำหนดให้บุคคลดังกล่าวเข้าร่วมฟังการสอบสวนด้วย เนื่องจากพบว่ากระบวนการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนกฎหมายให้ความสำคัญกับที่ปรึกษากฎหมายมากกว่าบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้าร่วมรับฟังการสอบสวน อาจสืบเนื่องมาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มองว่าผู้กระทำความผิดเป็นเด็กที่ไม่มีความเข้าใจในเรื่องกฎหมายจึงต้องการให้มีที่ปรึกษากฎหมายคอยแนะนำ ซึ่งขัดแย้งกับความเป็นจริงที่เด็กหรือเยาวชนเมื่อกระทำความผิดแล้วย่อมต้องการบุคคลที่เด็กไว้วางใจเชื่อใจและมีความรักความผูกพันมาอยู่ด้วยใกล้ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริชัย หาญเทิดพงษ์ชัย (2557) ทำการศึกษาเรื่องปัญหาทางกฎหมายในการสอบปากคำเด็กในชั้นสอบสวน พบว่า บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ได้บัญญัติให้การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีให้มีบุคคลที่เด็กร้องขออยู่ร่วมด้วยในการถามปากคำโดยไม่ได้กำหนดตัวบุคคลที่เด็กร้องขอดังกล่าวว่าต้องเป็นบุคคลใดบ้าง ทำให้เด็กอาจร้องขอให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็กเข้าร่วมในการสอบปากคำ ทั้งที่บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดเด็กมากที่สุด และหากมีบุคคลดังกล่าวอยู่ร่วมด้วยในการสอบปากคำจะทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นใจมากกว่าบุคคลอื่น หากพิจารณาเหตุผลที่กฎหมายบัญญัติให้มีบุคคลที่เด็กร้องขออยู่ร่วมด้วยในการสอบปากคำ ก็เพื่อให้เด็กมีความอบอุ่นใจในระหว่างการสอบปากคำ บุคคลที่มีความเหมาะสมที่จะอยู่ร่วมกับเด็กจึงน่าจะเป็นบิดา มารดา ผู้ปกครอง ที่เลี้ยงดูหรือให้การดูแลเด็ก ซึ่งบุคคลดังกล่าวจะทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นใจ ช่วยให้เด็กเข้าใจคำถามของพนักงานสอบสวนได้ดียิ่งขึ้นและทำให้เด็กมีความกล้าที่จะถ่ายทอดข้อเท็จจริงให้กับเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบปากคำได้ ส่วนการตรวจสอบการจับที่พนักงานสอบสวนต้องการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมร่วมไปศาลในขั้นตอนการตรวจสอบการจับเนื่องจากว่าเป็นผู้ที่ทราบรายละเอียดมากที่สุดนั่นเอง

นอกจากนี้กรณีเด็กอายุไม่เกิน 12 ปี กระทำความผิด พบว่ากฎหมายได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 เด็กได้รับการยกเว้นโทษ และหากเด็กกระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองเด็กทราบเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากข้อเท็จจริงที่ได้รับจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลปรากฏว่าที่ผ่านมายังไม่มีหรือพบกรณีที่เด็กอายุไม่เกิน 12 ปีกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด สอดคล้องกับการศึกษาของ สุวรรณา คุณดิลกณัฐวสา (2563, หน้า 25) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กอายุไม่เกินสิบปีต้องรับผิดหรือรับโทษทางอาญาหรือไม่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 ได้ยกเว้นโทษให้สำหรับเด็กที่มีอายุไม่เกินสิบสองปีที่กระทำความผิดกฎหมาย โดยถือเอาอายุวันที่เด็กนั้นได้กระทำความผิดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเนื่องจากกฎหมายยังถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดเพียงแต่ว่าไม่ต้องรับโทษ กฎหมายเห็นว่าการเด็กในวัยนี้ยังอ่อนด้อยขาดวุฒิภาวะ ขาดการคิดไตร่ตรองยับยั้งชั่งใจหรือรู้ผิดชอบชั่วดีและขาดเจตนาชั่วร้ายไม่สมควรที่จะได้รับโทษ และสอดคล้องกับสำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว สำนักงานอัยการสูงสุด (2564) ได้มีหนังสือกำหนดแนวทางในการดำเนินการกับสำนวนการสอบสวนที่เด็กอายุยังไม่เกินสิบปีเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด ให้พนักงานอัยการสั่งคดีว่าผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำความผิดอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 จึงสั่งยุติการดำเนินคดี แต่หากพนักงานอัยการพิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้วเห็นว่าผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบสองปีไม่ได้กระทำความผิดอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดให้มีคำสั่งไม่ฟ้องต่อไป

และกรณีเด็กอายุเกินกว่า 12 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี กระทำความผิด พบว่า พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับเด็กได้เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ได้กำหนดไว้ว่าเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ซึ่งรวมถึงโทษปรับด้วย และต้องมีรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนประกอบในสำนวนการสอบสวน ถ้าไม่มีรายงานดังกล่าว ให้ถือว่า การสอบสวนคดีนั้นยังไม่เสร็จสิ้น สอดคล้องกับสำนักงานอัยการสูงสุด (2563) ได้กำหนดระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2563 ข้อ 191 ไว้ว่า ในคดีอาญาที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กหรือเยาวชน ถ้าพนักงานสอบสวนได้ตัวผู้ต้องหา มาสอบสวนและเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา ต้องมีรายงานการสืบเสาะของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนประกอบในสำนวนการสอบสวนด้วย ถ้าไม่มีรายงานดังกล่าวให้ถือว่า การสอบสวนคดีนั้นยังไม่เสร็จ ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่รับหรือคืนสำนวนการสอบสวนนั้นให้พนักงานสอบสวนรับไปดำเนินการต่อไป และสอดคล้องกับสำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว สำนักงานอัยการสูงสุด (2564) ได้มีบันทึกสำนักงานทฤษฎีเกี่ยวกับการเปรียบเทียบเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ว่าแม้เด็กที่มีอายุดังกล่าวกระทำความผิดอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด และความผิดนั้นมีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 37 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ตามแต่เมื่อเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ จึงไม่สามารถชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูง และในคดีความผิดตามมาตรา 37 (2) (3) และ (4) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเปรียบเทียบก็ไม่สามารถทำการเปรียบเทียบได้ เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ประเด็นการดำเนินการสอบปากคำเด็กตาม ป.วิอาญา มาตรา 133 ทวิ ที่ต้องจัดสหวิชาชีพร่วมทำการสอบปากคำด้วยสำหรับความผิดยาเสพติดกฎหมายไม่ได้บังคับแต่พนักงานสอบสวนต้องสอบถามเด็กว่าร้องขอหรือไม่ ประเด็นนี้หากเด็กไม่ต้องการพนักงานสอบสวนไม่ต้องดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา 133 ทวิ ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยการระบุความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะต้องดำเนินการตาม ป.วิอาญา มาตรา 133 ทวิ ด้วย

2. ประเด็นการตรวจสอบการจับ ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคriminalคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 ระบุให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ทำการจับกุมต้องมีหน้าที่ไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับ เนื่องจากบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการจับที่ต้องไปแถลงต่อศาลนั้นควรเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำการจับกุมเด็กหรือเยาวชนไม่ใช่พนักงานสอบสวน เพราะคนที่จับกุมย่อมรู้และเข้าใจในรายละเอียดข้อเท็จจริงได้ดีกว่าพนักงานสอบสวนที่รับตัวเด็กมาทำการสอบปากคำเท่านั้น

3. กรณีไม่มีรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงเด็กของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนประกอบในสำนวนการสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรประสานขอความร่วมมือกับสำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาแก้ไขระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2563 ข้อ 191 หรืออาจทำบันทึกข้อตกลงให้มีการอนุมัติรับสำนวนการสอบสวนไปก่อน

4. ประเด็นบุคคลที่เด็กร้องขอ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 133 ทวิ ได้บัญญัติให้การถามปากคำผู้เสียหายหรือ พยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้มีบุคคลที่เด็กร้องขออยู่ร่วมด้วยในการถามปากคำ ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมระบุให้ชัดเจนว่าบุคคลดังกล่าวควรเป็น บิดามารดา ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูหรือให้การดูแลเด็ก

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาประเด็นเจาะลึกเกี่ยวกับประเด็นการตรวจสอบการจับ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

2. ควรทำการศึกษาประเด็นปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการสอบสวนเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณโรงเรียนนายร้อยตำรวจที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร. พัชรา สิ้นลอยมา ผู้จัดการโครงการวิจัยที่กรุณาให้คำแนะนำทางวิชาการอันมีคุณค่าซึ่งเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการทำวิจัยนับตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ และขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม. (2563). รายงานสถิติคดีประจำปีงบประมาณ 2563. กรุงเทพฯ: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.
- ชัชฎาภา พันธุมจินดา. (2553). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กระหว่างการสอบสวน ศึกษากรณีเด็กเป็นผู้ต้องหา. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.
- บรรพร เกตุเทียน, และคณะ. (2562, กันยายน - ธันวาคม). การวิเคราะห์กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน. วารสารดัชนีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 9(3), 730 - 743.
- พิชญ์สินี วงศ์ปรางโมทย์. (2557). ปัญหาการตรวจสอบการจับกุมเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พงศ์จิรา เชิดชู. (2558). ปัญหาการบังคับใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วารุณี จันทร์ทอง. (2557, มกราคม - มิถุนายน). มาตรการในการสอบสวนเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. วารสารรามคำแหงฉบับนิติศาสตร์, 3(1), 71 - 80.
- ศิรัชย์ หาญเทิดพงษ์ชัย. (2557). ปัญหาทางกฎหมายในการสอบปากคำเด็กในชั้นสอบสวน. กรุงเทพฯ: สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุวรรณา คุณดิลกณัฐสา. (2563). การปฏิบัติต่อเด็กที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่อายุยังไม่ถึงเกณฑ์ต้องรับโทษทางอาญา. วารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 1(2), 4 - 30.
- สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว สำนักงานอัยการสูงสุด. (2564). คู่มือการดำเนินคดีเยาวชนและครอบครัว ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: บริษัท แอ็คคิวเรทเพรส จำกัด.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2563). ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- อรุณรัตน์ อารังศรีสุข. (2563). การปรับใช้แนวคิดการลงโทษให้ได้สัดส่วน (Just Deserts) กับการพิจารณาความผิดที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำในฐานความผิดเกี่ยวกับเพศว่าด้วยการข่มขืนกระทำชำเรา. กรุงเทพฯ: สาขานิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

**การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากร
ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี**
**Motivation Affecting to Personnel Competencies in Local Government
Organization of Nongprue District, Kanchanaburi Province**

ทวีพร อินทร*

Taweeporn Inthon

Received: April 29, 2022 Revised: June 9, 2022 Accepted: July 5, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแรงจูงใจของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี 2) ศึกษาสมรรถนะหลักของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยบุคลากรทั้งหมดที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 แห่ง ในอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 166 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 39 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. แรงจูงใจของบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบในงาน ด้านลักษณะของงาน ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ตามลำดับ 2. สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริการเป็นเลิศ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน ตามลำดับ และ 3. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากร มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ยกเว้น แรงจูงใจในด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในด้านการทำงานเป็นทีม กล่าวคือ ถ้าบุคลากรมีแรงจูงใจมากขึ้นจะส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: แรงจูงใจ, สมรรถนะ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Abstract

This research is objective 1) Study the motivations of local government personnel in local government organization of Nongprue District, Kanchanaburi Province. 2) Study the core competencies of personnel in local government organization of Nongprue District, Kanchanaburi Province. and 3) Study the relationship between motivation and personnel performance in local government organization of Nongprue District, Kanchanaburi Province. The population used in this research was 166. It consists of all personnel working in the four local government organizations in Nongprue District, Kanchanaburi Province. The research tools are 39-item questionnaires. Statistics used in the research include percentage, average, standard deviation, and Pearson correlation coefficient.

The results showed that: 1. The overall motivation of personnel is at a high level. The result, sorted in descending order, are as follows: job responsibilities, job characteristics, work success, work environment, respectability, and career advancement, respectively. 2. The overall competency in the performance of personnel is at a high level. The result, sorted in descending order, are as follows: the excellency in service, adherence to accuracy and ethics, teamwork, achievement, and understanding of organizations and systems, respectively. And 3. The relationship between motivation and personnel performance is in the same direction except motivation for respectability. There is no correlation with teamwork performance. Hence, if the personnel are more motivated, performance of the personnel will moderately increase at the statistical significance of 0.01 level.

Keywords: Motivation, Competency, Local Government Organization

บทนำ

การจูงใจบุคลากรเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารควรต้องเรียนรู้ทั้งหลักการและเทคนิค ตลอดจนสิ่งสมประสพการณ์จากชีวิตจริง เพื่อที่จะกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรแสดงพฤติกรรมตามที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทั่วไปในองค์กรต่าง ๆ สมควรต้องศึกษาการจูงใจ เพื่อที่จะเข้าใจพฤติกรรมของบุคลากรและองค์กร (ณัฐพัชร ลาภบำรุงวงศ์, 2562, หน้า 9) แรงจูงใจในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรที่จะเข้าใจและจัดโครงสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่มีประสิทธิผล เนื่องจากบทบาทของแรงจูงใจในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและประสิทธิภาพในที่ทำงาน การสร้างแรงจูงใจจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอีกประการหนึ่งขององค์กรที่จะต้องสร้างสรรค์การจูงใจในองค์กร เพื่อเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร เพราะการจูงใจจะช่วยให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรดีขึ้น มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน ช่วยบรรเทาความต้องการ ความจำเป็น ความเดือดร้อนของบุคลากรในองค์กรได้ และจะทำให้บุคลากรในองค์กรเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันจะก่อให้เกิดพลังสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานในทิศทางที่ต้องการ และตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งระบุไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะกลไกหลักกลไกหนึ่ง ซึ่งมีบทบาทสำคัญยิ่งในการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบาย ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) จึงต้องให้ความสำคัญในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยต้องอาศัยสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศทางการบริหารรัฐกิจและเกิดการพัฒนาบรรลุผลตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ และเพื่อให้ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นมีความสุขในการปฏิบัติงานตลอดจนการรักษาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่มีสมรรถนะด้วยการให้ความสำคัญกับการจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ก็จะสามารถเชื่อมโยงการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 17)

การนำสมรรถนะ (Competency) มาใช้ในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งพัฒนาให้ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพ มีความสามารถ เหมาะสมสำหรับรองรับภารกิจและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการของประชาชน กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการกำหนดต้นแบบสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เรียกว่า สมรรถนะหลัก 5 รายการ (ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, 2558, หน้า 6) อันได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม 3) ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน 4) การบริการเป็นเลิศ 5) การทำงานเป็นทีม โดยในแต่ละสมรรถนะจะมีการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ หรือตัวอย่างพฤติกรรมในแต่ละระดับ

อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี มีการปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ทั้งหมด 4 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลตำบลหนองปรือ, เทศบาลตำบลหนองปลาไหล, เทศบาลตำบลสมเด็จพระเจษฎา และองค์การบริหารส่วนตำบล

หนองปรือ ซึ่งมีการกิจ อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จนถึงปัจจุบัน ฉบับที่ 14 พ.ศ. 2562 หรือพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ตลอดจนกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล นโยบายของรัฐบาล นโยบายผู้บริหาร และสภาพปัญหาในพื้นที่ของอำเภอหนองปรือ เพื่อให้การดำเนินการบรรลุผลตามพันธกิจที่ตั้งไว้ และรองรับภารกิจตามอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ให้สามารถแก้ปัญหาของจังหวัดกาญจนบุรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในเรื่องของการบริหารบุคลากร ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 แห่งนั้น บุคลากรผู้ปฏิบัติงานทุกคนต้องเข้าใจในหลักการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และต้องมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะทำงานในตำแหน่งใดก็ตาม ดังนั้นในการปฏิบัติงาน บุคลากรจะต้องมีสมรรถนะหลักร่วมกันและในขณะเดียวกันก็ต้องมีความรู้ความสามารถของงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม และมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งบุคลากรแต่ละคนเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการปฏิบัติงานโดยนำนโยบายของรัฐและภารกิจของส่วนราชการไปปฏิบัติให้เกิดผลในพื้นที่เพื่อสนองตอบ ต่อความต้องการของสังคมและประชาชน

จากการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อวัดผลการดำเนินงานหรือประสิทธิผลในการดำเนินงานตามแบบมาตรฐาน การปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้กำหนดตัวชี้วัดมาตรฐานการปฏิบัติราชการใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา ด้านการเงินและการคลัง ด้านการบริการสาธารณะ และด้านธรรมาภิบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรีนั้น ถึงแม้จะมีผลคะแนนการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินครบทุกด้าน แต่ก็ยังไม่ได้รับคะแนนเต็มเพราะมีบางตัวชี้วัดที่ยังไม่สามารถจะดำเนินการได้ครบทุกข้อ (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี, 2564, หน้า 22) เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ยังพบปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี จึงสนใจศึกษาเรื่องแรงจูงใจที่มีผลต่อสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อจะได้ทราบถึงแรงจูงใจของบุคลากรและสมรรถนะของบุคลากรในปัจจุบัน สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการปฏิบัติงาน และต่อการบริหารจัดการระบบการปฏิบัติงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่องค์กรและสังคมต่อไป

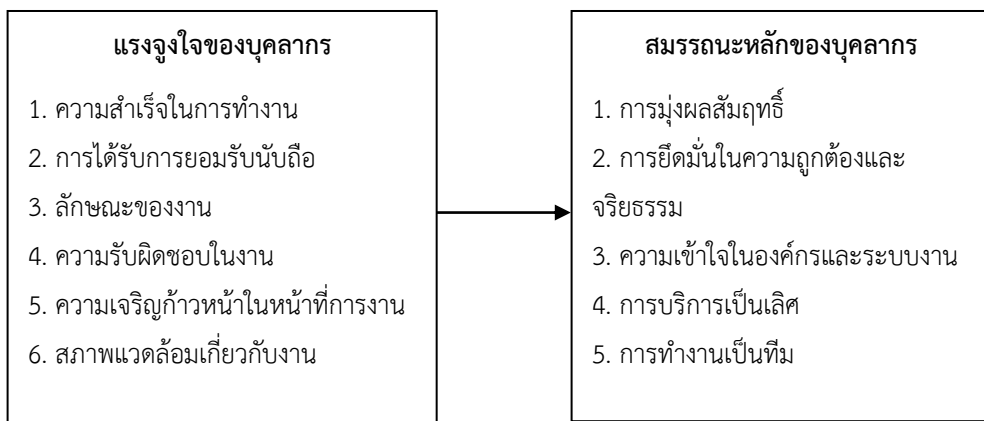
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นในงานของข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น และแนวคิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมาประยุกต์กำหนดเป็นกรอบแนวคิดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรทั้งหมดที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 166 คน (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2564) (พาขวัญ ดาปาน, ศรีณยา กำเนิดรัตน์, และ เสกสรร บางดุ่ม, 2564)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาโดยกำหนดโครงสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง เงินเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจ 6 ด้าน ของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองบรีอ จังหวัดกาญจนบุรี โดยแรงจูงใจ 6 ด้าน ประกอบด้วย ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบในงาน ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับงาน จำนวน 24 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของบุคลากร 5 ด้าน ของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของอำเภอนองบรีอ จังหวัดกาญจนบุรี โดยสมรรถนะของบุคลากร คือ สมรรถนะหลัก 5 ด้าน ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน การบริการเป็นเลิศ และการทำงานเป็นทีม จำนวน 15 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert

มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert 5 ระดับ ได้แก่

คะแนน 5	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก
คะแนน 3	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อย
คะแนน 1	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และขอคำแนะนำจากคณะกรรมการที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาบูรณาการและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามขอบเขตของการวิจัย

2.2.2 สร้างข้อคำถามตามกรอบแนวคิด

2.2.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการนำแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบสำนวนภาษาเนื้อหา สาระ รูปแบบของการสอบถาม และความเที่ยงตรงของเนื้อหา จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการค้นคว้าอิสระ

2.2.4 เสนอสร้างแบบสอบถามต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และปรับปรุงแก้ไข วิธีใช้ในการตรวจสอบคือการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC) ได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00

2.2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีใช้กลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน

2.2.6 ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.966

2.2.7 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไข เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อขอความเห็น และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ ดำเนินการเก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data Collection and Compilation) โดยผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารของทางราชการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสืบค้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet)

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field Data Collection and Compilation) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกประชากรกลุ่มเป้าหมายแล้วตามเก็บในภายหลัง จนครบตามจำนวนเป้าหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ยแปลคะแนนตามเกณฑ์จุดกึ่งกลางของช่วงคะแนน (Class Interval) โดยมีเกณฑ์ดังนี้ (Fisher อ้างถึงใน รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2551, หน้า 186)

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง บุคลากรมีสมรรถนะหลัก อยู่ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง บุคลากรมีสมรรถนะหลัก อยู่ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง บุคลากรมีสมรรถนะหลัก อยู่ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง บุคลากรมีสมรรถนะหลัก อยู่ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง บุคลากรมีสมรรถนะหลัก อยู่ระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า บุคลากรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 58.40 มีอายุ 30 - 40 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 45.20 ตำแหน่ง พนักงานจ้าง จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 56.60 มีเงินเดือนต่ำกว่า หรือเท่ากับ 10,000 บาท จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 41.00

2. ผลการวิเคราะห์ระดับแรงงใจของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองปรีอ จังหวัดกาญจนบุรี

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงงใจของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองปรีอ จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงงใจของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองปรีอ จังหวัดกาญจนบุรี

(N = 166)

แรงงใจของบุคลากร ในองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ของอำเภอนองปรีอ จังหวัดกาญจนบุรี	μ	σ	แปลผล
1. ด้านความสำเร็จในการทำงาน	3.84	0.71	มาก
2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	3.45	0.73	ปานกลาง
3. ด้านลักษณะของงาน	3.92	0.70	มาก
4. ด้านความรับผิดชอบในงาน	4.02	0.68	มาก
5. ด้านความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	3.38	0.81	ปานกลาง
6. ด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับงาน	3.76	0.72	มาก
ภาพรวม	3.73	0.73	มาก

จากตาราง 1 พบว่า แรงงใจของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองปรีอ จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.73$, $\sigma = 0.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความรับผิดชอบในงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.02$, $\sigma = 0.68$) รองลงมาคือ ด้านลักษณะของงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.92$, $\sigma = 0.70$) ด้านความสำเร็จในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.84$, $\sigma = 0.71$) ด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.76$, $\sigma = 0.72$) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.45$, $\sigma = 0.73$) และด้านความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.38$, $\sigma = 0.81$)

3. ผลการวิเคราะห์ระดับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของอำเภอนองปรีอ จังหวัดกาญจนบุรี

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของอำเภอนองปรีอ จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองปรี จังหวัดกาญจนบุรี

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของ อำเภอนองปรี จังหวัดกาญจนบุรี			
	μ	σ	แปลผล
1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.11	0.63	มาก
2. ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม	4.36	0.63	มาก
3. ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน	3.79	0.76	มาก
4. ด้านการบริการเป็นเลิศ	4.49	0.56	มาก
5. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.28	0.63	มาก
ภาพรวม	4.21	0.64	มาก

จากตาราง 2 พบว่า สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองปรี จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.21$, $\sigma = 0.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริการเป็นเลิศ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.49$, $\sigma = 0.56$) รองลงมาคือ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.63$) ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.28$, $\sigma = 0.63$) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.11$, $\sigma = 0.63$) และ ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.79$, $\sigma = 0.76$)

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองปรี จังหวัดกาญจนบุรี

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองปรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังตาราง 3

โดยตั้งสมมติฐานการทดสอบได้ ดังนี้

H0: แรงจูงใจของบุคลากร ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองปรี จังหวัดกาญจนบุรี

H1: แรงจูงใจของบุคลากร มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองปรี จังหวัดกาญจนบุรี

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี

แรงจูงใจของบุคลากร	สมรรถนะของบุคลากร				
	ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม	ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน	ด้านการบริการเป็นเลิศ	ด้านการทำงานเป็นทีม
1. ความสำเร็จในการทำงาน	R = .412**	R = .375**	R = .452**	R = .278**	R = .268**
2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	R = .389**	R = .369**	R = .461**	R = .238**	R = .100
3. ด้านลักษณะของงาน	R = .553**	R = .455**	R = .515**	R = .358**	R = .329**
4. ด้านความรับผิดชอบในงาน	R = .535**	R = .474**	R = .512**	R = .428**	R = .336**
5. ด้านความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	R = .460**	R = .401**	R = .429*	R = .232**	R = .217**
6. ด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับงาน	R = .416**	R = .319**	R = .427**	R = .316**	R = .381**

** ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า แรงจูงใจของบุคลากร มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ร้อยละ 61.00 ($r = 0.610$, $\text{sig.} = 0.000$) นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยแรงจูงใจของบุคลากรในด้านลักษณะงาน มีระดับความสัมพันธ์กับสมรรถนะของบุคลากรด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุด ยกเว้น แรงจูงใจของบุคลากรในด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะของบุคลากรในด้านการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ถ้าบุคลากรมีแรงจูงใจมากขึ้นจะส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. แรงจูงใจของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการที่บุคลากรได้รับมอบหมายงานที่สำคัญ ลักษณะงานที่เหมาะสม มีการมุ่งหวังผลสำเร็จในการทำงาน นอกจากนี้การมีสภาพแวดล้อมที่ดี ทำให้บุคลากรมีแรงจูงใจที่แสดงออกถึงความตั้งใจที่ปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรดา ไชยบรรดิษฐ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียนด้านปัจจัยจูงใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พชรินทร์ กลายสุวรรณ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ไฮเวย์ จำกัด ผลการวิจัยพบว่า พนักงาน บริษัท ไฮเวย์ จำกัด มีแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก

2. สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรเป็นผู้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยึดมั่นในจรรยาบรรณ เอาใจใส่ต่อการให้บริการประชาชน ให้ความสำคัญกับประชาชนทุกคน คำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในองค์กรของตน จึงส่งผลให้สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีณัฒน์ ใฝ่พล (2559) ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภี ขานดาบ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรศาลยุติธรรมภาค 4 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรศาลยุติธรรมภาค 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้น แรงจูงใจในด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะของบุคลากรในด้านการทำงานเป็นทีม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ถ้าแรงจูงใจของบุคลากรมากขึ้นสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรย่อมมีมากขึ้นด้วยเช่นกัน

3.1 แรงจูงใจของบุคลากรกับสมรรถนะด้านความมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแรงจูงใจมีความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรได้อย่างเต็มความสามารถ แรงจูงใจส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร โพธิ์สร (2558) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อ

องค์กรของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

3.2 แรงจูงใจของบุคลากรกับสมรรถนะด้านการยึดมั่นในความถูกต้อง มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแรงจูงใจมีส่วนที่จะช่วยให้บุคลากรยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากท้องถิ่นของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐ์นรินทร์ สุขลิ้ม (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรังพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก

3.3 แรงจูงใจของบุคลากรกับสมรรถนะด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหากบุคลากรมีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงานแล้ว ก็จะส่งผลในการปฏิบัติงานให้มีความคล่องตัว การมีความเข้าใจในระบบงาน มีการพัฒนาตนเองประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ระบบกระบวนการทำงาน ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่นบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐ์นรินทร์ สุขลิ้ม (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรังพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก

3.4 แรงจูงใจของบุคลากรกับสมรรถนะด้านบริการเป็นเลิศ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน อยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแรงจูงใจส่งผลต่อบุคลากรในการให้บริการประชาชนไม่มากนัก เพราะบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างยึดหลักธรรมาภิบาล บริการเพื่อประชาชนเป็นหลักอยู่แล้ว จึงมีความใส่ใจในความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการหรือประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภี ขานดาบ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรศาลยุติธรรมภาค 4 ผลการวิจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรศาลยุติธรรมภาค 4 พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรศาลยุติธรรมภาค 4 โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับค่อนข้างสูง

3.5 แรงจูงใจของบุคลากรกับสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน อยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแรงจูงใจส่งผลต่อบุคลากรในการทำงานเป็นทีมไม่มากนัก โดยเฉพาะแรงจูงใจในด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม แต่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังมีภาระงานกัน ร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของทีมอย่างดี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างดีที่สุด ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรดา ไชยบรรดิษฐ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บังคับบัญชาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองปรี จังหวัดกาญจนบุรี ควรดำเนินการเสริมแรงจิตใจของบุคลากรในด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยการส่งเสริมให้บุคลากรได้รับมอบหมายงานที่สำคัญ อีกทั้งควรมีการเสริมแรงด้วยการให้มีการยกย่อง ชมเชย แสดงความยินดี ระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยกัน ควรส่งเสริมให้พนักงานมีการขอคำปรึกษาเรื่องการปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัวจากเพื่อนร่วมงานหรือจากผู้บังคับบัญชา ควรส่งเสริมให้พนักงานได้รับกำลังใจจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ ควรสนับสนุนความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานของบุคลากร ควรสนับสนุนให้ได้รับตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้น ควรสนับสนุนในการศึกษาต่อในรูปแบบต่าง ๆ และควรสนับสนุนและให้โอกาสเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง

2. บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองปรี จังหวัดกาญจนบุรี ควรมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน ซึ่งบุคลากรควรตั้งเป้าหมายการปฏิบัติงาน ควรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเมื่อได้รับมอบหมายงานต่าง ๆ ควรมีการปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานให้มีความรวดเร็ว ปรับปรุงพัฒนาผลงานของตนเองอยู่เสมอ ควรมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

3. ผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บังคับบัญชาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองปรี จังหวัดกาญจนบุรี ควรสนับสนุนให้บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ควรมีการจัดฝึกอบรมเรื่องการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร ควรให้ความสนใจในการดูแลเอาใจใส่ และช่วยแก้ไขปัญหามีปัญหาในการปฏิบัติงาน เปรียบเสมือนทุกคนในองค์กรเป็นคนในครอบครัว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคที่บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองปรี จังหวัดกาญจนบุรี ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

2. ควรศึกษาการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนองปรี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรขององค์กรในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพัชร ลาภบำรุงวงศ์. (2562, พฤษภาคม - สิงหาคม). การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน.
- วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 9(2), 161 – 171.
- ณัฐนรินทร์ สุขลิ้ม. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
ของข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ดวงพร โพธิ์สร. (2558). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้ดูแลเด็ก
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีรดา ไชยบรรดิษฐ์. (2562). แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของครูในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น เรื่อง กำหนดมาตรฐานกลางในการ
บริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 4). (2558, 13 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 132
(ตอนพิเศษ 36 ง), หน้า 15 - 18.
- พัชรินทร์ กลายสุวรรณ. (2560). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ไฮเวย์ จำกัด.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.
- ศรินทร์พัชร ไม้พูล. (2559). สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง
กาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564. สืบค้น กันยายน 5, 2564, จาก
https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี. (2564). ผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปี 2564. สืบค้น พฤศจิกายน 25, 2564, จาก
https://www.kanchanaburilocal.go.th/public/news_upload/backend/files_210_1.pdf.
- โสภิี ขานดาบ. (2559). ปัจจัยแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากร
ศาลยุติธรรมภาค 4. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

บุคลากรกรม

พาวัญญ์ ดาปาน, ศรัณยา กำเนิดรัตน์, และเสกสรร บางตุ้ม. (2564, กันยายน 5). อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี. สัมภาษณ์.

สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง

Teachers' Performance of the Central College of Agriculture and Technology

อภิสรณ์ ภาชนะวรรณ,* วินัย สมมิตร,** และปนิดา เนื่องพะยอม***
Apison Pachanavon, Winai Sommit, and Panida Nueangpanom

Received: April 10, 2022 Revised: May 21, 2022 Accepted: August 31, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง และ 2) เปรียบเทียบสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง จำแนกตาม สถานภาพผู้ตอบ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง ปีการศึกษา 2563 จำนวน 220 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบรายคู่ตามวิธีการของ เชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน รองลงมา คือ ด้านการบริการที่ดี และด้านการพัฒนาผู้เรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และ 2) ผลการเปรียบเทียบ สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง จำแนกตาม เพศ อายุ และการสังกัด สถาบันการศึกษา ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานใน สถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ครูเกษตร, วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง, สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รับผิดชอบหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยชินวัตร

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อติตรงอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Abstract

The objectives of this research were 1) to study performance of the teachers at College of Agriculture and Technology, Central Region, and 2) to compare performance of the teachers at College of Agriculture and Technology, Central Region classified by status. The research samples were administrators and teachers at College of Agriculture and Technology, Central Region, in the academic year 2020, consisted of 220 people. Research instruments included 7-item questionnaire. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA and the pair test according to Scheffe's method.

The results showed that: 1) overall performance of the teachers at College of Agriculture and Technology, Central Region, was at a high level in all 7 aspects. The aspect with the highest average was classroom management, followed by good service and student development. The aspect with the lowest mean was the achievement-oriented aspect. 2) The results of performance comparison of teachers at College of Agriculture and Technology, Central Region when classified by gender, age, and affiliated with educational institutions were not different. However, when classified by educational background, position and work experience in educational institutions, there were differences with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Agriculture Teacher, Central College of Agriculture and Technology, Teachers' Performance

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาและการแข่งขันของทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน การแข่งขันของประเทศขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของคนมากกว่าจำนวนคนและทรัพยากรเช่นในอดีต แต่ในปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหากระแสการขาดแคลนแรงงานระดับอาชีวศึกษาสูงกว่าแสนคน เนื่องมาจากผู้สำเร็จการศึกษากว่าร้อยละ 70 ศึกษาต่อระดับปริญญาตรี มีผลทำให้สถานประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่งไม่สามารถขยายกิจการออกไปได้ ส่งผลให้การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจชะงักงัน และอีกปัญหาหนึ่ง คือ ความไม่สอดคล้องในเรื่องของทักษะและประสบการณ์ของแรงงานกับความต้องการของตลาด (Skill Mismatch) เนื่องจากตลาดขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือและประสบการณ์ ในขณะที่แรงงานจบใหม่ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี นอกจากนี้ แรงงานส่วนใหญ่ยังนิยมเข้าสู่ภาคบริการสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากลักษณะงานที่สบาย (กระทรวงศึกษาธิการ 2555, หน้า 41) การอาชีวศึกษาในปัจจุบันประกอบด้วย 5 สาขาวิชาชีพ ได้แก่ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม เกษตรกรรม และศิลปกรรม

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจหลักในการจัดการอาชีวศึกษา มีสถาบันการอาชีวศึกษาต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพอย่างมีคุณภาพได้ตามมาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน หรือมีความสามารถในการประกอบอาชีพอิสระและสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แต่ในสภาพปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาอาชีวศึกษาก็คือ การลดลงของจำนวนนักเรียน นักศึกษาที่เรียนสายอาชีวศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ สำหรับการอาชีวศึกษา สาขาวิชาชีพเกษตรกรรมนั้น มีวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดตั้งขึ้นตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม เพื่อสนองตอบนโยบายของรัฐบาลในการสร้างเกษตรกรรมใหม่ และครัวไทยสู่ครัวโลก จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในปี พ.ศ. 2554 ประเทศไทยมีประชากรภาคการเกษตร ประมาณ 22.8 ล้านคน และจากการสำรวจ ยังพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีศักยภาพในการทำเกษตรน้อยลง เนื่องจากบุตรหลานไม่นิยมประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำให้ไม่สามารถสืบทอดรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นวิธีดั้งเดิมได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมการจัดการศึกษาเกษตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องให้กับลูกหลานของเกษตรกร เพื่อให้มีความรู้ทางการเกษตรและสืบทอดที่ตกทอดจากบิดามารดาต่อไป (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2555, หน้า 19)

พลวุฒิ สงสกุล (2562, หน้า 30) ได้กล่าวถึงความคิดเห็นของคุณหญิงกัลยา โสภณพนิช รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกล่าวถึงปัญหาการอาชีวศึกษาว่า “โลกปัจจุบันเราต้องการคนที่เรียนและมีความรู้ไปทำงานเป็น ดังนั้น อาชีวศึกษาเป็นการเรียนที่ให้เกิดผลมือทำได้ นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีความรู้จึงเป็นที่ต้องการของอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการอย่างมาก ประเทศไทยเรามีวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี อยู่ 47 แห่งทั่วประเทศ แต่ปัญหาคือคนไม่อยากรเรียน คนเรียนน้อยลง พอเรียนแล้วไม่ตรงกับตลาดแรงงาน หรือมีทักษะที่ภาคอุตสาหกรรมการเกษตรต้องการ เพราะที่ผ่านมามีอุตสาหกรรมเกษตรใช้เทคโนโลยีระดับสูง แต่อาชีวศึกษาเกษตรยังมุ่งเน้นการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีในระดับที่ต่ำกว่า นี่คือนโยบายที่ทำให้เด็กจบมาไม่เป็นที่ต้องการของตลาดเท่าที่ควร นอกจากนั้น อีกสาเหตุ

หนึ่งที่เด็กอาชีวศึกษาคนเรียนน้อยลง เพราะทัศนคติของคนมองเขาค่ำ คิดว่าเรียนเกษตรแล้วไม่มีอนาคต ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างมาตรฐานการเรียนเกษตรให้มีความรู้ความสามารถที่ตลาดต้องการ” ซึ่งอาจสรุปได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่พบอย่างเด่นชัด ก็คือ 1) การลดลงของจำนวนนักเรียนนักศึกษาในประเภทวิชาเกษตรกรรม 2) ผู้เรียนยังขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน 3) ปัญหาด้านภาพลักษณ์เกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียนนักศึกษาที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ 4) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (V-NET) ของนักเรียนนักศึกษายู่ในระดับต่ำ คือ ไม่เกินร้อยละ 50 และ 5) ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2553, หน้า 20 - 25)

พุทธชาติ สร้อยสน, โชติรัตน์ แกมจินดา, และไพฑูรย์ สร้อยสน (2560, หน้า 30 - 32) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ครูไม่มีเทคนิคการสอนที่น่าสนใจ นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดว่า ครูผู้สอนไม่มีการเตรียมการสอนมาก่อน หรือการที่ไม่มีความพร้อมเพียงพอ หรือการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจ ทำให้นักศึกษาเกิดความเบื่อหน่ายต่อการศึกษา การจัดกิจกรรมในสถานศึกษาที่ไม่น่าสนใจ ความไม่พร้อมของอุปกรณ์ในการเรียน สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สถานที่ รวมถึงการจัดกิจกรรมที่ไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน นอกจากนั้น ภัคชดา เสรีรัตน์ (2560, หน้า 68) กล่าวถึงแนวทางการดำเนินการเพื่อเพิ่มผู้เรียนอาชีวศึกษาดำเนินการศึกษาปัญหาเชิงลึกจากสภาพจริงและปัญหาที่ประสบจากจำนวนผู้เรียนที่มีจำนวนน้อย กับผู้บริหารอาชีวศึกษาและผู้กำกับนโยบายในส่วนองค์กรภาครัฐ 40 คน และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการรับผู้เรียนสู่การประกอบอาชีพ 2 ครั้ง และนำข้อมูลสู่การวิพากษ์จากผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเวทีสาธารณะถึงสาเหตุของการไม่ศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษา พบปัญหาใน 3 ด้าน คือ 1) ปัญหาภาพลักษณ์ของการเรียนระดับอาชีวศึกษา 2) ปัญหาค่านิยมของสังคมให้ความสำคัญปริญญาบัตร และ 3) การบริหารจัดการอาชีวศึกษา คือ ปัญหาด้านหลักสูตรและการสอน

จากปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้หรือการสอน นับว่าเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพในการจัดการศึกษาได้อย่างดี ดังที่ วีระพันธ์ สิทธิพงศ์ (2547, หน้า 61) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพครูอาชีวศึกษา ได้แก่ คุณภาพโปรแกรมพัฒนาครูอาชีวศึกษา คุณภาพการสอนของครู คุณภาพของกระบวนการสอน และคุณภาพรายวิชา นอกนี้ งานวิจัยของ อร่ามศรี อาภาอดุล, และคนอื่น ๆ (2555, หน้า 25 - 26) ที่ได้ศึกษามาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา 5 สาขาวิชา คือ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม เกษตรกรรม และศิลปกรรม พบว่า มาตรฐานวิชาชีพครู แบ่งออกเป็น 3 สมรรถนะ ประกอบด้วย สมรรถนะแกน สมรรถนะเชี่ยวชาญสำหรับวิชาชีพครู และสมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขา จากเอกสารและงานวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ทักษะและสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรได้รับศึกษา ส่งเสริมและพัฒนา ครูอาชีวศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเชิงรุกให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เพราะครูอาชีวศึกษาเป็นฟันเฟืองที่สำคัญของระบบอาชีวศึกษา ดังนั้น จึงต้องเร่งพัฒนาครูให้มีสมรรถนะที่ตรงกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการศึกษาและตลาดแรงงาน

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีที่ตั้งอยู่ใน จังหวัดกาญจนบุรี ชลบุรี ชัยนาท เพชรบุรี ราชบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี สระแก้ว และพระนครศรีอยุธยา

มีหน้าที่จัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาประเภทวิชาเกษตรกรรม ตั้งแต่ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ขึ้นไปให้มีประสิทธิภาพ โดยในปัจจุบันมีจำนวนนักเรียนนักศึกษาเกินกว่าหกพันคน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2563 , หน้า 35) การจัดการศึกษาของสถาบันทั้ง 10 แห่งก็ประสบปัญหาอยู่เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสังกัด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตรวจสอบถึงสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครู เพราะการจะแก้ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวให้ลุล่วงไปด้วยดี และเพิ่มความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อนักศึกษาการอาชีวศึกษาด้านการเกษตร ครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ สมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง จะเป็นเครื่องชี้ถึงความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลางว่า มีสมรรถนะการปฏิบัติงานแต่ละด้านอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อนำผลของการศึกษาไปดำเนินการเพิ่มพูนสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา และการสังกัดสถาบันการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง จำนวน 491 คน เป็นครู จำนวน 442 คน และผู้บริหาร จำนวน 49 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2563) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง ซึ่งคำนวณหาขนาดของตัวอย่างจากสูตรของ Yamane (1967; พรรณี ลีกิจวัฒน์, 2554) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 220 คน จากนั้นจึงใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำหรับผู้บริหาร ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร จำนวน 39 คน และครูใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีจับสลาก ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 181 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา และการสังกัดสถาบันการศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู โดยการสังเคราะห์ สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2549) และ สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) กำหนด ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์

การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม การออกแบบการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการชั้นเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 รูปแบบของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ชนิดปลายปิด (Closed Form) ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเองจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบในการสร้างแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา และการสังกัดสถาบันการศึกษา และ ตอนที่ 2 สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง รวม 7 ด้าน ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) การออกแบบการเรียนรู้ 6) การพัฒนาผู้เรียน และ 7) การบริหารจัดการชั้นเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ซึ่งกำหนดระดับความมากน้อยของสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ทั้ง 7 ด้าน แล้วนำเครื่องมือที่ได้เสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่เหมาะสม ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด ส่วนการหาคุณภาพของเครื่องมือ หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามกับเนื้อหาหรือสิ่งที่ต้องการวัดและความถูกต้องของภาษาที่ใช้ และนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่า คำถามรายข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 ซึ่งหมายความว่า ข้อคำถามทุกข้อมีความตรง สำหรับการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ในการศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบัค (Cronbach, 1971) โดยค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือมีค่าเท่ากับ 0.978

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษาให้พร้อมและทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่จะตอบแบบสอบถามในแต่ละสถานศึกษาให้ครบตามจำนวนที่กำหนดโดยการจับสลาก เพื่อสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบ

4.2 ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง โดยส่งทางไปรษณีย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองส่วนหนึ่งและขอให้กลุ่มตัวอย่างส่งคืนให้ผู้วิจัยอีกส่วนหนึ่ง รวมแบบสอบถามที่ส่งคืน จำนวน 220 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการเปรียบเทียบสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู เมื่อจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ โดยการทดสอบค่าที (T-test) ส่วนเมื่อจำแนกตามอายุ ประสิทธิภาพการทำงานในสถานศึกษา และการสังกัดสถาบันการศึกษา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ตามวิธีการของเชฟเฟ (Schefft's Method)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย 1) เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 59.50 ส่วนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 40.50 2) อายุ มากกว่า 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.50 รองลงมา คือ อายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.20 อายุ 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.50 และอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.80 3) วุฒิการศึกษา วุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 59.50 รองลงมาคือ วุฒิสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 40.50 4) ตำแหน่งหน้าที่ครู คิดเป็นร้อยละ 82.30 รองลงมา คือผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ 17.70 5) ประสิทธิภาพการทำงานในสถานศึกษา มากกว่า 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.90 รองลงมาคือ 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.00 ต่ำกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.50 และ 10-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.60 และ 6) การสังกัดสถาบันการศึกษา สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สิงห์บุรี คิดเป็นร้อยละ 12.30 รองลงมาคือ สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ชลบุรี คิดเป็นร้อยละ 11.40 สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สุพรรณบุรี คิดเป็นร้อยละ 10.90 สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ชัยนาท เพชรบุรี สระแก้ว และราชบุรี มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 10.00 สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ลพบุรี คิดเป็นร้อยละ 9.50 สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี กาญจนบุรี คิดเป็นร้อยละ 8.60 และสังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร คิดเป็นร้อยละ 7.30

ตอนที่ 2 ระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู

1. สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง ในภาพรวม

ด้านที่	สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	3.96	0.54	มาก
2	ด้านการบริการที่ดี	4.09	0.56	มาก
3	ด้านการพัฒนาตนเอง	4.02	0.45	มาก
4	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.07	0.58	มาก
5	ด้านการออกแบบการเรียนรู้	4.02	0.53	มาก
6	ด้านการพัฒนาผู้เรียน	4.07	0.55	มาก
7	ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	4.09	0.52	มาก
ภาพรวม		4.05	0.47	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$, S.D.= 0.47) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ($\bar{X}=4.09$, S.D.= 0.52) ด้านการบริการที่ดี ($\bar{X}=4.09$, S.D.= 0.56) ด้านการพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X}=4.07$, S.D.= 0.55) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=4.07$, S.D.= 0.58) ด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X}=4.02$, S.D.= 0.45) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.02$, S.D.= 0.53) และด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X}=3.96$, S.D.= 0.54)

2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง โดยจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ และการสังกัดสถาบันการศึกษา ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง พบว่า ค่าเฉลี่ยในภาพรวม คือ ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาผู้เรียน และ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เพราะครูมีความตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การปฏิบัติงานทางวิชาการของสถานศึกษา การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ สนั่น มีเพชร (2559) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะของครูในสถาบันอาชีวศึกษาตามกรอบมาตรฐานความรู้และทักษะวิชาชีพ พบว่า สมรรถนะของครูในสถาบันอาชีวศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ พรวิภา

สวนมะลิ, และอดุลย์ วังศรีคุณ (2565) ที่วิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร พบว่า สมรรถนะหลักของครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีการพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ พงษ์ศักดิ์ ด่วงทา (2558) ที่วิจัยสมรรถนะวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า สมรรถนะวิชาชีพของครู ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ ขนิษฐา ปานผา (2558) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการบริการที่ดี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูมีความตั้งใจในการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ทำให้ผู้รับบริการหรือผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับ ฐิติพงษ์ ตรีศร (2552) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ด้านการบริการที่ดี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ พรทิพย์ บุญณสะ (2555) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่า การพัฒนาสมรรถนะของครู ด้านการบริการที่ดี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการพัฒนาตนเอง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูมีการพัฒนาตนเอง โดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในวงวิชาการและวิชาชีพ เพื่อพัฒนานาตนเองและพัฒนางาน สอดคล้องกับ วิมล เล็กสูงเนิน (2555) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตภาคกลาง พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ด้านการพัฒนาตนเอง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ พงษ์ศักดิ์ ด่วงทา (2558) ที่วิจัยสมรรถนะวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า สมรรถนะวิชาชีพของครู ด้านการพัฒนาตนเอง ภาพรวม อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติงานของครูในปัจจุบันจะต้องทำงานร่วมกับคนอื่นทั้งภายในหน่วยงานและต่างหน่วยงานอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ครูจึงต้องมีการพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย โดยการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน เสริมแรง ให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นหรือแสดงบทบาทผู้นำ ผู้ตามได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ พรทิพย์ บุญณสะ (2555) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่า การพัฒนาสมรรถนะของครู ด้านการทำงานเป็นทีม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สุธิ บุรณะแพทย์ (2557) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า การปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู ด้านการทำงานเป็นทีม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูมีการออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงตามที่หลักสูตรกำหนด การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ และสะท้อนความสามารถของผู้เรียน การประเมินผลตามสภาพจริง ตามศักยภาพและคุณลักษณะของผู้เรียน ซึ่งคุณภาพการปฏิบัติงานของครูเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้ (Instructional Design) โดยพิจารณาได้จากที่ครูมีความรู้ มีความเข้าใจเรื่องการออกแบบการเรียนรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ การนำผลการออกแบบการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ วิมล เล็กสูงเนิน (2555) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตภาคกลาง พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย หวังมีจมี, และองอาจ นัยพัฒน์ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21: ปรับการเรียนรู้ เปลี่ยนสมรรถนะ พบว่า ทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับครูยุคใหม่ เพื่อสร้างเด็กยุคใหม่ อันเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ ครูต้องเป็นผู้มีสมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์ โดยครูต้องมีทักษะในการสืบค้น ทักษะในการใช้เครื่องมือสื่อสาร และทักษะในการนำเสนอ

1.6 ด้านการพัฒนาผู้เรียน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูมีการดำเนินการในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ อารมณ์ และสังคมแก่ผู้เรียน มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม การปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน และการฝึกทักษะการเรียนรู้ ให้ดูแลตนเองและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับ จิตติพงษ์ ตรีศร (2552) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ด้านการพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ชนิษฐา ปานผา (2558) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู ด้านการพัฒนาผู้เรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การบริหารจัดการชั้นเรียนเป็นหน้าที่ประจำที่ครูทุกคนต้องปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ด้วยการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การกำกับดูแลชั้นเรียนหรือวิชาเรียน โดยร่วมกับผู้เรียนในการสร้างข้อตกลงร่วมกัน การจัดการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่น การจัดห้องเรียนมีป้ายนิเทศหรือสื่อการเรียนการสอน หรือมุมวิชาการสำหรับการศึกษาค้นคว้า มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา ให้มีความถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับ สุธี บุรณะแพทย์ (2557) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ พงษ์ศักดิ์ ด้วงทา (2558) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชน ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง

2.1 จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ที่มีเพศแตกต่างกัน มีทักษะต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ที่มีเพศต่างกันต่างก็เห็นความสำคัญของสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูว่ามีผลต่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพที่จะส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาดังนั้น ผู้ที่มีเพศต่างกันจึงมีทักษะต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ จิตติพงษ์ ตรีศร (2552) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า ผู้ที่มีเพศต่างกัน มีทักษะต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ ไพโรบูรณ์ จาริต (2553) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร เขตยานนาวา พบว่า ผู้ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีทักษะต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ที่มีอายุต่างกัน ต่างก็มีความเห็นว่า ครูควรมีบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่เหมือนกันอยู่ 4 ประการ คือ 1) ครูต้องแสวงหาความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ 2) ครูต้องสอนและต้องจัดทำแผนการสอน 3) ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและสังคม และ 4) ครูต้องทำหน้าที่พัฒนาวิชาชีพครู โดยการพัฒนารูปแบบการสอน วิธีสอนโดยใช้การท้าวิจัยในชั้นเรียน นอกจากนั้น ครูต้องปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากสถานศึกษา สอดคล้องกับ วิมล เล็กสูงเนิน (2555) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตภาคกลาง พบว่า ผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ ขนิษฐา ปานผา (2558) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี พบว่า ผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู ไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน มีทักษะต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน จะมีโอกาสได้รับการศึกษาที่ลุ่มลึกในเรื่องต่าง ๆ ไม่เท่ากัน ดังนั้น การจัดระเบียบทางความคิดสิ่งแวดล้อมในการทำงาน รวมทั้งการตัดสินใจแล้วแต่มุมมองหรือตัวบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับทักษะของแต่ละคนด้วย จึงทำให้มีมุมมองหรือโลกทัศน์ที่ตัวเองคิดเห็นหรือมองเห็นในเรื่องเดียวกันกับคนอื่นแตกต่างกันไปด้วย สอดคล้องกับ สุภาวดี อยู่สำลี (2558) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนขยายโอกาส ในภาพรวม แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ วิไลวรรณ มาลัย (2564) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะหลักตามเกณฑ์ตัวบ่งชี้สมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติตามสมรรถนะหลักตามเกณฑ์ตัวบ่งชี้สมรรถนะครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูต่างก็จะรับข้อมูลข่าวสารมากมายในแต่ละวัน และจะเลือกเฟ้นเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานที่ตนมีพื้นฐานอยู่แล้ว แม้ว่าผู้บริหารและครูจะรับข้อมูลชุดเดียวกัน แต่อาจจะตีความข้อมูลนั้นต่างกัน ฉะนั้น ผู้บริหารและครูจึงมีทัศนคติต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ไพโรบูรณ์ จาริต (2553) ที่วิจัยเรื่องสมรรถนะของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร เขตยานนาวา พบว่า ผู้ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โดยรวมแตกต่างกัน และสอดคล้องกับ ขนิษฐา ปานผา (2558) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี พบว่า ผู้ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูต้องปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานความรู้และทักษะวิชาชีพ ทั้ง 7 ด้าน ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ครูต้องปฏิบัติ เพื่อมุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้และมีทักษะไปประกอบอาชีพได้ ส่วนผู้บริหารที่มีหน้าที่ติดตาม ควบคุม ดูแลและประเมินผลงานเท่านั้น ทำให้ผู้บริหารและครูมีทัศนคติต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูแตกต่างกัน สอดคล้องกับ ธิดิพงษ์ ตรีศร (2552) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนคติต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาแตกต่างกัน และสอดคล้องกับ วิไลวรรณ มาลัย (2564) ที่วิจัยเรื่องสมรรถนะหลักตามเกณฑ์ตัวบ่งชี้สมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามสมรรถนะหลักตามเกณฑ์ตัวบ่งชี้สมรรถนะครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

2.6 จำแนกตามการสังกัดสถาบันการศึกษา พบว่า ผู้ที่สังกัดสถาบันการศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่สังกัดสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง ต่างก็ปฏิบัติงานตามหน้าที่สายงานของตน ผู้บริหารมีภารกิจ ขอบข่ายและการจัดการศึกษาตามโครงสร้างสายงานที่ผู้บริหารต้องนำไปปฏิบัติเหมือน ๆ กัน ภารกิจหนึ่งนั้นๆ เป็นผู้นำทางวิชาการ มุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่วนครูนั้นก็ต้องปฏิบัติงานตามกรอบมาตรฐานความรู้และทักษะวิชาชีพ ฉะนั้น ทั้งผู้บริหารและครูถึงแม้ว่าจะสังกัดสถาบันการศึกษาที่ต่างกัน ก็จะมีทัศนคติต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ขนิษฐา ปานผา (2558) ที่วิจัยเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี พบว่า ผู้ที่สังกัดหน่วยงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษามรรณะการปฏิบัติงานของครู พบว่า มีสมรรถนะที่มีการปฏิบัติในระดับที่ควรได้รับการพัฒนา 3 ด้าน จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการส่งเสริมสมรรถนะในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้นกว่าเดิม ดังนี้

1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน มีการเสริมแรงและกระตุ้นให้ครูมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ให้คำแนะนำและติดตามผลการปฏิบัติงานของครู พร้อมทั้งให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ครู เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ด้านการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครู และจัดกิจกรรมการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของครู ส่งเสริมบรรยากาศในการศึกษาหาความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเองของครู

3. ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาที่ตนรับผิดชอบ โดยมีการจัดสรรทุนวิจัยและสนับสนุนเครื่องอำนวยความสะดวกในการวิจัยอย่างเพียงพอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง

2. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). นโยบายหลักด้านการศึกษา. สืบค้น มีนาคม 16, 2564, จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news>.
- _____. (2556). คู่มือฝึกอบรมวิทยากรการปรับกระบวนการทัศน์และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. มปท.
- ชนิษฐา ปานผา. (2558). สมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ฉัตรชัย หวังมีจมี, และองอาจ นัยพัฒน์. (2560, กรกฎาคม - ธันวาคม). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21: ปรับการเรียนรู้เปลี่ยนสมรรถนะ Competency of Thai Teacher in 21st Century : Wind of Change. *Journal of HR Intelligence*, 12(2), 47 - 63.
- ฐิติพงษ์ ตรีศร. (2552). สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พงษ์ศักดิ์ ด่วงทา. (2558, กันยายน - ธันวาคม). สมรรถนะวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, ฉบับภาษาไทยสาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ, 8(3), 905 - 918.
- พรทิพย์ บุญผะ. (2555). การพัฒนาสมรรถนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- พรรณิ ลิขิจวัฒน์. (2554). การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 6 ปรับปรุงแก้ไข). กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พรวิภา สอนมะลิ, และอดุลย์ วังศรีคุณ. (2565, เมษายน). การศึกษาสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(4), 98 - 110.
- พลวุฒิ สงสกุล. (2562). ปัญหาอาชีพเกษตรกร เรียนจบออกไปแต่ตามไม่ทันเทคโนโลยี. สืบค้น มิถุนายน 10, 2565, จาก <https://thestandard.co/kalaya-sophonpanich-2/>.
- พุทธชาติ สร้อยสน, โชติรัตน์ แกมจินดา, และไพฑูรย์ สร้อยสน. (2560). การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือหนองคาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยเกษตร.
- ไพโรจน์ จาริต. (2553). สมรรถนะของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วิมล เล็กสูงเนิน. (2555). สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- วิไลวรรณ มาลัย. (2564). สมรรถนะหลักตามเกณฑ์ตัวบ่งชี้สมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วีระพันธ์ สิทธิพงศ์. (2547). ลักษณะการแห่งครูอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เอ พี กราฟฟิคดีไซน์ และการพิมพ์.
- สนุ่น มีเพชร. (2559). รายงานการวิจัยสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาตามกรอบมาตรฐานความรู้และทักษะวิชาชีพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2553). การประกันคุณภาพภายใน. เอกสารประกอบการประชุม ณ โรงแรมศรีอุทองแกรนด์ วันที่ 20 มิถุนายน 2553.
- _____. (2563). แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานติดตามผลการใช้งบประมาณ สำนักนโยบายและแผนการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2555). สถิติการเกษตร ปี พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุธี บุรณะแพทย์. (2557). สมรรถนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สุภาวดี อยู่สำลี. (2558, กรกฎาคม - ธันวาคม). สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. SOUTHEAST BANGKOK JOURNAL, 1(2), 68 - 74.
- หัตติพันธ์ ฤทธิ์ทรงเมือง, ภัคพงศ์ ปวงสุข, และปิยะนารถ จันทรเล็ก. (2561). ความต้องการพัฒนาสมรรถนะของครูเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- อร่ามศรี ลาภาอดุล, และคนอื่นๆ. (2555). รายงานการวิจัยมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- Cronbach, L. J. (1971). *Essentials of psychological testing* (4th ed.). New York: Harper & Row.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). New York: Harper & Row.

องค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทย: ครูสืบทักดี ดุริยประณีต

Knowledge of Thai Composition: Subsak Duriyapaneet

ศุภณัฐ นุตมากุล*
Supanut Nutmakul

Received: April 10, 2022 Revised: May 21, 2022 Accepted: August 31, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทยของครูสืบทักดี ดุริยประณีต โดยผู้วิจัยเห็นว่าครูสืบทักดี ดุริยประณีต เป็นบุคคลสำคัญที่เก็บรักษาองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ของสายตระกูล “ดุริยประณีต” ไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยเฉพาะองค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทย ซึ่งควรศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยเลือกเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. องค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทย 2. ประสบการณ์ด้านการประพันธ์เพลงไทยและผลงานการประพันธ์เพลงไทย 3. หลักการประพันธ์เพลงไทย และ 4. กลวิธีการประพันธ์เพลงไทย จัดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จดบันทึกจากการสัมภาษณ์ประชากร และกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาแยกประเด็นวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นภาพส่วนย่อย เพื่อทำการตรวจสอบ ซ้อมซ้ำข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ประเด็นย่อยทั้งหมด ในภาพรวมสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ อภิปรายผลด้วยความเรียงในเชิงพรรณนา และจัดระเบียบข้อมูลองค์ความรู้ด้านการประพันธ์เพลงไทย

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทย เกิดขึ้นจากการสะสมประสบการณ์แต่วัยเยาว์ และนำมาปฏิบัติจริง 2. ประสบการณ์ด้านการประพันธ์เพลงไทย และผลงานการประพันธ์เพลงไทย เริ่มเมื่อ พ.ศ. 2521 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งผลงานล่าสุด คือ การประพันธ์เดี่ยวเพลงอาเฮียสามชั้น ได้รางวัลชนะเลิศ 2 เครื่องมือ ได้แก่ ข้องวงใหญ่ และระนาดทุ้ม 3. หลักการประพันธ์เพลงไทย คือ “9 รู้” ได้แก่ 1) รู้หลักการ 2) รู้หน้าทับ 3) รู้มือฆ้อง 4) รู้บันไดเสียง 5) รู้สำเนียง 6) รู้เหตุผล 7) รู้ตนเอง 8) รู้ผู้บรรเลง 9) รู้ผู้ฟัง และ 4. กลวิธีการประพันธ์เพลงไทย คือ การขยายความจากหลักการ และยกตัวอย่างทำนองที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อให้เห็นถึงเหตุผล และกลวิธีที่เลือกใช้ในแต่ละทำนอง

คำสำคัญ: การประพันธ์เพลงไทย, ครูสืบทักดี ดุริยประณีต, องค์ความรู้

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Abstract

This research aims to study the knowledge of Thai compositions by Mr. Subsak Duriyapaneet. The researcher found that Mr.Subsak Duriyapaneet is an important figure who retained the knowledge of various aspects of the "Duriyapaneet" family, especially the knowledge of Thai compositions that should be studied very seriously. The researcher chose the research tool, which is an unstructured interview. It consisted of 4 aspects: 1. knowledge of Thai compositions, 2. experience in Thai compositions and Thai compositions, 3. principles of Thai compositions, and 4. Thai compositions strategies. The researcher collected data from documents, textbooks, related research, note taking from interviews of the population and target informants. Data obtained were separately analyzed as to visualize them into subsections, to verify and reaffirm its validity. Then, data were analyzed all the subsections as to give an overview. Data were also synthesized qualitatively. The result discussion was descriptively composed, and data on knowledge of Thai compositions were reorganized.

The results showed that: 1. knowledge of Thai compositions is accumulated from the experiences and implementation, 2. the experience in Thai compositions and Thai composition works can be traced back in 1978 up until the present day. His most recent work is the solo composition of the song *Ahia Sam Chan*, which winning 2 instruments awards including *Kong Wong Yai* and *Ra Nad Tum*, 3. the principles of Thai song compositions are "9 KNOWs", including: 1) Know the principles, 2) Know the overblown face 3) Know the gong hand 4) Know the sound ladder 5) Know the accent 6) Know the reason 7) Know yourself 8) Know the instrumentalist 9) Know the listeners, 4. Thai compositional strategies are to expand the principles into exemplification of melody composed to illustrate the reasons and strategies chosen in each melody.

Keywords: Thai's Music Composition, Kru Subsak Duriyapaneet, Knowledge

บทนำ

“การประพันธ์เพลงไทย” เป็นศาสตร์หนึ่งที่เกิดขึ้นจากองค์ความรู้ที่ศึกษามาเป็นเวลานาน และต้องอาศัยประสบการณ์เป็นเวลานานอีกเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่า การประพันธ์เพลงไทยนั้นมิใช่ใครผู้ใดจะสามารถประพันธ์เพลงไทยได้ทุกคน เนื่องจากจำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถเข้าถึงจินตนาการ การผูกเรื่องราว และต้องสามารถสื่อความหมายผ่านตัวโน้ตให้ได้ อนึ่งเพลงไทยนั้นมีความเป็นลักษณะเฉพาะทั้งเรื่องทางเสียง กาลเทศะ กลวิธี การบรรเลง การฟัง และการฝึกฝน ทั้งหมดนี้จำเป็นต้องผ่านกระบวนการฝึกหัดขัดเกลามาเป็นอย่างดี จึงจะสามารถข้ามไปถึงระดับการเป็นนักดนตรีไทยมืออาชีพได้ ทั้งหมดนี้แต่ก็ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าเมื่อผ่านมาถึงระดับมืออาชีพแล้วนั้นจะประพันธ์เพลงไทยได้ หรืออาจจะสามารถประพันธ์ได้แต่ไม่ถูกอรรถรส จึงต้องเกิดการศึกษาองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญเป็นสำคัญ โดยวิธีการสังเกต ชักถาม และจดบันทึก ผู้วิจัยมีโอกาสดำเนินการศึกษาดนตรีไทยกับครุฑท่านหนึ่งที่มีความชำนาญ เชี่ยวชาญทางด้านประพันธ์เพลงไทยเป็นอย่างมาก อีกทั้งท่านยังเป็นผู้สืบทอดสายตระกูลสำนักดนตรีไทยที่มีอายุมายาวนานกว่า 100 ปี นั่นก็คือ ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ผู้สืบทอดสายตระกูล “ดุริยประณีต” ที่เป็นนามสกุลพระราชทานจาก พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 (ศุภณัฐ นุตมากุล, 2563) ซึ่งครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ถือเป็นบุคคลสำคัญที่เก็บรักษาองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ของสายตระกูล “ดุริยประณีต” ไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยเฉพาะองค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทย

“องค์ความรู้ทางด้านดนตรีไทย” เป็นศิลปะสำคัญที่ชาติไทยได้รับเป็นมรดกตกทอดมามากกว่าหลายศตวรรษ โดยครูอาจารย์ในสมัยก่อนได้รับฝึกหัดไว้ และถ่ายทอดให้แก่ศิษย์สืบทอดกันมาด้วยความจงรักภักดีในรูปแบบ “มุขปาฐะ” ด้วยเหตุนี้องค์ความรู้ของแต่ละท่านจึงมีแนวทางที่ผิดแผกแตกต่างกันไปบ้าง บางเพลงแม้ว่าจะเป็นเพลงเดียวกัน แต่มักมีกลวิธีการบรรเลงที่แตกต่างกันไปตามแบบของครูแต่ละท่าน อีกทั้งส่วนมากจะฝึกหัดกันอยู่เฉพาะในตระกูล ในครอบครัวหรือญาติที่เป็นนักดนตรี และในสมัยก่อนการต่อเพลงจะอยู่ในวงจำกัด ผู้ที่ไม่ได้เป็นลูกศิษย์ของครูนั้น ๆ ก็ไม่สามารถจะได้เรียนเพลงต่าง ๆ จากครูโดยเฉพาะบางเพลงที่เป็นเพลงหวงแหน เช่น เพลงเดี่ยว ครูจะมีวิธีการต่อเพลงกันอย่างเบ้าที่สุดได้ยินเฉพาะสองต่อสองกับศิษย์เท่านั้น ทำให้เพลงโบราณหลายร้อยเพลงคงเหลือแต่ชื่อไม่มีผู้ใดได้ทำนองไว้ เพราะผู้ที่ได้ทำนองเพลงเหล่านั้นบางท่านอาจหลงลืม บางท่านก็ได้เสียชีวิตก่อนไม่ทันได้ถ่ายทอดให้ศิษย์ไว้ และไม่มีฉบับบันทึกไว้เป็นหลักฐานเพลงที่น่าจะรักษาไว้จึงสูญไปเป็นจำนวนมาก เช่น เพลงเชิดฝรั่ง เป็นเพลงที่พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) ถ่ายทอดทำนองให้กับลูกศิษย์เอก (ครูสอน วงษ์ทอง) ด้วยวิธี “มุขปาฐะ” บนเตียงก่อนที่ท่านจะสิ้นลมเพียงไม่กี่นาที และครูสอน วงษ์ทองก็ได้ถ่ายทอดให้ใคร เพลงนี้จึงสูญไปกับครุฑท่าน หรือแม้กระทั่งกลวิธีต่าง ๆ ที่ครูสมัยก่อนไม่สามารถอธิบายออกมาเป็นหลักวิชาการได้ จึงไม่มีการจดบันทึกไว้เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษา เช่น กลวิธีการบรรเลง , กลวิธีการปรับวง , กลวิธีการสร้างเครื่องดนตรีไทย หรือกลวิธีการประพันธ์เพลงไทย (ชูเกียรติ วงษ์ทอง, 2556)

ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ท่านเป็นบุตรของนายสืบสุด ดุริยประณีต (นายโก) ผู้เป็นตำนานเล่าขานทางด้านการบรรเลงระนาดเอกที่มีชื่อเสียงที่สุดในช่วง พ.ศ. 2498 – 2506 และครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ท่านได้เรียนดนตรีไทยกับครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมากอีกหลายท่าน เช่น ครูสอน วงษ์ทอง หม่อมหลวงสุรภักษ์ สวัสดิกุล ครูสุชาติ คล้ายจินดา ครูสุพจน์ โตสง่า ครูบุญยงค์ เกตุคง (ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดงดนตรีไทย พ.ศ. 2534) ครูสมชาย

ดุริยประณีต เป็นต้น ครูสืบทัดดี ดุริยประณีต มีความชำนาญทางด้านการบรรเลงดนตรีไทยปี่พาทย์ได้ครบทุกเครื่องมือทุกชนิด อีกทั้งยังสามารถคิดประดิษฐ์ทางเพลงได้เป็นที่นิยมแพร่หลาย รวมทั้งการประพันธ์เพลงไทยไว้อีกเป็นจำนวนมาก ทั้งเพลงเดี่ยว และเพลงรวมวง เช่น เพลงพญาภูษธร เภา เพลงสุรินทร์อินเตอร์ เภา เดี่ยวระนาดเอก เพลงมหาเทพ 3 ชั้น เดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงม้าย่อง 3 ชั้น เดี่ยวฆ้องวงเล็ก เพลงกราวใน เภา เดี่ยวระนาดทุ้ม เพลงต่ออยู่รูป 3 ชั้น เป็นต้น ลักษณะการประพันธ์เพลงไทยของครูสืบทัดดี ดุริยประณีต มีลักษณะเฉพาะคือ สำนวนเพลงที่มีการสัมผัสสนอกสัมผัสใน ทันสมัย และท่วงทำนองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เช่น การทำสำเนียงภาษาที่เหมาะสม เด่นชัด บ่งบอกถึงสำเนียงภาษานั้น ๆ ได้ง่าย การสร้างจุดเด่นให้กับผู้บรรเลง การสร้างจุดเด่นให้กับบทเพลงการสร้างสุนทรียะที่ทำให้ผู้ฟังนั้นติดหูในท่วงทำนอง เป็นต้น ทั้งนี้ ครูสืบทัดดี ดุริยประณีต เคยรับราชการกรมประชาสัมพันธ์ ตำแหน่งสุดท้ายก่อนเกษียณอายุราชการท่านเป็นหัวหน้าฝ่ายดนตรีของกรมประชาสัมพันธ์ ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และประธานฝ่ายดนตรีไทยมูลนิธิดุริยประณีต (สุภณัฐ นุตมากุล, 2563)

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญขององค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทยของครูสืบทัดดี ดุริยประณีต จึงได้ศึกษาหลักการต่าง ๆ กลวิธี แนวทางด้านการประพันธ์เพลงไทย เนื่องจากองค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทยของครูสืบทัดดี ดุริยประณีต ยังไม่เคยมีผู้ใดทำการศึกษา อีกทั้งครูสืบทัดดี ดุริยประณีต ยังมีเมตตา ในการอนุญาตให้เข้าที่บ้านพักของท่านตลอดช่วงเวลาทำการศึกษาค้นคว้าความรู้ของท่าน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตั้งใจให้งานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนเพื่อเผยแพร่ และนำองค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทยของ ครูสืบทัดดี ดุริยประณีต มาใช้ต่อระบบการศึกษา และงานด้านวัฒนธรรมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทยของครูสืบทัดดี ดุริยประณีต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรแบบเจาะจงที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นายสืบทัดดี ดุริยประณีต ข้าราชการบำนาญ ประธานฝ่ายดนตรีไทยของมูลนิธิดุริยประณีต ผู้สืบทอดตระกูล “ดุริยประณีต” และเป็นผู้ที่เก็บรวบรวมองค์ความรู้ของสำนักปี่พาทย์บ้านดุริยประณีต จำนวน 1 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มลูกศิษย์ครูสืบทัดดี ดุริยประณีต 4 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดเกณฑ์ในการหาความสำคัญ ความเกี่ยวข้อง และความเชื่อมโยงกับครูสืบทัดดี ดุริยประณีต เป็นเวลานานกว่า 10 ปี และเคยได้รับการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวในกลุ่มเครื่องมือน้ำพี่พาทย์ที่ประพันธ์ทางขึ้นใหม่ เพื่อใช้ในการแสดงและการประกวดตั้งนี้

1.2.1 นายปิติกกร เทียนเงิน ข้าราชการครู วิทยาลัยนาฏศิลป์ จันทบุรี เป็นลูกศิษย์โดยตรงของครูสืบทัดดี ดุริยประณีต เรียนปี่พาทย์รอบวงจากครูทั้งหมด ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับครูสืบทัดดี ดุริยประณีต เป็นเวลา 20 ปี

1.2.2 นายวุฒิพงศ์ เถาถัดดา พนักงานธนาคารกรุงเทพ ลูกศิษย์ที่เรียนระนาดเอกโดยเฉพาะของ ครูสืบทัดดี ดุริยประณีต ในสาขาศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับครูสืบทัดดี ดุริยประณีต เป็นเวลา 18 ปี

1.2.3 นายณริชญ์ รุ่งเรือง นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ลูกศิษย์ที่เป็นเครือญาติ เรียนกับครูสืบทัดดี ดุริยประณีต อีกทั้งยังได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดดนตรีไทยอีกหลายรายการ โดยเฉพาะฆ้องวงใหญ่ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับครูสืบทัดดี ดุริยประณีต เป็นเวลา 14 ปี

1.2.4 นายภาคภูมิ รุ่งเรือง พนักงานบริษัทเอกชน ลูกศิษย์ที่เป็นเครือญาติ เรียนกับครูสืบทัดดี ดุริยประณีต ได้รับรางวัลชนะเลิศหลายรายการ โดยเฉพาะระนาดทุ้ม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับครูสืบทัดดี ดุริยประณีต เป็นเวลา 17 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) องค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทย จำนวน 5 ข้อ (เครื่องมือต่อครูสืบทัดดี ดุริยประณีต) 2) ประสบการณ์ด้านการประพันธ์เพลงไทย และผลงานการประพันธ์เพลงไทย จำนวน 3 ข้อ (เครื่องมือต่อครูสืบทัดดี ดุริยประณีต) 3) หลักการประพันธ์เพลงไทย จำนวน 4 ข้อ (เครื่องมือต่อกลุ่มเป้าหมาย) 4) กลวิธีการประพันธ์เพลงไทย จำนวน 4 ข้อ (เครื่องมือต่อกลุ่มเป้าหมาย) โดยผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการประพันธ์เพลงไทย ดนตรีไทย และการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นผู้ตรวจสอบ ความถูกต้อง จากนั้นจึงนำคะแนนที่ได้มาคำนวณ เมื่อได้ผลผู้วิจัยจึงทำการปรับปรุง ปรับแก้เครื่องมือตามคำแนะนำ แล้วนำไปใช้ต่อไป

3. การจัดเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการปฏิบัติโดยกำหนดข้อมูลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยไว้ 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

3.1 รวบรวมค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษา เพื่อให้เกิดข้อมูลปฐมภูมิ ในการวางโครงสร้างสิ่งที่จะศึกษาให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3.2 สืบค้นข้อมูลทางด้านชีวประวัติครูสืบทัดดี ดุริยประณีต เช่น งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บุคคลที่เกี่ยวข้อง หลักฐานจากราววัด รูปภาพ และครูสืบทัดดี ดุริยประณีต ผู้ให้องค์ความรู้แก่ผู้วิจัย

3.3 จัดบันทึกข้อมูลจากคำบอกเล่า การสัมภาษณ์ เอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นไปในประเด็นชีวประวัติครูสืบทัดดี ดุริยประณีต และองค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาแยกประเด็นวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพส่วนย่อย จากนั้นจึงวิเคราะห์ประเด็นย่อยทั้งหมดรวมกันเพื่อให้เห็นภาพรวม ดังนี้

4.1 องค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทย ด้วยการวิเคราะห์ความเหมือน ความต่าง ความสัมพันธ์ จากทฤษฎีดนตรีไทยวิเคราะห์ของ รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์

4.2 ประสพการณ์ด้านการประพันธ์เพลงไทย และผลงานการประพันธ์เพลงไทย ด้วยการวิเคราะห์จากทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ของ พูนพิศ อมาตยกุล (พูนพิศ อมาตยกุล, 2562)

4.3 หลักการประพันธ์เพลงไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย จดบันทึกปรากฏการณ์ที่มองเห็นซึ่งผ่านการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าแล้วจึงนำมาเขียนเป็นข้อความบรรยาย

4.4 กลวิธีการประพันธ์เพลงไทย ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ และทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีสามเส้า หากพบข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์ผู้วิจัยทำการกลับไปในขั้นตอนก่อนหน้า คือการตรวจสอบ และซ่อมซ้ำข้อมูลอีกครั้งเมื่อขั้นตอนการวิเคราะห์สมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยจึงทำการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของแต่ละประเด็นขอบเขตข้อมูล โดยการตีความสารัตถะที่ได้จากการศึกษา ทฤษฎีเพื่อการวิจัยและสารัตถบทนตรีของ ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์ (ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์, 2561) พร้อมทั้งอธิบายผลด้วยความเรียงในเชิงพรรณนา จัดระเบียบข้อมูลองค์ความรู้ด้านการประพันธ์เพลงไทย

5. ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

องค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทยของครูสืบทอด ดุริยประณีต ผู้วิจัยได้ผลการวิจัยจากการใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง จำนวน 4 ด้าน แบ่งเป็น 2 ชุดเครื่องมือ คือ สัมภาษณ์ครูสืบทอด ดุริยประณีต และกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งยังมีการนำทฤษฎีมาเป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์ผลการวิจัยนี้ โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ผลแล้วจึงนำเสนอในรูปแบบความเรียงเชิงพรรณนา โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1 ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

5.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์มาให้ครูสืบทอด ดุริยประณีต ด้วยตนเองที่บ้านครู เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ 20 มีนาคม 2565 พร้อมทั้งนัดหมายเรื่องเวลา สถานที่ และการเก็บข้อมูล ดังนี้

5.2.1 นัดหมายการเข้าสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูล วันอาทิตย์ที่ 27 มีนาคม 2565 เวลา 10.00 – 17.00 น. ณ หมู่บ้านยังรวนนิเวศ (บ้านครูสืบทอด ดุริยประณีต)

5.2.2 ขี้แจงกระบวนการเก็บข้อมูล คือ การถ่ายภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว บันทึกเสียง และจดบันทึกในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ โดยได้รับการอนุญาตจากครูสืบทอด ดุริยประณีต แล้ว ด้วยการใช้เครื่องมือในการวิจัย (1. องค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทย จำนวน 5 ข้อ 2. ประสพการณ์ด้านการประพันธ์เพลงไทย และผลงานการประพันธ์เพลงไทย จำนวน 3 ข้อ)

5.2.3 เมื่อเก็บข้อมูลจากครูสืบทอด ดุริยประณีต แล้วเสร็จ ผู้วิจัยดำเนินการนัดหมายกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 4 ท่าน สัมภาษณ์ผ่านระบบออนไลน์ เป็นรูปแบบการสัมภาษณ์กลุ่ม วันพุธที่ 30 มีนาคม 2565 เวลา 19.00 – 21.00 น.

5.2.4 เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการแยกประเด็น และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด จึงได้ผลของการวิจัย

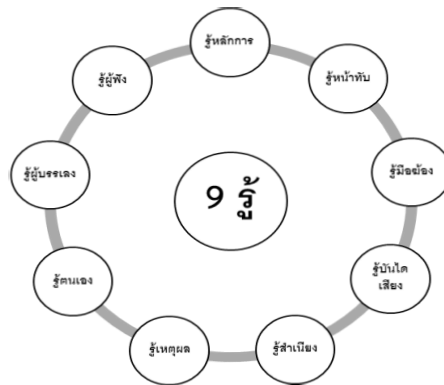
ผลการวิจัย

1. องค์ความรู้ทางการประพันธ์เพลงไทย เกิดขึ้นจากการสะสมประสบการณ์มาตั้งแต่วัยเยาว์ ทั้งการสังเกต การลึกรจำ การได้รับคำแนะนำจากผู้ใหญ่ภายในบ้าน และครูผู้ใหญ่วิถีใกล้ชิด โดยเกิดขึ้นจากการทดลอง การนำไปใช้ โดยได้รับการสนับสนุนจากครูสมชาย ดุริยประณีต (ครูหมัด) โดยเริ่มประพันธ์เพลงครั้งแรก คือ เพลงพญาอุณรุท เภา โดยการนำเพลงเหลือบแสงสี 2 ชั้น ของเก่าที่เป็นเพลงประกอบการแสดงลิเก มาประพันธ์เพลงเพื่อประชันในงานวัด พระพิเรนทร์ วรจักร กรุงเทพมหานคร อีกทั้งยังช่วยครูสมชาย ดุริยประณีต ประพันธ์ทางเดี่ยวฆ้องมอญ โดยเริ่มจากการบรรเลงทำนองหลักให้กับครูสมชาย ดุริยประณีต อยู่เป็นประจำ จึงได้กลวิธีการประพันธ์ทางเดี่ยวฆ้องมอญ จากครูสมชาย ดุริยประณีต มาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ (สืบศักดิ์ ดุริยประณีต, 2565)

2. ประสบการณ์ และผลงานการประพันธ์เพลงไทย เมื่อ พ.ศ. 2554 ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ได้นำองค์ความรู้ทางการประพันธ์เพลงไทย มาประพันธ์เพลงสุรินทร์อินเตอร์ เภา ขึ้นเพื่อการบรรเลงแสดงในงาน “ครุศาสตร์คอนเสิร์ต ครั้งที่ 32” เมื่อ พ.ศ. 2560 นายวุฒิพงศ์ เภาลัดดา นิสิตปริญญาโท คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรียนวิชาอาศรม ขอความกรุณาจากครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต เป็นศิลปินต้นแบบ และได้รับการอนุเคราะห์ในการเรียนครั้งนี้ โดยครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต เลือกเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญารำฟิง 3 ชั้น เมื่อ พ.ศ. 2564 นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาดนตรีศึกษา มีความประสงค์ส่งประกวดในรายการ “ประกวดเครื่องดนตรีไทย และขับร้องระดับชาติ ครั้งที่ 4 ประจำปีพุทธศักราช 2564” ที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยมีนิตส่งเข้าประกวด 2 เครื่องมือด้วยกัน คือ ฆ้องวงใหญ่ และระนาดทุ้ม ซึ่งทั้ง 2 เครื่องมือได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 ทั้งคู่ ในบทเพลงอาเฮีย 3 ชั้น ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต เป็นผู้ประพันธ์ทางใหม่ทั้งหมด เพื่อให้เหมาะสมแก่ผู้บรรเลง (สืบศักดิ์ ดุริยประณีต, 2565)

3. หลักการประพันธ์เพลงไทยของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต มีหลักการประพันธ์เพลงไทย “9 รู้” ดังนี้ (ปิติกร, วุฒิพงศ์, นรวิชัย, และภาณุภูมิ, 2565)

1. รู้หลักการ	3. รู้มือฆ้อง	5. รู้สำเนียง	7. รู้ตนเอง	9. รู้ผู้ฟัง
2. รู้หน้าทับ	4. รู้บันไดเสียง	6. รู้เหตุผล	8. รู้ผู้บรรเลง	

ภาพ 1 “9 รู้” การประพันธ์เพลงไทย ของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต

4. กลวิธีการประพันธ์เพลงไทย เมื่อผู้เรียนสามารถบรรเลงทำนองหลักได้อย่างแม่นยำแล้วนั้น ครูสืบทัดดี ดุริยประณีต จะสอดแทรกกลวิธีการประพันธ์เพลงไทยให้กับลูกศิษย์ ด้วยการพูดอยู่เสมอตลอดการประพันธ์เพลง แต่สิ่งสำคัญในการประพันธ์เพลงไทยของครูสืบทัดดี ดุริยประณีต คือ การที่ลูกศิษย์จำเป็นต้องอยู่ตรงหน้าเสมอ เนื่องจากเมื่อครูคิดกลวิธีได้ขณะนั้นจะสามารถต่อได้ทันที อีกทั้งยังจำเป็นต้องมีความแม่นยำเป็นอย่างมาก เนื่องจากระหว่างประพันธ์เพลงไทยนั้น ครูสืบทัดดี ดุริยประณีต จะมีความคิดสร้างสรรค์ออกมาตลอดเวลา บางครั้งก็ต้องเปลี่ยนลักษณะทำนองและอาจจะไม่ถูกใจ ก็จำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมที่ต้องจำทำนองเก่าให้ได้เช่นกัน เมื่อประพันธ์แล้วเสร็จ ครูสืบทัดดี ดุริยประณีต จะให้บรรเลงให้ฟังตั้งแต่ต้นจนจบเพื่อทำการพิจารณาปรับแก้ให้เหมาะสม ทั้งผู้บรรเลง และท่วงทำนองของบทเพลง โดยกลวิธีการประพันธ์เพลงไทย สามารถแบ่งออกได้เช่นเดียวกับ “9 รู้” ในส่วนของหลักการประพันธ์เพลงไทยสามารถอธิบายได้ดังนี้ (ปิตกร, วุฒิพงศ์, นรวิชัย, และภาคภูมิ, 2565)

4.1 รู้หลักการ คือ การรู้ถึงวิธีการ และกลวิธี ในการประพันธ์เพลงไทย ทั้งเพลงบรรเลงวง และเพลงบรรเลงเดี่ยว โดยจำเป็นต้องอาศัยหลักของการแบ่งมือ การวางสำนวน การปรุงแต่งทำนอง การวางช่องไฟ การวางสัมผัสนอก การวางสัมผัสใน เป็นต้น (นรวิชัย รุ่งเรือง, 2565)

4.1.1 หลักของการแบ่งมือ คือการแบ่งจำนวนให้เกิดความสมดุล เหมาะสม ตามจำนวนพยางค์ที่ผู้บรรเลงต้องบรรเลง เช่น 3 พยางค์ ก็สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 พยางค์ขึ้น จะเป็นการใช้มือซ้าย ขวา ขวา หากเป็น 3 พยางค์ลง จะเป็นการใช้มือขวา ซ้าย ซ้าย และกรณีที่เป็นการประพันธ์ทางเดี่ยว ครูสืบทัดดี ดุริยประณีต มีหลักการแบ่งมือที่ตายตัว คือ หากหมดมือขวา ให้ขึ้นมือซ้าย หากหมดมือซ้าย ให้ขึ้นมือขวา หรือมีความจำเป็นต้องต่อที่มือเดิมให้ลงพร้อมกันเป็นคู่ เพื่อทำการเริ่มต้นมือใหม่ได้อย่างเหมาะสม ดังนี้

ตัวอย่างการแบ่งมือ 3 พยางค์ขึ้น ทำนองหลัก (บรรทัดบน = มือขวา , บรรทัดล่าง = มือซ้าย)

-- ร ม	-- ม ฟ	-- ฟ ซ	-- ซ ล
- ด --	- ร --	- ท --	- ฟ --

ตัวอย่างการหมดมือขวา และขึ้นมือซ้าย ของครูสืบทัดดี ดุริยประณีต (ทางเดี่ยวระนาดทุ้ม)

- ร - ร	-- ร ม	- ซ - ซ	-- ซ ล	----	ซ ล ท ด	-- ร ด	----
- ล --	ล ท --	- ร --	ร ม --	-- ร ม	----	----	ท ล ซ ม

4.1.2 หลักการวางสำนวน คือ การวางทำนองให้เหมาะสม คล้ายกับการเขียนกลอนในหลักภาษาไทย อันเนื่องมาจากสำนวนของเพลงไทยนั้นมีหลากหลายรูปแบบ ผู้ประพันธ์จึงจำเป็นต้องรู้ถึงการเลือกวางให้ถูกที่ถูกบริบท ของบทเพลงนั้น เช่น การวางสำนวนเพลงปรบไก่ การวางสำนวนเพลงทยอย หรือการวางสำนวนเฉพาะเครื่องดนตรีนั้น ๆ ในทางเดียว ดังนี้

ตัวอย่างการวางสำนวนเพลงปรบไก่ ของครูสืบทัดดี ดุริยประณีต (ทำนองหลัก)

- ช - ตั	- ร - มั	- ม - มั	- ร - ตั	- ล - -	ช ช - -	ตั ตั - -	ร ร - มั
- ร - ด	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ด	- ม - ร	- - - ด	- - - ร	- - - ม

- - ร ม	- ช - ล	- ตั - ล	- ช - ม	- ช - ตั	- ร - มั	- ม - มั	- ร - ตั
- ด - -	- ช - ล	- ด - ล	- ช - ทุ	- ร - ด	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ด

ตัวอย่างการวางสำนวนเฉพาะเครื่องดนตรีในทางเดียว ของครูสืบทัดดี ดุริยประณีต

(ทำนองหลัก)

- ม - -	ร ร - -	ม ม - -	ช ช - ล	- ท - ร	- ท - -	ล ล - -	ช ช - ม
- ท - ล	- - - ทุ	- - - ช	- - - ล	- ทุ - ร	- ทุ - ล	- - - ช	- - - ทุ

(เดี่ยวระนาดเอก)

ช ล ทุ ร	ล ทุ ร ม	ทุ ร ม ช	ร ม ช ล	ร ม ร ทุ	ม ร ทุ ล	ร ทุ ล ช	ทุ ล ช ม
----------	----------	----------	---------	----------	----------	----------	----------

(เดี่ยวฆ้องวงใหญ่) *ตัวอักษรหนาเอียง = การตีสะบัด

-ลทุ ร -	ม ร - ม	-ร ม ช -	ล ช - ล	-ลทุ ร มั	ร ตั ทุ ล	ทุ ตั ร ตั	ทุ ล ช ม
ช - - ทุ	- ล - ทุ	ด - - ม	- ร - ม	ช - ร ม	ร ด ทุ ล	ทุ ด ร ด	ทุ ล ช ม

(เดี่ยวระนาดทุ้ม)

- - - ร	- - ร ม	- - - ช	- - ช ล	-ลทุ ร ม	ร ม ช ล	ช ล ทุ ตั	ร ม - -
- - ทุ -	ล ทุ - ทุ	- - ม -	ร ม - ม	ช - - -	- - - -	- - - -	- - - ม

(เดี่ยวฆ้องวงเล็ก)

-ลทุ ร -	ม ร - ม	-ร ม ช -	ล ช - ล	ม - ม -	ร - ทุ -	ทุ - ล -	ล - ช -
ช - - ทุ	- ล - ทุ	ด - - ม	- ร - ม	- ร - ทุ	- ช - ล	- ม - ช	- ร - ม

4.1.3 การปรุงแต่งทำนอง คือ การตรวจซ้ำหลังจากการประพันธ์เพลงเสร็จในครั้งแรก โดยการฟังซ้ำให้มากที่สุดก่อนจะนำไปต่อเพลงให้กับผู้บรรเลง จากนั้นทำการปรุงแต่งในบางช่วงทำนองให้เกิดความไพเราะมากยิ่งขึ้น อาจจะเปลี่ยนหรือไม่เปลี่ยนก็ได้แล้วแต่ผู้ประพันธ์ แต่ในทุกครั้งที่เริ่มต่อเพลงให้กับผู้บรรเลงแล้วนั้นจะมีการปรุงแต่งในช่วงระหว่างการปรับขณะบรรเลง เช่น แนวการบรรเลง กลวิธีการบรรเลง หรือการสอดแทรกลูกเล่นในกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ เป็นต้น (ปิติกร, วุฒิพงษ์, นรวิชัย, และภาคภูมิ, 2565)

ตัวอย่างการปรุงแต่งทำนองเพลง

ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ประพันธ์เพลงเสรีครั้งแรก (ทำนองหลัก)

- รี้ - ท	- ล - -	ซ ซ - -	ล ล - ท	- ร - ซ	- ล - ท	- รี้ - ท	- ล - ซ
- ร - ท	- ล - ซ	- - - ล	- - - ท	- ล - ซ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ซ

ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต แก้ไขจากการฟังซ้ำในช่วงต้น (ทำนองหลัก)

- มี่ รี้ ท	- ล - -	ซ ซ - -	ล ล - ท	- ร - ซ	- - ล ท	- รี้ - ท	- ล - ซ
- ม ร ท	- ล - ซ	- - - ล	- - - ท	- ล - ซ	- - ล ท	- ร - ท	- ล - ซ

ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต แก้ไขรอบสุดท้ายก่อนบรรเลง (ทำนองหลัก)

- มี่ รี้ ท	- ล - -	ซ ซ - -	ล ล - ท	- รี้ - มี่	- รี้ - -	ท ท - -	ล ล - ซ
- ม ร ท	- ล - ซ	- - - ล	- - - ท	- ร - ม	- ร - ท	- - - ล	- - - ซ

ตัวอย่างการปรับขณะบรรเลงในแต่ละเครื่องมือจากทำนองหลักที่แก้ไขรอบสุดท้ายก่อนบรรเลง

ผู้วิจัยคิดเอง (ระนาดเอก)

รี้ มี่ รี้ ท	รี้ ท ล ซ	ฟ ม ล ซ	ฟ ม ร ท	ฟ ม ร ม	ฟ ซ ล ท	รี้ มี่ รี้ ท	รี้ ท ล ซ
---------------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------------	-----------

ปรุงแต่งจากครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต (ระนาดเอก)

ฟ มี่ รี้ ล	รี้ ท ล ซ	ฟ ม ล ซ	ฟ ม ร ท	ล ท ร ม	ร ซ ล ท	ดี่ รี้ มี่ รี้	ดี่ ท ล ซ
-------------	-----------	---------	---------	---------	---------	-----------------	-----------

4.1.4 การวางช่องไฟ คือกลวิธีสำคัญที่ใช้ในการประพันธ์เพลงไทย เนื่องจากเพลงไทยมิได้เป็นท่วงทำนองที่ถี่ ๆ ติด ๆ กันแต่ยังมีการเว้นว่างเพื่อให้เกิดช่องไฟระหว่างท่วงทำนอง อีกทั้งยังมีการลากเสียง (กรอ) เพื่อให้เพลงเกิดช่องไฟในอีกรูปแบบหนึ่ง แต่ทั้งนี้ในการบันทึกโน้ตเพลงไทย ยากที่จะเข้าใจจุดประสงค์ของผู้ประพันธ์ว่าส่วนที่ว่างนั้น คือช่องไฟในการหยุดเสียง หรือลากเสียง (กรอ) เพราะในการบันทึกโน้ตเพลงไทยในช่วงแรก ยังไม่ได้มีการกำกับเครื่องหมายชัดเจน จึงทำให้เพลงไทยในอดีตจากผู้ประพันธ์ชั้นครู ต้องบรรเลงกันผิดจุดประสงค์ของผู้ประพันธ์อยู่หลายเพลง (ปิติกร เทียนจีน, 2565)

ตัวอย่างการวางช่องไฟแบบหยุดเสียง (ทำนองหลัก)

- - มี่ มี่	- มี่ - -	รี้ รี้ - -	ดี่ ดี่ - -	ซ ซ - -	ล ล - -	ท ท - -	ดี่ ดี่ - รี้
- ม - -	- ซ - ร	- - - ด	- - - ซ	- - - ล	- - - ท	- - - ด	- - - ร

- - - -	- - - -	ซ - - -	- ม - ม	- - ร ม	- - ฟ ซ	- ล - -	ซ ฟ - -
- - - -	- - - -	ซ - - - ม	- - - -	- ด - -	ร ม - -	ฟ - ซ ฟ	- - ม ร

ตัวอย่างการวางช่องไฟแบบลากเสียง (กรอ) (ทำนองหลัก)

- - ร ม	- ช - ดั	----	----	- - ดั ล	--- ช	----	----
- ด - -	- ร - ด	----	----	ช ล - -	ช ม - ร	----	----

เครื่องหมาย “ - ” ที่เห็นข้างต้น ระหว่างตัวโน้ต เป็นการบ่งบอกถึงช่องไฟของท่วงทำนอง สามารถบอกได้แต่อย่างได้ว่า เป็นการหยุดเสียง หรือการลากเสียง (กรอ) หากแต่ถ้าผู้อ่านโน้ตเพลงไทยที่มีประสบการณ์พอสมควรแล้วนั้นจะสามารถคาดคะเนได้ว่า “ - ” หมายถึงสิ่งใด ด้วยการมองจากบริบทรอบเครื่องหมาย ท่วงทำนองที่ผ่านมา และท่วงทำนองข้างหน้า ดังนั้นการที่ผู้ประพันธ์เพลงไทยควรให้ความสำคัญก็คือ การกำกับเครื่องหมายให้ชัดเจน อีกทั้งยังควรต้องสะสมประสบการณ์ในการเรียนเพลงไทยให้มาก เพราะการประพันธ์เพลงไทยนั้น ผู้ประพันธ์เพลงไทยจำเป็นต้องวางช่องไฟในท่วงทำนองให้เกิดความสวยงามของบทเพลง

4.2 รู้หน้าทับ คือ การรู้จังหวะของเครื่องหนังไทย เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสม สอดคล้อง และอรรถรสของบทเพลง เช่น การบรรเลงช่วงไหนควรเป็นลูกเท่า ช่วงไหนควรเป็นลูกโยน ช่วงไหนควรบรรเลงลูกเก็บช่วงไหนควรบรรเลงลูกลื้อ-ลูกขัด เป็นต้น (ภาคภูมิ รุ่งเรือง, 2565)

ตัวอย่างกลองสองหน้าหน้าทับปรบไก่ 3 ชั้น (พ = พริ้ง , ป = ปี่ , ต = ตับ , ด = ดิ่ง , ท = เท่ง , ถ = ถะ)

- - - พ	- - - ป	- - - ถ	- ต - ป	- - - ถ	- ต - ป	- - - ป	- - - ต
----	- - - พ	----	- - - พ	- - - ท	- ต - ต	- ถ - ท	- ป - พ

ตัวอย่างทางเตี๋ยระนาดเอกจากครุสืบทักดี ดุริยประณีต (ระนาดเอก)

ลักษณะคาบลูกคาบดอก

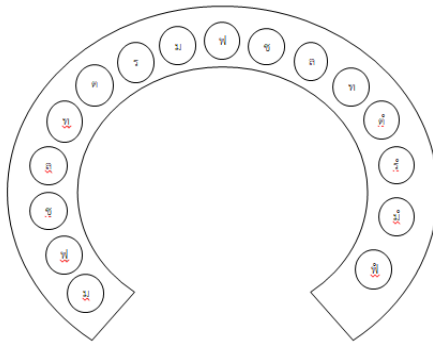
- - - พ	- - - ป	- - - ถ	- ต - ป	- - - ถ	- ต - ป	- - - ป	- - - ต
ทท - ลล	ชช - รร	-ช-ร-ช-ร	-ช-ร-ช-ร	-ร-ช-ร-ช	-ร-ช-ร-ช	-ช-ร-ช-ร	-ช-ร-ช-ร
-- ท - ล	-- ช - ร-	ช-ร-ช-ร-	ช-ร-ช-ร-	ร-ช-ร-ช-	ร-ช-ร-ช-	ช-ร-ช-ร-	ช-ร-ช-ร-

----	- - - พ	----	- - - พ	- - - ท	- ต - ต	- ถ - ท	- ป - พ
ด ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ด	ม ร ด ช	ท ล ท ช	ล ท ล ท	ด ร ด ท	ล ท ด ร
ด ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ด	ม ร ด ช	ท ล ท ช	ล ท ล ท	ด ร ด ท	ล ท ด ร

4.3 รู้มือฆ้อง สามารถอธิบายได้เป็น 2 ประเภท 1) รู้มือฆ้องในการประพันธ์เพลง 2) รู้มือฆ้องในการประพันธ์ทางเดี่ยวแต่ละเครื่องมือ กล่าวคือ 1) รู้มือฆ้องในการประพันธ์เพลง ผู้ประพันธ์ต้องรู้ถึงลักษณะมือฆ้องว่า แบบใดควรเป็นมือในอัตราจังหวะใด มือฆ้องแบบใดควรอยู่ในเพลงหน้าทับอะไร มือฆ้องแบบใดที่เป็นลูกเท่าได้ ลูกโยนได้ มือฆ้องใดเป็นมือฆ้องเฉพาะ และการวางมือฆ้องอิสระ บังคับทาง 2) รู้มือฆ้องในการประพันธ์ทางเดี่ยวแต่ละเครื่องมือ โดยต้องนำมือฆ้อง

มาแปลงเป็นมือฆ้องธรรมดาก่อนที่จะเริ่มการประพันธ์ทางเดียว เนื่องจากมือฆ้องในแต่ละเพลงอาจจะมีมือฆ้องลักษณะพิเศษแต่รากฐานเดิมเป็นมือฆ้องธรรมดา ลูกเท่า หรือลูกโยน เพราะเพลงที่ครูในสมัยก่อนนั้นประพันธ์ได้ทำการพลิกเพลงปกปิด ด้วยความเป็นอัจฉริยภาพของครูท่าน เพื่อไม่ให้ชนรุ่นหลังปรับแก้ หากในปัจจุบันเลือกนำเพลงของครูในสมัยก่อนมาประพันธ์ทางเดียว จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ปัญญาในการตีความมือฆ้อง เช่น เพลงสุรินทราหู 3 ชั้น เพลงสุดสวณ 3 ชั้น เป็นต้น (ปิติกร, วุฒิพงศ์, นรวิชัย, และภาคภูมิ, 2565)

4.4 รู้บันไดเสียง หมายถึงการรู้ถึงความเหมาะสมในการร้อยเรียงตัวโน้ตในเพลงที่จะเริ่มประพันธ์ โดยหลักการของเพลงไทยนั้น ตามหลักทฤษฎีมีการจำกัดไว้โดยการร้อยเรียงตัวโน้ต 5 ตัวโน้ตเป็นหลักสำคัญในบทเพลง เรียกว่า “ปัญจมูล” ซึ่งมีทั้งหมด 7 บันไดเสียง เท่ากับตัวโน้ตของคนตรีไทย คือเริ่มจาก ซ ล ท ด ร ม ฟ (กำหนดลูกฆ้องลูกที่ 1 เท่ากับเสียง ม) (วุฒิพงศ์ เภาสัตตา, 2565)

ภาพ 2 ระบบเสียงที่กำหนดตัวโน้ตเพลงไทยบนฆ้องวงใหญ่ (ที่มา: ผู้วิจัย, 2565)

การกำหนดระบบเสียง ปัญจมูล แบบโน้ตเพลงไทย

บันไดเสียง ซ	ทางเสียงเพียงออล่าง	ซ ล ท X ร ม X
บันไดเสียง ล	ทางเสียงใน	ล ท ด X ม ฟ X
บันไดเสียง ท	ทางเสียงกลาง	ท ด ร X ฟ ซ X
บันไดเสียง ด	ทางเสียงเพียงอบบน	ด ร ม X ซ ล X
บันไดเสียง ร	ทางเสียงนอก	ร ม ฟ X ล ท X
บันไดเสียง ม	ทางเสียงกลางแหบ	ม ฟ ซ X ท ด X
บันไดเสียง ฟ	ทางเสียงขวา	ฟ ซ ล X ด ร X

4.5 รู้สำเนียง หมายถึงการรู้ถึงสำเนียงภาษาต่าง ๆ เช่น สำเนียงจีน สำเนียงฝรั่ง สำเนียงมอญ สำเนียงลาว สำเนียงพม่า เป็นต้น โดยจำเป็นต้องอาศัยการรู้มือฆ้อง รู้บันไดเสียง รู้หน้าทับ เข้ามาเป็นส่วนเกี่ยวข้องในการรู้สำเนียง โดยมีการบ่งชี้ถึงเอกลักษณ์ของสำเนียงนั้น ๆ อย่างชัดเจน แต่ทั้งนี้การรู้สำเนียงก็จำเป็นต้องรู้ที่มาของเพลงไทยนั้นว่า ชื่ออะไร มีประวัติความเป็นมาอย่างไร หน้าทับกำกับไว้ั้นเหมาะที่จะทำสำเนียงหรือไม่ โดยสำเนียงภาษายังรวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่พำนักอาศัยในประเทศไทยอีก เช่น สำเนียงข่า สำเนียงเงี้ยว เป็นต้น

ซึ่งการประพันธ์เพลงไทยโดยอาศัยหลักสำเนียงส่วนมากจะพบในทิวเปลี่ยน ทางเปลี่ยน หัวเพลง หางเพลง หรือในการประพันธ์ทางเดียว (ปิติกร วุฒิพงศ์ นรวิชัย และภาคภูมิ, 2565)

4.6 รู้เหตุผล หมายถึง รู้ถึงเหตุความจำเป็นว่าประพันธ์มาเพื่อสิ่งใด เช่น การประพันธ์ เพื่อสถาบันการศึกษา ประพันธ์เพื่อการแสดง ประพันธ์เพื่อการประชัน ประพันธ์เพื่อการประกวด ประพันธ์เพื่อประเทศชาติ ประพันธ์เพื่อผลงานวิชาการ เป็นต้น โดยหลักการด้านการประพันธ์นั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงเหตุผลของเพลงที่ประพันธ์ เพื่อให้ได้ถึงความเหมาะสมของท่วงทำนองตลอดจน เพื่อให้ได้ประโยชน์อันสูงสุดของเพลงที่ประพันธ์ขึ้น (ปิติกร, วุฒิพงศ์, นรวิชัย, และภาคภูมิ, 2565)

4.7 รู้ตนเอง หมายถึง การประพันธ์ตามศักยภาพของตนเอง ไม่ควรประพันธ์เพลงด้วยความเครียด ความกดดัน หรือความไม่สบายใจ เนื่องจากเพลงไทยที่ประพันธ์ออกมานั้น คือ งานศิลปะ ที่มีควรถูกจำกัดด้วยสิ่งใดเป็นตัวกำหนดระยะเวลา หรือคำสั่งจากผู้ใด ซึ่งความสวยงามของบทเพลงจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อเพลงที่ประพันธ์นั้นเกิดขึ้นตามความรู้สึกที่อยากทำ และเกิดขึ้นจากความคิดสร้างสรรค์ หากเพลงที่ประพันธ์นั้นเกิดจากคำสั่ง ความกดดัน ความเครียด จะสื่อได้ถึงว่างานชิ้นนั้นไม่ใช่งานศิลปะ แต่จะเป็นสินค้าที่เป็นในเชิงธุรกิจ กล่าวคือ “เสพศิลป์เพื่อสุนทรีย์ มิใช่ซื้อสินค้ามาสนองความต้องการ” (ปิติกร, วุฒิพงศ์, นรวิชัย, และภาคภูมิ, 2565)

8. รู้ผู้บรรเลง หมายถึง การวิเคราะห์ศักยภาพทางด้านทักษะของผู้บรรเลง ว่ามีพื้นฐานมากน้อยเพียงใด ผู้ประพันธ์จะมีวิธีการเลือกลักษณะทำนองให้เหมาะสมกับผู้บรรเลงเพื่อความเหมาะสมในการบรรเลง กล่าวคือ หากทำนองยากเกินกว่าทักษะของผู้บรรเลง เพลงนั้นจะสื่อออกมาได้ไม่ดีพอตามความตั้งใจของผู้ประพันธ์ หรือ ทำนองง่ายเกินกว่าทักษะของผู้บรรเลง เพลงนั้นก็จะเป็นเพลงปกติทั่วไป ดังนั้นการรู้ผู้บรรเลงจึงเป็นข้อสำคัญข้อหนึ่งในการประพันธ์เพลงไทย โดยเฉพาะเพลงเดี่ยวที่จำเป็นต้องใช้ทักษะของผู้บรรเลงเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้บรรเลงหากเป็นลูกศิษย์ที่สอนสั่งมาตั้งแต่เริ่มต้น ผู้ประพันธ์ที่เป็นครูก็จะทำได้ง่ายกว่า ผู้บรรเลงที่ไม่เคยสอนมาก่อน เพราะการมองทักษะของผู้บรรเลงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมากสำหรับการเรียนการสอนดนตรีไทย (ปิติกร, วุฒิพงศ์, นรวิชัย, และภาคภูมิ, 2565)

4.9 รู้ผู้ฟัง หมายถึง การสังเกตผู้ฟังว่าชอบแนวเพลงลักษณะใด เช่น เรียบร้อย ดุติ์ สนุกสนาน เป็นต้น แต่ทั้งนี้ ต้องคำนึงว่า ผู้ฟังนั้น ๆ อยู่ในระดับใด ซึ่งการฟัง สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ คือ 1. ฟังรู้เพลง บรรเลงผ่าน 2. ฟังประมาณสื่อสารได้ 3. ฟังด้วยใจสัมผัสจำ 4. ฟังลึกซึ้งเข้าใจอารมณ์ โดยปัจจัยสำคัญที่เป็นคุณสมบัติของผู้ฟังเพลงนั้นประกอบไปด้วย 1. อายุ 2. การศึกษา (ประสบการณ์) 3. ความเฉลียวฉลาด 4. ความสนใจ 5. การหมั่นฟังเพลงนั้นบ่อย ๆ แต่หากผู้ฟังนั้นเป็นกรรมการในการตัดสิน ยังต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างมาก ทั้งด้านสำนวนเพลง กลอน มีอรรถทำนอง หน้าทับ หลักการ เหตุผล รวมทั้งผู้บรรเลงต้องขอมจนให้คุ้นชินถึงกระทั่งร่างกายไปได้ก่อนสมองสั่งการ (ปิติกร, วุฒิพงศ์, นรวิชัย, และภาคภูมิ, 2565)

ดังนั้นผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นที่หนึ่ง เรื่ององค์ความรู้ทางการประพันธ์เพลงไทย สามารถสรุปผลได้ว่าก่อเกิดจากประสบการณ์ และการปฏิบัติจริง ประเด็นที่สอง ประสบการณ์ และผลงานการประพันธ์เพลงไทย สามารถสรุปผลได้ว่าครูสืบทอด ตรียประณีต มีประสบการณ์ด้านการประพันธ์เพลงมา 44 ปี และสร้างสรรค์ผลงานไว้มากกว่า 20 เพลง (รวมหางเครื่อง หัวเพลง เดี่ยวชั้นเดียว และเดี่ยวเครื่องมืต่าง ๆ) ประเด็นที่สาม หลักการประพันธ์เพลงไทยของครูสืบทอด ตรียประณีต สามารถสรุปผลได้ว่า “9 รู้” คือ 1. รู้หลักการ 2. รู้หน้าทับ 3. รู้มีอรรถ 4. รู้บันไดเสียง

5. รู้สำเนียง 6. รู้เหตุผล 7. รู้ตนเอง 8. รู้ผู้บรรเลง 9. รู้ผู้ฟัง ประเด็นที่สี่ กลวิธีการประพันธ์เพลงไทย สามารถสรุปผลได้ว่า จำเป็นต้องอาศัยหลักการประพันธ์เพลงไทย “9 รู้” และนำมาอธิบายกลวิธีอย่างละเอียดในแต่ละข้อรู้ โดยเป็นขั้นตอนการถ่ายทอดที่ได้รับจาก “มุขปาฐะ” แล้วจึงนำมาเขียนอธิบายเป็นงานเชิงวิชาการต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำประเด็นมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทยของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต พบว่า หลักการประพันธ์เพลงไทยของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต มีดังนี้ 1. รู้หลักการ 2. รู้หน้าทับ 3. รู้มือฆ้อง 4. รู้บันไดเสียง 5. รู้สำเนียง 6. รู้เหตุผล 7. รู้ตนเอง 8. รู้ผู้บรรเลง 9. รู้ผู้ฟัง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญสำหรับนักประพันธ์เพลงไทย หรือผู้ที่สนใจในการประพันธ์เพลงไทย เนื่องจากเพลงไทยส่วนมากผู้ที่มีศักยภาพในการฟังเป็นนั้้นเหลือจำนวนน้อย หากทราบถึงหลักการประพันธ์เพลงไทยจะทำให้เข้าถึงสุนทรียะของเพลงไทยได้โดยง่าย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ของศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ พูนพิศ อมาตยกุล ดังนี้ “สุนทรียะ มาจากคำว่า สุนทร คือเกี่ยวกับความนิยม ความงามที่เกิดจากมนุษย์โดยอาศัยทักษะความชำนาญ เมื่อเข้าสู่สุนทรียศาสตร์ทางด้านดนตรี ต้องอาศัย 5 ประการ ดังนี้ 1) เพลงนั้นถูกสร้างโดยมนุษย์ดีแล้ว 2) สร้างเพลงอย่างมีระเบียบ 3) เพลงนั้นบรรเลงโดยเครื่องดนตรีที่มนุษย์สร้างมาดี 4) เพลงนั้นบรรเลงโดยบุคคลที่มีทักษะดีเยี่ยม 5) เพลงนั้นบรรเลงออกมาต้องมีความไพเราะ ซึ่งความงามนั้นสามารถแสดงอาการได้ คือ ถูกใจ จับใจ อยากฟังซ้ำ อยากรู้ประวัติเพลง เป็นต้น” (พูนพิศ อมาตยกุล, 2562) ในส่วนของความงาม 5 ประการที่กล่าวถึงนั้น เป็นส่วนเชื่อมโยงกันกับหลักการประพันธ์เพลงไทยทั้งสิ้น เนื่องจากผู้ประพันธ์เพลงไทยจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการของสุนทรียศาสตร์ด้วย

จากความสอดคล้องนี้ผู้วิจัยพบว่า หลักการประพันธ์เพลงไทยของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต สามารถนำองค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทยมาศึกษาเพื่อทำการประพันธ์เพลงไทยได้ด้วยตนเอง หากแต่ต้องสะสมประสบการณ์ให้มากขึ้นก็ยังคงมีความกล้าที่จะสร้างสรรค์ทำนองเพลงนั้น ๆ โดยไม่ต้องกลัวข้อเสนอนะแต่ต้องยอมรับ พัฒนา และปรับแก้ให้ถูกอรรถรสของผู้ฟังและผู้วิจารณ์ ทั้งนี้ยังสามารถนำมาสร้างเป็นบทเรียนเพื่อการเรียนการสอนได้ในระดับอุดมศึกษา สาขาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย อนึ่งยังสามารถนำหลักการประพันธ์เพลงไทยนี้มาศึกษาเพื่อเข้าถึงเพลงไทยได้ง่าย ฟังง่าย และรับรู้ถึงวัตถุประสงค์ผู้ประพันธ์นั้นได้อย่างชัดเจน

จากการอภิปรายผลในเบื้องต้น ลักษณะการถ่ายทอดองค์ความรู้นั้น พบกระบวนการที่สอดคล้องกับหลักการประพันธ์เพลงไทยของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย คือ การสร้างคุณค่าในผลงานการประพันธ์เพลงไทยของตนเอง ต้องเริ่มจากการเรียนตั้งแต่แรก โดยครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต มีวิธีการถ่ายทอดในรูปแบบมุขปาฐะ และลักษณะการเป็นอาศรม กล่าวคือ การเลี้ยงดูแบบบุตรหลาน ทั้งที่พักอาศัย อาหารการพาออกไปหาประสบการณ์และที่สำคัญ คือ การได้นำประสบการณ์จริง หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้มาทั้งหลายไปใช้ในสถานการณ์จริง วุฒิพงศ์ เถาลัดดา กล่าวว่า “ครู ไม่เคยสอนเป็นตัวหนังสือ ครู ไม่เคยอธิบายอย่างครูสมัยใหม่ แต่ครูมักจะทำให้เห็นอยู่เป็นประจำ ซ้ำ ๆ จนกว่าผู้เรียนจะทำได้ตามมาตรฐานของครู ซึ่งไม่มีใครรู้ว่ามีมาตรฐานนั้น คือ อะไรรู้เพียงแต่หากทำได้เหมือนครูจะให้ผ่าน และสอนเพิ่มในลำดับถัดไป” (วุฒิพงศ์ เถาลัดดา, 2565) ปิติกร เทียนเงิน

กล่าวว่า “ครูต่อเพลงให้แต่ละครั้งจะไม่มีการซ้ำเดิม หากในวันนี้ต่ออย่างนี้แล้วเราลืม พรุ่งนี้มาก็จะได้ทางเพลงใหม่ พุดง่าย ๆ ว่าครูสามารถคิดประดิษฐ์ทางเพลงใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นได้มากมาย หรือบางกรณีครูเห็นว่าผู้เรียนบรรเลงคล่องแล้ว ก็จะหาทางยากกว่าเดิมให้บรรเลงเพื่อแฝงการพัฒนาทักษะของผู้บรรเลงนั้น ๆ” (ปิติกกร เทียนจีน, 2565) ภาคภูมิ รุ่งเรือง กล่าวว่า “การเรียนกับครู ต้องมีเวลาว่างอย่างมากเป็นครึ่งวันตอนเย็นไปถึงค่ำเลย เพราะเมื่อเรียนเสร็จครูจะพาไปทานข้าว ระหว่างร่วมรับประทานอาหารกันนั้นก็จะมีเกร็ดความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ แต่หลายประเด็นมาก ที่ไม่มีเขียนในตำรา หนังสือ หรือเอกสารใด นั่นคือเกร็ดความรู้ที่ออกมาจากประสบการณ์ของครูโดยตรง อีกทั้งเวลาเรียนเพลง ครูมักจะสอดแทรกคำอธิบายไว้ถึงกลวิธีการบรรเลง เช่น ความดังเบา การประดิษฐ์เสียง เป็นต้น” (ภาคภูมิ รุ่งเรือง, 2565) นรวิชัย รุ่งเรือง กล่าวว่า “ผมเรียนเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ กับครู จะพบเจออุบายยาก ๆ เสมอ ทั้งการขยี้คู่แปดบ้าง เล่นกับจังหวะบ้าง ผมเอง ก็ไม่เคยคิดว่าสิ่งเหล่านั้นจะช่วยให้ผมมีพัฒนาการทางด้านทักษะมากขึ้นเป็นอย่างมาก สังเกตได้จากการบรรเลงที่คล่องแคล่วมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งหมดนี้ผมได้ถามครู ครูบอกว่า มีโครงสร้างของเพลง อยู่แล้วจากครูหมด (สมชาย ดุริยประณีต) แต่ครูจะประดิษฐ์ทางขึ้นมาให้ใหม่เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย และตัวผู้บรรเลง” (นรวิชัย รุ่งเรือง, 2565) ดังนั้นแล้วจากที่กล่าวถึงกลุ่มเป้าหมาย จะพบว่า หลักการประพันธ์เพลงไทยของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต 9 รู้ แต่ไม่ได้มีเพียง 9 รู้ เท่านั้น แต่ยังมีการสอดแทรกถึงกระบวนการถ่ายทอด ซึ่งประเด็นนี้ นำไปสู่การเห็นคุณค่า เนื่องจากการเล็งดู สอนสั่ง และการนำไปใช้จริง ทำให้ผู้เรียนสามารถเป็นผู้สืบทอดต่อไปได้อย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการนำองค์ความรู้ด้านการประพันธ์เพลงไทยของ ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต มาทดลองประพันธ์เพลงไทยเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ควรสร้างแบบฝึกหัดที่มุ่งเน้นด้านการพัฒนาการประพันธ์เพลงไทยของ ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต เพื่อให้สามารถนำมาเป็นบทเรียนแก่นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา แขนงดนตรีไทย
3. ควรมีการอธิบายทฤษฎีดนตรีไทยด้านการประพันธ์เพลงไทยเบื้องต้นก่อนที่เข้าสู่หลักการประพันธ์เพลงไทยของ ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต
4. ควรมีการแนะนำผู้อ่านบทความนี้ก่อนว่าเป็นองค์ความรู้เฉพาะด้านที่เป็นเฉพาะบุคคล โดยไม่มีการอ้างถึงบุคคลที่ 3 แต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยในเพลงรูปแบบอื่น ๆ ของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต
2. ควรมีการวิจัยเชิงวิเคราะห์ตามหลักการประพันธ์ที่ได้จากผลวิจัยเพื่อเทียบเคียงในลักษณะอื่น ๆ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. (2561). แนวคิดในการวิจัยเชิงคุณภาพและแบบผสม. เอกสารประกอบการบรรยาย รายวิชา MSMS 702 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและแบบผสม. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (เอกสารสำเนา).
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2562). สุนทรียะ - ความงามกับดนตรีไทย. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา รหัสวิชา 403105 วิชาสุนทรีศาสตร์ทางดุริยางคศิลป์ไทย หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (รวมเล่มสำเนา). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). ดนตรีไทยวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ศุภณัฐ นุตมากุล. (2563). การประชันวงปี่พาทย์บ้านดุริยประณีต. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.

บุคลากรกรม

- ชูเกียรติ วงษ์อ่อง. (2556). การประพันธ์เพลงไทย. (เทปเสียง).
- นรวิชัย รุ่งเรือง. (2565, มีนาคม 30). นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์.
- ปิติกร เทียนจีน. (2565, มีนาคม 30). ข้าราชการครูวิทยาลัยนาฏศิลป์ จันทบุรี. สัมภาษณ์.
- ภาคภูมิ รุ่งเรือง. (2565, มีนาคม 30). เครือญาติสายตระกูลดุริยประณีต. สัมภาษณ์..
- วุฒิพงศ์ เถาลัดดา.(2565, มีนาคม 30). พนักงานธนาคารกรุงเทพ. สัมภาษณ์.
- สืบศักดิ์ ดุริยประณีต. (2565, มีนาคม 27). ครูดนตรีไทยอาวุโส ข้าราชการบำนาญกรมประชาสัมพันธ์. สัมภาษณ์..

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม พ.ศ. 2565

รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เตชะชั้นหมาก
รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี สุขเกษม
รองศาสตราจารย์ ดร.นาคยา ปิณฑนานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพร ตันณีกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง
รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วสุทธิแพทย์
รองศาสตราจารย์ ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ วิจิตรพิชราภรณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ เหลือบุญชู
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท. ดร.กฤษณพงศ์ พุตระกูล
รองศาสตราจารย์วรุฒิ เทพทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แดนวิชัย สายรักษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธารณ ทองออก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ มอนไธสง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ บุญนิยม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตนเสริมพงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ขำคง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา เกิดผล ประสพศักดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
นครสวรรค์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทคโนโลยีสุรนารี
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม พ.ศ. 2565

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ รอดฟุ้งครุฑ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วาที่ร้อยตรี ดร.สุริยะ หาญพิชัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอภาส จ่าแกะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันดี เกาคำ

พระมหาอินทร์วงศ์ อัสสรภาณี (ดร.)

อาจารย์ ดร.ชญาณิตย์ ยิ้มสวัสดิ์

อาจารย์ ดร.ปฏิพัฒน์ บุญรักษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โรงเรียนบ้านป่าแขง จังหวัดพิจิตร

แนะนำผู้เขียน

อัมจิตร หมวดแร่

หน่วยงานสังกัด

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ความสนใจทางวิชาการ

หลักสูตรและการสอน, การสอนสังคมศึกษา

E-mail:

jayejsuntorn@gmail.com

มาลินี ลิโชนวลิต

หน่วยงานสังกัด

ดร., อาจารย์ประจำสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสนใจทางวิชาการ

การประเมินและการวิจัย, หลักสูตรและการสอน

E-mail:

shinesherome@gmail.com

ศิวกร ผลสุขการ

หน่วยงานสังกัด

อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทั่วไป สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์

ความสนใจทางวิชาการ

พัฒนาชุมชน, พัฒนาสังคม

E-mail:

sovakorn.21@gmail.com

ภัสยกร เลาสวัสดิกุล

หน่วยงานสังกัด

อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ความสนใจทางวิชาการ

การศึกษา, บริหารการศึกษา

E-mail:

sayakorn@gmail.com

วสันต์ ปวนปันวังค์

หน่วยงานสังกัด

อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ความสนใจทางวิชาการ

รัฐศาสตร์, การพัฒนาท้องถิ่น

E-mail:

reddevil_small@hotmail.com

กันตินันท์ ยอดเกต

หน่วยงานสังกัด นักศึกษาปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ความสนใจทางวิชาการ บริหารการศึกษา
E-mail: 6314470020@rumail.ru.ac.th

ธิติ ทศนกุลวงศ์

หน่วยงานสังกัด สังกัดภาควิชาดนตรีไทย วิทยาลัยการดนตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ความสนใจทางวิชาการ ดนตรีไทย
E-mail: tassanakulwong@gmail.com

พัทยศ เพชรวงษ์

หน่วยงานสังกัด ผู้ช่วยคณบดี ฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลพระนคร
ความสนใจทางวิชาการ การประเมินและวัดผล, การจัดการ
E-mail: Patyos.p@rmutp.ac.th

จริญญา ปุณฺชลักข์

หน่วยงาน/สังกัด นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ความสนใจทางวิชาการ รัฐประศาสนศาสตร์
E-mail: jarinyaice1234@gmail.com

สุวรรณา คุณดิลกณัฐสา

หน่วยงานสังกัด รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ความสนใจทางวิชาการ รัฐศาสตร์, รัฐประศาสนศาสตร์
E-mail: suwanna6605@gmail.com

ทวีพร อินทร

หน่วยงานสังกัด

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ความสนใจทางวิชาการ

รัฐประศาสนศาสตร์

E-mail:

somtawe@gmail.com

อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ

หน่วยงาน/สังกัด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รับผิดชอบหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยชินวัตร

ความสนใจทางวิชาการ

บริหารการศึกษา

E-mail:

ap_pra2009@hotmail.com

ศุภณัฐ นุตมากุล

หน่วยงาน/สังกัด

อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ความสนใจทางวิชาการ

ดนตรีไทย

E-mail:

supanut.n@lawasri.tru.ac.th

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
321 ถนนราชมรรคา ต.ทะเลชุบศร อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000
โทรศัพท์ 064-313-8785 Email: husocjo@gmail.com

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.1 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้ใหม่เป็นประโยชน์ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน

1.2 บทความวิชาการ (Academic Article) ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิตนักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้พิมพ์

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้พิมพ์บทความ และผู้พิมพ์ไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double- Blind Peer Review)

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จะต้องผ่านการตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับกองบรรณาธิการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการของสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 14 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สันขนาดบีห้า (B5) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษด้านบน 1 นิ้ว ด้านซ้ายและด้านขวากับด้านล่าง 0.75 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขกำกับทางมุมขวาบนทุกหน้าบทความไม่ควรยาวเกิน 15 หน้ากระดาษพิมพ์สัน โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาว 250 – 300 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัยและบทความปริทรรศน์ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) สรุป (Conclusion) และคำสำคัญ (Key Words) ซึ่งควรเรียบเรียงตามลำดับและแยกหัวข้อให้ชัดเจน ดังนี้

- วัตถุประสงค์ ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- วิธีการศึกษา ควรกล่าวถึงวิธีการค้นคว้าข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาศึกษา สถิติที่นำมาใช้
- ผลการศึกษา ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- สรุป ควรกล่าวถึงผลสรุปของการค้นคว้าและศึกษา
- คำสำคัญ ควรมีคำสำคัญ 3 - 6 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

3.2 วิธีการศึกษา (Methods) กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.3 ผลการศึกษา (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.4 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี

ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.5 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะนำการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.6 กิตติกรรมประกาศ (acknowledgements) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงานหรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.7 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (Citations in text) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงแตกต่างกันตามประเภทของเอกสารหรือแหล่งที่ใช้อ้างอิง ดังนี้

การจัดรูปแบบหน้ากระดาษวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ระยะขอบ บน 1”

***ตั้งค่าน้ำกระดาษ ขนาด B5
(7.17”×10.12”)**

ภายนอก 0.75”

ภายใน 0.75”

ล่าง 0.75”

ชื่อบทความภาษาไทย
ชื่อบทความภาษาอังกฤษ
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 18)

ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทย*
ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาอังกฤษ
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14)

บทคัดย่อ
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14)

เนื้อหาของบทความ ใช้ รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14 ความยาวของบทคัดย่อ ภาษาไทย 250 - 300 คำ โดยให้เขียนเป็นร้อยแก้ว เน้นเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ วิธีการ ผลและวิจารณ์ หรือข้อเสนอแนะอย่างย่อ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

คำสำคัญ: (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14) ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 3 - 5 คำ เป็นภาษาไทย ซึ่งตรงกับคำสำคัญในภาษาอังกฤษ เช่น รูปแบบบทความ, ขนาดตัวอักษร, รูปแบบตัวอักษร (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

* ยศ/ตำแหน่งทางวิชาการ, สาขาวิชา หน่วยงานต้นสังกัด (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวธรรมดา ขนาดอักษร 12)

ABSTRACT

(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14)

ความยาวของบทคัดย่อภาษาอังกฤษ 250 – 300 คำ และต้องตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

Keywords: (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14) ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความประมาณ 3 - 5 คำ เป็นภาษาอังกฤษ ต้องตรงกับคำสำคัญในภาษาไทย (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

บทนำ

อธิบายถึงความเป็นมาของเรื่องที่วิจัย ความสำคัญของปัญหาที่ทำการศึกษาวิจัย ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ และชัดเจน การใช้คำย่อ ต้องมีคำสมบูรณ์ไว้ในครั้งแรกก่อน เนื้อหาของตัวเรื่องควรมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (ควรระบุเป็นข้อ ๆ)

วิธีดำเนินการวิจัย

อธิบายขั้นตอนการวิจัยด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย โดยกล่าวถึงแหล่งข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

อธิบายถึงสิ่งที่ได้จากการศึกษาหรือวิจัย ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล และการแสดงผลการทดสอบสมมติฐาน และการวิจารณ์ผลการวิจัย ซึ่งการรายงานผลการวิจัยและการวิจารณ์นั้น ควรยึดวัตถุประสงค์ และสมมติฐานของการวิจัยเป็นหลัก เพื่อชี้ให้เห็นว่าผลการวิจัยได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างไรบ้างและสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้หรือไม่อย่างไร โดยเสนอหลักฐานข้อมูลอย่างเป็นระเบียบและเข้าใจง่าย

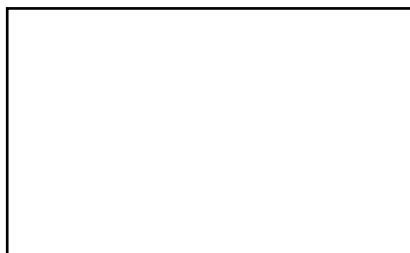
(กรณีมีตาราง)

ตาราง 1 เนื้อหาที่เป็นตารางและคำอธิบายสามารถใช้เป็นรูปแบบ1 คอลัมน์ ได้ตามความเหมาะสม

(n=30)

หัวข้อ	ขีดเส้น 2 เส้น
	ขีดเส้น 1 เส้น
รวม	ขีดเส้น 1 เส้น
	ขีดเส้น 2 เส้น

(กรณีมีภาพ)

ภาพ 1 ชื่อภาพ

(ที่มา: ✓)

อภิปรายผล

ควรอธิบายถึงผลที่ได้รับจากการศึกษาหรือวิจัย ว่าเป็นไปตามสมมติฐานหรือไม่ ควรอ้างถึงทฤษฎี หรือ ผลการศึกษาของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ

ข้อเสนอแนะ

อธิบายถึงการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือข้อเสนอแนะปัญหาที่พบในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

(ดูรูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนเอกสารอ้างอิง)

***หากต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
321 ถ.นารายณ์มหาราช ต.ทะเลชุบศร อ.เมืองลพบุรี จ.ลพบุรี 15000
โทรศัพท์ 0-3642-7485 – 93 ต่อ 40012 โทรสาร 0-3641-1150
Email: husocjo@gmail.com

รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (Citations in text)

1. ใช้รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาแบบ APA Style (The Publication Manual of the American Psychological Association)

2. การลงรายการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ในรูปแบบดังนี้ (เครื่องหมาย √ แสดงถึงการเคาะ 1 ครั้ง เวลาลงรายการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา และรายการเอกสารอ้างอิงไม่ต้องใส่ลงไป)

- ผู้แต่งที่เป็นคนไทย ใส่ ชื่อ-ชื่อสกุล โดยไม่ต้องใส่คำนำหน้านาม ยศ หรือ ตำแหน่งทางวิชาการ
- ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ใส่เฉพาะนามสกุลและตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,)

(ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, หน้าที่ใช้อ้างอิง)

3. ถ้ามีการกล่าวถึงชื่อผู้แต่งไว้แล้ว ให้ใส่วงเล็บต่อจากชื่อผู้แต่ง โดยในวงเล็บไม่ต้องระบุชื่อผู้เขียนซ้ำอีก สำหรับชื่อชาวต่างประเทศให้ใส่นามสกุลของผู้แต่ง โดยสามารถอ้างอิงได้ 2 วิธี คือ ถ้าระบุนามสกุลในเนื้อหา ให้ระบุปีที่พิมพ์ในวงเล็บ

ลมูลรัตนกร(2540, หน้า105)

Watson(1992, p.89)

4. เอกสารภาษาต่างประเทศที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 หน้า ใช้ตัวอักษรย่อ pp.

(Jensen, 1991, p.8)

(Jensen, 1991, pp.8-15)

5. ถ้ามีผู้แต่ง 2 คน และไม่เกิน 5 คน ให้ลงชื่อผู้แต่งทั้งหมดตามลำดับรายการที่ปรากฏ คนคนที่ 1-5 ด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และคนรองสุดท้ายกับคนสุดท้าย คั่นด้วยคำว่า “และ” สำหรับภาษาไทย ส่วนภาษาอังกฤษใช้ “&”

(นวลจันทร์รัตนกร, ชูติมา/สัจจนันท์, และมารศรี/ศิริรักษ์, 2539, หน้า75)

(William, Kates, & DeVies, 1995, p.61)

6. ถ้ามีผู้แต่ง เกิน 5 คนหรือตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป ให้ใส่เฉพาะผู้แต่งคนแรก และตามด้วยคำว่า “และคนอื่นๆ” สำหรับภาษาไทย ส่วนภาษาอังกฤษใช้คำว่า “et al.”

(อุบล/บุญชู, และคนอื่นๆ, 2539, หน้า 37)
(Heggs, et al., 1999, pp. 4-7)

7. สิ่งพิมพ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ใช้ชื่อเรื่องแทนชื่อผู้แต่ง

(การพัฒนาสุขนิสัย, 2548, หน้า 77)
(Organization Management, 2011, pp. 53-54)

8. ข้อความที่นำมาอ้างอิง พบแหล่งที่ใช้อ้างอิงมากกว่า 1 แหล่ง สามารถเขียนไว้ในวงเล็บเดียวกันได้ โดยใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นแต่ละงานและเรียงตามลำดับของชื่อผู้แต่ง

(นวลจันทร์/รัตนกร, 2539, หน้า 37; มารศรี/ศิริรักษ์, 2552, หน้า 75; เยาวภา/โตทรัพย์, 2554, หน้า 2)
(Heggs, 1999, p. 7; Kates, & Davies, 2004, pp. 23-26)

9. การอ้างอิงเอกสารจากอินเทอร์เน็ต กรณีที่นำเนื้อหาจากอินเทอร์เน็ต

(ชื่อผู้แต่ง, ปีพิมพ์, ย่อหน้า...)
(สุดแดน/วิสุทธิลักษณ์, 2548, ย่อหน้า 3)
(Gorman, 2000, para. 3)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. เครื่องหมาย "v" แสดงถึงการเว้นระยะ 1 เคาะ เวลาลงรายการรายการเอกสารอ้างอิงไม่ต้องใส่ลงไป
2. หากรายการใดไม่มี ไม่ต้องลงรายละเอียดในบรรณานุกรม ให้ลงรายการถัดมา
3. การลงรายการผู้แต่ง ผู้แต่งอาจเป็นได้ทั้งบุคคลหรือสถาบัน

- ถ้าเป็นบุคคลประเภทสามัญชน >> ตัดคำนำหน้านาม นาย, นาง, นางสาว ดร. นายแพทย์ พล.อ. ผศ. รศ.

- ถ้าผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศ >> เขียนชื่อสกุลขึ้นก่อน ค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค ตามด้วย ชื่อต้น (First name) และ ชื่อกลาง (ถ้ามี)

- ถ้าผู้แต่งมีบรรดาศักดิ์ ฐานันดรศักดิ์หรือสมณศักดิ์ >> กลับเอาบรรดาศักดิ์ไว้หลังชื่อกับนามสกุล ค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.)

- ถ้าผู้แต่งเป็นสถาบัน >> ให้บันทึกชื่อสถาบันนั้น ๆ โดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหาหน่วยงานย่อย ค้นด้วยชื่อหน่วยงานด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.)

4. ผู้แต่งที่มีฐานะเป็นบรรณาธิการ ให้ลงชื่อผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) และวงเล็บอักษรย่อ บก. (ย่อมาจาก บรรณาธิการ) สำหรับหนังสือภาษาไทย หรือ Ed. หรือ Eds. (ย่อมาจาก editor(s)) สำหรับหนังสือภาษาต่างประเทศ

ประวิทย์/สุวนิชย์.ว(บก.).

เอี่ยมพร/สกุลแก้ว, วและวสุนธรา/ทับทิมแท้.ว(บก.).

Ford,วGeorgeวS.ว(Ed.).

Jordan,วRobertsวJ,ว&วPeter,วTaylor,วA.ว(Eds.).

5. การลงรายการชื่อนหนังสือ

- ชื่อนหนังสือให้พิมพ์ด้วยตัวหนาและไม่ขีดเส้นใต้

- ชื่อนหนังสือที่เป็นภาษาต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นอักษรตัวแรกของทุกคำด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ และกรณีมี

ชื่อเรื่องรอง ให้พิมพ์ตามหลังเครื่องหมายมหัพภาคคู่ (:) เช่น

New Jersey: A Guide to Its Past and Present.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาไทยกับการพัฒนาชนบท: กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

6. การลงรายการครั้งที่พิมพ์ ให้ลงรายการตั้งแต่การพิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป แล้วใส่ไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ (...)

(พิมพ์ครั้งที่ 2). (พิมพ์ครั้งที่ 3). (พิมพ์ครั้งที่ 4).

(2nd ed). (3rd ed). (4th ed).

7. หนังสือไม่ปรากฏ สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ และปีที่พิมพ์

ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ (ม.ป.ป.) = (n.d.)

ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ (ม.ป.ท.) = (n.p.)

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อหนังสือ/ (ครั้งที่พิมพ์)./ (ม.ป.ท.):./ สำนักพิมพ์.

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อหนังสือ/ (ครั้งที่พิมพ์)./ สถานที่พิมพ์:./ (ม.ป.ท.).

ชื่อผู้แต่ง./ (ม.ป.ป.)./ ชื่อหนังสือ/ (ครั้งที่พิมพ์)./ สถานที่พิมพ์:./ สำนักพิมพ์.

ชื่อผู้แต่ง./ (ม.ป.ป.)./ ชื่อหนังสือ/ (ครั้งที่พิมพ์)./ (ม.ป.ท.).

8. หากไม่สามารถพิมพ์จบได้ภายใน 1 บรรทัด ให้ขึ้นบรรทัดใหม่โดยย่อหน้าเข้ามา 7 ตัวอักษร (7 เคาะ)

หัตยา กองจันทิก. (ม.ป.ป.). ฉลากโภชนาการคืออะไร. สืบค้น มกราคม 27, 2543, จาก
<http://www.tda.moph.go.th/tda/html/product>

9. เรียงตามลำดับอักษร ก-ฮ A-Z และแยกภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศออกจากกัน

10. กรณีที่ผู้แต่งมีชื่อ-สกุลซ้ำกัน ให้เรียงตามปีน้อยไปมาก และในบรรทัดต่อไปให้พิมพ์ชื่อย่อ 7 ครั้ง แล้วตามด้วย _____. และใส่รายละเอียดชื่อเรื่อง และอื่น ๆ ตามปกติ

รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง.(ปีที่พิมพ์).**ชื่อหนังสือ**(ครั้งที่พิมพ์).สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์.

หมายเหตุ:

ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่) กรณีมีพิมพ์ครั้งที่ในวงเล็บต่อท้าย ไม่ต้องใส่เครื่องหมายมหัพภาค (.)

ชื่อหนังสือ. ต้องใส่เครื่องหมายมหัพภาค (.) กรณีไม่มี (พิมพ์ครั้งที่) ต่อท้าย

บันทึกถึงดวงดาว (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

บันทึกถึงดวงดาว. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

สำเนา ขจรศิลป์, บุญเรียง ขจรศิลป์, สมประสงค์ น่วมบุญลือ, สุริยา เสถียรกิจอำไพ, และบุญสม อีรวณิชกุล.

(2541). การพัฒนารูปแบบค่ายอาสาพัฒนาของนักศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.

Jones, M. (2002). *Social Psychology of Prejudice*. New Jersey: Prentice Hall.

2. วารสาร

ผู้เขียนบทความ.(ปีที่พิมพ์,เดือน).**ชื่อบทความ**.**ชื่อวารสาร**,**ปีที่หรือเล่มที่(ฉบับที่)**, หน้าที่ตีพิมพ์บทความ.

วิกุล แพทย์พาณิชย์. (2545, มีนาคม). ธุรกิจแฟรนไชส์. *เนชั่นสุดสัปดาห์*, 4(8), 8-11.

Bowen, J. (2005, April). FRBR coming soon to your library?. *Library Resources & Technical Services*, 49(3), 175-188.

3. บทความในหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง.(ปีที่พิมพ์,เดือน/วันที่).**ชื่อบทความ**.**ชื่อหนังสือพิมพ์**,**ปีที่หรือเล่มที่(ฉบับที่)**, หน้าที่ตีพิมพ์บทความ.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2544, มีนาคม 23). พม่ากับยาเสพติด. *มติชน*, 20(121), หน้า 6.

ปัญหาชายเ็นเมืองเชียงใหม่. (2546, 15 สิงหาคม). *ไทยนิวส์*, 12(23), หน้า 8.

Schwartz, J. (1993, September 30). Obesity affects economic, social status. *The Washington Post*, 30(134), p. A1.

4. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง.ว(ปีที่พิมพ์).✓ชื่อวิทยานิพนธ์.✓ระดับวิทยานิพนธ์✓มหาวิทยาลัยหรือสถาบัน.

หมายเหตุ: ระดับวิทยานิพนธ์ปริญญาโท ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หรือ Master's thesis ปริญญาเอกใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral Dissertation สำหรับวิทยานิพนธ์ภาษาต่างประเทศ หลังระดับวิทยานิพนธ์ให้ใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) แล้วจึงตามด้วยชื่อมหาวิทยาลัย

กิ่งแก้ว จันโฉมศึก. (2547). ผลการเรียนรู้เชิงพุทธิพิสัยของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยใช้สื่อประสมประกอบการดำเนินเรื่องผ่านคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
McKenna, J. C. (1999). Sustainable Ethnic Tourism in Northern Thailand. Master's Thesis, University of Alberta

5. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้แต่ง.ว (ปีที่พิมพ์). ✓ชื่อหนังสือ✓ (ครั้งที่พิมพ์). ✓สถานที่พิมพ์: ✓สำนักพิมพ์.

สุขุม พรหมเมืองคุณ. (2546). รายงานการวิจัย เรื่อง ความต้องการพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

6. การสัมภาษณ์

6.1 บทสัมภาษณ์โดยตรง

ผู้ให้สัมภาษณ์.ว (ปี,วเดือน/วันที่ที่สัมภาษณ์).✓ตำแหน่งหรือที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.✓สัมภาษณ์.

มา มั่งมูล. (2557, กรกฎาคม 11). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

6.2 บทสัมภาษณ์ที่นำมาตีพิมพ์

ผู้ให้สัมภาษณ์.ว (ปี,วเดือน/วันที่ที่สัมภาษณ์).✓ตำแหน่ง✓(ถ้ามี).✓สัมภาษณ์.✓ชื่อวารสาร,วปีที่(ฉบับที่),✓หน้า.

ทฤษฎี ชาวสวนเจริญ. (2557, กรกฎาคม 7). อธิปไตยกรมปศุสัตว์. สัมภาษณ์. ไทยรัฐ, 50(1254), หน้า 5.

7. สารสนเทศจากเว็บไซต์

ชื่อผู้แต่งหรือชื่อหน่วยงาน./ (ปีที่พิมพ์). /ชื่อเรื่อง./ สืบค้น/เดือน/วัน,ปี./ จาก URL.

หัตยา กองจันทิก. (2552). ฉลากโภชนาการคืออะไร. สืบค้น มกราคม 27, 2553, จาก

<http://www.tda.moph.go.th/tda/html/product/food/label.html>.

Chiang Mai University. (n.d.). Academic Support and Services Units. Retrieved September 1, 1999, from <http://www.erin.gor.au>

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

พิสูจน์อักษรภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชรรัตน์ บริสุทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. อาจารย์ ดร.สุธินี วงศ์วัฒนากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. อาจารย์ชนิดดา โชติช่วง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. อาจารย์ฉิม เพื่องฟังสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ระวี เรืองวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
6. อาจารย์ชญาณุตม์ บุญพระเกษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
7. อาจารย์ ดร.นิธิญา ใจเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทความทุกบทความได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งข้อความและบทความเป็นความคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ความคิดเห็นของกองบรรณาธิการวารสารและมิใช่ความรับผิดชอบของ

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ดีพิมพ์ในวารสารนี้จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาลงตีพิมพ์วารสารอื่นๆ

กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา